

Hallituksen esitys eduskunnalle yksityistielaki ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yksityistielaki. Se korvaisi vuonna 1963 voimaan tulleen lain yksityisistä teistä. Samalla tehtäisiin vähäisiä, lähinnä teknisiä muutoksia kiinteistönmuodostamislakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin, kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin, ulkoilulakiin, vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annettuun lakiin, ympäristövahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin, yhteismetsälakiin, kaisloslakiin ja valtion metsätalousosakeyhtiöstä annettuun lakiin.

Ehdotetun lain tavoitteena on luoda edellytykset yksityistieverkon kehittämiselle ja ylläpidolle nykyisissä olosuhteissa huomioiden muun muassa kaupungistumisen ja maaseudun iäkkäiden muutoksen sekä toisaalta luonnonvaratalouden ja elinkeinoelämän tarpeet. Yksityisteitä koskeva lainsäädäntöä selkeytettäisiin ja modernisoitaisiin niin kirjoitustavaltaan kuin sisällöltään. Tarpeettomat, vanhentuneet ja muun lainsäädännön kanssa päällekkäiset säännökset poistettaisiin.

Lupamenettelyiden keventämiseksi ja selkeyttämiseksi annettaisiin tieosakkaille oikeus päättää maahan sijoitettavien kiinteistöä tai yhdyskuntaa palvelevien johtojen ja niihin liittyvien vähäisten laitteiden sijoittamisesta yksityistien tiealueelle. Jatkossa tähän ei tarvittaisi enää maanomistajan lupaa. Tiekunta voisi antaa suostumuksen johtojen sijoittamiselle yksityistien tiealueelle.

Kuntien tielautakuntia koskevista säännöksistä luovuttaisiin, ja niille aiemmin kuuluneet tehtävät siirrettäisiin muille viranomaisille. Yksityisteiden avustuksia koskevia säännöksiä uudistettaisiin karsimalla avustuskriteereitä ja siirtämällä nykyisten valtionavustusten jakaminen vuonna 2020 toimintansa aloittavien maakuntien tehtäväksi.

Ehdotettavalla lailla on tarkoitus selkiyttää eri osapuolten vastuita yksityisteiden rakentamisen, ylläpidon sekä liikkumisen suhteen. Ulkopuolisten olisi lähtökohtaisesti saatava lupa yksityistien käytölle ja käytöstä voitaisiin periä maksu. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan jatkossakaan tarvittaisi satunnaiseen tai jokamiehen oikeudella tapahtuvaan toimintaan, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Lailla mahdollistettaisiin tieoikeuden perustaminen kuntien, maakuntien tai valtion hyväksi tapauksissa, joissa ne ohjaavat julkista liikennettä yksityisteille esimerkiksi tilanteissa, jossa yksityistien liikenne huomattavasti lisääntyy asemakaavan toteuttamisen seurauksena. Asemakaava-alueilla sijaitsevien yksityisteiden, asemaa selkeytettäisiin. Ehdotetulla lailla pyritään myös kannustamaan tieosakkaita järjestäytymiseen ja yksityisteitä koskevan hallinnollisen tiedon ylläpitoon. Tie kuntien perustaminen ja yhdistyminen mahdollistettaisiin myös tieosakkaiden omilla päätöksillä ilman yksityistietoimitusta. Tie kunnat voisivat jatkossa vahvistaa itselleen säännöt, joissa voitaisiin sopia erikseen määritellyistä kysymyksistä myös toisin kuin laissa säädetään. Lisäksi mahdollistettaisiin tienpidon ulkoistaminen ulkopuoliselle taholle.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö	8
2.2.1 Ruotsi	8
2.2.2 Tanska	10
2.3 Nykytilan arviointi	11
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	12
3.1 Tavoitteet	12
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	13
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	18
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	20
4.1 Taloudelliset vaikutukset	20
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	27
4.3 Ympäristövaikutukset	27
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	28
5 ASIAN VALMISTELU.....	31
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	31
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	32
5.2.1 Lausuntojen sisältö yleisesti.....	32
5.2.2 Lausuntojen pääasiallinen sisältö asiaryhmittäin ja niiden huomioon ottaminen	33
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	39
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	40
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	40
1.1 Yksityistielaki	40
1 luku Yleiset säännökset.....	40
2 luku Tieoikeus ja muut tiehen liittyvät oikeudet.....	43
3 luku Tienpito ja tien käyttäminen	54
4 luku Tienpitovelvollisuus.....	65
5 luku Yksityistien hallinto	72
6 luku Yksityistietoimitus	83
7 luku Avustukset.....	91
8 luku Erinäiset säännökset.....	93
9 luku Voimaantulo.....	97
1.2 Kiinteistönmuodostamislaki.....	101
1.3 Maankäyttö- ja rakennuslaki.....	102
1.4 Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki.....	102
1.5 Ulkoilulaki	103
1.6 Laki vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä.....	103
1.7 Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta.....	103
1.8 Yhteismetsälaki.....	103
1.9 Kaivoslaki	103
1.10 Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä.....	104
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	104
3 VOIMAANTULO.....	104

4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	104
	LAKIEHDOTUKSET	110
	Yksityistielaki	110
	Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta	145
	Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	148
	Laki kestävän metsätalouden määräraikaisen rahoituslain 16 ja 17 §:n muuttamisesta..	150
	Laki ulkoilulain muuttamisesta	152
	Laki vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta.....	153
	Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	154
	Laki yhteismetsälain 39 §:n muuttamisesta	155
	Laki kaivoslain 87 §:n muuttamisesta	156
	Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	157
	LIITE	158
	RINNAKKAISTEKSTIT	158
	Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta	158
	Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	162
	Laki kestävän metsätalouden määräraikaisen rahoituslain 16 ja 17 §:n muuttamisesta..	165
	Laki ulkoilulain muuttamisesta	167
	Laki vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta.....	168
	Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	169
	Laki yhteismetsälain 39 §:n muuttamisesta	170
	Laki kaivoslain 87 §:n muuttamisesta	171
	Laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	172

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Tieverkkoon kuuluvat maantiet, kadut ja yksityistiet. Yksityistiet muodostavat pituudeltaan suurimman tieliikenneväylien ryhmän. Yksityisten tieosakkaiden ylläpitämiä yksityisteitä on Suomessa noin 360 000 kilometriä. Valtion apuun oikeutettuja yksityisteitä on nykyään noin 55 000 kilometriä. Niiden varrella asuu noin puoli miljoonaa ihmistä ja kesämökkejä näiden teiden vaikutusalueella on lähes 190 000, joka tarkoittaa noin 40 prosenttia koko maan loma-asuntokannasta. Pysyvän asutuksen käytössä olevia teitä on noin 90 000 kilometriä, rakennettuja metsäautoteitä arviolta 120 000 kilometriä sekä muita autolla ajokelpoisia metsä- ja mökkitieitä on noin 110 000 kilometriä. Näiden lisäksi on vielä huomattava määrä pääasiassa kiinteistökohtaisia kevyempirakenteisia ajouria, piha- ja peltoteitä. Tiekuuntia yksityisteiden varrella on tällä hetkellä arvion mukaan noin 53 000 kappaletta.

Yksityisteiden rakentaminen ja kunnossapito rahoitetaan pitkälti yksityisten, yksityistien varrella asuvien ihmisten toimesta. Tällä hetkellä yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen on mahdollista saada sekä valtion- että kunnanavustusta. Valtionavustuksen taso on vuosien varrella vaihdellut, mutta yleinen suuntaus on ollut laskeva. Kunnat avustavat yksityisteitä vuosittain noin 30 miljoonalla eurolla. Valtionapukelpoisten yksityisteiden ja metsäteiden investointeihin ja kunnossapitoon on käytetty vuosittain noin 150 miljoonaa euroa, josta julkista rahoitusta on ollut noin kolmannes. Tämä sisältää yksityisteiden valtionavustukset, kestävän metsätalouden määräraikaiseen rahoituslakiin (34/2015) perustuvat asetukset (Kemera-tuki) sekä kuntien avustukset.

Laki yksityisistä teistä (358/1962) tuli voimaan 1.1.1963. Se säädettiin aikoinaan nykyiseen yhteiskuntaan verrattuna hyvin erilaiseen toimintaympäristöön. Ikäänsä nähden laki on suhteellisen hyvin turvannut yksityisteiden toimivuuden ja hallinnon muuttuneissa tilanteissa, mutta lukuisten osauudistusten johdosta se on menettänyt yhtenäistä rakennettaan ja selkeyttä, eikä se nykyisessä muodossaan anna riittävästi tukea maaseudun infrastruktuurin tehokkaaseen ja joustavaan hallintaan. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yksityistielaki ja vuoden 1963 laki samalla kumottavaksi.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Ennen lain yksityisistä teistä voimaantuloa yksityisteitä koskevat säädökset olivat 1950-luvun lopulla hajallaan eri laeissa. Tienpitojärjestelmän muutokseen liittyen tuli tarpeelliseksi säätää yhtenäinen laki myös yksityisteiden tienpidon järjestämisestä. Lain säätämisen aikaan enemmistö suomalaisista asui vielä haja-asutusalueilla ja sai toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta, ja tämä näkyy lain hengessä ja sisällössä vielä tänäkin päivänä.

Yksityistielakia on osauudistusten kautta pyritty pitämään yhteiskunnallisen kehityksen edellyttämällä tasolla. Muutokset muussa lainsäädännössä on otettu huomioon. Yksityisteiden tienkäytössä tapahtuneisiin muutoksiin on myös pyritty vastaamaan. Itse yksityistienpitoon ja tiekuntahallintoon liittyviin säännöksiin on tehty teknisiä tarkistuksia, mutta perusratkaisut ja toimintamuodot ovat alkuperäiset.

Yksityisteille ei ole hallinnollista luokittelua, mutta käytännössä laista on johdettavissa kolme luokkaa: toimitustie, sopimustie ja oma tie. Toimitustielle on maanmittaustoimituksessa tai

tielautakunnan toimituksessa päätetyt pysyvät tieoikeudet. Sopimustiellä tienkäyttö perustuu vain sopimukseen. Oma tie on yhden kiinteistön alueella oleva, vain kiinteistönomistajan käytössä oleva tie. Yksityistielaki ei koske lainkaan omia teitä.

Yksityistielain peruskäsite on *tieoikeus*. Tieoikeudesta ja muista tienpitoa ja tien käyttöä varten tarvittavista oikeuksista sekä niiden perustamisen edellytyksistä säädetään nykyisessä laissa heti yleisten säännösten jälkeen 2 luvussa. Tieoikeus on määritelty oikeudeksi käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi tietarkoituksiin kulkuyhteyden saamiseksi sitä tarvitsevalle kiinteistölle. Tieoikeuteen sisältyvät oikeudet tien tekemiseen ja käyttämiseen sekä tienpitoon tieoikeuden kohteena olevalla alueella. Pääsääntöisesti tieoikeus perustetaan kiinteistön hyväksi. Tieoikeuden haltijana voi kuitenkin nykyisen lain mukaan olla myös määräala, yhteismetsä, kaivos tai toisen maalla oleva pysyväksi tarkoitettu rakennus tai laitos. Puolestaan sille, jolle yksityistie on tärkeä elinkeinonsa harjoittamista varten, voidaan antaa oikeus käyttää tietä. Tieoikeuden haltijakiinteistöjen omistajia sekä elinkeinonharjoittajia, jotka ovat saaneet mainitun oikeuden käyttää tietä, pidetään tieosakkaina.

Tieoikeuksien jälkeen 3 luvussa säädetään *tienpitovelvollisuudesta*, joka on toinen yksityistiejärjestelmään liittyvä keskeinen käsite. Tienpitovelvollinen *tieosakas* on nykyisen lain mukaan jokainen, joka on saanut oikeuden tiehen tai oikeuden käyttää tietä taikka jonka omistama kiinteistö kokonaan tai osaksi on sillä tien vaikutuspiiriksi katsottavalla alueella, jolta tai jolle tapahtuviin kuljetuksiin tietä tarvitaan tai voidaan käyttää. Tieosakkaina tienpitoon velvollisia ovat siis tieoikeuden haltijakiinteistöjen omistajat sekä sellaiset elinkeinonharjoittajat, jotka ovat saaneet edellä mainitun oikeuden käyttää tietä. Tienpitoon voidaan näiden lisäksi velvoittaa sellaiset kiinteistöt, jotka ovat tien vaikutuspiirissä. Tienpito on lain pääsäännön mukaan suoritettava yhteiseen lukuun, mutta poikkeuksellisesti mahdollista on myös toteuttaa tienpito niin sanotun tienjaon mukaan niin, että kukin tieosakas on vastuussa määrätyn tienosan tienpidosta. Tienpitovelvollisuus jaetaan osakkaiden kesken sen hyödyn mukaan, minkä tien kullekin katsotaan tuottavan.

Tienpitovelvollisuuden jakaminen toteutetaan määräämällä kullekin tieosakkaalle tieyksiköt tiestä koituvan hyödyn mukaan. Tieyksiköiden perusteella tieosakkaille määrätään tiemaksut. Hyötyä arvioitaessa otetaan huomioon tieosakkaan tienkäyttö eri tarkoituksiin ja käytettävä tienpituus. Maanmittauslaitos on laatinut tästä tieyksiköinnistä ohjeen, jota käytetään yksityistietoimituksissa ja sovelletaan hyvin yleisesti myös tiekunnissa. Metsätiellä voidaan tiemaksujen sijaan periä tieosakkailta käyttömaksuja tapahtuneiden kuljetusten perusteella. Muiden kuin tieosakkaiden liikenteestä voidaan tienkäyttäjälle määrätä käyttömaksu.

Tienpitovelvollisuuden jälkeen 4 luvussa säädetään korvauksista. Peruseriaatteena on, että maan luovuttamisesta sekä vahingosta, haitasta tai kustannuksista, jotka tähän lakiin perustuvasta toimenpiteestä aiheutuvat kiinteistön omistajalle, tieosakkaalle tai muulle tarkoitettun tieoikeuden haltijalle, suoritetaan korvaus.

Lain 5 luvussa säädetään tietoimituksista. Yksityistielain mukaisissa tietoimituksissa päätetään muun muassa uuden tien tekemistä varten perustettavista oikeuksista, ennestään olevan tien siirtämisestä ja siihen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä esimerkiksi tieoikeuden perustamisesta sellaiseen ennestään olevaan tiehen, johon muulla kuin kiinteistön omistajalla tai haltijalla ei ole aikaisemmin ollut pysyvää oikeutta. Tietoimitus voi olla myös alueellinen tietoimitus, jossa järjestellään määrätyn alueen tieoikeuksiin kohdistuvia epäselvyyksiä. Tietoimitusta on pidettävä kiinteistönmuodostamislain (554/1995) säädetyistä kiinteistötoimituksista vastaavana toimituksena. Tietoimituksia koskevassa luvussa on useita kiinteistönmuodostamislain säännöksiä vastaavia säännöksiä. Luku on hyvin yksityiskohtainen, ja se ohjaa yksityistietoimitusten tekemistä.

Tielautakunnista ja niille kuuluvista tehtävistä säädetään 6 luvussa. Lain mukaan kunnassa on oltava tielautakunta tai kunnan määräämä muu monijäseninen toimielin, jona ei kuitenkaan voi toimia kunnanhallitus. Tielautakuntien tehtävät koskevat ennestään olevia teitä, esimerkiksi niitä koskevia epäselvyyksiä, lisätieoikeuksien perustamista, riitojen ratkaisua ja tiekuntien hallintoa.

Tieosakkaat voivat sopia tienpidosta vapaamuotoisesti tai tietä koskevien asioiden hoitamiseksi voidaan perustaa tiekunta. Lain 7 luvussa säädetään tiekunnasta ja sen toimielimistä. Tie-kunta voidaan perustaa vain tietöimituksessa tai tielautakunnan päätöksellä. Luvussa määritellään muun muassa tieosakkaiden toimivalta tiekunnan kokouksessa sekä toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävät.

Tiekuntaa koskevien säännösten jälkeen säädetään 8 luvussa tieosakkaista, jotka eivät muodosta tiekuntaa, ja 9 luvussa tienpidosta johtuvasta vastuuvollisuudesta. Yhteisestä tienpidosta johtuneesta sitoumuksesta ovat tieosakkaat yhteisesti vastuussa sen mukaan kuin he sanottuna ajankohtana olivat tieyksikköjensä perusteella velvolliset osallistumaan sen tien tienpitoon, johon sitoumus kohdistuu.

Lain 10 luvussa säädetään tien muusta käyttämisestä ja muun alueen käyttämisestä tilapäisesti tienä. Luvussa määritellään muun muassa ne edellytykset, joilla ulkopuoliset voivat käyttää yksityisteitä. Luvussa säädetään myös, että tilapäinen tie voidaan järjestää toisen alueella tietöimituksessa, jos tietä ei voida tietyön, sillansortuman, maanvieremän, tulvan tai muun sellaisen syyn takia käyttää tarkoitukseensa. Valtion tai kunnan avustaessa tietä ei muiden kuin tieosakkaiden liikennettä saa kieltää. Säännölliseen tien käyttämiseen tarvitaan kuitenkin tiekunnan tai tieosakkaiden lupa.

Tien ja tiehen liittyvien oikeuksien lakkauttamisesta säädetään 11 luvussa. Tie tai sen osa voidaan lakkauttaa, jos olosuhteet ovat muuttuneet niin, että tietä tai sen osaa varten tarpeellista aluetta ei 8 §:n säännösten nojalla enää voitaisi saada, eikä tie tai sen osa ole kenellekään tieosakkaalle välttämätön. Tie voidaan lakkauttaa myös, jos tie tai sen osa on käynyt tarpeettomaksi, taikka jos yleinen tarve vaatii lakkauttamista. Edelleen 12 luvussa säädetään täytöntöönpanosta ja pakkotoimenpiteistä.

Lain 13 luvussa säädetään tienpidon valtion- ja kunnanavustuksista. Luvussa on muun muassa säädetty avustuskriteereistä, jotka määrittelevät valtionavustuskelpoiset yksityistiet. Yksityistielain mukaisen avustusjärjestelmän valtionavustusten ehdoista johtuu, että ollakseen valtionavustuskelpoinen tien on oltava autolla ajokelpoinen, tiellä on oltava vähintään kolme pysyvästi asuttua taloa ja asutuksen tulee käyttää tietä vähintään 1 kilometrin matkalla tai tien on oltava liikenteellisesti merkittävä, vilkas läpiajotie. Yksityisteiden valtionavustusmäärärahaa käytetään haja-asutusalueiden yksityisteiden parantamiseen ja kunnossapidon tukemiseen, mutta ei rakentamiseen, sekä yksityistielossien ja muiden erityiskohteiden ylläpitoon. Valtion vuosittainen kunnossapitoavustus lakkautettiin käytännössä vuonna 1996, vaikka säännökset ovat edelleen laissa. Kunnan avustukset ovat täysin kuntien päätäntävallassa.

Yksityistieavustusmäärärahaa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen ja pysyvän asutuksen sekä perustuotannon tarvitsemien teiden avustamiseen niiden merkityksen suhteessa. Valtionapu kohdistuu ensisijassa yksityisteiden parantamiseen sekä lauttojen käytön ja kunnossapidon tukemiseen. Avustuksella turvataan tieverkon kunnan säilymistä ja vähennetään tieosakkaille aiheutuvaa tienpitovastuuta. Avustusten myöntämisessä noudatetaan valtionavustuslakia ja yksityistielakia. Budjetissa päätetään vuosittain käytettävissä olevan määrärahan suuruus.

Tienpitojärjestelmä on maamme tieverkon osalta periaatteessa selkeä. Valtio huolehtii maanteistä, kunnat kaduista ja yksityiset yksityisteistä. Tien hallinnollisen luokan muuttaminen on käytännössä hankalaa. Yksittäiseen muutokseen liittyy lähinnä taloudellisia intressejä ja yleisellä tasolla kysymys on myös poliittinen. Teiden luokittelua ei ole voitu saattaa täysin johdonmukaiseksi. Maantieverkossa on teitä, jotka ovat menettäneet merkityksensä yleisenä tienä. Katuina hoidetaan tai toimii yksityisteitä. Yksityistieverkossa on jossain määrin teitä, joilla on enemmänkin yleistä kuin yksityistä merkitystä.

Yksityisteiden tienpito on pääasiassa tieosakkaiden vastuulla. Tieosakkaat määrittelevät tarvitsemansa tienpitotason ja rahoittavat sen itse. Valtio ja kunnat voivat kuitenkin antaa avustuksia eri tienpitotarkoituksiin. Maamme yksityisteiden kunto on tästä huolimatta alkanut rapistua. Syinä tälle ovat osaamisen hiipuminen ja kiinnostuksen puutteen yleistyminen tienpitoa kohtaan yksityisteiden varrella asuvan väestön vanhetessa ja nuoremman väestön muuttaessa kaupunkeihin, sekä yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen käytössä olevan rahoituksen vähyys.

Osalla yksityistieverkkoa yhteiskunnan odotukset ovat suuremmat kuin tieosakkaiden omat tietarpeet. Erityisesti sellaisilla yksityisteillä, joille yhteiskunnan toimin ohjataan liikennettä, on yhteiskunnan velvollisuus osallistua tienpitoon kiistaton. Selkein tällainen tapaus on maantien rinnakkaistienä oleva yksityistie, jolle pysyvästi ohjataan maantieltä hidasta tai kevyttä liikennettä. Yhteiskunnan osallistuminen voidaan nykyisin järjestää sopimusperusteisesti tai erityisavustuksien kautta.

Käytännössä yksityisteille suunnatut valtionavustukset ovat olleet laskusuunnassa jo monen vuoden ajan. Tällä hetkellä yksityisteiden valtionavustusmäärärahan perustaso on 3 miljoonaa euroa. Tällä hallituskaudella siihen lisättiin korjausvelkapaketeista yhteensä 30 miljoonaa euroa vuosille 2016–2019. Erityiskohtien avustamiseen käytettiin vuonna 2016 noin 2,1 miljoonaa euroa. Avustusta sai 21 lauttapaikkaa (lossi tai lautta-alus), joiden yhteenlasketut kustannukset olivat noin 3 miljoonaa euroa. Avustettavia jääteitä oli 13 kpl. Niiden määrä luonnollisesti vaihtelee sääolojen mukaan. Avustusta sai myös yksi vuosittain tulvan alta purettava silta. Tällä hetkellä yksityistietilaissa on määriteltäviä avustuksen enimmäismäärät kutakin avustettavaa yksityistietyyppiä kohden vaihdellen talviteiden 65 prosentista yksityistielossien ja vuosittain purettavien siltojen 80 prosenttiin. Käytännössä Liikennevirasto päättää yksityisteiden valtionavustusmäärärahan jaosta ELY-keskuksille ja vastaa ELY-keskuksien toiminnallisesta ohjauksesta.

Kestävän metsätalouden rahoituslain mukainen avustus (Kemera-tuki) kohdistuu vain metsäteihin osana muita metsien hoitoon ja kasvuun liittyviä valtion tukitoimia. Metsätie on tie, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten (kuljetuksista yli puolet on metsätalouden). Avustuksia kohdennetaan metsäteiden rakentamiseen ja perusparantamiseen. Nykyisin rahoitettavien töiden pääpaino on olemassa olevien metsäteiden perusrannuksessa.

Yksityisteiden kunnanavustukset eivät ole lakisääteisiä, vaan kukin kunta päättää omista avustusehdoistaan ja avustuksien suuruudesta. Kunta voi ottaa yksityistien kokonaan tai osittain hoitaakseen tai antaa vain rahallista avustusta. Kunnassa tielautakunta toimii tiekuntien päätösten oikaisu- ja toimituselimenä. Yleensä kunta avustaa yksityisen tien vuosittaista kunnossapitoa sen kauimmaiseen pysyvään asutukseen saakka. Koska kunnilla on haja-asutusalueella maankäyttö ja kaavavastuu, ne kantavat näin jossain määrin liikenneverkkovastuuta. Kunnanavustusten perusteena on ollut pääasiassa tasapuolisuuden ylläpitäminen kunnan haja-asutusalueilla ja taajama-alueilla asuvien tienpitokustannusten välillä.

Kunta voi yksityistielain perusteella ottaa yksityistien tekemisen ja/tai kunnossapidon hoidettavakseen. Yksityistieasetuksessa säädetään, että tiekunta voi tehdä kunnan kanssa sopimuksen tienpidosta. Sopimuksesta riippumatta tiekunta on edelleen tienpitäjä. Ongelmallista on, että useinkaan varsinaista sopimusta tiekunnan kanssa ei ole tehty. Teiden ottaminen kunnan hoidettavaksi perustuu kunnan hallinnollisiin päätöksiin. Niissä ei välttämättä ole tarkkaan määritelty, mitkä työt kuuluvat kunnan vastuulle ja mitkä jäävät tieosakkaiden tehtäväksi. Tienpitovastuu ja siitä mahdollisesti seuraava vahingonkorvausvastuu ovat epäselviä. Monessa tapauksessa kunta ei edellytä hoitamansa tien tiekunnalta yksityistielain mukaista toimintaa. Oikeuskäytännössä on katsottu, että tällaisessa tapauksessa tienpitovastuu on siirtynyt kunnalle. Tämä puolestaan on vastoin tienpitojärjestelmän kolmijaon selkeyttä. Kunnat ovat viime aikoina talousvaikeuksissaan enenevässä määrin lakkauttaneet tällaisia hoitosopimuksia ja siirtyneet teiden rahalliseen avustamiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnan kadunpitovelvollisuus alkaa, kun asemakaavan mukaisen toteutuneen maankäytön liikennetarve sitä edellyttää. Kunnan on otettava hoidettavakseen sellainen yksityistie, jonka liikenne on tarkoitettu siirtyväksi rakennettavalle kadulle. Yksityistie tai sen osa lakkaa, kun katu luovutetaan yleiseen käyttöön. Mahdollinen tiekunta on vielä erikseen purettava.

Tähän asti viestintä- ja sähköjohtojen asettamista varten on tarvittu sekä tiekunnan että maanomistajan luvat. Tämä käytäntö ei ole ollut toimiva, sillä sekä tiekunnan yhteyshenkilön että maanomistajan tavoittaminen on ollut haasteellista ja tilanne on johtanut hyvin kirjavaan ja jopa osittain lainvastaiseen toimintatapaan johtojen sijoittamisessa ja rakentamisessa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Suomalainen yhdyskuntarakenne eroaa useimmista muista Euroopan maista. Suomi on pinta-alaltaan laaja ja harvaan asuttu maa, ja yksityisteiden merkitys on tästä syystä Suomessa suurempi kuin monessa muussa maassa. Esimerkiksi Saksassa yksityisiä teitä koskevia erityislakeja ei ole. Osavaltioiden katu- ja tielakien lisäksi yksityisiä teitä koskee ennen kaikkea Saksan siviililakikirja (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB).

2.2.1 Ruotsi

Suomalaisia oloja lähimpänä on Ruotsi, jossa on Suomen tavoin laaja yksityistieverkosto. Ruotsissa tärkeimmät yksityisteitä koskevat säädökset ovat laki yhteisistä rakennelmista (anläggningslagen (1973:1149)) sekä laki yhteisten alueiden hallinnosta (lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter).

Yksityiset tiet ovat ruotsalaisessa oikeudessa laissa yhteisistä rakennelmista tarkoitettuja yhteisrakennelmia. Ne perustetaan maanmittaustoimituksessa. Yhteisrakennelman vaatima alue luovutetaan joko rasitteen luontoisella oikeudella tai omistusoikeudella, jolloin yhteisrakennelman osakkaat tulevat myös alueen yhteisomistajiksi. Osakkuus yhteisrakennelmaan ei ole henkilökohtaista, vaan sidoksissa kiinteistöön. Aluetta voidaan luovuttaa niin yhteisrakennelmaan osakkaaksi tulevilta kiinteistöiltä kuin muiltakin kiinteistöiltä. Luovutuksesta voidaan määrätä korvaus.

Yksityistä tietä hallinnoidaan joko ilman järjestäytymistä suoraan osakkaiden toimesta (osakaskuntahallinto, delägarförvaltning) tai tien hallinnointia varten perustetun yhteisalueyhdistyksen (samfällighetsförening) kautta.

Järjestäytymättömässä osakaskuntahallinnossa päätökset on tehtävä yksimielisinä, ja mikäli yksimielisyyttä ei saavuteta, voi maamittauslaitos tai sen määräämä taho osakkaan hakemuksesta järjestää kokouksen asian ratkaisemiseksi. Kokouksessa äänimäärät lasketaan kuten yhteisalueyhdistyksessä. Olosuhteiden niin vaatiessa voidaan kokouksessa määrätä yhteisalueyhdistys perustettavaksi.

Yhteisalueyhdistys perustetaan osakkaiden kokouksessa asettamalla yhdistykselle säännöt ja hallitus. Yhdistys on juridinen henkilö, joka voi olla oikeuksien ja velvollisuuksien haltija ja tehdä tehtäviinsä liittyviä sitoumuksia. Yhteisrakennelman perustamistoimituksessa perustetaan useimmiten myös yhteisalueyhdistys hoitamaan yhteisrakennelman hallintoa. Yhteisrakennelman osakkaat ovat yhteisalueyhdistyksen jäseniä automaattisesti, jos rakennelman hoitamiseksi on perustettu yhdistys. Maanmittauslaitos pitää rekisteriä yhteisalueyhdistyksistä.

Yleisimmin käytetään maanmittauslaitoksen mallisääntöjä. Säännöissä määrätään muun muassa siitä, mitä yhteisalueita tai -rakennelmia hallinnoidaan, miten yhdistyksen kokoukset on järjestettävä ja mitkä ovat hallituksen tehtävät. Yhdistyksen kokous järjestetään tavallisesti vuosittain ja tarpeen vaatiessa useammin. Päätökset tehdään enemmistöperiaatteella. Kullakin osakkaalla on yksi ääni riippumatta siitä, kuinka monta osakaskiinteistöä tämä omistaa. Taloudellisesti merkittäviä päätöksiä tehtäessä voidaan ääniluku laskea osakaskiinteistöjen osaluvun mukaan, jos joku osakas sitä vaatii. Yhden osakkaan ääniosuus ei kuitenkaan saa ylittää viidesosaa kokouksessa läsnä olevien osakkaiden äänistä.

Yhteisalueyhdistyksen tarkoitus on hallinnoida yhteisaluetta tai -rakennelmaa, eikä se voi harjoittaa muuta toimintaa. On kuitenkin mahdollista päättää, että yhdistys huolehtii useammasta yhteisalueesta tai -rakennelmasta, mikä voi keventää hallintoa ja säästää kustannuksia alueilla, joilla on suurin piirtein sama osakaspiiri useammassa yhteisrakennelmassa (prop., 1996/7:92).

Yhteisalueyhdistys voi kerätä osakkailta maksuja ja ottaa lainaa tien ylläpidon kustannusten kattamiseksi. Ruotsissa myös yhteiskunnalta tuleva rahoitus on ollut vakaata ja tasoltaan korkeampaa kuin Suomessa. Valtion avustuksista säädetään asetuksessa valtion avustuksista yksityiseen tienpitoon (förordning (1989:891) om statsbidrag till enskild väghållning).

Tieorganisaatiot eivät ole Ruotsissa verovelvollisia tuloistaan. Yksittäiset tieosakkaat ovat sen sijaan verovelvollisia osuudestaan tieorganisaation tuloista. Tieosakkaat ovat myös oikeutettuja tekemään vähennyksiä verotukseen tieorganisaation kuluista. Tieorganisaation on toimitettava tarpeelliset tiedot osakkaiden verotuksen toimittamiseksi. Tieosakas, joka käyttää kiinteistöään verovelvolliseen toimintaan ja jonka kiinteistöä ei käytetä vakituiseen asumiseen, saa vähentää osuutensa järjestäytymättömän tien osakaskuntahallinnon ostamiin tuotteisiin ja palveluihin sisältyneestä arvonnalisäverosta, mikäli toimintaan liittyy jokin kiinteistönkäyttöön liittyvä vähennysoikeus.

Kiinteistö, jolla ei ole osuutta yhteisrakennelmasta, voi saada käyttää tietä niin sanottua kulumiskorvausta (slitageersättning) vastaan. Kiinteistön omistajan on maksettava käyttökorvausta huomioiden se kulutus, joka tielle aiheutuu liikenteestä kyseiselle kiinteistölle. Käyttökorvaus kattaa ainoastaan kulumisen. Jos tielle aiheutuu vahinkoa ulkopuolisen kiinteistön liikenteestä, on kiinteistön omistajan maksettava vahingosta erillinen korvaus. Myös osakaskiinteistö voi olla velvollinen maksamaan kulumiskorvausta, jos tietä käytetään sen hyväksi olennaisesti laajemmin kuin mitä kiinteistön osaluku tienpitokustannuksista vastaa. Lisäksi tieyhteisalueyhdistykselle voidaan antaa oikeus toisen yhteistien käyttämiseen, jos sillä on huomattava merkitys osakaskiinteistöille, eikä kiinteistöjä voida liittää toisen yhteisrakennelman osakkaiksi.

Johtoja voidaan Ruotsissa sijoittaa maahan joko omistajan ja verkkotoimijan välillä tehtävän sopimuksen nojalla taikka maanmittauslaitoksen päätöksellä perustaa rasitteen luontoinen johto-oikeus (ledningsrätt) tarvittavaan alueeseen erityisessä maanmittaustoimituksessa. Omistajalla tai yksityisten teiden tapauksessa joko osakaskunnalla tai yhteisalueyhdistyksellä on oikeus johtojen sijoittamisesta aiheutuvien vahinkojen korvaukseen. Vaikka yksityisen tien käyttämä alue yleensä on useampaan kiinteistöön kuuluvaa omaisuutta, päätökset alueen käytämisestä muihinkin tarkoituksiin kuin tienpitoon tehdään yhteisalueen hallinnointia koskevien säännösten mukaisesti. Jos hallintoa varten on perustettu yhteisalueyhdistys, voi yhdistys päättää esimerkiksi johtojen sijoittamisesta tien alueelle.

Yhteisalueyhdistyksen päätöstä voi moittia nostamalla kanteen maa- ja ympäristötuomioistuimessa sillä perusteella, että päätös on syntynyt lain tai yhdistyksen sääntöjen vastaisesti. Myös järjestäytymättömän osakaskunnan kokouksen päätökseen tyytymätön voi nostaa kanteen muita osakkaita vastaan maa- ja ympäristötuomioistumisessa. Maanmittaustoimituksessa tehdyistä päätöksistä voi valittaa maa- ja ympäristötuomioistuimeen. Yhteisrakennelman hallinnointia ja yhteisalueyhdistystä koskevista maanmittauslaitoksen päätöksistä valitetaan kuitenkin yleiseen hallintotuomioistuimeen. Maa- ja ympäristötuomioistuimet ovat erityistuomioistuuksia, jotka käsittelevät muun muassa ympäristö-, vesi-, kiinteistönmuodostus-, kaavoitus- ja rakennuskysymyksiä.

2.2.2 Tanska

Tanskan yksityistielaki (lov om private fællesveje) on vuodelta 2010. Yksityistieasioissa toimivaltainen hallintoviranomainen (tieviranomaisen, vejmyndighed) on kunnan valtuusto (kommunalbestyrelse). Tanskassa yksityiset tiet jaetaan kiinteistöjen sisäisiin yksityistieihin ja yksityisiin yhteistieihin (private fællesveje). Yksityisiä yhteistieitä käyttävät useammat kiinteistöt, ja ne ovat avoimia yleiselle liikenteelle. Maaseudulla sijaitsevia yksityisiä yhteistieitä ja kaupunkialueilla sijaitsevia yksityisiä yhteistieitä koskevat osin eri säännöt.

Maaseudulla yksityisiin yhteistieihin voi olla tieoikeus, mikä tarkoittaa oikeutta ajaa tiellä ja tienpitovelvollisuuksia. Yksityiseen yhteistiehen on tieoikeus, jos tie on ainoa olennainen yhteys kiinteistölle. Tieoikeus voi syntyä joko sopimuksella, rekisteröinnillä tai tuomiolla. Maaseudulla muutkin kuin tieoikeuden haltijat saavat käyttää yksityisiä yhteistieitä luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla liikkumiseen kävellen, pyörällä tai hevosella. Maaseudulla oikeus ajaa tiellä moottoriajoneuvolla koskee kuitenkin vain tieoikeuden haltijoita. Kaupunkialueilla yksityiset yhteistiet ovat avoimia myös yleiselle liikenteelle moottoriajoneuvoilla.

Maaseudulla tienpitäjinä toimivat tieoikeuden haltijat. Tienpitovelvollisuus jaetaan tavallisesti suhteessa kunkin kiinteistön tienkäyttöön. Tieoikeuden haltijat jakavat keskenään joko tienpidon kustannukset tai työsuoritukset. Tienpidon hoitamista varten voidaan myös perustaa kiinteistönomistajien yhdistys tai tiekunta. Yksityinen yhteistie voi toimia myös yleisenä polkuna (offentlig sti), jolloin kuntaa korvaa sen osan kuluista, joka liittyy tien käyttämiseen yleisenä polkuna yleiselle liikenteelle. Kunta voi edellyttää tienpidolta tiettyä tasoa. Edellytykset voivat kuitenkin liittyä vain siihen, miten lain mukainen hyvä ja turvallinen kunto suhteessa tietä käyttävään liikenteeseen saavutetaan.

Taajamissa (byer og bymæssige områder) yksityisten yhteisteiden tienpitovelvollisia ovat ne kiinteistönomistajat, joiden kiinteistö rajoittuu tiehen. Jos tienpidosta ei ole tehty sopimusta kiinteistöjen omistajien kesken, vastaa kukin oman kiinteistönsä liittymästä tielle. Tämä koskee myös muita teitä, joihin kiinteistö rajoittuu. Kiinteistön omistajat sopivat siitä, miten tienpito järjestetään, ja jakavat joko tienpidon kulut tai työt keskenään. Tämä voi tapahtua perustamalla kiinteistönomistajien yhdistys tai tiekunta, joka on vastuussa tiestä. Tanskan yksityis-

tielain mukaan kunnan valtuusto (kommunalbestyrelsen) päättää siitä, kuinka ja miten paljon yksityistä yhteistietä tulee ylläpitää ja korjata. Kiinteistön omistajat ovat myös velvollisia järjestämään katuvalaistuksen kunnan määrittäessä, kuinka yksityiset tiet on valaistava. Tienpidon kustannukset jaetaan tavallisesti kiinteistön omistajien kesken tieavustuslain periaatteiden mukaisesti.

2.3 Nykytilan arviointi

Yksityistiet ovat osa liikennejärjestelmää. Niillä on suuri merkitys muun muassa matkaketjun toimivuudelle erityisesti elinkeinoelämän kuljetuksissa, varsinkin puuhuollon ja muun maaseudun elinkeinoelämän ja asutuksen osalta. Yksityisteillä on toimintavarmuuteen liittyviä tehtäviä esimerkiksi silloin, jos tietä käytetään yleisesti läpikulkuliikenteeseen tai jos tien varrella on merkittävästi muiden kuin tieosakkaiden liikennettä aiheuttavia toimintoja.

Modernisointitarpeita aiheuttavat kaupungistuminen ja maaseudun ikärakenteen muuttuminen ja toisaalta luonnonvaratalouden ja elinkeinoelämän tarpeet. Kaupungistuminen, väestön ikääntyminen, elinkeinoelämän rakennemuutos, julkisen talouden niukkuus ja useat uuden teknologian ratkaisut tulevat tulevaisuudessa vaikuttamaan merkittävästi muun muassa liikumistarpeeseen ja liikkumistapoihin sekä yksityisteiden hallinnointiin ja kunnossapitoon. Yksityistiet eivät palvele vain kiinteän asutuksen ja vapaa-ajanasukkaiden liikkumistarpeita, vaan toimiva yksityistieverkosto on myös kilpailukykyisen elinkeinoelämän elinehto.

Fossiilitaloudesta uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen perustuvaan biotalouteen siirtymisen arvioidaan tarjoavan Suomelle tulevaisuudessa merkittäviä kilpailumahdollisuuksia globaaleilla markkinoilla. Toiminnan kehittämisen ja uusien innovaatioiden perusedellytyksenä on kuitenkin raaka-aineiden saannin turvaaminen toimivilla kuljetusyhteyksillä. Yksityisteiden merkitys onkin kaupungistumisesta huolimatta kasvussa.

Edellä kuvattu kaupungistuminen ja väestön ikääntyminen muuttavat maaseudun väestörakennetta. Maaseudun väestörakenne muuttuu koko ajan kaupungistumisen ja väestön ikääntymisen seurauksena. Yksityisteiden pitoon liittyvä osaaminen on vähentymässä maaseudulla, mikä aiheuttaa uudelleenorganisointitarpeita muun muassa tienpidon järjestämisessä ja tuottamisessa, jotta tienpidon taso ei tulevaisuudessa radikaalisti laskisi. Myös yhteiskunnan yksityisteille suuntaama rahoitus on ollut pitkään laskusuunnassa lukuun ottamatta tilapäisiä, yleensä elinkeinoelämän kilpailukykyyn kohdennettuja lisärahoituspaketteja.

Tarvitaan nykyaikaan päivitetty selkeä ja mahdollistava yksityistielaki, joka huomioi käynnissä olevan yhteiskunnan muutoksen sekä digitalisaatiokehityksen.

Lain rakenne ja lakikieli eivät vastaa nykyisiä säädösvalmistelutavoitteita ja -ohjeita. Laissa on lisäksi säännöksiä, jotka ovat jääneet kokonaan tarpeettomiksi. Joidenkin säännösten alkuperäinen tarkoitus on hämärtynyt, ja niiden soveltamisalaa on oikeuskäytännön ja suositusten kautta muutettu paremmin vastaamaan nykytilannetta. Osa säännöksistä sopii sisältönsä puolesta paremmin muuhun lukukokonaisuuteen, kuin missä ne tällä hetkellä laissa ovat. Yksityistielain nykyrakenne on vaikea hahmotettava myös siksi, että pykälä ei ole otsikoitu ja niiden sisältö voi vaihdella suurestikin momenttien välillä. Lain rakenteeseen kaivataan siis selkeyttä. Pykälät tulisi otsikoida ja järjestellä uudelleen niin, että yksityisteiden käyttäjät löytäisivät etsimänsä helposti ja loogisesta paikasta. Tarpeettomiksi käyneet pykälät tulisi poistaa tai päivittää nykyaikaan sopiviksi.

Rahoitukseen ja käyttöoikeuksiin liittyviä kysymyksiä olisi tarpeen tarkastella kokonaisuutena. On tarpeen pohtia, mikä on käyttöoikeuksien ja tienkäyttömaksujen välinen suhde tulevai-

suudessa ja mikä on valtion avustusten suhde niihin. Myös valtion avustujajärjestelmien yleistä toteutusta tulisi tarkastella laajempaan kokonaisuuteen yhdessä kuntien avustusten kanssa. Jossain määrin epäselvää tällä hetkellä on, missä tapauksissa tienkäytöstä voidaan määrätä käyttömaksu. Kunnanavustusehdoissa on monessa kunnassa maininta, että ulkopuolisesta liikenteestä ei saa periä käyttömaksuja. On tulkinnanvaraista, voidaanko kunnan päätöksellä rajoittaa tiekunnan yksityistielain mukaista oikeutta käyttömaksujen määräämiseen.

Tilanne asemakaava-alueilla sijaitsevien yksityisteiden osalta ei ole selkeä. Kaavoituksen edetessä on kuntien kaava-alueille jäänyt runsaasti yksityisteitä. Kunta on ottanut ne pääsääntöisesti hoitaakseen, mutta ei ole ryhtynyt maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen katujen rakentamiseen. Yksitystielain soveltaminen jatkuu. Tienpitovastuu näissäkin tapauksissa on epäselvä.

Yksitysteiden hallinnollisen tiedon entistä parempi saatavuus ja ajantasaisuus ovat yksi edellytys tarpeelliselle yksityisteiden kuntorekisterin luomiselle. Tiekkuntien oikeudellista muotoa on tarve pohtia nimenomaan byrokratian vähentämisen ja toiminnan sujuvoittamisen näkökulmasta sekä yksityisteiden hallinnoinnin tehostamisen näkökulmasta.

Johtojen ja kaapelien sijoittamista tiealueelle pitäisi helpottaa ja sujuvoittaa. Prosessi on tällä hetkellä liian monimutkainen aiheuttaen jopa lainvastaisia toimenpiteitä. Myös maanteiden, katujen ja yksityisteiden rajapinnassa olevien tienpitovastuiden uudelleenarviointi olisi tärkeää. Lisäksi terminologian yhdenmukaistaminen ja päivittäminen olisi tarpeellista, jotta laki saataisiin aidosti päivitettyä nykyaikaan ja jotta se olisi selkeämpi sekä luettavampi kokonaisuus.

Yksitystielain ja kiinteistönmuodostamislain suhdetta tulisi tarkastella uudelleen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeä, mahdollistava ja nykyaikainen yksityistielaki, joka huomioisi käynnissä olevan yhteiskunnallisen muutoksen sekä digitalisaatiokehityksen. Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman norminpurkutavoitteiden mukaisesti tarkoitus on karsia turhaa sääntelyä.

Tavoitteena on joustava laki, joka mahdollistaisi tiekunnille ja tieosakkaille vapaammat toimintatavat ja antaisi näin joustavuutta yksityisteiden pitoon, sekä antaa tiekunnille entistä enemmän vastuuta omista päätöksistään ja toimintatavoistaan. Joustavuuden lisäämisellä pyritään myös kannustamaan omatoimisuuteen ja toimeliaisuuteen.

Esityksen tavoitteena on osaltaan turvata elinkeinoelämän kuljetusten ja yksityisteiden varrella sijaitsevan pysyvän asutuksen edellyttämä liikkuminen tarkastelemalla yksityisteiden rahoitusta kokonaisuutena. Tavoitteena on hyötyjä maksaa -periaatteen korostaminen ja yleisesti yksityisteiden rahoituksen saaminen kestäväälle pohjalle. Esityksellä pyritään kannustamaan käyttömaksujen perimiseen entistä kattavammin.

Ehdotettavalla lailla pyritään antamaan hyvät edellytykset maaseudun erilaisten infrastruktuurijärjestelmien tehokkaalle järjestämiselle ja ylläpidolle. Tavoitteena on lisäksi esimerkiksi viestintä- ja sähköjohtojen rakentamista koskevien lupamenettelyiden sujuvoittaminen, ja yhteiskunnan eri infrastruktuuriverkkojen rakentamisen edistäminen. Tehokasta tienpidon järjestämistä silmällä pitäen tavoitteena on myös kannustaa tienpidon järjestämiseen nykyistä am-

mattimaisemmin ja sitä kautta mahdollistaa uudenlaisen elinkeinotoiminnan syntyminen maaseudulle.

Yksityistielain uudistuksessa on sitouduttu hallitusohjelman mukaiseen tavoitteeseen kuntien tehtävien vähentämisestä ja niiden kustannusten karsimisesta sitä kautta. Hallitusohjelman mukaan hallitus vähentää kuntien kustannuksia 1 miljardilla eurolla karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita. Lisäksi tavoitellaan asiantuntemuksen parantumista yksityistieasioiden käsittelyssä.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Tieosakkuus, ulkopuolisten tienkäyttö sekä tiemaksujen ja käyttömaksujen suhde

Eri osapuolten roolien selkeyttämisen kohdalla harkittavana on, millä kaikilla tahoilla tulisi olla mahdollisuus tieoikeuteen. Asia liittyy kysymykseen siitä, millä tavoin kunkin tahon osallistuminen tienpitoon on järkevintä järjestää; tieosakkuuden ja tiemaksujen kautta, vai jollakin muulla tavalla, esimerkiksi käyttömaksujen kautta. Tahoja, joiden asema tässä suhteessa on epäselvä ovat esimerkiksi tietä tarvitsevat elinkeinonharjoittajat, julkiset toimijat kuten kunta, maakunta ja valtio, sekä vuokralaiset. Selvää nykyisin ja ehdotuksen mukaan jatkossakin olisi, että yksityistien varrella sijaitsevien kiinteistöjen tienkäyttö tulisi järjestää tieoikeuden ja siten tieosakkuuden kautta.

Vuokralaiselle ei yleensä perusteta erillistä tieoikeutta, kun kiinteistön hyväksi on jo perustettu tieoikeus. Tällöin on vuokranantajan ja vuokralaisen keskenään sovittava siitä, miten esimerkiksi tieoikeuden omaavaa kiinteistöä edustetaan tiekunnan kokouksessa. Hankalia tilanteita voi muodostua, jos vuokranantajan ja vuokralaisen tarve tiehen eroavat toisistaan. Vuokralaisen voisi olla esimerkiksi tarkoituksenmukaista kulkea kiinteistölle eri reittiä kuin maanomistajan. Vuokralaiselle on kuitenkin lisäksi mahdollista perustaa väliaikainen kulkuoikeus, enintään siksi ajaksi kuin hallinta jatkuu.

Julkiset tahot saattavat joskus ohjata liikennettä yksityistielle. Lisäksi yksityistien päässä voi sijaita esimerkiksi julkisen tahon hallitsema ulkoilualue, jonne kulkemiseen käytetään yksityistietä. Tällaisissa tilanteissa kunta, maakunta tai valtio ei välttämättä omista yksityistien varrella kiinteistöä, jolle voitaisiin perustaa tieoikeus tiehen ja tätä kautta huomioida kaikki kulkeminen kyseiselle kiinteistölle tieyksiköinnin kautta. Harkittava on siksi, tulisiko mainituille julkisille toimijoille säätää mahdollisuus tai velvollisuus tulla tieosakkaiksi tämän kaltaisissa tapauksissa.

Elinkeinonharjoittajille voidaan nykyisin perustaa tieoikeus, jos tie on tärkeä tämän elinkeinon harjoittamista varten. Elinkeinonharjoittajien tapauksessa voidaan joutua arvioimaan, milloin tarve yksityisen tien käyttämiselle on niin merkittävä ja säännöllinen, että se kannattaa järjestää tieoikeuden kautta, sillä tietä vähemmän intensiivisesti käyttävä elinkeinonharjoittaja voi käyttää tietä myös esimerkiksi käyttömaksun nojalla. Voi olla myös muita tieosakkaiden ulkopuolisia yksityisiä tahoja, joiden tienkäyttö on suhteellisen runsasta. Myös tällaisten henkilöiden osalta on arvioitavana, millä tavalla heidän osallistumisensa tienpidon kustannuksiin olisi järkevintä hoitaa, ja mikä tulisi olla tie- ja käyttömaksujen sekä tieosakkuuden ja ulkopuolisen tienkäytön välinen suhde yleisemminkin.

Tieyksiköinti

Tieyksiköinnin yleisperiaatteet ovat löytyneet yksityistielaista, ja niiden perusteella Maanmittauslaitos on julkaissut Käsikirjaa yksityisteiden tienpidon osittelusta, joka on toiminut suun-

taa-antavana ohjeena tieyksiköiden määrittelymiselle. Tieyksiköinnin peruseriaaetta sen perustumisesta tieosakkaiden yksityistiestä saatavaan hyötyyn on pidetty yleisesti hyvänä ja valmistelun aikana on päädytty pidättäytymään vain pienissä muutoksissa. Harkittavana on pieniä selvennyksiä tieyksiköinnin periaatteisiin, kuten se, että tienkäyttöä tulisi arvioida koko yksityistien pituudelta, eikä ainoastaan kiinteistön käyttöön liittyen. Mikäli lakiuudistuksella tavoiteltavat laajemmat tiekunnat yleistyvät, voi muutos olla hyvinkin tarpeellinen.

Vaihtoehtona on arvioitu myös mahdollisuutta asettaa yksityistien eri osille eri tieyksiköt. Tämä mahdollisesti edistäisi tiekuntien yhdistämistävoitetta, koska yhdistettävien yksityisteiden ei tarvitsisi olla yhdistämishetkellä rakenteelliselta tasoltaan samanlaisia. Myös esimerkiksi yksityistielossien ja siltojen ylläpitoon liittyen eri tien osien eri yksiköinnit on nähty tarpeellisina. Yhteiskunnallisen toimijan ottaminen tieosakkaaksi aiheuttaa osaltaan tarpeita tieyksiköinnin uudistamiseen. Esimerkiksi kevyen liikenteen väylien kunnossapitotarpeista johtuvat korkeammat kunnossapitovelvoitteet ja -kustannukset voisivat olla yksi syy siihen, miksi yksityistien tietyllä osalla kannattaisi olla eri tieyksiköt kuin yksityistiellä muuten olisi.

Mikäli laissa mahdollistetaan eri tieyksiköt yksityistien eri osilla, myös päätöksenteko tiekunnan kokouksessa tulee pohtia. Koska tienpidon osittelun tarkoituksena on määrittää kunkin tietä käyttävän osuus tiekunnan menoista sekä tämän äänivallan suuruus tiekunnan kokouksessa, eri tieyksiköiden määrittäminen tien eri osille voi tuoda haasteita tiekuntien päätöksentekoon. Arvioitavana on ollut lisäksi, millaisissa tapauksissa olisi tarkoituksenmukaista sallia tienpitoa varten tarvittavien varojen kerääminen tiemaksujen sijaan käyttömaksuilla.

Johtojen sijoittaminen yksityistien tiealueelle

Sähkö- ja viestintäjohtojen sijoittaminen yksityisteiden varten on nykyisin varsin hankala prosessi, sillä lupaa työn suorittamiseen ja johtojen sijoittamiseen on pyydetävä tiekunnalta, tai joskus jokaiselta tieosakkaalta erikseen, sekä lisäksi maanomistajalta. Menettelyn järjestämisessä vaihtoehtoja ovat esimerkiksi, että lupa tarvittaisiin vain maanomistajalta tai että lupa tarvittaisiin vain tienpitäjältä eli tiekunnalta tai tieosakkailta. Näistä vaihtoehtoista sujuvampi olisi, että johtojen sijoittamisesta tulisi sopia ainoastaan tiekunnan tai tieosakkaiden kanssa, sillä tiekunta voisi antaa luvan toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat sen tiealueelle koko tien pituudelta. Sen sijaan maanomistajien kanssa asiasta sovittaessa olisi asia käsiteltävä erikseen jokaisen johdon sijoitusreitillä olevan kiinteistön omistajan kanssa. Jos tiekunta myöntäisi luvan tässä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, vaihtoehtoisia toteuttamistapoja voisi olla tieoikeuden määrittelyn laajentaminen koskemaan myös sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden tien vaikutuspiiriin kiinteistöjen käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamista, tai tieoikeuden määrittelyn pysyessä ennallaan annettaisiin tiekunnalle tai tieosakkaille oikeus päättää tielle tulevista sähkö- ja viestintäjohtoista ja muiden tällaisten laitteiden sijoittamisesta.

Tieosakkaiden järjestäytymisen muoto

Uudistuksen valmistelussa on arvioitu, tulisiko tieosakkaiden järjestäytyminen mahdollistaa tiekuntamallin lisäksi esimerkiksi osakeyhtiön tai osuuskunnan muodossa. Tieosakkaiden järjestäytymistä osakeyhtiöksi pidettiin valmistelussa ongelmallisena, eikä se juuri saanut kannatusta valmistelussa mukana olleilta sidosryhmiltä.

Osakeyhtiömuoto vaatisi yksityiskohtien ja tarvittavan sääntelyn tarkkaa analyysia. Yksityistien arvon sekä kullekin tieosakkaalle tulevan omistusosuuden ja samalla ääniluvun laskenta olisi haastavaa. Ratkaistava olisi esimerkiksi, millä tavalla yksityisteille tienkäytön mukaan vahvistettavat tieyksiköt olisivat muunnettavissa osakkeiksi. Tieyksiköiden tarkoituksena on

nykyisin määrittää kunkin tietä käyttävän osuus tiekunnan menoista. Myös päätöksenteko järjestetään nykyisin yksiköiden suhteessa. Ratkaistava olisi myös, miten osakeyhtiön perustamisesta ylipäänsä päätettäisiin ja voisiko esimerkiksi olemassa oleva tiekunta muuttaa oikeudellista muotoaan enemmistöpäätöksellä tiekunnan kokouksessa, vaikka osa osakkaista ei haluaisi ryhtyä harjoittamaan suunniteltua liiketoimintaa. Yksityistielaila on myös tarkoitus osaltaan varmistaa kiinteistöille välttämätön kulkuyhteys ja -oikeus. Jos järjestäytymisen muoto olisi osakeyhtiö, olisi tarpeen järjestää osakeanti, kun tielle tulee uusia osakkaita, ja ratkaistava, miten varmistettaisiin uuden tieosakkaan pääsy tiestä päätöksiä tekevän yhtiön osakkaaksi. Osakeyhtiömuodosta tunnistettu mahdollinen hyöty voisi olla verotukseen liittyvät edut arvonalisäveron vähennysoikeuden saamiseen tietä hallinnoivalle osakeyhtiölle. Tähän liittyy toisaalta riski, että sellaisetkin tieosakkaat, joilla ei ole aikomusta harjoittaa elinkeinotoimintaa ”tiekuntayhtiön” kautta ja joilla ei ole riittävää asiantuntemusta tai resursseja järjestää osakeyhtiön hallintoa ja muuta toimintaa asianmukaisesti, perustaisivat osakeyhtiöitä veroetujen saamiseksi. Yksityistienpito ei lisäksi tällaisessa toisessa oikeudellisessä muodossakaan voisi olla yksinomaan liiketoimintaa nykyisten tieoikeuteen ja tienpitovelvollisuuteen perustuvien lähtökohtien johdosta. Tieosakkaat täyttävät tiemaksuilla lain mukaisen tienpitovelvollisuutensa ja jakavat siitä aiheutuvat kustannukset, mikä ei voi olla arvonalisäveron alaista palveluiden myyntiä.

Kuitenkin ennen nykyisen yksityistielain voimaantuloa yksityistien ylläpitoa varten on saatettu perustaa yhtiö tekemällä yhtiösopimus, joka vastaa nykyistä avoimen yhtiön yhtiösopimusta. Sopimuksessa on valittu tiehoitokunta ja perustetulle yhtiölle säännöt. Tällaiset perustetut yhtiöt ovat saattaneet toimia hyvinkin pitkään. Yhtiösopimuksen osapuolten, yhtiömiesten, vastuut ja velvoitteet ovat olleet verrattavissa yksityistielain mukaiseen tiekuntaan. Yhtiömuotona yhtiö on voinut hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia samalla tavalla kuin tiekunta. Yhtiö on voinut olla asianosaisena tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona. Nykyinenkään laki ei sinänsä estä tällaista järjestäytymistä, joka voidaan toteuttaa niin, että juridisesti yksityistielain näkökulmasta tieosakkaat toimivat silloin järjestäytymättöminä ja keskeisten sopimusten nojalla.

Osuuskuntamuodon mahdollistamiseen ei ole suhtauduttu yhtä kriittisesti, ja esimerkiksi muustakin infrastruktuurista kuin tiestä huolehtimaan tarkoitetun niin sanotun infraosuuskunnan mahdollistamisen kannalta osuuskunta voisi olla hyvä mahdollisuus. Osuuskuntavaihtoehtoa on tuotu esiin usein tilanteissa, jossa tiekunta nähdään myös muun infrastruktuurin kuin vain tien ylläpitäjänä. Tällöin puhutaan infraosuuskunnista. Myös osuuskuntamuotoon liittyy toisaalta yksityiskohtia, jotka voisi olla hyvä ratkaista laissa sekavan oikeustilan välttämiseksi. Osuustoiminnan ideologia ja tavoitteet ovat sopusoinnussa nykyisen yksityistielain kanssa. Vahva vaade tasa-arvoiselle sekä pitkäjänteiselle toiminnalle sopivat hyvin tienpidon perusarvoihin. Aktiivisesti palveluja tarjoavalle tiekunnalle osuuskuntana toimiminen on realistinen vaihtoehto. Eräs riskitekijä on osuuskunnan osakkuus. Osakkaaksi ei voi pakottaa. Jos osuuskuntaa kuuluu vain osa tieosakkaista, vaarana on, ettei osuuskunnan toiminta pääse kunnolla käyntiin tai se jähmettyy. Tavalliselle tiekunnalle osuuskuntana toimimisesta ei ole sanottavaa hyötyä, pikemmin se päinvastoin lisää ja jäykistää hallintoa. Infraosuuskunnan este on lähinnä se, että kunkin infrastruktuurin osakaskunta on eri ja niiden maksuperusteet ovat erilaiset. Nykyistä lainsäädäntöä olisi kuitenkin mahdollista kehittää siihen suuntaan, että vain tiekunta antaa luvan muun muassa tiealueelle sijoitettaviin yhdyskuntateknisiin laitteisiin ja rakennelmiin. Nyt pitää pyytää lupa myös maanomistajalta ja pahimmillaan se saattaa hidastaa investointeja merkittävästi.

Osakaskunnalla taas tarkoitetaan yhteisalue lain mukaista yhteisalueen omistavaa yksikköä. Osakaskunnan osakkaita ovat yhteisen alueen tai yhteisen erityisen etuuden saaneiden kiinteistöjen omistajat. Yleisimpiä osakaskuntia ovat kalastukseen ja yhteismetsiin liittyvät osakas-

kunnat. Osakaskunnat ovat verotuksellisesti yhteisuuksia, kuten tiekunnatkin. Osakaskunnat poikkeavat tiekunnista kuitenkin siinä mielessä, että ne tuottavat osakkailleen voittoja esim. kalatalouden tuloja (kalastuskunnat) tai puutavaran myyntituloja (yhteismetsät). Tienpito ei nykyisellään ole ollut voittoa tavoittelevaa tai voittoa tuottavaa toimintaa. Mitään suurta hyötyä tai haittaa tienpidon suorittamista osakaskuntana ei ole nähtävissä.

Yksityistien tienpitotoimintaa harjoittavan juridisen yhteisön hakeutumista yleishyödylliseksi yhteisöksi rajoittaa taas se, että yksityistien tienpito hyödyttää ensisijaisesti yksityisiä kiinteistönomistajia tai muutoin rajattua henkilöpiiriä tai aluetta. Jos kuitenkin tie sijaitsee liikenteellisesti sellaisessa paikassa, että sen todetaan vastaavan valtion tai kunnan ylläpitämää tietä sijainnin ja liikennemäärien perusteella, ei ole varmaa estettä, etteikö se voisi olla yleishyödyllinen.

Tiekunta on moneltakin suunnalta tarkasteltuna yllättävän toimiva järjestelmä. Tiekunnan toiminta on hyvin riippuvainen toimielimen asiantuntemuksesta ja kokemuksesta. Tarjoamalla tiekuntien toimielimille asiantuntevaa koulutusta saataisiin pienellä panostuksella merkittäviä parannuksia aikaan. Tieisännöitsijäkoulutusta pidetään yleisesti hyvänä tapana tuottaa asiantuntijoita hoitamaan tiekuntien lakisääteisiä tehtäviä. Suomen Tieyhdistys ry on ensimmäisenä ryhtynyt kouluttamaan TIKO tieisännöitsijöitä. Heitä on tällä hetkellä yli 200. Tieisännöinti on mahdollista valita opetushallituksen hyväksymän isännöinnin ammattitutkinnon valinnaiseksi tutkinnon osaksi.

Yhtenä mahdollisuutena on valmistelussa arvioitu mahdollisuutta säilyttää tiekunta, mutta mahdollistaa sen tehtävien hoitamisen valtuuttaminen nykyistä laajemmin ja kevyemmin ulkopuoliselle toimijalle, joka voisi olla esimerkiksi tieisännöintiyritys, infraosuuskunta tai tieosakkaiden itsensä muodostama yritys. Arvioitavana on ollut, kuinka vaihtoehto turvaisi ammattimaisella ja laajemmalla infrastruktuurin hoidolla saavutettavat tehokkuushyödyt, mutta samalla voitaisiin välttää tiekuntien järjestäytymismuodon osakeyhtiöksi vaihtamisen riskit.

Viranomaistehtävien hoitaminen

Nykyisen lain mukaisten tielautakuntien päätösvalta koskee pääasiassa ennestään olevia teitä. Tielautakuntien tehtävät voidaan jakaa sisältönsä puolesta ennen kaikkea toimitustehtäviin ja muutoksenhakutehtäviin. Toimitustehtävillä tarkoitetaan tässä sellaisia asioita, jotka rinnastuvat yksityistietoimituksissa hoidettaviin tehtäviin. Lisäksi tielautakunnilla on eräitä muita tehtäväryhmiä, joita ei ole pidettävä toimitus- tai muutoksenhakutehtävinä.

Osana kuntien tehtävien vähentämistä on selvitetty tielautakuntien lakkauttamista ja niiden tehtävien siirtämistä muille viranomaisille. Ensisijaisesti on selvitetty mahdollisuutta siirtää tehtäviä Maanmittauslaitokselle (MML), jossa on kattava asiantuntemus yksityistieasioista.

Maanmittauslaitos on perusrekisteriviranomainen, joka ylläpitää kiinteistöihin ja maastoon liittyviä rekistereitä. Maanmittaustoimitukset ovat laissa säädettyjä riippumattomia oikeudellisesti hallinnollisia menettelyjä, joilla ylläpidetään kiinteistörekisteriä. MML ei ole yleishallinto-organismiksi. Kunnan tielautakunnan tehtävistä voidaan tämänhetkisen toimivaltajaon mukaisesti siirtää MML:n vastuulle vain tehtävät, jotka ovat luonteeltaan yksityistietoimituksissa (toimitusasioita). Muutoksenhakuasioiden hoitaminen ei sovellu MML:n nykyiseen toimenkuvaan. Myöskään esimerkiksi yksityisteiden tai tiekuntien hallintoon liittyvät lupa-, valvonta- ja avustusasiat eivät ole sellaisia tehtäviä, joita MML voisi hoitaa.

Koska muutoksenhakuasiat, jotka liittyvät tiekunnan päätöksien tarkasteluun, eivätkä ne tämänhetkisen toimivaltajaon mukaisesti sovellu MML:lle siirrettäviksi, voidaan niiden hoita-

misen osalta arvioida ainakin mahdollisuutta säätää ne hoidettaviksi käräjäoikeuksissa, mikä on tavanomainen yhteisöoikeudellinen ratkaisu, tai käräjäoikeuksissa toimivissa maa-oikeuksissa, joilla MML:n tapaan on erityisasiantuntemusta yksityistietoisissa.

Yleisten hallintotehtävien hoitamisen osalta vaihtoehtoina ovat tulevaisuudessa maakunnat sekä toisaalta maakuntauudistuksen yhteydessä tiettyjä aluehallintovirastojen nykyisiä tehtäviä hoitamaan tuleva Valtion lupa- ja valvontavirasto. Uudelle Valtion lupa- ja valvontavirastolle on tarkoitus siirtää esimerkiksi aluehallintovirastojen nykyisin hoitamia oikeusturvatehtäviä. Tielauskunnilla olleet yleiset hallintotehtävät liittyvät pääosin tiekunnan hallintoon ja osakkaiden sekä muiden asianosaisten oikeusturvaan, jolloin Valtion lupa- ja valvontavirasto olisi virastoon tulevan asiantuntemuksen ja muiden siellä hoidettavien asioiden johdosta luontevin paikka tällaisten yksityistielain mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

Eri viranomaisten välinen toimivaltajako koskien yksityistietoisuudesta

Lainvalmistelun yhteydessä on arvioitu mahdollisuutta laajentaa kuntien kiinteistönmuodostamisviranomaisten toimivaltaa myös asemakaava-alueen ulkopuolelle. Tielauskuntien lakauttamisen seurauksena on pohdittu erilaisia tapoja, jotka turvaisivat tieosakkaiden mahdollisuudet saavuttaa nopeaa ja mahdollisimman edullista palvelua toimitusasioihin liittyen, samalla huomioiden toimitusten kustannusvastaavuuden. Arvioinnissa on otettu huomioon kiinteistörekisterin pitoon liittyvät vastuut ja velvollisuudet, asiakkaiden tasapuolinen kohtelu ja heidän oikeusturvansa säilyttäminen sekä hallinnon selkeys. Toisaalta arvioitavana ovat olleet keinot, joilla toimitusmenettelyistä voitaisiin tehdä mahdollisimman kevyitä ja joustavia.

Asemakaava-alueilla tai niiden läheisyydessä sijaitsevien yksityistien aseman selkeyttäminen

Lainvalmistelun yhteydessä on noussut esiin tarve selkeyttää asemakaava-alueilla tai niiden läheisyydessä sijaitsevien yksityistien asemaa. Tilanteet, joissa yksityistiet kunnan asemakaavan valmistuttua joutuvat olemaan pitkiäkin aikoja epätietoisessa tilanteessa tulevaisuutensa suhteen ovat ilmeisen yleisiä. Harkittavana on ollut vaihtoehto, jonka mukaisesti kuntien pitää tehdä asemakaava-alueella sijaitsevaa yksityistietä koskeva kadunpito päätös jonkin tietyn ajanjakson jälkeen. Tämä vaihtoehto on jyrkässä ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain kanssa. Vaihtoehtona on arvioitu kuntien velvollisuutta tehdä tieosakkaan tai tiekunnan vaatiessa kadunpito velvollisuutta koskeva arviointi enintään viiden vuoden välein. Pohdittavana on ollut tehtävän arvioinnin taso, sen vaikutukset kuntien tehtäviin sekä sen suhde maankäyttö- ja rakennuslakiin. Keveämpänä vaihtoehtona on arvioitu kunnan velvollisuutta antaa pyydettyä tietä tiekunnalle tietoa asemakaava-alueella sijaitsevan yksityistien tilanteesta kunnan liikennejärjestelmäkokonaisuudessa.

Lainvalmistelussa on myös arvioitu asemakaava-alueelle johtavan yksityistien hoitovastuita tilanteessa, jossa yksityistien liikenne merkittävästi lisääntyy asemakaavan toteuttamisen seurauksena. On arvioitu kunnan velvollisuutta ottaa yksityistie hoitoonsa, kun liikenteen on todettu lisääntyneen merkittävästi. Tässä vaihtoehdossa haasteeksi on arvioitu sen määrittely, milloin liikenteen katsotaan merkittävästi kasvaneen ja minkä seurauksena. Vaihtoehtoisesti on mietitty myös sitä, olisiko edellä mainittu tilanne hoidettavissa myös muilla tavoilla. Näitä on arvioitu olevan muun muassa kunnanavustuksien, kunnan tieosakkuuden sekä mahdollisten käyttömaksujen maksaminen.

Avustukset

Yksityistieavustuksiin liittyvä kokonaisuus on hyvin riippuvainen maakuntauudistuksen yhteydessä tehtävistä ratkaisuksista. Arvioitavana vaihtoehtona on ollut avustuskriteerien pitäminen samankaltaisina kuin nyt voimassa olevassa laissakin. Valtionavustustehtävän siirtyminen maakuntiin erillisrahoituksena on aiheuttanut sen, että avustuskriteereitä on pitänyt arvioida kriittisesti. Valmistelussa on pyritty määrittelemään sellaiset avustuskriteerit, jotka antavat mahdollisimman hyvät edellytykset maakuntien itsenäiselle päätöksenteolle ja samalla edistävät yhteiskunnallisia tavoitteita muun muassa tiedon saatavuuden ja olemassaolon sekä elinkeinoelämän kuljetusten suhteen turvaten kuitenkin pysyvän asutuksenkin tarpeet.

Koska maakunnille on haluttu turvata päättävältä avustamisen suhteen ja koska yksityistien erityiskohteiden, lähinnä yksityistielossien, avustus on maakuntauudistuksen jälkeen maakunnille jaettavaa erillisrahoitusta, jonka jakamista maakunnat arvioivat yhdessä yhteysalusliikenteen kanssa saaristoliikenteen kokonaisuutena, on arvioitu vaihtoehtona avustusten enimmäismäärien poistamista laista. Toinen vaihtoehto on ollut säilyttää avustusten enimmäismäärät ja tällä tavoin supistaa maakuntien omaa harkintavaltaa.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksen mukaisessa uudessa yksityistielaisissa pykälät otsikoitaisiin ja järjestettäisiin uudelleen niin, että uusi laki olisi informatiivisempi ja helpommin luettava. Käsittävät asiat yhdistettäisiin loogiseksi asiakokonaisuuksiksi, mikä auttaisi asioiden löytämistä kattavasti ja nopeasti. Laista poistettaisiin ajan saatossa turhiksi käyneitä pykäläiä sekä karsittaisiin muun lain-säädännön kanssa päällekkäistä sääntelyä. Yksityistietoimituksia koskevassa sääntelyssä nojattaisiin aiempaa enemmän kiinteistönmuodostamislakiin kiinteistötoimituksia koskevana yleislakina, ja säädettäisiin yksityistietoimituksista vain niiltä osin, kuin olisi tarpeen poiketa kiinteistönmuodostamislain mukaisesta menettelystä tai säännöksen olemassa olo yksityistielaisissa olisi tärkeää esimerkiksi lakia käyttävien henkilöiden tiedonsaannille, jotta yksityistien pitoon ja hallintoon liittyvät seikat olisivat selkeästi löydettävissä. Yksityistietoimituksia koskevia säännöksiä on tarkasteltu yhdessä kiinteistönmuodostamislain kanssa niin, että kokonaisuus olisi jatkossa johdonmukainen ja ehjä.

Ehdotetaan yksityistielaisissa käyttöön otettavaksi maantielaissa (503/2005) ja rata-laissa (110/2007) jo vakiintuneet käsitteet suoja-alue ja näkemäalue. Yksityistietoimituksessa voitaisiin liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa jatkossa perustaa yksityistiehen kuuluva suoja- ja näkemäalue, jos siitä ei aiheutuisi huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle. Suoja- ja näkemäalueelta saisi tieoikeuden nojalla poistaa piha-alueiden ulkopuolelta näkemää haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta. Liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa voitaisiin suoja- ja näkemäalueelle asettaa myös rakentamisrajoitus.

Tiekunnalle tai, jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaille annettaisiin oikeus päättää tielle tulevista kiinteistöistä tai yhdyskuntaa palvelevan maahan sijoitettavan johdon ja sellaiseen liittyvän vähäisen laiteen sijoittamisesta. Tällä edistettäisiin erityisesti viestintä- ja sähköjohtojen rakentamista.

Tiekuntien toimintaa halutaan joustavoittaa ja sujuvoittaa. Esityksen tavoitteena on antaa tiekunnille entistä enemmän vastuuta omista päätöksistään ja toimintatavoistaan. Tähän liittyy esitys siitä, että tiekunnat voisivat jatkossa päättää tietyistä, erikseen määritellyistä asioista säännöillä toisin kuin laissa on säädetty, mikäli tieosakkaat näin yhdessä sopivat. Tämän on arvioitu lisäävän joustavuutta tiekuntien toimintaan, sillä näin tiekunta voisi sopia sille parhaiten soveltuvasta toimintatavasta esimerkiksi erilaisissa kokouskäytäntöihin liittyvissä asioissa. Lisäksi tiekuntien kokouskäytäntöjä ehdotetaan nykyaikaistettavaksi myös muilta osin. Esi-

merkiksi videokokouksen pitäminen ja kokouskutsun lähettäminen sähköpostitse mahdollistettaisiin.

Tiekuntia koskevaan sääntelyyn lisättäisiin aikaisemmasta laista puuttuneet toimitsijamiehen ja hoitokunnan esteellisyttä koskevat säännökset.

Esityksessä mahdollistettaisiin yksityisteiden tienpidon ja hallinnoinnin siirtämistä ulkopuolisuudelle taholle. Ulkopuolinen toimija voisi olla esimerkiksi tieosakkaiden perustama osuuskunta tai kokonaan ulkopuolinen yritys, esimerkiksi tieisännöintiyritys.

Osana kuntien tehtävien vähentämistä tielautakunnat lakkautettaisiin ja niiden tehtävät siirrettäisiin yksityistietoimituksessa Maanmittauslaitoksen hoidettavaksi, käräjäoikeuteen sekä maakuntauudistuksen yhteydessä perustettavaan Valtion lupa- ja valvontavirastoon. Kuntien rakennusvalvontaviranomaiselle siirrettäisiin yksittäisiä sen tehtäviin luontevasti sopivia tehtäviä. Yksityistietoimituksia ja vaatimusta sellaisen suorittamisesta eräissä tapauksissa ehdotetaan kevennettäväksi.

Tiekunnan perustaminen, jakaminen, yhdistäminen ja lakkauttaminen olisi ehdotuksen mukaan mahdollista tehdä jatkossa ilman yksityistietoimitusta. Lisäksi esitetään säädettäväksi tiekunnan sisäisestä oikaisumenettelystä, jota voitaisiin käyttää ennen asian saattamista viranomaisen ratkaistavaksi. Hallintolain mukaista viranomaisneuvontaa on saatavilla mm. Maanmittauslaitokselta, kunnilta sekä maakunnilta yksityistieasioihin liittyen, joten siitä ei tarvitsisi säätää erikseen. Näillä toimenpiteillä pyritäisiin lieventämään tielautakuntien lakkauttamisesta yksityishenkilöille aiheutuvaa kuluihin kasvua yksityistieasioiden hoidossa.

Muussa rahoituksessa korostettaisiin hyötyjä maksaa-periaatetta. Tavoitteena on laajentaa yksityisteiden tienpidon maksajapohjaa. Yksityisteiden ulkopuolisten käytön lähtökohtaisista luvanvaraisuudesta korostettaisiin, mikä ei sinänsä muuttaisi asian nykyistä oikeudellista tilaa, mutta selkeyttäisi periaatteita siitä, milloin käyttömaksuja voitaisiin periä. Jokamiehen oikeuksiin ei kuitenkaan puututtaisi. Lisäksi maanomistajan asettamat puomit sellaiselle yksityiselle tielle, joka sijaitsee hänen alueellaan, muutettaisiin luvanvaraiseksi. Luvan voisi hankkia tiekunnalta tai yksityistietoimituksesta. Tie kunta saisi edelleen rajoittaa ulkopuolista moottoriajoneuvoilla tapahtuvaa tienkäyttöä vapaasti, jos tietä ei yhteiskunnan toimesta avustettaisi.

Tieoikeus voitaisiin jatkossa perustaa myös yhteiskunnan julkisen toimijan (valtio, kunta, maakunta) hyväksi, jos se toimillaan ohjaisi liikennettä yksityistielle. Valtio, kunta tai maakunta voisi tällaisissa tilanteissa siis jatkossa olla velvollinen tieosakkaana osallistumaan tienpitoon ja sen kustannusten jakamiseen. Tähän liittyen täsmennettäisiin vastuukysymyksiä sekä tieyksiköinnin periaatteita. Tienpitovelvollisuuden jaossa eli tieyksikköjen, joiden perusteella maksetaan tiemaksuja, määrittämisessä mahdollistettaisiin jatkossa myös tieosakkaan tien käytön pituuden huomioiminen ja eri tieyksiköt tien eri osilla. Yksityistiehen kuuluvan lautan tai muun erityiskohteen pitoa varten tarvittavia varoja voitaisiin kerätä myös tiemaksujen sijaan käytön perusteella suoritettavina käyttömaksuina. Lisäksi mahdollistettaisiin aikaisempien tien rakennuskustannusten huomioon ottaminen myös käyttömaksuja määrättäessä.

Yksityistielain valtionavustuskriteereitä ehdotetaan selkeytettäväksi ja karsittaviksi. Avustuskriteereiksi jätettäisiin ainoastaan yksityistien järjestäytyneisyys sekä yksityistietä koskevan tiedon olemassaolo, ajantasaisuus ja avoimuus. Avustuskriteerien karsimisella olisi tarkoitus antaa maakunnille mahdollisimman laaja valinnanvapaus päättää, miten avustamiseen käytettävissä oleva määräraha sen alueella käytetään. Esityksen valmistelussa on arvioitu, että paikallisella tasolla on ajantasainen ja perusteltu näkemys siitä, missä kunnossa alueen yksityistiet ovat ja miten yksityisteitä on kulloinkin avustettava ottaen huomioon elinkeinoelämän ja

pysyvän asutuksen tarpeet. Maakunnilla on oletetusti suuri intressi pitää yksityistiet elinkeinoelämän ja pysyvän asutuksen edellyttämässä kunnossa.

Valtionavustustehtävän hoitamisesta ja yksityisteiden lauttapaikkojen avustamisesta säädettäisiin maakuntalain ratkaisujen mukaisesti. Maakuntauudistuksen yhteydessä yksityisteiden valtionavustustehtävä siirtyisi maakuntiin niiden pakolliseksi tehtäväksi. Rahoitus jaettaisiin maakunnille erillisrahoituksena erikseen määriteltyjen yleisten jakoperusteiden mukaisesti. Esityksen mukaan laista poistettaisiin maininnat yksityisteiden erityiskohteiden avustusten enimmäisprosentista. Yksityisteiden losseja ja lauttapaikkoja koskeva avustustehtävä erotettaisiin muusta yksityistieavustuskokonaisuudesta ja se olisi jatkossa maakuntien vapaaehtoinen tehtävä. Yksityisteiden losseille ja lauttapaikoille jaettava avustusmääräraha jaettaisiin maakunnille erillisrahoituksena. Maakunnat voisivat avustaa yksityisteiden lauttapaikkojen ylläpitoa osana saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä maakuntalain 6 §:n 2 momentin mukaisesti. Näin yksityistieihin liittyvä päätöksenteko siirrettäisiin kokonaisuudessaan maakunnille paikallisen näkemyksen piiriin. Yhteysalusliikenteen ja yksityisteiden lauttapaikkojen tarkasteleminen maakunnissa yhtenä kokonaisuutena edistäisi alueellisen kokonaisuuden hallintaa ja paikallista harkintaa ja tuottaisi mahdollisia tehokkuushyötyjä.

Kuntien avustamismahdollisuuksiin ei tehtäisi muutosta, ja se säilyisi vapaaehtoisena. Yksityistielaisissa määritellyt avustuskriteeri koskisivat myös kuntien avustuksia.

Esityksen mukaan uudessa yksityistielaisissa täsmennettäisiin asemakaava-alueilla olevien yksityisteiden asemaa. Kunnille säädettäisiin velvollisuus antaa tietoa asemakaava-alueella sijaitsevan yksityistien tilanteesta kunnan liikennejärjestelmäkokonaisuudessa pyydettyä. Uuteen yksityistielakiin ei ehdoteta säädettäväksi rangaistussäännöksiä lain rikkomisen varalta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen, kuntiin ja julkistalouteen

Kuntien tielautakuntia ehdotetaan lakkautettavaksi. Kuntaliiton toteuttaman kyselyn mukaan kuntien tielautakunnissa on suoritettu viimeisen kolmen vuoden aikana keskimäärin 8 tielautakunnan toimitusta kuntaa kohden. Vaihtelu on kuitenkin suurta kunnittain ja enimmillään toimituksia on viimeisen kolmen vuoden aikana ollut yli 30 000 asukkaan kunnissa 72 kappaletta sekä tätä pienemmissä kunnissa enimmillään 25 kappaletta. Kyselyn tulosten perusteella tielautakunnan kustannukset yksittäiselle kunnalle ovat vuosittain keskimäärin noin 24 400 euroa ja kokouspalkkiot vuosittain keskimäärin 1 146 euroa. Hallituksen kuntien kustannusten vähentämistä koskevan reformin toimenpiteiden tarkastelun yhteydessä on arvioitu, että tielautakuntien lakkauttamisella saavuttaisiin kuntasektorille noin 2-3 miljoonan euron säästöt vuosittain.

Tielautakuntien päätösten moittimisen siirtyminen käräjäoikeuksiin lisäisi käräjäoikeuksien tehtävätaakkaa jonkin verran. Tielautakunnissa käsitellään arvion mukaan vuosittain noin 4 riitatapausta per kunta. Koko maassa käsitellään tielautakunnissa siis arviolta noin 1180 riitatapausta vuosittain. On arvioitu, että oikaisumenettelyn avulla osa näistä mahdollisista moitekanteista saadaan ratkaistua jo tiekunnan oman harkinnan tuloksena. Lisäksi hallintolain mukaista viranomaisneuvontaa on saatavilla mm. Maanmittauslaitokselta, kunnilta sekä maakunnilta yksityistieasioihin liittyen. Moitekanteen nostoon liittyvien kulujen arvioidaan vaikuttavan siihen, että tulevaisuudessa asioita pyritään sopimaan aiempaa enemmän ennen moitteen käräjäoikeuskäsittelyä. Valtio perii riita-asioissa tuomioistuinmaksulain mukaisesti valittajalta

500 euron suuruisen oikeudenkäyntimaksun. Laajan riita-asian keskimääräinen kustannus kärjäoikeudessa on 3 575 euroa, joka vastannee tielautakunnalle tällä hetkellä kuuluvan asian käsittelystä kärjäoikeudessa aiheutuvaa kustannusta. Asiassa peritään 500 euron oikeudenkäyntimaksu, mutta se tuloutetaan tuomioistuintulomomentille, joten kustannus lisää kokonaisuudessaan tuomioistuinten menoja asiamäärien kasvun perusteella.

Maanmittauslaitokselta saadun selvitysten mukaan yksityistielain muutoksen seurauksena Maanmittauslaitoksen vastuulle tulisi vuosittain noin 500 uutta yksityistietoimitusta. Tielautakunnista siirretyksi ehdotetut tehtävät ovat jo nykyisellään Maanmittauslaitoksessa suoritettavia lakisääteisiä tehtäviä ja toimenpiteitä. Maanmittauslaitoksessa on olemassa tehtävien suorittamiseen tarvittava infrastruktuuri ja resurssit, eikä siirrolla ole suoria vaikutuksia näihin. Resurssien osalta tehtävien vastaanottoa Maanmittauslaitokseen edistää ja yksinkertaistaa tehtävien jakaantuminen maan eri osiin. Työaikavaikutusten voidaan olettaa olevan noin 600 henkilötyöpäivää, josta aiheutuu nykyisellä hinnoittelulla asianosaisilta perittäviä kustannuksia noin 0,39 M€. Tämä tarkoittaa 780 € siirtyvää tehtävää kohden. Pelkkinä työvoimakustannuksina menoja Maanmittauslaitokselle aiheutuisi noin 0,32 M€. Siirrolla ei näin ole keskimääräisesti suuria vaikutuksia Maanmittauslaitokselle tai kansalaisille aiheutuviin kustannuksiin.

Valtion maksuperustelain omakustannusarvoon perustuva julkisoikeudellisten tuotteiden hinnoittelu koskee yksityistietoimituksia ja näin ollen se koskisi tielautakunnilta Maanmittauslaitokselle siirrettäväksi ehdotettuja tehtäviä. Sen johdosta Maanmittauslaitoksen liikevaihto kasvaisi jonkin verran edellä selostetun mukaan, mutta ylijäämää ei tulisi.

Julkinen oikeusapu ei koske yksityistietoimituksia, vaan edunvalvonnan eräitä rautatietasoyli käytävätapauksia lukuun ottamatta kustantaa aina maanomistaja tai muu asianosainen itse.

Uudelle Valtion lupa- ja valvontavirastolle siirtyvä asemakaavan mukaisen kadunpitovelvollisuuden arviointia koskeva tehtävä, joka nykyisin on kuulunut Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY-keskus), on varsin harvinainen, eikä tähän liittyviä hakemuksia ole juuri tullut ELY-keskuksiin. Myöskään uuteen virastoon ei tähän liittyviä hakemuksia välttämättä tulisi edes vuosittain. Tehtävää on pidetty kuitenkin tärkeänä tieosakkaiden oikeusturvan kannalta, ja Valtion lupa- ja valvontavirastoa luontevana paikkana sen hoitamiseksi esimerkiksi siitä syystä, että Aluehallintovirastolla uuden viraston edeltäjän on nykyisinkin kuntalain (419/2015) 10 §:n mukaisen toimivallan tutkia kantelun johdosta kunnan toimien lain mukaisuutta. Suhteellisen harvinainen arvioidaan olevan myös tien rakentamista tai muuta tienpidon toimenpidettä koskevan yksityistietoimituksen päätöksen toimeenpanemiseksi nykyisin mahdollistettu uskotun miehen määrääminen, joka jatkossa korvattaisiin Valtion lupa- ja valvontaviraston hakemuksesta määräämällä teettämishallalla. Tehtävällä on toisaalta osaltaan tienpitoa koskevia riitoja ennaltaehkäisevä vaikutus. Kokouksen koollekutsumista koskevia hakemuksia tulisi virastolle vuositason todennäköisesti useampia, mutta tarkkaa tietoa lukumäärästä ei ole. Aluehallintovirasto perii nykyisin esimerkiksi yhteisön kokouksen koolle kutsumisesta tai yhdistyslain 22 §:n tarkoittaman muun päätöksenteon järjestämisestä omakustannusarvoa alemman maksun. Yksityistielaisissa uuden viraston tehtäväksi siirtyvät asiat rinnastuvat pitkälti tämän tyyppisiin tehtäviin ja liittyvät lähinnä osakkaiden oikeusturvaan. On siis todennäköistä, että myös yksityistielain mukaisen tiekunnan kokouksen koolle kutsumisesta ja muista vastaavista suoritteista perittäisiin omakustannusarvoa alempi maksu. Vuonna 2016 hinta aluehallintoviraston suorittamalle kokouksen koolle kutsumiselle on ollut 240 euroa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kunnat, maakunnat ja valtio voitaisiin ottaa tarvittaessa tieosakkaaksi, jos niiden toimesta yksityisteille ohjataan ylimääräistä liikennettä. Tällaisia esimerkkejä olisivat esimerkiksi erilaiset yksityisteiden kevyen liikenteen väylät, joille yhteis-

kunta ohjaa kevyttä liikennettä. Esitys lisäisi mahdollisesti julkistalouden kustannuksia jonkin verran, mutta yksityisteiden tienpidon kannalta kyseinen ratkaisu olisi oikeudenmukainen ja rahoituksen kannalta kestävä ratkaisu. Valtiolla tieosakkaaksi tulo säädettäisiin velvollisuudeksi silloin, kun se katsottaisiin välttämättömäksi, mikä tulisi lisäämään valtion kustannuksia. Tilanteita, joissa valtio velvoitettaisiin tieosakkaaksi, olisi arvion mukaan muutamia satoja, kuitenkin reilusti alle tuhat. Mahdollisen tiemaksun vaihdellessa muutamasta kymmenestä eurosta muutama sataan euroon, valtion kustannukset nousisivat tieosakkuuden takia mahdollisesti enintään noin 100 000 euroa. Kuntien ja maakuntien osalta tieosakkaaksi tulo olisi mahdollisuus, ei velvoite, jolloin vaikutukset kuntiin ja maakuntiin jäisivät pienemmiksi.

Jos kadunpito päätöstä ei asemakaavan hyväksymispäätöksen lainvoimaiseksi tulemisen jälkeen ole tehty, kunnille säädettäisiin velvollisuus antaa tietoja tieosakkaan tai tiekunnan sitä vaatiessa yksityistietä koskevasta kadunpito velvollisuudesta. Tämän on arvioitu lisäävän hiekan kuntien tehtäviä, mutta valmistelun aikana on havaittu tarvetta selkeyttää asemakaava-alueella sijaitsevien yksityisteiden asemaa. Asia säädettäisiin kuitenkin kevyenä tietojen antamista koskevana velvoitteena, millä lähinnä korostettaisiin kuntien avoimen vuorovaikutuksen merkitystä suhteessa asemakaava-alueilla sijaitseviin yksityistieihin. Ehdotettu versio olisi huomattavasti vähäisempi taloudellinen ja hallinnollinen rasite kunnille kuin vaihtoehto, jossa kunta olisi velvollinen ottamaan asemakaavoittamallaan alueella sijaitsevan yksityistien hoitoonsa tietyn vuosimäärän kuluttua kaavoituspäätöksestä.

Yksityisteiden valtionavustustehtävän siirtyminen maakuntalain mukaisesti maakuntiin saattaa aiheuttaa palkkakustannusten kasvua riippuen tavasta, jolla maakunnat tulevat yksityistieavustustehtävää hoitamaan. Tällä hetkellä ELY-keskuksissa yksityistieavustusten käsittelyyn on varattu yhteensä noin 3 htv:tä.

Yksityistieavustusten ja yksityisteiden losseille ja lauttapaikoille jaettavan avustuksen eriyttämisestä on arvioitu muun muassa avustuspäämääränsä jakokriteereitä arvioineessa selvityksessä (Hämäläinen 2016). Yksityistielaista poistettaisiin yksityistielautojen ja muiden erityiskohteiden avustustasoa koskevat pykälät. Kunnille ei arvioida koituvan tästä ylimääräisiä kustannuksia, koska rahoituksen tasoon ei esityksellä suunniteltaisi muutosta, mutta yksityisteiden ja yksityistielossien avustamisen eriyttämisellä pystyttäisiin turvaamaan paremmin yksityistieille suuntautuvat avustuspäämäärärahat. Nykytilanteessa avustuspäämäärärahajen supistuessa ja yksityistielosseille suunnattavan avustuksen vuosittain kasvaessa varsinaisille yksityistieille suunnattava rahoitus on ollut koko ajan laskussa. Kun nämä kaksi elementtiä erotettaisiin toisistaan, ne eivät enää kaventaishi toistensa avustuspäämääränsä.

Tienpidon valtuuttamisella ulkopuoliselle toimijalle ei olisi vaikutusta valtion arvonlisäverotuloihin. Tiekunta ei edelleenkään olisi arvonlisäverovelvollinen, sillä tiekunta ei harjoita arvonlisäverolaissa tarkoitettua liiketoimintaa. Vaikka tienpitoa valtuutuksen nojalla hoitava toimija keräisi tiemaksut suoraan tieosakkailta, ei maksun luonne kuitenkaan muuttuisi. Maksuja ei niiden kerääjän muutoksen myötäkään voitaisi pitää vastikkeina palvelusta yksittäiselle tiekunnan jäsenelle, mikä on yksi edellytys arvonlisäverovelvollisuuden syntymiselle. Kyse olisi edelleen tiemaksusta, jolla tieosakkaat täyttävät tienpito velvollisuutensa ja jakavat siitä aiheutuvat kustannukset, mikä ei voisi olla arvonlisäverolain alaista palveluiden myyntiä. Tämän lisäksi olisi verotuksen neutraliteettiperiaatteen nojalla arveluttavaa, jos tieosakkaat tulisivat eri tavalla verotuksellisesti kohdelluiksi riippuen siitä, miten tienpito on kulloinkin järjestetty.

Taloudelliset vaikutukset elinkeinoelämälle

Yksityistiet ovat tärkeä osa liikenneverkkoa ja metsäteollisuuden investointien lisääntyessä niiden merkitys tulee entisestään korostumaan. Kokonaisuudistuksen yhteydessä laaditun sel-

vityksen (Kasteenpohja 2016) yhteydessä on arvioitu, että puun kasvava käyttö lisää puun kysyntää sellaisilla alueilla, jotka eivät tähän asti ole olleet taloudellisesti kannattavaa hankinta-alueita, esimerkiksi Pohjois-Suomen syrjäisimmät alueet. Tämä tulee lisäämään yksityistiestön käyttöä kyseisillä alueilla. Yksityistiestön kunto ja käyttömahdollisuudet vaikuttavat osaltaan puun hankintakustannuksiin ja kotimaisen puun kilpailukykyyn. Kotimaisen puun hankinnalla on puolestaan vaikutuksia sekä metsänomistajien puun myyntituloihin että puun korjuu- ja kuljetusketjun tuloihin ja kustannuksiin ja tätä kautta työllisyyteen.

Elinkeinoelämän, erityisesti biotalouden ja maatalouden kuljetusten tarpeet turvataan pitämällä huolta siitä, että yksityistiet ovat tulevaisuudessa niiden käyttötarkoituksen edellyttämässä kunnossa ja niistä on ajantasainen tieto tietojärjestelmissä. Esityksellä ja sen tienpidon laatuun ja rahoitukseen liittyvillä tavoitteilla toteutuessaan arvioidaan olevan positiivinen vaikutus yksityisteiden kuntoon, kun niiden kuljetusketjut toimisivat saumattomasti, sujuvasti ja ennakoitavasti.

Esityksellä pyritään saamaan yksityisteiden rahoitus kestäväälle pohjalle. Tämä pyritään toteuttamaan sillä, että yksityistien tienpidon maksajapohjaa saataisiin laajennettua kaikkiin niihin toimijoihin, jotka yksityistietä käyttävät. Tähän liittyy esimerkiksi yhteiskunnan eri toimijoiden tieosakkaaksi ottamisen mahdollistaminen sekä tiemaksujen ja käyttömaksujen keräämisperiaatteiden selkeyttäminen. Tähänkin asti muun muassa tilapäisistä metsätalouden kuljetuksista on hyvin yleisesti maksettu käyttömaksua, joten kustannukset eivät käyttömaksujen keräämisen selkeyttämisellä tulisi elinkeinoelämälle juurikaan kasvamaan. Käyttömaksujen keräämisen selkeyttäminen kohdistuu lähinnä yhteiskunnallisiin toimijoihin ja yksityisautoilijoihin. Yksityisteiden rahoituspohjan laajentuminen ja sitä kautta mahdollinen yksityisteiden kunnan parantuminen on arvioitu alentavan kuitenkin raskaan kuljetuksen ajokustannuksia.

Esityksessä ehdotetaan avustuskriteerien supistamista niin, että valtionavustusta maakuntaudistuksen toteutuessa jakavat maakunnat eivät jatkossa olisi sidottuja avustamaan ainoastaan sellaisia teitä, joilla on pysyvää asutusta, vaan yksityistieavustusten jaossa voitaisiin jatkossa painottaa myös paikallisen elinkeinoelämän ja biotalouden tarpeita. Metsäautoteitä on arviolta noin 120 000 kilometriä. Avustuspäätöksiä tehtäessä pystyttäisiin siis huomioimaan asiakas- tarpeet laajemmin kuin ennen. Tämän voidaan olettaa joissakin tapauksissa hyödyttävän elinkeinoelämää. Maakunnat tekevät kuitenkin lopulliset avustuspäätökset.

Esityksen mukainen tienpidon ammattimaisuuden lisääntyminen tuottaisi positiivisia taloudellisia vaikutuksia elinkeinoelämälle kahdella eri tapaan. Yksitystien tienpidon ammattimaistuminen tarkoittaisi sitä, että yksityisteiden tienpitoa ulkoistettaisiin nykyistä enemmän ammattimaisille toimijoille, jotka pystyisivät vastaamaan suurestakin määrästä yksityisteitä jollain tietyllä alueella. Näille niin sanotuille tieisännöintiyrityksille tai vastaaville infrapalvelu-yrityksille, mikäli hoitoon on otettu myös muita infrastruktuurijärjestelmiä, suurempi määrä hoitoon otettavia yksityisteitä mahdollistaisi täysipäiväisen ja ammattimaisemman työskentelyn ympäristön. Ulkopuoliselle toimijalle valtuutettavien yksityisteiden nykyistä suurempi määrä tuottaisi myös huomattavia tehokkuushyötyjä silloin, kun infrayrittäjä voisi ottaa hoitoonsa ja huolehtia tarkoituksenmukaisesta kokonaisuudesta yksityisteitä. On arvioitu, että esimerkiksi tienpidon kustannuksista olisi tällöin mahdollista säästää.

Yksityisteiden tienpidon ammattimaistuminen tuottaisi positiivisia taloudellisia vaikutuksia biotalouden ja maatalouden kuljetusyrityksille, kun tienpidon laatu paranisi ammattimaistumisen seurauksena ja kuljetusyritysten ajokustannukset pienenisivät. Tällä hetkellä on yleisenä ongelmana, että yksityisteiden varrella sijaitseva tienpitoon liittyvä osaaminen on häviämässä varsinkin maaseudulla ikä- ja väestörakenteessa tapahtuvien muutosten seurauksena. Yksityisteiden varrelta muutetaan kaupunkeihin yhä enenevissä määrin ja tienpidon taitavat tieosak-

kaat vanhenevat. Yksityisteiden tienpito ei kiinnostaa entiseen malliin niitä, joilla on enää vapaa-ajanasunto yksityistien varrella. Tästä kehityksestä kärsivät ne, jotka edelleen pysyvästi asuvat yksityistien varrella ja sellaiset elinkeinoelämän yritykset, jotka käyttävät yksityistietä kuljetuksiinsa. Yksityistien tienpidon ammattimaistumisen seurauksena turvattaisiin yksityisteiden tienpidon riittävä taso myös siinä tilanteessa, kun osaamista tai halua yksityistien tienpitoon ei enää tieosakkaiden parista löydy.

Yksityisteitä koskevan tiedon olemassaolon ja ajantasaisuuden turvaamisen on myös arvioitu tuottavan elinkeinoelämälle positiivisia taloudellisia vaikutuksia. Elinkeinoelämän kuljetusten kannalta olisi hyvin tärkeää, että yksityistien hallinnollinen tieto ja tieto esimerkiksi tien painorajoituksista olisivat saatavilla, jotta kuljetusten suorittajilla olisi helposti mahdollisuus saada tietoa esimerkiksi tien kunnosta ja mahdollisista kuljetuksia haittaavista painorajoituksista. Jatkuvasti on kehitteillä erilaisia keinoja ja hankkeita, joiden avulla turvattaisiin elinkeinoelämälle tärkeiden kuljetusketjujen tietojen mahdollisimman vaivaton saatavuus. Yksityistierekisterin ajantasaisuus on omalta osaltaan edellytys näiden hankkeiden onnistumiselle.

Elinkeinoelämälle tuottaisi positiivisia taloudellisia vaikutuksia myös se, että lupaa sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden tien vaikutuspiiriin kiinteistöjen käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden tiealueelle sijoittamista varten ei tarvitsisi pyytää enää kiinteistönomistajilta, vaan suostumus tiekunnalta riittäisi. Tällä sujuvoitettaisiin ja nopeutettaisiin sijoittamismenettelyjä, kun tähän mennessä lupa on pitänyt pyytää niin maanomistajilta kuin tiekunnaltakin. Käytännössä luvan saaminen on ollut hyvin hankalaa ja johtanut joko hankkeen toteuttamisen hidastumiseen tai jopa peruuntumiseen tai sitten lainvastaiseen toimintaan.

Tiekuntiin ja tieosakkaisiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset

Tiekuntiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset ovat hyvin pitkälti myös tieosakkaisiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia, koska valtaosa tiekuntien kustannusten kattamiseksi kerättävistä maksuista tulee tieosakkaiden suorittamista tiemaksuista. Uusi laki ei lähtökohtaisesti vaikuttaisi yksityisteiden varrella asuvien henkilöiden tienpidosta johtuviin kustannuksiin, sillä peruslähtökohdat tiemaksujen, käyttömaksujen ja avustusten osalta on tarkoitus säilyttää. Se, että maksajajoukkoa saataisiin laajennettua kaikkiin tiestä hyötyjiin, mahdollisesti alentaisi tieosakkaiden kustannuksia tai vastaavasti parantaisi yksityisteiden kuntoa, kun sille suunnattu kunnossapitorahoitus kasvaisi. Käyttömaksujen keräämisen ei ole arvioitu juurikaan kasvattavan tiekuntien käsittelykustannuksia, sillä laissa on mahdollistettu mahdollisimman kevyet ja joustavat menettelyt maksun keräämiselle. Tiekuunnilla on tällä hetkellä jo olemassa omat tapansa kerätä käyttömaksuja. Lakiehdotuksen tavoitteena on tehdä käyttömaksujen keräämisestä yleisesti hyväksyttävämpää selkeyttämällä keräämisperiaatteita.

Kuntien tehtävien vähentämistavoitteeseen liittyvä tielautakuntien lakkauttaminen aiheuttaisi tielautakuntien tehtävien jakaantumisen eri viranomaisille. Tiekuunnan päätökseen liittyvät moitekanteet käsiteltäisiin jatkossa käräjäoikeudessa. Yleisiksi hallintotehtäviksi luokiteltavat tiekuunnan hallintoon ja osakkaiden sekä muiden asianosaisten oikeusturvaan liittyvät tehtävät siirtyisivät perustettavaan Valtion lupa- ja valvontavirastoon. Kuunnille jäisi lisäksi yksittäisiä niiden rakennusvalvontatehtävän yhteyteen sopivia tehtäviä liittyen rakentamiseen ja kasvillisuuden poistoon yksityistien varrella. Asiantuntemus edellä mainittujen asioiden käsittelyssä paranisi, mutta tieosakkaiden kuluriski kasvaisi tehtävien siirtyessä sellaisille viranomaisille, jotka eivät subventoisi yksityistieasioiden käsittelyä, kuten kunnissa on tähän asti tehty.

Tämänhetkiset tielautakuntien toimitusmaksut vaihtelevat kunnittain. Maanmittauslaitoksen selvityksen mukaan osa tielautakuunnista ei ole perinyt toimituskustannuksia ollenkaan. Tämä on ilmeisesti ollut kunnallinen itsehallinto huomioon ottaen säännösten mukaista, eikä oma-

kustannusperiaatetta ole ollut välttämätöntä noudattaa kuten valtionhallinnossa. Asianosaisille maksettavaksi määrätty toimituskustannukset koostuvat pääasiassa toteutuneista kokouspalkkiosta, matkakorvauksista sekä kokouskuluista, kuten postituskuluista. Virkamiesten työajasta aiheutuvat kustannukset sisältyvät erittäin harvoin toimituskustannuksiin. Määrättyjen toimituskustannusten mediaani oli 343 euroa. Yli 500 euroa maksavien toimitusten mediaani oli 962 €. Niitä määräsi 26 % tutkituista kunnista (72 kappaletta).

Maanmittauslaitoksen toimitusmaksut veloitetaan kustannusperusteisesti. Tielauslaitokunnilta Maanmittauslaitokselle siirtyvistä tehtävistä kansalaiselle määrätty toimituskustannukset ovat vaihdelleet 50 euron ja 1 850 euron välillä riippuen toimituksessa käsiteltävistä asioista ja niihin käytetyistä työtunneista.

Asianosaisten näkökulmasta toimitusratkaisuja koskeva muutoksenhaun tarve maa- ja metsätalouden vähenisi niissä asioissa, jotka siirtyisivät tielauslaitokunnilta yksityistietoimitukseen. Tämä johtuu siitä, että yksityistietoimitusten suorittamiseen on Maanmittauslaitoksessa erikoistunut toimitusinsinöörikuunta, joka käsittelee asiat valtakunnallisesti yhtenäistetyssä menettelyssä. Tällaiseen eivät yli 300 kunnan erilliset tielauslaitokset ole olleet resursoituja. Kun muutoksenhaku ei ole tarpeen tai tarve siihen vähenee, asianosaisten kustannukset myös vähenevät. Yksityistietoimituksissa ei edellisen mukaan käsiteltäisi hallintopäätöksillä ratkaistavia tai tiekunnan päätöksiä koskevia moitteita.

Asianosaisten näkökulmasta tilanne on periaatteessa sama riippumatta siitä, käsittelee tiekunnan päätöksiä koskevat moitteet kärkeä- tai maa- ja metsätalouden vähenisi niissä asioissa, jotka siirtyisivät tielauslaitokunnilta yksityistietoimitukseen. Tämä johtuu siitä, että yksityistietoimitusten suorittamiseen on Maanmittauslaitoksessa erikoistunut toimitusinsinöörikuunta, joka käsittelee asiat valtakunnallisesti yhtenäistetyssä menettelyssä. Tällaiseen eivät yli 300 kunnan erilliset tielauslaitokset ole olleet resursoituja. Kun muutoksenhaku ei ole tarpeen tai tarve siihen vähenee, asianosaisten kustannukset myös vähenevät. Yksityistietoimituksissa ei edellisen mukaan käsiteltäisi hallintopäätöksillä ratkaistavia tai tiekunnan päätöksiä koskevia moitteita.

Asianosaisten näkökulmasta tilanne on periaatteessa sama riippumatta siitä, käsittelee tiekunnan päätöksiä koskevat moitteet kärkeä- tai maa- ja metsätalouden vähenisi niissä asioissa, jotka siirtyisivät tielauslaitokunnilta yksityistietoimitukseen. Tämä johtuu siitä, että yksityistietoimitusten suorittamiseen on Maanmittauslaitoksessa erikoistunut toimitusinsinöörikuunta, joka käsittelee asiat valtakunnallisesti yhtenäistetyssä menettelyssä. Tällaiseen eivät yli 300 kunnan erilliset tielauslaitokset ole olleet resursoituja. Kun muutoksenhaku ei ole tarpeen tai tarve siihen vähenee, asianosaisten kustannukset myös vähenevät. Yksityistietoimituksissa ei edellisen mukaan käsiteltäisi hallintopäätöksillä ratkaistavia tai tiekunnan päätöksiä koskevia moitteita.

Tuleva avustustaso sekä avustustehtävän toteutus ratkaistaan maakuntaudistuksen yhteydessä. Esityksessä ehdotetaan, että avustuskriteereistä poistettaisiin pysyvän asutuksen kriteeri. Tällä voi olla vaikutusta avustusten tulevaan jakautumiseen. Pysyvää asutusta varten olevia yksityisteitä pystyttäisiin kuitenkin edelleen avustamaan kuten ennen. Muutoksella turvattaisiin maakunnille aito valinnanvapaus avustettavien kohteiden suhteen. Paikallisen näkemyksen ja poliittisen päätöksenteon olemassaolon arvioidaan turvaavan myös pysyvän asutuksen huomioimisen maakuntien avustusten jaossa. Valtionavustuksiin käytettävissä olleilla määrärahoilla avustushaasteet ovat olleet hyvin rajalliset. Kunnat ovat perinteisesti avustaneet juuri pysyvää asutusta, eikä kuntien mahdollisuuksiin avustaa yksityisteitä oltaisi tekevässä muutoksia.

Yksityistielosseja ja muita erityiskohteita koskevien pykälien poistolla ei arvioida olevan suoraa vaikutusta tiekuntiin. Maakuntauudistuksen yhteydessä yksityisteiden losseja ja lautta-paikkoja koskeva avustustehtävä erotetaan muusta yksityistieavustuskokonaisuudesta, ja se on jatkossa maakuntien vapaaehtoinen tehtävä. Tilanteen on arvioitu yksityistielossien osalta pysyvän pitkälti samana kuin tähänkin asti, ja muutoksella maakunnille annettaisiin mahdollisuus arvioida yksityistielossien avustustarvetta paikallisesti yhdessä yhteysalusliikenteen kanssa saaristoliikenteen järjestämis- ja suunnittelukokonaisuudessa. Rahoitustasoon ei siis yksityistielaisissa suunniteltaisi muutosta. Nykytilanteessa avustumäärärahojen supistuessa ja yksityistielosseille suunnattavan avustuksen vuosittain kasvaessa varsinaisille yksityisteille suunnattava rahoitus on ollut koko ajan laskussa. Kun nämä kaksi elementtiä erotettaisiin toisistaan, ne eivät enää kaventaisi toistensa avustumahdollisuuksia ja vaikutukset tiekuntiin voisivat olla jopa positiivisia.

Muihin yksittäisiin henkilöihin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset

Tielautakuntien lakkauttaminen voi kasvattaa myös muiden henkilöiden kuin tieosakkaiden kuluriskiä tilanteessa, jossa tiekunnan päätökseen ilmenee muutoksenhakutarvetta tai jostain muusta syystä ilmenee tarvetta hakea yksityistietoimitusta. Edellä mainitut tieosakkaan kuluriskin kasvamista ehkäisevät toimet soveltuisivat myös yksittäisiin henkilöihin, jotka eivät ole tieosakkaita. Kuluriskin kasvu kohdistuu kuitenkin tieosakkaisiin huomattavasti todennäköisemmin kuin muihin yksittäisiin henkilöihin, sillä yksittäiset henkilöt ovat asianosaisia yksityistietoimituksessa tai muussa muutoksenhakuasiassa huomattavasti harvemmin.

Esityksessä ehdotetaan rajoituksia kiinteistönomistajan oikeuteen asettaa maallaan sijaitsevalle yksityistielle puomi. Tähän asti kiinteistönomistaja on voinut vapaasti asettaa puomin maallaan sijaitsevalle yksityistielle estämään esimerkiksi karjan karkaamisen. On kuitenkin arvioitu, että nykymaailmassa ei ole enää perusteita tälle kiinteistönomistajan lähtökohtaiselle oikeudelle asettaa puomi. Esityksen mukaan kiinteistönomistaja voisi asettaa puomin yksityistielle erityisestä syystä, jos hänellä olisi tiekunnan lupa. Jos tiekunta ei antaisi lupaa, lupaa voisi hakea yksityistietoimituksesta. Tällä voisi olla pieniä taloudellisia vaikutuksia kiinteistönomistajille.

Käyttömaksujen keräämisen yleistyminen nostaisi yksityisteitä käyttävien yksittäisten henkilöiden kustannuksia jonkin verran. Käyttömaksujen suuruus vaihtelee yksityistien ja käytön määrän mukaan, mutta yleisimmin käyttömaksut ovat muutamia kymmeniä euroja (10–60 e) vuodessa. Jotkut raskaat puutavarakuljetukset maksavat käyttömaksua enemmän, joskus jopa satoja euroja vuodessa. Yksittäisten henkilöiden mahdollinen kustannusten nousu on arvioitu olevan saavutettuun hyötyyn nähden kohtuullinen.

Arvio kokonaistaloudellisista vaikutuksista

Esityksen kokonaistaloudelliset vaikutukset ovat todennäköisesti vähäisiä ainakin lyhyellä aikavälillä. Esityksellä olisi pitkällä tähtäimellä välillisiä positiivisia vaikutuksia työllisyyteen, kilpailukykyyn, markkinoihin, investointeihin, tuotantoon ja tuottavuuteen, tuontiin ja vientiin sekä hintatasoon. Parantamalla erityisesti biotalouden ja maatalouden toimintaedellytyksiä kiinnittämällä huomiota tienpidon laatuun ja varautumalla yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin tulevaisuudessa sekä luomalla uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia yksityisteiden tienpitoon erilaisten infrastruktuurijärjestelmien yhdistämisellä ja rakentamisella, luodaan hyvät edellytykset huolehtia elinkeinoelämän tuottavuudesta ja kustannustehokkaasta toiminnasta. Toimivat matkaketjut ja mahdolliset säästöt kuljetuksissa vaikuttavat yritysten kilpailukykyyn ja sitä kautta työllisyyteen, markkinoihin, tuontiin ja vientiin. Saattamalla yksityisteiden rahoitus kestäväälle pohjalle ja niiden tienpito entistä ammattimaisemmaksi, mahdollistettaisiin

uudet, entistä suuremmat investoinnit yksityisteihin ja sitä kautta saavutettaisiin työllistäviä vaikutuksia erityisesti maaseudulla. Myös tieisännöintipalvelujen ja infrayritysten kasvun mahdollistamisella saavutettaisiin todennäköisesti pitkällä tähtäimellä työllistäviä vaikutuksia erityisesti maaseudulla.

Lyhyellä aikavälillä avustusten suuntautumisessa saattaisi tapahtua pieniä muutoksia johtuen avustuskriteerien muutoksista, mutta vaikutuksia kustannusrakenteeseen eri väestöryhmien kesken ei ole arvioitu tapahtuvan.

Epävarmuustekijöitä arviointiin aiheuttaa se, että kuntien avustaminen ei ole lakisääteistä ja kunnat voivat muuttaa avustuskäytäntöjään nopeastikin. Lakiehdotuksesta ei kuitenkaan ole arvioitu johtuvan syitä siihen, että kunnat alkaisivat lakiehdotuksen takia olennaisesti muuttaa olemassa olevia avustuskäytäntöjään. Myöskään valtionavustustasoihin ei lakiuudistuksella oltaisi puuttumassa. Epävarmuustekijöitä saattaa aiheuttaa se, että tulevien maakuntien avustuskäytäntöjä ei vielä ole, joten maakuntien toiminnasta tulevaisuudessa ei voida esittää kuin alustavia arvioita.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tielautakuntien lakkauttamisen myötä osa tielautakuntien toimituksissa ratkaistavista toimitusasioista siirtyisi yksityistietoimituksissa ratkaistaviksi. Yksityistietoimitukset suorittaa pääasiassa Maanmittauslaitos, mutta kun toimitus koskee kokonaan asemakaava-aluetta, jolla kunta kiinteistörekisterilain (392/85) 5 §:n mukaisesti huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä, suoritetaan toimitus kunnan kiinteistörekisterinpitäjän toimesta.

Tielautakuntien lakkauttamisen seurauksena Maanmittauslaitoksen ja mahdollisen kiinteistörekisterinpitäjänä toimivan kunnan kiinteistöinsinöörin kokonaistehtävämäärä voisi kasvaa. Muutos toisi Maanmittauslaitoksen arvion mukaan noin 500 uutta yksityistietoimitustapausta vuosittain. On kuitenkin arvioitu, että mahdollistamalla tiekunnille oman oikaisumenettelyn käyttö yhdessä tiettyjen menettelyjen keventämisen kanssa Maanmittauslaitoksen sekä kiinteistörekisterinpitäjien rasitus tasoittuisi eikä näin ollen kasvaisi huomattavia määriä.

Myös käräjäoikeuksien tehtävät lisääntyisivät hieman, kun aiemmin tielautakunnissa ratkaistut tiekunnan päätöksiä koskevat moiteasiat siirtyisivät käräjäoikeuksien ratkaistaviksi. Tiekunnan sisäisen oikaisumenettelyn käyttöönottoaminen, mahdollinen viranomaisten antama neuvonta sekä kustannusrasitteen kasvu pitäisivät tehtävien määrän kohtuullisina.

Avustuskriteerien muutos laajentaisi avustuskelpoisten yksityisteiden määrää merkittävästi, mikä voi lisätä avustushakemuksia tämän hetkisestä tilanteesta. Avustushakemuksien kasvun voidaan odottaa työllistävän hakemusten käsittelijöitä jonkin verran nykyistä enemmän. Arviointia hankaloittaa se, että nykyisten henkilöresurssien sijoittuminen ja tehtävien organisointi maakunnissa ei ole vielä selvillä.

4.3 Ympäristövaikutukset

Yksityisteiden ympäristövaikutukset säilyisivät uudistuksessa pitkälti nykyisellään, minkä vuoksi uudistuksella ei arvioida olevan merkittäviä muutoksia nykytilaan verrattuna. Esityksessä huomioidaan ympäristöoikeudellinen lainsäädäntö esimerkiksi selventämällä viittauksia muuhun yksityisteiden kannalta keskeiseen ympäristölainsäädäntöön sekä tarkentamalla säännösten perusteluita. Esityksen perusteluissa on tuotu esiin esimerkiksi kalastolle mahdollisesti aiheutuvien haittavaikutusten huomioon ottaminen tietöimituksessa ja tietä rakennettaessa.

Uudistus saattaa lisätä elinympäristöjen pirstoutumista ja aiheuttaa siten haittaa erityisesti metsä- ja suoluonnon monimuotoisuudelle, mikäli esityksen myötä esimerkiksi metsäautoteiden rakentaminen kiihtyy. Yksityistielain avustuskriteerien muutos saattaa lisätä metsäautoiteiden rakentamista, koska maakunnat eivät jatkossa olisi sidottuja avustamaan ainoastaan teitä, joilla on pysyvää asutusta. Avustusten jaossa voidaan painottaa biotalouden ja elinkeinoelämän tarpeita, mikä saattaa lisätä metsäautoteiden määrää ja niiden ympäristövaikutuksia. Metsäautoteiden rakentaminen voi kiihtyä myös puun kysynnän kasvaessa alueilla, jotka aiemmin ovat olleet taloudellisesti kannattamatonta hankinta-aluetta. Ympäristövaikutukset eivät tällöin kuitenkaan aiheudu suoraan yksityistielain muutoksesta, vaan puun lisääntyvästä käytöstä.

Esityksessä on pyritty selkeyttämään aiempaa sääntelyä lisäämällä lain 74 §:ään säännös viranomaisen oikeudesta osallistua asianosaisena yksityistietoimitukseen, kun kyseessä on huomattavan luonnon turmeltumisen vaara, esimerkiksi kalankulkua haittaavien siltarumpujen rakentaminen esimerkiksi puroon tai jokeen tai yksityistien sijoittaminen Natura-alueelle tai sen läheisyyteen. Lisäksi lain perusteluissa on selkeyden lisäämiseksi esitetty esimerkkejä siitä, mikä voitaisiin katsoa huomattavaksi luonnon turmeltumiseksi.

Haitallisia ympäristövaikutuksia ehkäisee velvollisuus ilmoittaa yksityistietoimituksesta Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja alueen maakunnalle, milloin kysymys on tien rakentamisesta tai siirtämisestä. Maakuntauudistuksen yhteydessä perustettava Valtion lupa- ja valvontavirasto hoitaisi jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille nykyisin kuuluvia ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun tehtäviä. Maakunnille puolestaan kuuluisi maakuntalakiluonnoksen (HE 15/2017 vp) mukaan luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito -tehtävät. Kyseisillä viranomaisilla on oikeus esittää lausuntonsa tien rakentamista tai siirtämistä koskevassa asiassa sekä tietyissä tilanteissa oikeus osallistua yksityistietoimitukseen asianosaisena. Yksityisteiden vaikutuksia kulttuuriperintöön, esimerkiksi muinaisjäänöksiin, ehkäistään viittaamalla muinaismuistolakiin (295/1963). Ympäristövaikutukset kattavat myös yksityisteiden vaikutukset kulttuuriperintöön.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset kansalaisten asemaan ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan

Tielautakuntien lakkauttamisella tieosakkaiden oikeusturva paranisi siltä osin kuin tielautakuntien päätöksenteon on arvosteltu olevan liian lähellä tieosakkaita. Pienissä kunnissa esimerkiksi jääviysongelmat ja ammattitaidon puute ovat olleet ongelma. Tielautakunnille kuuluneiden tehtävien järjestäminen jatkossa muiden viranomaisten toimesta lisäisi ammattimaisuutta ja päätösten laatua. Toisaalta lisättäisiin tieosakkaiden omaa vastuuta tiekuntien päätöksistä mahdollistamalla oikaisumenettely ennen tiekunnan päätökseen johtaneen menettelyn moittimista tai asian viemistä yksityistietoimituksessa käsiteltäväksi. On myös mahdollista, että tieosakkaiden oikeusturva saattaisi vaarantua tilanteessa, jossa toinen tieosakas huomaisi mahdollisuuden kiusanteolle ja muutostenhakukustannusten kasvun takia tieosakas ei voisi tai hänen ei kannattaisi lähteä viemään asiaa eteenpäin. Ehdotettu moitekantaiden ohjaaminen käräjäoikeuteen on kuitenkin muun yhteisöläinsäädännön mukaista, eikä muilta osin ole nähty vaaraa oikeusturvan vaarantumiselle. On myös arvioitu, että kaikkia ongelmatilanteita ei lainsäädännöllä voida ratkaista. Esityksessä on kuitenkin pyritty luomaan edellytykset sille, että yksityisteiden varsilla myös ongelmallisia tilanteita pystyttäisiin rakentavassa hengessä purkamaan eikä kansalaisten oikeusturva tässä mielessä pääsisi vaarantumaan.

Esityksessä mahdollistettaisiin laajamittaisesti digitalisaation hyödyntäminen muun muassa sähköisten kokousvälineiden sekä kokouskutsuvälineiden käyttöön otolla. Tiekuunnan tulisi

kuitenkin varmistaa, että kaikilla tieosakkailla on mahdollisuus näiden sähköisten välineiden käyttöön. Kokouksesta ei voitaisi ilmoittaa pelkästään sähköpostitse, jos kaikilla tieosakkailla ei olisi pääsyä sähköpostiin. Tällä tavalla huomioitaisiin muun muassa heikkojen tietoliikenneyhteyksien varrella asuvat henkilöt sekä yksityisteiden varrella asuvat ikääntyneet henkilöt.

Ulkopuolisten yksityisteiden käyttöä selkeytettäisiin, mutta perusratkaisut pysyisivät samana. Jokamiehen oikeuksiin ei esityksellä puututtaisi. Yksityistien käyttäminen muiden kuin tieosakkaiden hyväksi säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävään toimintaan olisi luvanvaraista. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvittaisi jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaan, välttämättömiin viranomaistehtäviin liittyvään tai muuhun sellaiseen satunnaiseen tien käyttöön, joka ei selvästi lisäisi tien kunnossapitokustannuksia. Ratkaisevaa olisi siis se, kuinka usein tietä käytettäisiin ja lisäisikö se todennettavasti kunnossapitokustannuksia. Yksityistien luvanvaraisesta ja luvattomasta ja lain vastaisesta käytöstä tulisi suorittaa käyttömaksu. Tällä tavoiteltaisiin oikeudenmukaisuutta yksityisteiden tienpidon rahoitukseen.

Sosiaali- ja terveysvaikutukset, vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon

Ehdotettavan uuden yksityistielain tavoitteena on turvata edellytykset yksityistieverkon ylläpidolle ja kehittämiselle osana liikennejärjestelmää ottaen huomioon erityisesti yhteiskunnan toimintavarmuuden, elinkeinoelämän ja yksityisteiden varrella sijaitsevan asutuksen edellyttämät liikkumis- ja kuljetustarpeet. Yksityistienpidon riittävän tason turvaaminen mahdollistaa koulukuljetusten, vanhuspalveluiden sekä muiden kotona annettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen turvallisen ja sujuvan kulkemisen myös yksityisteillä asuvien henkilöiden luokse. Yksityisteiden kunnolla on vaikutuksia myös kiireelliseen hätäkeskustoimintaan, poliisitoimintaan, pelastustoimintaan ja ensihoidon toteuttamiseen, jotka ovat tärkeitä niin yksityisteillä olevalle asutukselle kuin elinkeinotoiminnalle.

Esitysluonnoksella voi olla vaikutuksia yhdenvertaisuuteen. Esimerkiksi koulukuljetusten, kotihoitoon ja hälytysajoneuvojen kulun turvaamisella voidaan vaikuttaa yhdenvertaisuuteen. Esityksellä on pyritty kuitenkin parantamaan tiekuntien edellytyksiä hoitaa yksityisteidensä kunnossapitoa niin, että välttämättömien kuljetusten kulku pystytään turvaamaan jatkossakin. Lisäksi yksimielisistä päätöksistä säätäminen sääntöjen ja tienpidon ulkopuoliselle valtuuttamiselle osalta turvaa kansalaisten yhdenvertaisuutta. Esityksellä voi myös olla vaikutuksia tiekuntien yhdenvertaisuuteen, kun maakunnat tulevaisuudessa jakavat tieavustuksia. Yksityistieavustuksien jaossa avustuskriteerit ovat hyvin väljät ja maakunnat omina itsehallinnollisina yksikköinä tulevat huolehtimaan avustusten jaosta parhaalla katsomallaan tavalla.

Esityksellä ei ole vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Esityksellä pyritään edistämään uuden elinkeinotoiminnan syntymistä yksityisteihin ja muuhun kiinteistöjen käyttöön tarvittavaan infrastruktuuriin liittyen erityisesti maaseudulle. Suomessa on koulutettu tieisännöitsijöitä noin 250 henkeä, joista osa on jo lopettanut toimintansa. Aktiivisia tieisännöitsijöitä on arvioiden mukaan noin 190 henkeä. Päätoimisia tai liki päätoimisia on nyt noin 15 henkeä, mutta on oletettavaa, että suuntaus on päätoimisuuden suuntaan, sillä vielä muutama vuosi takaperin päätoimisia ei ollut lainkaan.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa yksityisteiden tienpidon ammattimaistumiskehityksen jatkuminen ja vahvistaa sitä entisestään. Vaikutuksena voi olla, että tieisännöintiä aletaan hoi-

taa nykyistä enemmän päätoimisesti ja tieisännöitsijäammatti vakiinnuttaa asemansa. Päätoiminen tieisännöitsijänä toimiminen edellyttää kuitenkin suhteellisen laajasta tiestöstä huolehtimista, jolloin yksittäisen päätoimisen tieisännöitsijän toimialue voi olla varsin suuri. On myös arvioitu, että laki antaisi edellytykset myös sellaisten infraisännöitsijäyritysten ja infra-palveluyritysten syntyyn, jotka pystyisivät huolehtimaan laajemmin useammasta kiinteistöjä palvelevasta infrastruktuurijärjestelmästä ja niiden rakentamisesta ja kunnossapidosta.

Vaikutukset turvallisuuteen

Esityksellä olisi positiivisia vaikutuksia liikenneturvallisuuteen, sillä esityksellä pyritään tienpidon tason turvaamiseen ja parantamiseen nyt ja tulevaisuudessa. Tienpidosta johtuvalla tien kunnolla on vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Tällä hetkellä tienpidon taso joillain yksityisteillä on huomattavan heikko johtuen kiinnostuksen ja osaamisen sekä riittävän rahoituksen puutteesta. Näihin ehdotetaan parannuksia ja uudenlaisia ratkaisuja.

Puomeilla saattaa olla liikenneturvallisuusvaikutuksia silloin, kun ne on asetettu puutteellisesti tai ne eivät täytä liikenteenohjauslaitteelle asetettuja kriteerejä. Esityksellä olisi vaikutusta kiinteistönomistajien asettamien puomien määrää, sillä todennäköisesti ne tulisivat vähene-mään. Tällä voisi olla positiivisia vaikutuksia liikenneturvallisuuteen. Tiekkunnat voisivat edel-leen asettaa ulkopuolisen liikenteen estävän liikenteenohjauslaitteen halutessaan, jos se ei olisi saanut kunnalta tai maakunnalta sen kunnossapitoa tai rakentamista varten avustusta.

Vaikutukset aluekehitykseen

Nykyinen yksityisteiden valtionavustustehtävä on esitetty maakuntien perustamista ja maa-kuntalakia koskevassa hallituksen esityksessä (15/2017 vp) siirrettäväksi maakunnille pakolli-sena tehtävänä. Avustus olisi edelleenkin valtionavustus ja sen riittävyys arvioitaisiin maa-kuntien valtuustokausittain. Yksityisteille suunnattava valtionavustusmääräraha jaetaan maa-kuntalain mukaisesti maakunnille erillisrahoituksena. Raha jaettaisiin maakunnille erikseen määriteltävien jakoperusteiden mukaan. Sen sijaan yksityistielosseille ja lauttapaikoille jaetta-va avustusmääräraha jaettaisiin erillisrahoituksena maakunnille ja tehtävä olisi vapaaehtoinen.

Yksityistieavustusten jaosta päättäminen siirrettäisiin lähes kokonaan maakuntien itsehallin-nolliseen päätöksentekoon. Jotta harkinta voitaisiin tehdä aidosti paikallisella tasolla maakun-tien toimesta, myös yksityislaissa säädettyjä avustuskriteereitä karsitaan. Tämä mahdollistaisi erilaisten, maakunnissa päätettyjen painotusten huomioimisen myös yksityistieavustusten ja-ossa. Avustuskriteerien karsiminen jättää avoimeksi myös maakuntien avustusten suhteen kuntien avustuksiin, minkä seurauksena maakuntien ja kuntien välillä voidaan paikallisesti koordinoita avustusten jakamista ja välttää päällekkäisyyksiä. Nykyisin kuntien avustukset kohdistuvat pääasiassa päivittäiseen kunnossapitoon.

Vaikutukset tietoyhteiskuntaan

Esityksellä pyritään sujuvoittamaan viestintä- ja muiden johtojen sijoittamiseen vaadittavaa menettelyä yksityisteiden alueella. Tällä voi olla positiivisia vaikutuksia laajakaistarakentami-seen.

Esityksellä mahdollistetaan modernien viestintävälineiden käyttäminen tiekkuntien hallinnossa ja kokouksissa. Näin tiekkuntien toiminta voi tehostua ja ajantasaisen tiedon saatavuus paran-tua. Jos sähköisiä viestintä- sekä mahdollisesti myös kokousvälineitä otetaan käyttöön, kau-empänä asuvien tieosakkaiden asema ja mahdollisuus osallistua tiekkuntaa koskevaan päätök-sentekoon paranee.

Esityksellä vahvistetaan tieosakkaiden ja tiekuntien velvollisuutta ilmoittaa tietä koskevat ajantasaiset tiedot yksityistierekisteriin. Ajantasaisen tien kuntotietoa ja hallinnollisia tietoja koskevat tiedot on ilmoitettava tietojärjestelmiin, joiden tieto on mahdollisimman avointa. Tämä edistää tiedon olemassaoloa ja ajantasaisuutta ja sitä kautta sen hyödyntämismahdollisuuksia.

Kielelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole kielellisiä vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Liikenne- ja viestintäministeriössä esiselvitettiin vuonna 2013 yksityisteiden avustusjärjestelmän kehittämistä. Lisäksi syksyllä 2014 julkaistussa raportissa esiteltiin selvitysmies Esko Hämäläisen arvioita ja ehdotuksia yksityistielain uudistamistarpeista. Edellä mainitut selvitykset ja niihin annetut lausunnot ovat toimineet pohjana uudistustyölle.

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä avoimessa vuorovaikutuksessa hallinnonalan virastojen, laitosten ja toimialan sidosryhmien sekä muiden viranomaistahojen kanssa. Epämuodollinen asiantuntijaryhmä on kokoontunut uudistuksen valmistelun yhteydessä vuoden 2016 aikana sekä lausuntokierroksen päättymisen jälkeen keväällä 2017. Tähän epäviralliseen asiantuntijaryhmään on ollut kutsuttuina maa- ja metsätaloustieteiden tutkimuskeskus ry, Kuntaliitto, ympäristöministeriö, Suomen Tieyhdistys, maa- ja metsätaloustieteiden tutkimuskeskus ry, valtiovarainministeriö, Liikennevirasto, Keski-Suomen ELY-keskus, Metsäkeskus ja muutama yksityinen yksityistietoimija. Asiantuntijaryhmässä on käsitelty erilaisia aihekokonaisuuksia mm. rahoitukseen, viranomaistehtäviin sekä tiekunnan hallintoon liittyen. Asiantuntijaryhmän palaverissa osallistumisaktiivisuus oli korkea, ja siellä käyty keskustelut ja esitetyt näkemykset ovat toimineet voimakkaasti valmistelun pohjana. Tämän lisäksi on järjestetty laajemmalla sidosryhmätilaisuudella ennen säädöshankkeen aloittamista ja ennen esityksen lähettämistä lausunnot. Valmistelijat ovat myös käyneet kertomassa valmistelussa olevista esityksistä eri paikkakunnilla ympäri Suomen ja kuunnelleet osallistujien näkemyksiä erilaisiin yksityistieaiheisiin liittyen.

Yksityistielain uudistamistarpeista järjestettiin kaikille kansalaisille avoin kysely OtaKantaa.fi-palvelussa 24.5.–30.6.2016. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa yksityistielain uudistukseen liittyviä tarpeita ja näkemyksiä. Vastauksia annettiin yhteensä 155.

Uudistuksen valmistelun aikana tilattiin heinäkuussa 2016 Elina Kasteenpohjalta Datumi Asiantuntijapalveluista selvitys, jossa tarkasteltiin yksityistieihin liittyviä käytänteitä ja erilaisia vaikutustarkasteluja. Esko Hämäläiseltä tilattiin syksyllä 2016 selvitys yksityistieavustusmäärärahojen maakunnittaisesta jakamisesta tilanteesta, jossa maakunnat ottavat yksityistieavustusten jakotehtävän hoitaakseen.

Kuntaliitto laati syksyllä 2016 kyselytutkimuksen tielautakuntien lakkauttamisesta ja kokonaisuudistuksen mahdollisista vaikutuksista kuntiin, ja tätä selvitystä on myös käytetty kokonaisuudistuksen taustamateriaalina.

Hallituksen esitysluonnos on ollut lainsäädännön arviointineuvoston arvioitavana touko-kesäkuussa 2017. Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausuntonsa 16 päivänä kesäkuuta 2017. Lausunnossa kehoitettiin täydentämään esityksen määrällisiä vaikutusarviointeja sekä

tarkentamaan yleisesti esityksen vaikutuksia. Esityksen vaikutusarvioita on pyritty täydentämään arviointineuvoston lausunnon perusteella mahdollisimman kattavasti erityisesti taloudellisten vaikutusten ja yhteiskunnallisten vaikutusten osalta. Erityishuomiota on kiinnitetty määrällisten vaikutusarvioiden lisäämiseen.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esitysluonnos oli lausunnoilla virallisesti noin kahdeksan viikkoa 25.1.2017 ja 21.3.2017 välisenä aikana. Lisäaikapyyntöjä tuli runsaasti ja lausuntoja otettiin vastaan 31.3.2017 asti. Lakiehdotuksesta annettiin yhteensä 208 lausuntoa. Näistä noin 100 lausuntoa tuli kunnista. Useat maakuntien liitot, käräjäoikeudet ja aluehallintovirastot antoivat omat lausuntonsa. Lähestulkoon kaikki ministeriöt lausuivat asiasta. Tämän lisäksi lausuntoja tuli mm. Maanmittauslaitokselta, Suomen Tieyhdistykseltä, erilaisilta edunvalvontatahoilta ja liitoilta, yksittäisiltä kansalaisilta ja järjestöiltä sekä muilta virastoilta.

Yksityistielain uudistamiseen ja uudistuksen tavoitteisiin suhtauduttiin positiivisesti lähes kaikissa lausunnoissa. Lakiehdotuksen selkeyttä ja otsikointia sekä tienpidon ammattimaisuuteen kannustamista kiiteltiin laajasti vaikkakin muutamassa lausunnossa esitettiin myös näkemys lausunnoilla olleen kokonaisuuden hajanaisuudesta ja keskeneräisyydestä.

Lausunnoissa esitettiin useita täydennys- ja muutostarpeita ja osa näistä muutoksista vaatii perusteellista pohdintaa yhdessä sidosryhmien kanssa. Jonkin verran kritisoiitiin lainvalmistelun kireää aikataulua ja sen aiheuttamaa vaillinaiselta vaikuttavaa valmistelua joihinkin asiakokonaisuuksiin, kuten viranomaistehtäväsiirtoihin ja ympäristösäännöksiin, liittyen.

5.2.1 Lausuntojen sisältö yleisesti

Kunnat pitivät lausunnoissaan esitystä lähtökohtaisesti hyvänä ja kannatettavana. Vastustusta sai laajasti muutoksenhakutehtävien siirto maa- ja metsätaloustieteiden tutkimuskeskukseen. Lisäksi monissa kuntien lausunnoissa toivottiin maakunnallisen tielautakunnan perustamista. Kunnallisten tielautakuntien lakikauttaminen otettiin vastaan pääosin positiivisena muutoksena.

Yksityistieteiden parissa työskentelevien ja toimivien tahojen lausunnoissa oltiin myös lähtökohtaisesti tyytyväisiä lakiesitykseen. Niissäkin vastustettiin muutoksenhakuasioiden siirtoa maa- ja metsätaloustieteiden tutkimuskeskukseen ja ehdotettiin perustettavaksi maakunnalliset tielautakunnat. Näiden lausuntojen yhteydessä tarjottiin monia yksityiskohtaisia ratkaisuehdotuksia pykälämuotoiluihin ja perusteluteksteihin, jotka käydään tarkasti läpi.

Toimitusviranomaiset, eli lähinnä Maanmittauslaitos ja maa- ja metsätalousministeriö vastustivat voimakkaasti Kuntaliiton ehdotusta kuntien kiinteistömuodostamisviranomaisten toimivallan laajentamisesta asemakaava-alueen ulkopuolella. Myös toimitusviranomaisilta saatiin yksityiskohtaisia ratkaisuehdotuksia tiettyihin pykälämuotoiluihin ja perusteluteksteihin.

Muut viranomaiset kiinnittivät huomiota viranomaistehtäväsiirtoihin. Monessa lausunnossa kehoitettiin arvioimaan tielautakunnilta siirtyvien tehtävien sijoitusta uudelleen. Monet viranomaistahot korostivat, että viranomaisten kulkuoikeus yksityisteillä olisi huomioitava esityksessä paremmin.

Käräjäoikeudet (maa- ja metsätaloustieteiden tutkimuskeskukset) vastustivat voimakkaasti tiekunnan päätöksistä tehtävien moitekkanteiden siirtämistä maa- ja metsätaloustieteiden tutkimuskeskukseen. Kiinnitettiin huomiota valmistelun nopeaan aikatauluun ja pyydettiin huolellista jatkovalmistelua lausuntokierroksen jäl-

keen. Myös käräjäoikeuksilta saatiin yksityiskohtaisia ratkaisuehdotuksia pykälämuotoiluihin ja perusteluteksteihin.

Elinkeinoelämää edustavat tahot olivat pääosin tyytyväisiä ehdotukseen ja sen tavoitteisiin, varsinkin johtojen ja kaapeleiden sijoittamisenmenettelyjen keventymiseen sekä avustuskriteerien vähenemiseen.

5.2.2 Lausuntojen pääasiallinen sisältö asiaryhmittäin ja niiden huomioon ottaminen

Lain voimaantulo

Muutamissa lausunnoissa kehoitettiin harkitsemaan lain voimaantulon lykkäämistä vuodella eteenpäin johtuen erityisesti maakuntauudistuksen yhteydessä tapahtuvista muutoksista viranomaiskentässä. Lain voimaantulo on muutettu lausuntojen ja maakuntauudistuksen muuttuneen aikataulun pohjalta esitykseen niin, että lakiesitys tulisi voimaan 1.1.2020.

Tielautakuntien lakkauttaminen ja viranomaistehtävien hoitaminen

Suurimmassa osassa lausunnoista suhtauduttiin sinänsä myönteisesti kunnallisten tielautakuntien lakkauttamiseen. Tielautakuntien toimituksissa hoidettavien tehtävien siirtämistä Maanmittauslaitokselle pidettiin luonnollisena ja hyvänä ratkaisuna, sillä asiantuntemus toimitusten suorittamisessa paranisi tällä muutoksella huomattavasti. Osa lausunnonantajista kiinnitti kuitenkin huomiota kustannusten nousuun johtuen Maanmittauslaitosten toimitusten korkeammista hinnoista verrattuna tielautakuntien toimituksiin.

Luonnoksessa esitetty ratkaisu tiekunnan päätösten moittimisesta tai muutoksenhausta keräsi runsaasti kritiikkiä. Tehtävä on aiemmin hoidettu kuntien tielautakunnissa, ja se esitettiin siirrettäväksi suoraan maa-oikeuksiin. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota maa-oikeusmenettelyn huomattaviin kustannuksiin, millä voi olla selkeä vaikutus yksityisten asianosaisten oikeusturvan toteutumiseen. Maa-oikeuskäsittelyä tai ylipäänsä käsittelyä oikeudenkäynnissä ensimmäisenä tahona pidettiin raskaana. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että maa-oikeudet ovat lähtökohtaisesti muutoksenhakutuomioistuimia, joista saa vain harvoin valitusluvan edelleen korkeimpaan oikeuteen, minkä vuoksi tiekunnan päätöksen moitteen käsitteleminen ensiasteena maa-oikeudessa olisi erikoinen ratkaisu. Esimerkiksi maa-oikeuksina toimivat käräjäoikeudet esittivät, että asianosaisten ollessa tyytymätön tiekunnan päätökseen, tulisi olla mahdollisuus hakea asian ratkaisemiseksi yksityistietoimitusta Maanmittauslaitokselta, josta voitaisiin edelleen hakea muutosta maa-oikeudesta. Useissa lausunnoissa esitettiin myös maakunnallisten tielautakuntien perustamista.

Maanmittauslaitoksen ja maa-oikeuksien lisäksi luonnoksessa on esitetty, että maakuntauudistuksen yhteydessä perustettavalla Valtion lupa- ja valvontavirastolle tulisi joitakin, erityisesti tieosakkaiden oikeusturvaan liittyviä tehtäviä. Aluehallintovirastot nostivat lausunnoissaan esiin, että niissä ei nykyisin ole riittävää osaamista yksityistieasioiden hoitoon, vaikka jotkut niillä olevat oikeusturvatehtävät ovat samankaltaisia kuin tiekunnan hallintoon liittyvät niille esitetyt uudet tehtävät olisivat.

Lausunnoissa kritisoitiin yleisesti viranomaistahojen lukumäärää, mikä tekisi tilanteesta sekavan. Olisi lisäksi tarpeen varmistaa kuinkin viranomaisen resurssien riittävyys ja mahdollinen koulutus uusien tehtävien sujuvan hoitamisen varmistamiseksi. Useissa lausunnoissa esitettiin asiaan ratkaisuksi esimerkiksi maakunnallisia tielautakuntia, joille olisi luontevaa antaa hoidettavaksi useampia tehtäväkokonaisuuksia, jotka muuten olisi jaettava usealle eri viranomaiselle. Maakunnan hoidettavaksi on joka tapauksessa tulossa yksityisteiden valtionavustusten

jakaminen, ja niille on maakuntalakiluonnoksessa osoitettu esimerkiksi liikenneturvallisuus ja liikenneolot -tehtävänälat, minkä vuoksi yksityistieasiat, toimitustehtävät pois lukien, voisi olla järkevää keskittää maakuntien tehtäväksi. Maakunnallisella tasolla yksityistieasioiden tuntemus ja osaaminen voisi lisäksi kehittyä paremmalle tasolle kuin mitä se on useissa kuntien tielautakunnissa ollut.

Luonnoksessa esitettyä mahdollisuutta kunnille ja maakunnille perustaa neuvonta- ja sovitteluelimiä pidettiin sinänsä kannatettavana ja neuvontaa ja sovittelua tarpeellisenä, mutta niitä kritisoitiin epämääräisyydestä sekä tosiasiallisen toimivallan ja toimintamahdollisuuksien puutteesta. Neuvonta- ja sovittelupalveluita pidettiin kuitenkin oikeansuuntaisena lähtökohtana yksityishenkilöiden tukemiseen yksityistieasioiden hoitamisessa.

Tielautakuntien tehtävien siirtoa eri viranomaisille on tarkasteltu uudelleen lausunnoista saadun palautteen perusteella. Tiekuntien päätöksiä koskevien moitteiden osalta ratkaisu, jonka mukaan asia vietäisiin suoraan maa- ja metsätalouden ministeriön ratkaistavaksi, on poistettu. Tiekunnille on lisätty mahdollisuus sisäiseen oikaisumenettelyyn. Ratkaisu tiekunnan päätösten moitteiden osalta on muutettu vastaamaan yhteisöoikeuslainsäädännössä pääsääntönä olevaa ratkaisua moitekanteen nostamisesta käräjäoikeudessa. Työnjakoa muiden tehtävien osalta on myös selkeytetty niin, että kaikki, mikä luontevasti voidaan ratkaista yksityistietoimituksessa, ratkaistaisiin siellä, ja että kunnille tulisi joitakin niille rakennusvalvontatehtävien yhteyteen luontevasti istuvia tehtäviä. Valtion lupa- ja valvontavirastolle ehdotettuja tehtäviä on pyritty karsimaan, mutta edelleen ehdotetaan niille joitain niiden toimialaan luontevasti sopivia tieosakkaiden oikeusturvaan ja eräiden päätösten tehostamiseen liittyviä tehtäviä. Ehdotus kuntien ja maakuntien mahdollisuudesta perustaa yksityistieasioiden neuvonta- ja sovitteluelin on poistettu esityksestä. Jo hallintolaki edellyttää, että jokainen viranomaislain mukainen antaa toimivaltansa neuvontaa. Siten myös kaikki yksityistielain mukaisia tehtäviä hoitavat viranomaiset ovat velvollisia antamaan tehtäviinsä liittyvää neuvontaa, eikä tästä ole tarpeen säätää erikseen. Kun lausuttavana olevan luonnokseen sisältyneen ehdotuksen mukaiselle elimelle ei myöskään olisi tullut varsinaista toimivaltaa esimerkiksi vahvistaa sovittelun lopputulosta osapuolia sitovaksi, ei säännökselle tältä osin olisi perustetta. Maakuntien avustustehtävää koskevat merkinnät on korjattu lausuntokierroksen aikana muuttuneiden ja maakuntalakia koskevaan hallituksen esitykseen (HE 15/2017 vp) kirjattujen ratkaisujen mukaisiksi.

Asemakaava-alueella sijaitseviin yksityistieihin liittyvät ehdotukset

Kunnan velvollisuutta tehdä tieosakkaan pyynnöstä kadunpitovelvollisuutta koskeva arviointi koskien asemakaava-alueella sijaitsevaa yksityistietä, joka kadunpitopäätöksen tekemisen jälkeen lakkaisi, pidettiin toisaalta hyvänä tieosakkaiden oikeusturvan kannalta, mutta erityisesti Kuntaliitto ja ympäristöministeriö vastustivat esitystä. Lausunnoissa tuotiin esiin, että kadunpitovelvollisuus on osa asemakaavan toteuttamisen kokonaisuutta ja siitä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Jos tarvetta arviointiin katsotaan olevan, tulisi arviointivelvollisuus harkita osana maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusta, joka käynnistyy lähivuosina. Ehdotus ei myöskään vähentäisi kuntien tehtäviä.

Toinen asemakaava-alueisiin liittyvä muutosehdotus kunnan hoitovastuusta sellaisten yksityistien osalta, jotka johtavat asemakaava-alueelle ja joiden liikenne huomattavasti lisääntyy asemakaavan toteuttamisen seurauksena, sai samansuuntaista palautetta. Esitys sai kannatusta, mutta Kuntaliitto ja ympäristöministeriö korostivat, että nykyisin hoitovastuu perustuu kadun rakentamisvelvollisuuteen, eikä hoitovastuuta tule laimentaa muihin yksityistieihin, ilman kokonaisuuden tarkastelua. Kuntaliiton mukaan maankäyttö- ja rakennuslain kirjaukset antavat tarvittavaa joustoa erilaisiin tilanteisiin. Nostettiin esiin, että kunta voi lisäksi avustuksillaan tukea yksityistien hoitoa ennen täysimääräistä hoitovastuuta. Myös tämä ehdotus on ristiriidassa

kuntien tehtävien vähentämisen tavoitteen kanssa, mitä erityisesti valtiovarainministeriö korostaa.

Kunnan kadunpitovelvollisuutta koskevaan arviointiin liittyen nähtiin tarpeelliseksi muokata esitystä niin, että arvioinnin taso ei jäisi epäselväksi. Esityksen tavoitteena on arviointi, joka olisi mahdollisimman kevyt ja perustuisi kunnalla jo olemassa oleviin suunnitelmiin ja kehitysnäkyymiin. Tavoitteena ei ole menettelyä, jonka lopputuloksena olisi esimerkiksi valituskelpoinen hallinnollinen päätös. Näin ollen esitystä on täsmennetty siltä osin, että kuntien olisi pyydettäessä annettava tietoa asemakaava-alueella sijaitsevan yksityistien tilanteesta kunnan liikennejärjestelmäkokonaisuudessa.

Vaatus kunnan hoitovastuusta yksityistiehen, jonka liikenne on asemakaavoituksen takia merkittävästi kasvanut, on poistettu sillä on arvioitu, että momentin tavoitteet ovat saavutettavissa muun muassa kunnan tieosakkuuden, käyttömaksujen asettamisen sekä kunnan avustusten jakamisen kautta.

Kunnan kiinteistönmuodostusviranomaisen toimivalta yksityistietoimitusten suorittamiseen

Lausuntokierroksella olleessa luonnoksessa ehdotettiin, että kuntien kiinteistönmuodostamisviranomaiset voisivat suorittaa yksityistietoimituksia toimiessaan kiinteistörekisterin pitäjänä asemakaava-alueellaan myös asemakaava-alueiden ulkopuolella, poiketen kiinteistönmuodostamislain lähtökohtaisesta ratkaisusta. Osa lausunnonantajista piti tällaisen Maanmittauslaitoksen kanssa päällekkäisen toimivallan antamista kunnille luonnoksessa tarkoitetuissa tapauksissa kannatettavana ja tieosakkaiden vaihtoehtoja myönteisellä tavalla lisäävänä. Erityisesti maa- ja metsätalousministeriö sekä Maanmittauslaitos kuitenkin vastustivat esitystä, sillä muutos hämärtäisi nykyisin selkeää Maanmittauslaitoksen ja kunnan välistä kiinteistörekisterin pitovastuuta. Näiden lausuntojen mukaan kuntien kiinteistöinsinööreillä ei välttämättä ole samanlaisia valmiuksia tehdä vaativina pidettäviä yksityistietoimituksia kuin niihin perehtyneillä ja erikoistuneilla Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööreillä, sillä kunnissa suoritetaan käytännössä useimmiten lähinnä tontin lohkomistoimituksia, mihin kiinnittävät huomiota maa- ja metsätalousministeriön ja Maanmittauslaitoksen lisäksi eräät kunnat. Lausunnoissa korostetaan, että rekisterinpitäjän asema voisi ehdotuksen johdosta muodostua epäselväksi, mikä voisi pahimmillaan heikentää yksityistierekisterin laatua ja sitä kautta tietojen hyödyntämistä. Toisaalta korostettiin, että kansalaisten tasapuolisen kohtelun ja yksityistietoimitusten tasalaatuisuuden kannalta toimivaltajaon muuttaminen ei olisi toimiva ratkaisu.

Kuntaliitto pitää ehdotusta erittäin hyvänä. Sen mukaan asiakkaiden kannalta on tärkeää, että heillä on mahdollisuus tilata toimituksia useammalta taholta. Suomessa 75 kuntaa pitää kiinteistörekisteriä ja näissä kunnissa asuu noin neljä miljoonaa asukasta. Kuntaliitto painottaa lisäksi, että kunnan kiinteistönmuodostamisviranomaisella tulisi olla oikeus suorittaa tietoimituksia muidenkin kuntien alueella, jos kunta niin päättää. Tällöin mahdollistettaisiin Kuntaliiton mukaan kilpailun syntyminen, estettäisiin yhden toimijan monopoliin liittyvät ongelmat sekä saataisiin useita toimijoita toimitusten joustavaan hoitamiseen, palvelujen kehittämiseen ja kilpailua myös hinnoitteluun.

Oikeusministeriö ei lausunnossaan ota kantaa siihen, tulisiko Maanmittauslaitoksella ja kunnan kiinteistörekisterin pitäjällä olla rinnakkainen toimivalta yksityistietoimitusten suorittamiseen. Sen mukaan sääntelyä, joka voisi johtaa epäselvyyteen merkittävää julkista valtaa käyttävän viranomaisen toimivallasta asiassa, on kuitenkin pidettävä valtiosääntöoikeudellisesti epätydyttävänä, eikä säännösehdotus lausuttavana olleessa muodossaan ole hyväksyttävä. Oikeusministeriö korostaa, että kannatettavana ei voida myöskään pitää yksityiskohtaisiin pe-

rusteluihin kirjattua ajatusta ehdotetun järjestelyn hallinnon toiminnan kehittymistä ohjaavasta vaikutuksesta.

Luonnoksesta on lausuntojen seurauksena poistettu mahdollisuus siihen, että kuntien kiinteistönmuodostamisviranomaiset voisivat suorittaa yksityistietoimituksia toimiessaan kiinteistörekisterin pitäjinä asemakaava-alueellaan myös asemakaava-alueiden ulkopuolella. Maanmittauslaitoksen sekä maa- ja metsätalousministeriön esittämät näkemykset lausuntoesityksessä esitetystä kokonaisuudesta aiheutuvista riskeistä ja epäkohdista olivat kattavat eikä ole nähty tarkoituksenmukaisena rikkoa kiinteistörekisterin pitoon liittyvää kokonaisuutta saatikka vaarantaa asiakkaiden, tässä tapauksessa kansalaisten, oikeusturvaa ja saattaa heitä pahimmassa tapauksessa epätasa-arvoiseen asemaan.

Ulkopuolisten oikeus käyttää yksityisteitä

Lausunnonantajat kannattivat ja pitivät tärkeänä tieosakkaiden ulkopuolisten tien käytön sääntöjen selkeyttämistä. Useissa lausunnoissa todettiin luonnoksen vaativat vielä selkeyttämistä, ja tehtiin myös konkreettisia parannuseesityksiä. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että jokamiehenoikeuksiin ei luonnoksessa puututtaisi. Yksityistienkäytön lähtökohtaisen luvanvaraisuuden korostamista pidettiin osassa lausunnoista erittäin tarpeellisena, mutta osassa sitä pidettiin tulkintaepäselvyyksiin johtavan tai muutoin vääränä lähtökohtana.

Lisäksi esimerkiksi Posti, puolustusministeriö ja sisäministeriö toivat esiin, että yksityistielaisa on tarpeen huomioida yhteiskunnallisten tarpeiden edellyttämä tienkäyttö.

Lausuntojen perusteella on ulkopuolisen oikeutta käyttää yksityistietä täsmennetty erityisesti perustelutekstien osalta. Myös yhteiskunnallisten tarpeiden edellyttämä tienkäyttö on huomioitu.

Johtojen, kaapeleiden ja muiden rakenteiden rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle

Tavoitetta menettelyn selkeyttämisestä ja helpottamisesta johtojen ja kaapeleiden sekä muiden kiinteistön käyttöä palvelevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamisessa yksityisteiden alueelle kannatettiin lausunnoissa laajasti, ja asian antamista tiekunnan tai tieosakkaiden toimivaltaan sijoittamisen tapahtuessa tien alueelle hyväksyttiin suurimassa osassa lausuntoja. Ongelmallisena pidettiin kuitenkin tieoikeuden määritelmän laajentamista, mikä voisi johtaa hankaliin tulkintakysymyksiin. Lausunnoissa esitettiin ratkaisuksi, että tieoikeuden määritelmä pidettäisiin ennallaan, mutta tiekunnalle tai tieosakkaille annetaan oikeus päättää tielle tulevista johdoista. Toisaalta kiinnitettiin huomiota siihen, että todellisuudessa tie ei aina sijaitse täsmälleen siinä, mihin tieoikeus (rasite) on merkitty. Esimerkiksi Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ja Suomen Tieyhdistys esittivät tähän ratkaisuksi, että erotettaisiin tien (todellinen tilanne) ja tiealueen (rasite) määritelmät ja annettaisiin tieosakkaille tai tiekunnalle oikeus päättää vain olemassa olevan tien alueelle tulevista johdoista. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että siirtotilanteet ja mahdollinen tien lakkauttamistilanne vaatisivat sääntelyä.

Lausuntojen perusteella on päädytty muuttamaan esitystä niin, että tieoikeuden määritelmä pidetään muuttumattomaan nyt voimassa olevasta yksityistielaista, mutta säädettäisiin tiekunnalle tai, jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaille oikeus päättää yhdyskuntateknisten laitteiden, erityisesti sähkö- ja viestintäjohtojen, sijoittamisesta tiealueelle. Myös tien mahdollisia siirto- ja lakkauttamistilanteita koskevaa sääntelyä on täsmennetty.

Suoja- ja näkemäalueet

Lausuntokierroksella olleessa hallituksenesitysluonnoksessa ei esitetty suojaja- ja näkemäalueiden lisäämistä yksityistielakiin, vaan lähdettiin nykyisen lain ratkaisusta kasvillisuuden poistamisessa, rakentamisrajoituksissa ja rakennusten poistamisessa tiealueen läheisyydestä esittäen kuitenkin tieosakkaille laajempaa oikeutta kasvillisuuden poistoon liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa myös tiealueen ulkopuolelta, kuin nykyinen laki sallii. Useissa lausunnoissa suoraan lakiin perustuvaa oikeutta tieosakkaille poistaa myös tieoikeudella perustetun tiealueen ulkopuolisia puita ja pensaita pidettiin epätydyttävänä omistusoikeuden suojankannalta ja käytännön riitaisuuksiin liittyvien näkökohtien vuoksi. Joissain lausunnoissa esitettiin maantietelaissa ja ratalaissa vakiintuneiden suojaja- ja näkemäalue -käsitteiden käyttöönottoa yksityistietelaissa. Jatkovalmistelussa lisättiin suojaja- ja näkemäalueita koskevat muutokset yksityistielakiehdotukseen. Tieosakkaiden oikeus toimia tiealueen ulkopuolella kasvillisuuden poistossa perustuisi jatkossa yksityistietoimituksessa erillisen harkinnan jälkeen liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa perustettuun suojaja- tai näkemäalueen olemassaoloon.

Kunnan, maakunnan ja valtion ottaminen tieosakkaaksi ja tieyksiköinti

Esitys kunnan, maakunnan ja valtion ottamisesta tieosakkaaksi keräsi pääosin kiitosta. Muutamassa lausunnossa huomioitiin täsmennystarve liittyen siihen, olisiko yhteiskunnallisen toimijan ottaminen tieosakkaaksi velvoite vai mahdollisuus. Useassa lausunnossa kiinnitettiin huomiota tilanteeseen, jossa yksityistie toimisi maantien tai kadun kevyen liikenteen väylänä. Esimerkiksi kevyen liikenteen väylien kunnossapitotarpeista johtuvien korkeampien kunnossapitovelvoitteiden ja -kustannusten takia kannattaisi yksityistien tietyllä osalla olla eri tieyksiköt kuin yksityistiellä muuten olisi. Toisin sanoen esitettiin mahdollisuutta asettaa eri tieyksiköt yksityistien eri osille. Myös vastuukysymykset olisi mietittävä tarkemmin tällaisissa tilanteissa.

Kuten edellä mainittiin, monessa lausunnossa ehdotettiin mahdollisuutta asettaa eri tieyksiköt yksityistien eri osille. Tämän nähtiin edistävän tiekuntien yhtenäistämistavoitetta, koska tällöin yhdistettävien yksityisteiden ei tarvitsisi olla yhdistämishetkellä rakenteelliselta tasoltaan samanlaisia. Myös esimerkiksi yksityistielossien ja siltojen ylläpitoon liittyen eri yksityistien osien eri yksiköinnit nähtiin tarpeellisina. Suurin yksittäinen lausunnoista noussut tarve tieyksiköinnin uudistamiseen liittyi kuitenkin yhteiskunnallisen toimijan ottamiseen tieosakkaaksi.

Lausunnoissa kiinnitettiin jonkin verran huomiota siihen, että huolimatta siitä, että tienkäyttöä arvioitaisiin jatkossa koko yksityistien pituudelta, tieosakkaiden maksuton satunnainen yksityistien käyttö muualla kuin kiinteistön käyttöön tarkoitettulla osalla yksityistien varrella pitäisi turvata samalla tavalla kuin ei-tieosakkaidenkin.

Yhteiskunnallisen toimijan ottaminen tieosakkaaksi on esityksessä täsmennetty mahdollisuudeksi. Esityksessä mahdollistetaan myös eri tieyksiköt tien eri osilla.

Avustukset

Lausunnonantajat jakoivat yhteisen huolen yksityistieavustuksen riittävydestä. Karsittuja avustuskriteerejä pidettiin pääosin hyvänä uudistuksena. Valtionavustustehtävän siirtymiseen maakunnille suhtauduttiin positiivisesti. Myös kuntien avustumahdollisuuden säilymistä kiiteltiin.

Muutamissa lausunnoissa korostettiin, että nykyisestä yksityistieavustusten määrärahasta myönnettävä valtakunnallinen opastus- ja neuvontatoiminnan avustus on erittäin tärkeä myös

tulevaisuudessa ja erityisesti lain muuttuessa, kun neuvontatarve voi etenkin alkuvaiheessa olla merkittävä. Tuotiin esiin, että tällaisen avustuksen kokoaminen hakemuksilla useisiin, tai jopa kaikkiin, maakuntiin olisi käytännössä mahdotonta, ja avustuksen jatko on tarpeen turvata toisella tavalla.

Yksityistielossien enimmäisavustusmäärien poistamista laista sekä avustusten eriyttämistä vastustettiin muutamissa lausunnoissa, koska pelättiin valtionavustusmäärärahojen supistumista ja toisaalta saaristokuntien avustusmäärärahojen kasvattamisen tarvetta.

Maakuntalain sisältö on täsmentynyt lausuntokierroksen aikaisesta ja muutokset on päivitetty esitykseen. Valtakunnallinen opastus- ja neuvontatoiminnalle suunnattava avustus pyritään turvaamaan lisäämällä säännös, jonka mukaisesti myös tällaiselle toiminnalle olisi jaettava avustusta.

Maakuntauudistuksen yhteydessä on päätetty yksityistiellosille ja lauttapaikoille jaettavan avustuksen kuulumisesta erillisrahoituksen piiriin yhdessä muun saaristoliikenteen suunnittelun ja järjestämisen kanssa. Jotta maakunnilla säilyy itsenäinen harkintavalta avustettavan kokonaisuuden suhteen, on enimmäisavustusmäärien poistaminen laista nähty perusteltuna.

Tiekunnan toimintaa koskevat säännökset

Tiekuntamuodon säilyttämistä pidettiin hyvänä asiana ja osakkaiden oman toimivallan lisäämistä kannatettiin melko laajasti. Lausunnoissa tuotiin esiin rekisteritietojen ajantasaisuuteen ja riittävään asiantuntemukseen tai sen puutteeseen liittyviä huomioita. Tiekunnan sääntöjä kannatettiin melko laajasti. Niiden rekisteröintiin ja sääntelyn selvyyteen kiinnitettiin muutamassa lausunnossa huomiota.

Yksitystien kunnossapidon ammattimaistumiseen suhtauduttiin positiivisesti, mutta selkeytyksiä tähänkin toivottiin. Esteellisyysäännöstä esitettiin useassa lausunnossa lievennettäväksi. Kokouskutsuihin ja muihin käytäntöihin esitettiin joitain huomioita, korostettiin esimerkiksi mahdollisuutta saada kokouskutsu myös perinteisellä tavalla, jos sähköisiä välineitä ei ole käytettävissä.

Kokouskutsuihin ja muihin käytäntöihin liittyviä säädöksiä on täsmennetty ja esteellisyysäännös koskien tieosakasta on poistettu.

Ympäristönäkökohdat

Muutamassa lausunnossa tuotiin esiin, että ympäristönäkökohdat on huomioitu esityksessä puutteellisesti, eikä luonnos täytä nykyaikaiselle ympäristöoikeudelliselle lainsäädännölle asetettavia vaatimuksia. Myös ympäristövaikutusten arviointia pidettiin puutteellisenä. Huomiota kiinnitettiin erityisesti tieoikeuden ja tien rakentamisen edellytyksiin, vesistöjen ylityksiin ja niiden vaikutuksiin kalojen kulkuun sekä menettelyihin yksityistietoimituksessa esimerkiksi luonnonsuojeluviranomaisten kuulemisessa.

Ympäristöoikeudellista kokonaisuutta on tarkasteltu kokonaisuutena lausunnoissa tulneiden näkemysten mukaisesti ja ehdotukseen on tehty täsmennyksiä.

Muita huomioita

Muita asiakokonaisuuksia, joihin lausunnoissa kiinnitettiin huomiota, ovat esimerkiksi oikeuksien perustamista koskevien edellytysten epäjohdonmukaisuus, mikä on eräs nykyisenkin

lain ongelmista. Yksityistietoimituksia koskeviin säännöksiin ja yksityistierekisteriin sisällytettäviin tietoihin esitettiin joitain muutoksia. Useissa lausunnoissa vaadittiin, että takautuvan rakentamiskustannusten perimisen uusilta tieosakkailta olisi oltava mahdollista nykyisen lain mukaisesti 15 vuoden ajan eikä luonnoksessa esitetyn 10 vuoden ajan. Liikenteenohjauslaitteiden asettamisessa yksityistielle kunnan hyväksyntää pidettiin edelleen tarpeellisena. Toisaalta eräät kunnat painottivat, että suostumuksen antamiselle tai hylkäämiselle olisi saatava selkeät arviointikriteerit. Muutamissa lausunnoissa esitettiin luotavaksi uusia liikennemerkkejä yksityisteiden tarpeita varten, esimerkiksi yksityistietä osoittava merkki tai tien käytön mahdollisuudesta kertova merkki. Lausunnoissa esitettiin lisäksi lukuisia muitakin yksittäisiä muutoks- ja parannusehdotuksia luonnoksen säännöksiin ja perusteluihin, jotka on pyritty huomiomaan hallituksen esityksen jatkovalmistelussa.

Muihin asiakokonaisuuksiin liittyen on tehty täsmennyksiä lausunnoista tulleiden näkemysten mukaisesti mahdollisimman kattavasti.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallituksen esitys liittyy eduskunnalle 2.3.2017 annettuun hallituksen esitykseen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp). Maakunnille siirtyisi maakuntalakiluonnoksen (HE 15/2017 vp) mukaan muun muassa yksityisteiden valtionavustustehtävä. Hallituksen esitykseen maakuntien perustamisesta sisältyy myös lakiehdotus laiksi maakuntien rahoituksesta, jossa säädettäisiin maakuntien valtionrahoituksen periaatteista. Rahoitusta koskevien säännösten osalta on annettu lisäksi täydentävä hallituksen esitys (57/2017 vp). Maakuntauudistukseen liittyen perustettaisiin myös uusi Valtion lupa- ja valvontavirasto, jota koskeva lakiehdotus on tarkoitus antaa eduskunnalle osana hallituksen esitystä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleen organisointia koskevaksi lainsäädännöksi. Tässä esityksessä ehdotetaan niin maakunnille kuin tulevalle Valtion lupa- ja valvontavirastolle siirtyväksi tiettyjä tehtäviä. Tämän esityksen ehdotukset ovat näiltä osin riippuvaisia mainituista muista lakiesityksistä. Maakuntauudistukseen liittyen valmistellaan liikenne- ja viestintäministeriössä lisäksi esitystä maantielain muuttamiseksi, sillä maakuntalakiluonnoksen mukaan maanteiden alueellinen tienpito siirtyisi maakuntien hoidettavaksi. Maantielaila ja yksityistielain välinen suhde liittyy esimerkiksi yksityisten teiden liittymiseen maanteihin. Maantielain muutoksella on tarkoitus myös laajentaa lain soveltamisalaa koskemaan liikennejärjestelmäsunnittelua maakunnan tasolla ja valtakunnallisesti. Yksityistiet ovat osa liikennejärjestelmää, ja myös niitä sekä esimerkiksi niiden avustamista tulisi siten käsitellä valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsunnitelmassa ja erityisesti maakunnan liikennejärjestelmäsunnitelmassa. Molemmista suunnitelmista säädettäisiin liikennejärjestelmästä ja maanteista annetussa laissa, joksi maantielaki on tarkoitus muuttaa.

Liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan tieliikennelain kokonaisuudistusta. Tieliikennelaki vaikuttaa yksityistielaisa säädettäviin kysymyksiin muun muassa liikenteenohjauslaitteita ja niiden asettamista tielle koskevan sääntelyn osalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Yksityistielaki

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Uuden lain ensimmäisessä pykälässä tuotaisiin esiin lain tarkoitus. Yksityisteiden tarkoituksena on yleisesti sellaisten kiinteistöjen kulkuyhteyksien turvaaminen, jotka eivät sijaitse yleisen liikenteen väylien varrella maantie- tai katuverkolla. Yksityisteillä on keskeinen merkitys haja-asutusalueiden asukkaiden sekä toisaalta maa- ja metsätalouselinkeiden sekä muiden maaseudun elinkeinojen kannalta. Suomessa on kaikkiaan noin 360 000 kilometriä yksityistietä, ja ne ovatkin merkittävä osa suomalaista liikennejärjestelmää palvelevien vakituista ja vapaa-ajan asutusta sekä elinkeinoelämän kuljetuksia. On tärkeää taata selkeät lainsäädännölliset edellytykset ja mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää yksityistieverkkoa. Lain tarkoituksena olisi siten turvata asutuksen, elinkeinoelämän ja muiden yhteiskunnallisten tarpeiden edellyttämät kulkuyhteydet kiinteistöille, jotka eivät sijaitse maantie- tai katuverkolla, sekä turvata yksityistieverkon ylläpito ja kehittäminen osana liikennejärjestelmää. Yksityistiet ovat toisaalta rasitteita, ja niitä tehtäessä on kiinnitettävä huomiota myös erityisesti rasiitettujen kiinteistöjen omistajien oikeusturvaan sekä oikeutettujen kiinteistöjen eli tieosakkaiden yhdenvertaiseen kohteluun, mikä myös tuotaisiin esiin jo lain tarkoituksessa.

2 §. Soveltamisala. Lain 2 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalasta. Uuden yksityistielain soveltamisala vastaisi asiallisesti voimassa olevan lain yksityistiestä teistä soveltamisalaa. Yksityistielaki olisi yleinen yksityistiestä koskeva laki, josta voitaisiin poiketa säättämällä muussa laissa toisin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain soveltamisalasta yleisesti. Yksityistielakia sovellettaisiin lähtökohtaisesti yksityistieihin. Keskeisinä yksityistietä koskevinä asiakokonaisuuksina, joista yksityistielaisa säädettäisiin ja johon lakia sovellettaisiin, momentissa mainittaisiin myös tieoikeus, yksityisteiden tienpito sekä yksityistietoimitus. Yksityistietoimitusten osalta yksityistielaki olisi erityislaki suhteessa kiinteistönmuodostamislakiin. Yksityistielaisa säädettäisiin yksityistietoimituksista omana toimituslajinaan, mutta kiinteistönmuodostamislain toimituksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös yksityistietoimituksiin niiltä osin, kuin yksityistielaisa ei toisin säädettäisi. Momentin mukaan yksityistielaisa säädettäisiin lisäksi yksityistiestä koskien muiden asianosaisten oikeuksista ja velvollisuuksista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yksityistielakia sovellettaisiin kuitenkin myös sellaisiin teihin, joita ei ole perustettu yksityistietoimituksessa yksityistielain säännösten mukaisesti vaan muun lain nojalla, jos tie on katsottava yksityistiekseksi. Tällainen tie voisi olla esimerkiksi maantielaisa, rataelaisa, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977), jäljempänä lunastuslaki, tai kaivoselaisa (621/2011) säädetyissä toimituksissa toteutettujen yksityistiejärjestelyjen nojalla syntynyt tie tai muun erityislainsäädännön nojalla perustettu tie.

Pykälän 2 momentin toisessa lauseessa säädettäisiin yksityistielaki sovellettavaksi myös asemakaava-alueilla, kuitenkin niin, ettei yksityistielakia sovellettaisi kiinteistönmuodostamislain 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettuihin rasitteisiin. Asemakaava-alueilla yleistä liikennettä ja kulkuyhteyksiä varten tarpeelliset alueet järjestetään lähtökohtaisesti asemakaavan

merkittävänä katuina. Yksityisiä kulkuyhteyksiä varten asemakaava-alueella on lisäksi mahdollista perustaa kiinteistönmuodostamislain 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettu rasite. Kyseessä olevan säännöksen nojalla nykytilaa vastaavasti myös asemakaava-alueilla voitaisiin tarvittaessa perustaa yksityistielain mukaisia tieoikeuksia, ja yksityistielakia sovellettaisiin edelleen asemakaava-alueilla sijaitseviin yksityistieihin.

Yksityistielain ja sen päälle rakentuvan järjestelmän ydin olisi nykytilaa vastaavalla tavalla kiinteistötoimituksessa perustettava rasitteen luonteinen pysyvä käyttöoikeus toisen omistamaan alueeseen, tieoikeus. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät siksi edelleen sellaiset tiet, joita vain asianomaisen kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää (niin sanotut omat tiet). Asiasta säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Samoin sellaiset tiet, joita muillakin henkilöillä kuin kiinteistön omistajalla tai haltijalla on osapuolten välisen sopimuksen nojalla oikeus käyttää (niin sanotut sopimustiet), jäisivät pääosin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Sopimukseen perustuva oikeus käyttää toisen omaa tietä ei rinnastu tieoikeuden nojalla olevaan käyttöoikeuteen, joka voidaan perustaa vain laissa säädettyjen edellytysten ollessa käsilä. Sopimusteitä koskevat oikeudet ja velvollisuudet jätettäisiin siten nykytilaa vastaavasti pääasiassa osapuolten välisen sopimuksen varaan. Niihin sovellettaisiin yksityistielakia kuitenkin niiltä osin kuin siitä erikseen säädettäisiin.

3 §. Määritelmät. Ehdotetaan 3 §:ssä säädettäväksi lain keskeisten käsitteiden määritelmistä. Määritelmäsäännös on tarpeen, koska usea käsite esiintyy laissa jo ennen kuin niitä määrittelevät aineelliset säännökset on mahdollista esittää.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin yksityistie. Määritelmässä tuotaisiin esiin yksityisteiden yksityistä käyttöä palveleva ja rasiteoikeudellinen luonne. Yksityistiet palvelevat ensisijaisesti vaikutuspiirissään olevien kiinteistöjen ja yhteisten alueiden kulkutarpeita. Joissain tilanteissa yksityisteitä saatetaan käyttää myös yleiseen tarpeeseen, minkä vuoksi yksityistien määritelmää ei ehdoteta sidottavan liian tiiviisti yksityiseen tarpeeseen ja käyttöön, vaikka tämä kuitenkin on yksityisteiden ensisijainen käyttötarkoitus. Yksityistien määritelmällä ei myöskään rajattaisi käsitteen ulkopuolelle esimerkiksi vain tietynlaista liikennettä varten perustettuja teitä, vaan yksityistie voi olla tarkoitettu myös esimerkiksi ainoastaan kevyen liikenteen käyttöön.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin tieoikeuden määritelmästä. Tieoikeus on yksityistielain keskeisintä käsitteistöä, minkä vuoksi tieoikeuden käsite olisi hyödyllistä selvittää määritelmäpykälässä. Tieoikeudella tarkoitettaisiin oikeutta käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi kulkuyhteyttä varten.

Momentin 3 kohdassa määriteltäisiin ennestään oleva tie, jolla tarkoitettaisiin rakennettua yksityistietä tai rakentamatonta aluetta, johon on perustettu tieoikeus. Ennestään oleva tie voisi olla yksityistielain tai muun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun lain nojalla perustettu yksityistienä pidettävä tie. Ennestään olevalla tiellä tarkoitettaisiin nykytilaa vastaavasti myös tietä, johon kohdistuu vanhoja tieoikeuksia, jotka on perustettu tilusteistä annetun lain (167/1927), yksityisistä teistä annetun lain (358/1962), kiinteistönmuodostamislain (554/1995) tai muun kiinteistönmuodostamislainsäädännön nojalla. Tilojen yhteisten teiden ja valtaojien sekä niihin verrattavien alueiden lakkaamisesta yhteisinä alueina annetun lain (983/1976), niin sanottu ojalaki, nojalla 1 päivänä maaliskuuta 1977 syntyneet rasiteoikeudet lakanneeseen yhteiseen tiehen ovat rinnastettavissa ennestään olevaan tiehen kohdistuviin vanhoihin tieoikeuksiin. Ennestään oleva tie voisi olla myös rakentamaton. Tällaisesta tapauksesta olisi kyse, kun tieoikeus olisi lainvoimainen, mutta tietä ei olisi vielä rakennettu tieoikeuden kohdalle maastoon. Sitä vastoin pelkkään yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuva tienkäyttö ei merkitsisi

sitä, että tiellä olisi ennestään olevan niin sanotun toimitustien oikeudellinen status. Ennestään oleva tie ei myöskään voisi merkitä esimerkiksi olemassa olevaa maantietä tai katu.

Momentin 4 kohdan mukaan metsätiellä tarkoitettaisiin tässä laissa tietä, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten.

Momentin 5 kohdassa määriteltäisiin tieosakas. Tieosakkaalla tarkoitettaisiin kaikkia niiden kiinteistöjen, joille kuuluu tieoikeus, omistajia ja muita tieoikeuden saaneita tahoja. Määritelmä vastaisi käsitteen nykyisessä laissa sille annetta sisältöä, mutta se on selkeyden ja käsitteen keskeisen merkityksensä vuoksi syytä määritellä heti lain alussa. Ehdotettavassa yksityistie-laissa käsitettä käytettäisiin myös entistä johdonmukaisemmin.

Momentin 6 kohdassa määriteltäisiin tiekunta. Määritelmän mukaisesti tiekunnalla tarkoitettaisiin yhtä tai useampaa tietä koskevien asioiden hoitamiseksi perustettua tieosakkaiden muodostamaa yhteisöä. Tiekunta on tarpeen määritellä, koska sillä on voimassa olevan lain tapaan päättävältä useista kysymyksistä. Tiekunnasta säädetäisiin tarkemmin 6 luvussa.

Kun tiekunta perustetaan, olisi sen lain 49 §:n mukaisesti päätettävä, onko tiekunnan toimielimenä oleva toimitsijamies vai vähintään kolmijäseninen hoitokunta. Selkeyden vuoksi sisällytettäisiin momentin 7 kohtaan toimitsijamiehen ja 8 kohtaan hoitokunnan määritelmä. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävistä säädetäisiin jäljempänä 56 §:ssä.

Momentin 9 kohdassa määriteltäisiin yksityistien tiealue. Tiealueen määritelmä vastaisi pääsoin voimassa olevan lain yksityisistä teistä 5 §:n 1 momenttia. Tiealueella tarkoitettaisiin aluetta, johon tieoikeus kohdistuu ja jolle tietä varten tarvittavat alueet, rakenteet ja laitteet voidaan sijoittaa. Tarvittavina alueina, rakenteina ja laitteina kohdassa lueteltaisiin nykyisestä laista eroavasti liikennevalojen sijaan liikenteenohjauslaitteet, mikä laajempänä käsitteenä tarkoittaa liikennemerkkiä, liikennevaloa taikka muutakin liikenteen ohjaamiseksi tarkoitettua laitetta tai tiemerkinä.

Pykälän 1 momentin 10 kohdassa määriteltäisiin tienpito. Tienpidolla tarkoitettaisiin tien rakentamista ja kunnossapitoa. Momentin 11 kohdassa määriteltäisiin tien rakentamisen merkitsevän uuden tien rakentamista sekä tien siirtämistä, levittämistä ja muuta parantamista. Momentin 12 kohdassa taas määriteltäisiin tien kunnossapito niin, että se käsittäisi toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tien pitämiseksi sen tarkoitusta vastaavassa kunnossa. Tienpidon sekä tien rakentamisen ja kunnossapidon määritelmät vastaisivat sisällöllisesti voimassa olevan lain yksityisistä teistä koskevaa sääntelyä sillä erotuksella, että tien tekemisen käsite korvattaisiin väylälainsäädännössä yleisesti käytössä olevalla rakentamisen käsitteellä.

Momentin 13 kohdassa määriteltäisiin tieyksikkömäärä, jolla tarkoitettaisiin kiinteistökohtaista tai tieoikeuden haltijakohtaista perustetta, jolla tienpitovelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jaetaan tieosakkaiden kesken euromääräisinä tiemaksuina.

Momentin 14 kohdassa määriteltäisiin erityinen oikeus. Erityisellä oikeudella tarkoitettaisiin tässä laissa lunastuslain 2 §:n 2 momentin kanssa yhdenmukaisesti käyttö-, rasite-, irrottamis- ja näihin verrattavaa oikeutta toisen omistamaan kiinteistöön taikka muuhun maa- tai vesialueeseen sekä rakennukseen ja rakennelmaan.

Pykälän 2 momentissa tieoikeutta koskeva sääntely laajennettaisiin nykyistä yksityisistä teistä annettua lakia vastaavasti koskemaan myös muun lainsäädännön nojalla annettua yksityistä kulkuyhteyttä palveleva rasiteoikeutta tai yksityistä kulkuyhteyttä palvelevaa muuta pysyvää käyttöoikeutta. Tällaisilla oikeuksilla tarkoitettaisiin vain kiinteistöä palvelevia yksityisiä kul-

kuoikeuksia toisen kiinteistön alueella. Momentin soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät siten yleistä liikkumista palvelevat kulkuoikeudet kuten ulkoilulaissa (606/1973) tarkoitettu ulkoilureitti tai maastoliikennelaissa (1710/1995) tarkoitettu moottorikelkkailureitti.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin nykyistä lakia vastaavasti, että mitä laissa säädetään kiinteistöstä, koskisi myös määräalaa, yhteismetsälaissa (109/2003) tarkoitettua yhteismetsää, kaivosta ja toisen maalla olevaa, pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta. Momentin perusteella voitaisiin siten esimerkiksi myöntää tieoikeus jonkin edellä mainituista tarkoituksenmukaista käyttöä varten siten kuin 2 luvussa säädetään. Samoin määräala, yhteismetsä, kaivos tai toisen maalla oleva pysyväksi tarkoitettu rakennus tai laitos voisi olla oikeutettu korvaukseen alueen luovutuksesta tai haitasta tai vahingosta, joka tieoikeuden perustamisesta jonkun muun hyväksi sille aiheutuisi.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin nykyistä lakia vastaavasti, että laissa omistajasta säädetty koskisi myös kiinteistön haltijaa, jolla on pysyvä oikeus hallita kiinteistöä. Pysyvänä oikeutena pidettäisiin myös elinaikaista tai muutoin määräämättömän ajan jatkuvaa oikeutta hallita kiinteistöä.

2 luku Tieoikeus ja muut tiehen liittyvät oikeudet

4 §. *Tieoikeuden perustamisen edellytykset.* Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin tieoikeuden perustamisen edellytyksistä kiinteistön hyväksi. Tieoikeus vastaa oikeudellisesti rasiteoikeutta, jossa on kysymys toisen omaisuuden käytöstä tiettyyn nimettyyn tarkoitukseen. Tieoikeus on esineoikeudellisena oikeutena voimassa kiinteistön omistaja- tai hallintaoikeuden vaihdokista ja kiinteistöön kohdistuvista panttioikeuksista riippumatta. Oikeustilaa ei ole tältä osin tarkoitus muuttaa nykyisestä. Tarkoitus myös on, että tieoikeuden perustamisen edellytykset paljolti vastaisivat kiinteistönmuodostamislain (554/1995, KML) 156 §:ssä säädettyjä rasiteoikeuden perustamisen edellytyksiä.

Tieoikeuden tulisi olla oikeutetun kiinteistön tarkoituksenmukaisen käytön kannalta tärkeä. Jo olemassa oleva tieyhteys tai kulkumahdollisuus omia tiluksia pitkin voivat estää tieoikeuden myöntämisen. Tieoikeuden saamisen tulisi tosiasiallisesti edistää sen kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttöä, jonka hyväksi tieoikeutta haetaan. Tiestä ei saisi aiheutua huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle tai muulle rekisteriyksikölle. Kun tieoikeus perustetaan ennestään olevaan tiehen, huomattavaa haittaa ei saisi aiheutua myöskään ennestään olevan tien tieosakkaalle. Tältä osin sääntely olisi tiukempaa kuin KML 156 §:ssä. Vuoden 2001 alusta lähtien silloin voimaan tulleen lain muutoksen (1079/2000) seurauksena huomattavan haitan arviointi on tehty yksittäisen kiinteistön rajojen ylittävät haitalliset vaikutukset kuten liikenteen aiheuttama melu ja pöly huomioon ottaen. Haitan aiheutumisesta olisi jatkossakin arvioitava kiinteistökohtaisesti ja kuten nykyisinkin vasta huomattavan haitan aiheutuminen kiinteistölle, yhteismetsälle tai yhteiselle alueelle estäisi tieoikeuden perustamisen suunniteltuun paikkaan.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että tieoikeus olisi perustettava mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti siten, että tien tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti, ja siten ettei kenellekään aiheutettaisi suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Säännöksellä on tarkoitus turvata sekä yksityistä että julkista etua. Eri vaihtoehdoista olisi valittava se, joka on tarkoituksenmukaisin. Tieoikeus ei siten määräytyisi yksin hakemuksen mukaan tai rasitetun kiinteistön omistajan suostumuksen mukaan, vaan tien tarkoituksen saavuttaminen mahdollisimman edullisesti osapuolten kannalta olisi ratkaiseva kriteeri. Tällöin olisi lisäksi otettava huomioon ympäristölliset näkökohdat ja esimerkiksi metsälain (1093/1996) 10 §:n sääntely. Tien tarkoituksen saavuttaminen mahdollisimman edullisesti ei oikeuskäytännön mukaan (katso esim. KKO 26.8.1999 nro 2132) tarkoita, että tie olisi välttämättä tehtävä sen

vaihtoehtoon mukaan, joka olisi kaikkein lyhyin tai joka olisi kustannuksiltaan alhaisin. Kokonaistarkastelussa havaittu teknistaloudellinen tarkoituksenmukaisuus, jolloin ympäristölliset näkökohdat ja oikeusvaikutteiset maankäytön suunnitelmat on lisäksi otettu huomioon, olisi ratkaisevaa tieoikeutta perustettaessa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan tiehankkeen tarkoituksenmukaisuus yleiseltä kannalta katsoen olisi oleellista. Olemassa olevat tiet, yksityistiet, maantiet ja muut sellaiset merkitykselliset seikat olisi otettava huomioon, kun tieoikeutta perustetaan. Tiestä ei saisi aiheutua huomattavaa liikenneturvallisuuden vaarantumista, luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä eikä niihin verrattavaa yleisen edun loukkausta. Huomattavana luonnon turmeltumisena voidaan pitää esimerkiksi tien käyttöön liittyvistä kunnostamistoimista aiheutuvia seurauksia, jotka saattavat vaikuttaa epäedullisesti kansallispuiston luonnonoloihin, maisemaan tai eläin- ja kasvilajien säilymiseen (katso KKO 2000:47). Tieoikeutta ei myöskään saisi perustaa niin, että se saattaisi vaikeuttaa asemakaavan toteuttamista. Kuten nykyisin on suunnittelutarvealue rinnastettava oikeusvaikutteisiin asemakaava -alueisiin. Oikeustila ei tälläkään osin muuttuisi nykyisestä.

Tieoikeuden perustamista ja muita tässä luvussa säädettyjä asioita koskevasta päätöksenteosta säädettäisiin jäljempänä 18 §:ssä, johon viitattaisiin informatiivisesti pykälän 4 *momentissa*.

5 §. *Tiealueen sekä näkemäalueen ja suoja-alueen määrääminen.* Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin tiealueen määräämisestä. Tieoikeutta uuden tien rakentamiseksi olisi määrättävä tien linjauksesta ja sen vaatimasta tiealueesta. Tiealue olisi määritettävä tien tarkoituksenmukaisen rakenteen vaatimaksi. Käytännössä tieoikeus määrätään tasalevyiseksi, jolloin esimerkiksi 8 metriä leveä tieoikeus lasketaan ajoradan keskiviivasta 4 metriä kumpaankin suuntaan. Tiealue olisi tarvittaessa merkittävä maastoon. Tiealue voitaisiin myös määrätä erityisestä syystä tien eri osuuksilla esimerkiksi ojitustarve huomioon ottaen erilevyiseksi. Tarvittaessa tiealue voitaisiin määrätä linjauksen ja tarkoituksenmukaisen rakenteen edellyttämää leveämpänä, mikäli tuleva tien parantaminen sitä vaatisi.

Samaan yksityistiehen voi kohdistua useita eri aikoina perustettuja kulkuoikeuksia, jotka voivat olla erilevyisiä. Tästä riippumatta tien todellinen käyttö kattaa oikeuden haltijasta riippumatta koko ajoradan. Kiinteistöjärjestelmän selkeyden vuoksi on jo vanhastaan säädelty, että kaikki samaa tieosaa koskevat päällekkäiset, eri aikoina erilevyisinä perustetut tieoikeudet lain nojalla määräytyvät alueellisesti leveimmän tieoikeuden mukaan. Asia ei ole edellyttänyt tietöimitusta. Pykälän 1 *momentissa* esitetään säädettäväksi nykyisen yksityistielain 16 §:n 1 *momentin* sisältöä vastaavasti, että kapeampina perustetut tieoikeudet laajenevat leveimpänä perustetun tieoikeuden mukaisiksi, jos tienosaa koskee useampia tieoikeuksia.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että yksityistiehen kuuluvaksi voidaan tarvittaessa määrätä myös näkemäalue tai suoja-alue. Maantielaissa ja ratalaissa suoja- ja näkemäalueen käsitteet ja käyttö ovat vakiintuneet. Merkittävän yksityistien ja maantien liittymän tai rautatien tasoristeuksen kohdalla on nykyisinkin mahdollista raivata näkemää maantien ja rautatien suoja-alueiden nojalla. Liikenteellisesti merkittävien yksityisteiden kohdalla näkemän vapaana pitäminen voi liikenneturvallisuussyistä olla tarpeen myös muissa yksityisteiden risteyksissä. Nykyisen lain mukaan tämä on mahdollista järjestää erillisillä luvilla. Ehdotetaan suoja-alueen ja näkemäalueen käsitteiden ottamista myös yksityistielainsäädäntöön. Alueiden perustamisesta päätettäisiin yksityistietoimituksessa, ja sellaiset voitaisiin perustaa vain, jos se olisi liikenneturvallisuuden vuoksi tärkeää, eikä siitä aiheutuisi millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa. Tarkoitus ei siis ole, että jokaiselle yksityistielle säännönmukaisesti perustettaisiin suoja- ja näkemäalueet, vaan perustaminen perustuisi aina erilliseen liikenneturvallisuuden ja alueen perustamisesta aiheutuvan haitan arviointiin. Tarvittaessa olisi kuitenkin jo tieoikeutta perus-

tettaessa mahdollista perustaa esimerkiksi liittyisiin näkemäalueet. Lisäksi voitaisiin päättää suoja-alueesta, joka voisi ulottua enintään 12 metrin etäisyydelle ajoradan keskilinjasta. Selkeyden vuoksi, ja koska maanteiden ja rautateiden näkemäalueet perustetaan palvelemaan ennen kaikkea maantien tai rautatien liikennettä, olisi näkemäalue mahdollista perustaa paitsi yksityistien liittyessä toiseen yksityistiehen myös yksityistien liittyessä maantiehen tai johtaessa rautatien tasoristeykseen. Kiinteistön omistaja olisi jäljempänä ehdotettavan 15 §:n mukaisesti oikeus korvaukseen suoja- ja näkemäalueen perustamisesta aiheutuneesta vahingosta, haitasta tai kustannuksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin suoja- ja näkemäalueista aiheutuvista rajoituksista. Momentin mukaan tiealueelta sekä näkemä- ja suoja-alueelta saisi tieoikeuden nojalla poistaa pihajalan alueiden ulkopuolelta näkemää haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta. Lisäksi liikenneturvallisuuden sitä välttämättä vaatiessa voitaisiin erikseen antaa lupa poistaa tiealueen ulkopuolella oleva rakennus, rakennelma tai sellainen kasvillisuus, jota tieoikeuden nojalla ei muuten saisi poistaa. Tällaisista toimenpiteistä olisi kiinteistön omistajalla oikeus korvaukseen siten kuin jäljempänä 15–17 §:ssä säädettäisiin. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan 15 §:n 2 momentin mukaan olisi, jos olisi sovittu tai ilmeisesti edellytetty ettei korvausta maksettaisi.

Kasvillisuuden poistamisessa olisi lisäksi huomioitava luonnonsuojelulain suojelu- ja rauhoitusmääräykset. Tieoikeuteen sisältyväksi ei voitaisi esimerkiksi katsoa oikeutta poistaa tai vahingoittaa luonnonsuojelulain 39 §:n 2 momentissa tarkoitettua rauhoitetun linnun tai suuren petolinnun pesäpuuta. Suuria petolintuja ovat esimerkiksi kotka, merikotka ja kalasääksi. Rauhoitus merkitsee sitä, että puun kaataminen tai vahingoittaminen on kielletty. Lisäksi esimerkiksi muinaisjäänne- ja luonnonsuojelulla voi olla vaikutusta niihin menetelmiin, joita käyttäen kasvillisuuden poistamista tiealueelta ja sen läheisyydestä voidaan tehdä.

Pykälän 4 momentissa annettaisiin mahdollisuus asettaa näkemä- ja suoja-alueita koskemaan rakentamisrajoitus, mikäli liikenneturvallisuus sitä välttämättä vaatisi. Rakentamisrajoituksista voitaisiin myöntää poikkeus, jos poikkeaminen ei huomattavasti vaarantaisi liikenneturvallisuutta. Momentissa viitattaisiin lisäksi maankäyttö- ja rakennuslakiin, jonka vähäistä poikkeamista rakennusluvan yhteydessä koskevia säännöksiä tässä momentissa tarkoitettuun poikkeukseen rakentamisrajoituksesta sovellettaisiin muilta osin.

6 §. *Tieoikeus muun kuin kiinteistön hyväksi.* Pykälässä säädettäisiin tieoikeuden perustamisesta muun kuin kiinteistön hyväksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin elinkeinonharjoittajalle tai muulle toimijalle perustettavasta tieoikeudesta. Elinkeinonharjoittajan tai muun yksityistietä toiminnassaan tarvitsevan toiminnanharjoittajan hyväksi olisi perustettava tieoikeus ennestään olevaan tiehen. Ennestään oleva tie määriteltäisiin lain 3 §:ssä. Elinkeinonharjoittajan tieoikeudesta on säädetty nykyisen yksityistielain 10, 16 ja 28 §:ssä. Asialliset edellytykset lisätieoikeuden saamiselle vastaisivat edellä 4 §:ssä säänneltyä. Tieoikeus voitaisiin siten myöntää taholle, jolla ei ole käyttöön oikeuttavaa omistaja- tai muuta hallintaoikeutta yksityistien vaikutuspiiriin kiinteistöön tai muuhun kohteeseen. Toisin kuin voimassa olevassa laissa elinkeinonharjoittamisen lisäksi tieoikeus olisi mahdollista perustaa myös muuta toimintaa varten, jos tämä olisi tärkeää kyseiselle toimijalle ja tien rakenne olisi liikenteeseen soveltuva. Tällainen muu toiminta voisi olla esimerkiksi jonkun säännöllisesti tietä toiminnassaan käyttävän ja tarvitsevan yhdistyksen toimintaa. Kyse tulisi olla varsin pysyvästä tarpeesta. Tien väliaikainen käyttö voitaisiin järjestää jäljempänä 3 luvussa 28 §:ssä ehdotettavien järjestelyiden kautta. Esimerkiksi kevyen liikenteen johtaminen yksityistielle ei olisi momentissa tarkoitettavaa toimintaa, ja tieosakkuutta kevyen liikenteen tielle johtamisen johdosta olisi tarkasteltava ennemmin 2 momenttiin ehdotettavan sääntelyn kautta. Elinkeinonharjoittajalle tai muulle toiminnanharjoittajalle annettu tieoikeus olisi muun kiinteistöön olevan oikeuden estämättä

voimassa niin kauan, kuin tietä jatkuvasti käytetään siihen elinkeino- tai muuhun toimintaan, jota varten oikeus on annettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisätieoikeuden perustamisesta valtion, maakunnan tai kunnan hyväksi tilanteessa, jossa näillä ei ole omistuksessa tai hallinnassa kiinteistöä yksityistien vaikutuspiiriin kuuluvalla alueella. Lisätieoikeuden perustamisen edellytykset vastaisivat 1 momentissa säännellyjä edellytyksiä. Lisäedellytyksenä tieoikeuden perustamiselle olisi, että yksityistien käyttäminen olisi tärkeää yleisen liikenteen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ja että tietä koskevien asioiden hoitamiseksi olisi perustettu tiekunta. Tieoikeutta yleisen liikenteen käyttöä varten voitaisiin pitää tärkeänä esimerkiksi, kun ei olisi muuta tapaa kulkea johonkin mainittujen julkisten tahojen hallinnoimaan kohteeseen, tai kun yksityistien olemassaolo vaikuttaisi muihin alueella tehtäviin liikennettä ja väyliä koskeviin ratkaisuihin. Tieoikeuden perustaminen valtion, maakunnan tai kunnan hyväksi olisi momentin mukaan kuitenkin harkinnanvaraista, sillä niillä on mahdollisuus osallistua tienpidon kustannuksiin myös esimerkiksi tienpitoon myönnettävien avustusten kautta eikä olisi siksi tarkoituksenmukaista säätää tieosakkuuden perustamista momentissa tarkoitetuissa tilanteissa yksiselitteisesti aina tehtäväksi. Jäljempänä 7 §:ssä säädettäisiin tieosakkaaksi velvoittamisesta, ja sen 3 momentin mukaan valtio voitaisiin kuitenkin tarvittaessa velvoittaa tieosakkaaksi.

Jo nykyisessä yksityistielaisissa on tien käyttöön oikeutettuja tahoja koskien laajennettu kiinteistön käsitettä. Tieoikeuden haltijana voisi myös edellä esitetyn 3 §:n 2 momentin mukaisesti olla kiinteistön lisäksi määräala, yhteismetsälaissa tarkoitettu yhteismetsä, kaivos tai toisen maalla oleva pysyväksi tarkoitettu rakennus tai laitos. Yhteismetsä on, toisin kuin muu yhteinen alue (ks. KKO 2007:92), oikeutettu saamaan hyväkseen tieoikeuden ja on siten rinnasteinen yksityisomistuksessa olevan metsätalouskiinteistön kanssa. Sitä vastoin määräaikainen vuokraoikeuden haltija rakentamattomaan kiinteistöön tai sellaisen määräalaan, jotka ovat rakentamattomia, eivät olisi pysyvän tieoikeuden haltijoita.

7 §. Tieosakkaaksi velvoittaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin tieoikeus voitaisiin perustaa myös muun kuin hakijan omistaman kiinteistön hyväksi vastoin kyseisen kiinteistönomistajan tahtoa. Kyse on asiallisesti tieosakkaaksi velvoittamisesta. Tieoikeus voitaisiin 1 momentin mukaan perustaa ilman tieoikeuden haltijana olevan kiinteistön omistajan tahtoa sellaisen kiinteistön hyväksi, joka kokonaan tai osaksi on tien vaikutusalueella. Tieoikeuden perustamisen nojalla kiinteistönomistaja olisi siten tieosakkaana velvoitettu osallistumaan yksityistien tienpitoon. Hakijana olisi tällöin joku muu kuin kiinteistönomistaja, jolle tieoikeutta haettaisiin. Yksityistietoimituksen hakemiseen oikeutetuista tahoista säädettäisiin 73 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos tietä kiinteistölle olevan muun kulkuyhteyden, esim. vesitse tapahtuvan kulkemisen, tai muun vastaavan syyn vuoksi ei tarvita, kiinteistön omistajalla olisi kuitenkin oikeus luopua tieoikeudesta, eli tien käyttämisestä ja siten myös tienpitovelvollisuudesta. Pakollisen tieoikeuden ja siitä seurauksena olevan pakollisen tienpitovelvollisuuden lievennyksenä säädettäisiin lisäksi, että ennestään olevan tien tieosakkaaksi ei voida velvoittaa sitä, joka ei aikaisemmin ole ollut tieosakas, niin kauan kuin tietä ei käytetä hänen kiinteistöään varten. Edellytyksenä tällöin olisi, että tällaisen kiinteistön omistaja nimenomaisesti ilmoittaa luopuvansa tien käyttämisestä.

Edellä 6 §:n 2 momentissa on ehdotettu säädettäväksi mahdollisuudesta perustaa valtion, maakunnan tai kunnan hyväksi tieoikeus ennestään olevaan tiehen. Tämän pykälän 3 momentissa mahdollistettaisiin lisäksi valtion velvoittaminen tieosakkaaksi, jos tietä merkittävässä määrin käytetään yleiseen liikenteeseen, joka liittyy maantiehen tai valtion hallinnoimaan kohteeseen liikkumiseen. Kuntien ja maakuntien osalta vastaavaa mahdollisuutta tieosakkaaksi velvoitta-

misesta ei olisi, vaan niiden kohdalla tieosakkuus riippuisi aina kunnan tai maakunnan suostumuksesta. Ratkaisulla kunnioitettaisiin kuntien ja maakuntien itsehallintoa. Kunnilla ja maakunnilla on lisäksi paikallistoimijuutensa takia valtiota enemmän vaihtoehtoja tukea yksityisteiden toimintaa muun muassa avustuksin ja käyttömaksuin. Ratkaisulla edistettäisiin kunnan ja tieosakkaiden välistä vuorovaikutusta ja mahdollistettaisiin harkinta parhaiden toimintatapojen suhteen. Lisäksi tilanteet, joissa valtio velvoitettaisiin tieosakkaaksi, olisivat selkeämpiä todeta ja käytännössä myös harvinaisempia.

Pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat pääosin sisällöltään voimassa olevan lain 22 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä. Säännös siirrettäisiin selkeyden vuoksi uudessa laissa tieoikeutta käsittelevään lukuun, kun asiaa on aiemmin käsitelty tienpitovelvollisuuden yhteydessä. Näin pyritäisiin selkeyttämään sitä, ettei kiinteistönomistaja voisi tulla tienpitovelvolliseksi ilman että hänellä olisi tai hänelle perustettaisiin tieoikeutta kyseiseen tiehen.

8 §. Muun oikeuden perustaminen yksityistien yhteyteen. Pykälässä säädettäisiin eräistä muista oikeuksista, joita voi olla tarpeen perustaa yksityistien yhteyteen. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan voitaisiin perustaa pysyvä oikeus puutavaran varastoinniseksi tarpeelliseen alueeseen (varastoalue), jos se on kiinteistöltä tapahtuvan puutavaran kuljetuksen vuoksi tärkeää. Yksitystien varrelle varsin usein varastoidaan puutavaraa, kunnes se kuljetetaan sieltä pois erilaiseen hyötykäyttöön. Puutavaran varastoinnin tulisi ensisijaisesti tapahtua puutavaran omistajan omalla maa-alueella. Jos näin ei ole mahdollista, voitaisiin tällaisissa tilanteissa perustaa pysyvä oikeus tällaiseen varastoalueeseen. Puutavaran varastointioikeus koskee useimmiten metsätietä, mutta oikeus voitaisiin perustaa myös muunlaisen yksityistien yhteyteen.

Momentin 2 kohdan mukaan voitaisiin perustaa pysyvä oikeus autopaikkaa varten tarvittavaan alueeseen (autopaikka-alue), jos tien rakentaminen kiinteistölle asti ei olisi kohtuullisesti mahdollista ja autopaikka-alue olisi kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttämistä varten tärkeä. Oikeuden perustaminen voisi tulla kyseeseen esimerkiksi, kun jokin luonnoneste eristää kiinteistön yksityistieltä niin, että tien tekeminen yksityistieltä kiinteistölle olisi kohtuullisin kustannuksin mahdotonta tai tien rakentamisesta aiheutuisi huomattavaa luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä. Vastaavasti momentin 3 kohdassa säädettäisiin mahdollisuudesta perustaa oikeus venevalkamaa ja venelaituria varten tarpeelliseen alueeseen (venevalkama-alue), jos kiinteistön ja tien välissä on tieyhteyden estävä vesialue. Venevalkamaa ja laituria koskien tieoikeuden lisäksi välttämättömiä saattavat olla tieoikeudesta erillisenä ja itsenäisesti käsiteltävät vesioikeudelliset luvat esimerkiksi ison laiturin rakentamiseen tai pengertien rakentamiseen sekä eräät maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säännellyt luvat.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin 4 §:ään, jota sovellettaisiin tässä pykälässä tarkoitettujen oikeuksien perustamiseen. Varastoalueen, autopaikka-alueen tai venevalkama-alueen perustamista koskisivat tässä pykälässä säädetyn lisäksi 4 §:n 1-3 momentissa säädetty edellytykset.

Nykyisen yksityistielain (358/1962) 12 §:ssä säänneltyä oikeutta maa-aineksen ottoon ei enää voitaisi perustaa pakkotoimin, vaan ainoastaan KML 154 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuna rasiteoikeutena sopimusperusteisesti. Pykälässä ei myöskään rajoitettaisi sitä, kenen hyväksi tarkoitettuja oikeuksia voidaan perustaa. Koska ne kuitenkin liittyvät lähinnä kiinteistöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön, perustettaisiin oikeuksia käytännössä useimmiten tieosakaskiinteistöjen hyväksi. Pykälässä ei myöskään otettaisi kantaa siihen pitäisikö tarkoitettut oikeudet perustaa joko kiinteistökohtaisina tai useille kiinteistöille, kuten tiekunnan osakkaille yhteisesti, vaan asia jäisi tapauskohtaisesti yksityistietoimituksissa harkittavaksi.

9 §. *Oikeuden perustaminen määräaikaisena tai muutoin rajoitettuna.* On tilanteita, joissa kiinteistön hyväksi on järjestettävä tieyhteys, vaikka olisi tiedossa, että se lähitulevaisuudessa järjestyy muulla tavoin, kuten esimerkiksi maantien tai asemakaavassa osoitetun kadun avulla. Jotta näissä tilanteissa ei tarpeettomasti perustettaisi pysyvää tieoikeutta, säädettäisiin *1 momentissa*, että tieoikeus tai edellä 8 §:ssä tarkoitettu oikeus saataisiin perustaa myös määräaikaisena. Määräaikaisen oikeuden voimassaolon päätyminen olisi kytketty joko tiettyyn ajankohtaan tai tietyn tapahtuman toteutumiseen. Kiinteistönmuodostamislain 154 §:n 2 momentissa on vastaava rasiteoikeuksia koskeva säännös. Oikeustila säilyisi yksityistielaisa tältä osin ennallaan.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin muulla tavoin rajoitetusta oikeudesta vastaten sisällöllisesti nykyisen lain 11 §:ää. Pykälässä ei kuitenkaan enää mainittaisi esimerkkeinä rajoituksista rajoittamista tienkäyttöä määrättyyn vuodenaikaan tai määrätynlaisiin kuljetuksiin. Rajoitusten laatu jätettäisiin säännöksessä avoimeksi, ja myös tällaiset rajoitukset olisivat edelleen mahdollisia. Rajoitukset voisivat olla tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa tietä tai 8 §:ssä tarkoitettua oikeutta tarvittaisiin vain talvisin puutavaran kuljetukseen tai joissa polun tyyppinen tie olisi tarpeen vain jalkaisin tai polkupyörällä tapahtuvaan kulkemiseen. Tällöin voitaisiin oikeus antaa rajoitettuna, jos huomattavan haitan aiheutuminen, joka olisi kokonaan esteenä tieoikeuden saamiselle, voitaisiin välttää asettamalla tienpidolle ja tien käytölle tarpeellisia rajoituksia.

10 §. *Yksitystien siirtäminen ja tien käyttämistä rajoittavien määräysten antaminen ja muuttaminen.* Pykälän *1 momentissa* olisi nykyistä yksityistielain 8 §:n 2 momenttia vastaava sääntely tieoikeuden siirtämisestä, joka voitaisiin tehdä vain ehdotetun lain 4 §:ssä säädettyjen tieoikeuden perustamisen edellytysten ollessa käsillä. Tie voitaisiin siirtää olosuhteiden muuttumisen johdosta syntyneen haitan poistamiseksi tai vähentämiseksi. Lisäksi tietä siirrettäessä tieoikeuden antamisen perusteena voi olla myös huomattava hyöty, jonka kiinteistö, jolla on tieoikeus, saa kulkuyhteyden lyhenemisestä. Kolmanneksi tie voitaisiin siirtää, jos se on liikenneturvallisuuden vuoksi välttämätöntä. Olosuhteet tässäkin suhteessa ovat saattaneet muuttua niin, että tien pysyttäminen entisessä paikassaan tuo mukanaan merkittävän liikenneturvallisuusriskin, eikä nopeusrajoituksin tai muilla liikennejärjestelyillä tilannetta pystytä parantamaan. Tämän vuoksi jo nykyisen lain nojalla tie on voitu siirtää niissäkin tapauksissa, jolloin se on välttämätön liikenneturvallisuutta koskevan haitan poistamiseksi, kun muita ratkaisuja liikenneturvallisuuden parantamiselle ei ole olemassa.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tieoikeuden siirtämisestä rasitetun kiinteistön omistajan hakemuksesta. Sääntely vastaisi voimassa olevan yksityistielain 38 b §:n sääntelyä. Lainkohdassa tarkoitettujen haitan syntyminen edellyttää, että olosuhteet kiinteistöllä ovat muuttuneet. Kiinteistöllä harjoitettava toiminta on voinut muuttua aikaisempaa tehokkaammaksi tai tien siirtämisellä mahdollistettaisiin kiinteistön entistä tehokkaampi käyttö. Toisaalta tien liikenne on saattanut lisääntyä tai muuten muuttua rasittavammaksi, vaikka kiinteistön käyttö olisi säilynyt ennallaan. Esimerkiksi tie on kulkenut vanhastaan kiinteistön talouskeskuksen läpi tai muuten pihapiirissä, jolloin liikenteen lisääntyminen aiheuttaa kiinteistölle aikaisempaan verrattuna haittaa tai vaaraa.

Esimerkiksi maaston tai muiden syiden vuoksi tien siirto pelkästään siirtoa hakeneen maanomistajan mailla voi olla mahdoton tai siitä aiheutuu kohtuuttomia kustannuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että, kuten voimassa olevan sääntelyn mukaan, siirtäminen olisi mahdollista toisenkin maalle, mutta vain erityisistä syistä. Siirtämisen edellytyksenä olisi, tapahtuipa se omalla maalla tai sen ulkopuolella, että siitä ei aiheudu siirrettävän tien osakkaille eikä kenellekään muullekaan huomattavaa haittaa. Tällöin edellä 4 §:ssä ehdotettujen tieoikeuden perustamisen edellytysten olisi täyttyvä.

Tien siirtäminen tapahtuu usein kiinteistön omistajan aloitteesta ja hänen etunsa vuoksi. Siirron tarpeen voi aiheuttaa paitsi kiinteistön muuttunut tai muuttuvaksi suunniteltu käyttö, myös tiellä tapahtuvan liikenteen muuttuminen. Tämän vuoksi siirrosta aiheutuvat kustannukset on jaettava kiinteistön omistajan ja tieosakkaiden kesken sen mukaan, mitkä seikat ovat syynä tien siirtämiseen. Jos tien siirtäminen aiheutuu kiinteistön muuttuneesta tai muuttuvasta käytöstä, kiinteistön omistajan tulee vastata siirtokustannuksista niissä tapauksissa, jolloin kenenkään muun ei voida katsoa hyötyvän tien siirtämisestä. Kuitenkin siirtämisen jälkeen tie saatetaan paremmin kuin ennen palvella tarkoitustaan, minkä vuoksi muidenkin tieosakkaiden tulisi niissä tapauksissa ottaa osaa siirtokustannuksiin. Tällöin tieosakkaat kiinteistön omistajan ohella vastaisivat tien siirrosta aiheutuvista kustannuksista tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa sen mukaan kuin yksityistietoimituksen toimitusmiehet katsovat kohtuulliseksi.

Jos sen sijaan tien siirtämisen pääasiallisena syynä on tiellä tapahtuneen liikenteen muuttuminen ja lisääntyminen ja tien siirtäminen on tarpeen esimerkiksi tiestä aiheutuvan lisääntyneen vaaran tai haitan vuoksi, tulisi tieosakkaiden vastata pääasiallisesti siirtämiskustannuksista. Kiinteistön omistajalle tuleva hyöty kiinteistönsä tehokkaammasta käytöstä taikka tien aiheutaman rasituksen poistuminen tai väheneminen on kuitenkin aina otettava huomioon arvioitaessa tien siirtämisestä aiheutuvien kustannusten jakamista. Siirtokustannuksiin kuuluvat myös tiekorvauksien kustannukset. Yksityistietoimituksen kustannuksista säädetään nykyisin yksityistielain 47 §:n 3 momentissa. Tien siirtämisen edellytyksistä ja kustannuksista on nykyisessä yksityistielaisissa ollut erillinen säännös. Nyt ehdotettu uusi *3 momentti* vastaisi paljolti nykyistä sääntelyä. Lähtökohdaksi kuitenkin otettaisiin tieyksikköjen mukaan tapahtuva toimituskustannusten jako.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin tien käyttämistä rajoittavista määräyksistä olosuhteiden muuttumisen takia. Voimassa olevan kiinteistönmuodostamislain 160 §:ssä säädetään jo nykyisin, että kiinteistötoimituksessa perustettu rasite voidaan siirtää toiseen paikkaan rasitetun rekisteriyksikön alueella tai antaa uusia rasitteen käyttämistä rajoittavia määräyksiä taikka muuttaa rasitteen käyttämisestä aikaisemmin annettuja määräyksiä, jos asianomaiset sopivat siitä eikä toimenpide vaikeuta asemakaavan toteuttamista. Toimenpiteeseen ei kuitenkaan tarvita asianosaisten sopimusta:

- 1) jos sillä voidaan poistaa rasitteesta olosuhteiden muuttumisen johdosta aiheutuva haitta tai vähentää sitä; tai
- 2) jos se mahdollistaa rasitteen tarkoituksenmukaisemman käytön alkuperäiseen käyttötarkoitukseen, jos käyttömahdollisuus on heikentynyt olosuhteiden muuttumisen vuoksi; ja
- 3) jollei siitä aiheudu huomattavaa haittaa millekään rekisteriyksikölle.

Kiinteistönmuodostamislain 160 §:ää vastaavasti *4 momentin* mukaan yksityistietoimituksessa voitaisiin antaa uusia 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tien käyttämistä rajoittavia määräyksiä taikka muuttaa tien käyttämisestä aikaisemmin annettuja määräyksiä, jos siten voitaisiin poistaa tai vähentää olosuhteiden muuttumisen johdosta tiestä tai sen käyttämisestä aiheutuva haitta tai vähentää sitä.

Mitä edellä tässä pykälässä säädettäisiin tiestä, sovellettaisiin *5 momentin* mukaan myös 8 §:ssä tarkoitettuihin oikeuksiin perustuviin alueisiin.

11 §. *Tieoikeuksien uudelleen järjestely olosuhteiden tai tienkäytön muuttumisen johdosta.* Pykälän *1 momentti* vastaisi nykyisen yksityistielain 9 §:n 2 momenttia, joka tuli voimaan 1.1.1997 (555/1995). Säännös koskisi esimerkiksi sellaista tilannetta, jossa olosuhteet uusien

teiden rakentamisen vuoksi ovat muuttuneet niin, että tieosakkaan tieyhteyttä voidaan parantaa tai tien liikennöinnistä naapurikiinteistöille aiheutuvaa haittaa olennaisesti vähentää järjestämällä tieoikeus uudelleen. Tällaisen järjestämisen mahdollistamiseksi yksityistietoimituksessa voitaisiin kiinteistölle antaa tieoikeus toiseen ennestään olevaan tiehen ja aikaisempi tieoikeus samalla lakkauttaa. Asiasta päätettäisiin yksityistietoimituksessa.

Tieoikeuden käyttämisestä aiheutuva haitta voi tulla rasitetulle kiinteistölle tai toisille tieosakkaille tienkäytön muuttumisen vuoksi kohtuuttomaksi. Niinpä esimerkiksi alkuaan vain tavanomaisia maatalan tarpeita palvelemaan tarkoitettun tien rasittavuus on voinut nousta kohtuuttomaksi, jos tieosakas on ryhtynyt myymään ammattimaisesti maa-ainesta eikä tästä aiheutuvaa liikennettä varten ole järjestetty toista tieyhteyttä. Ehdotetaan 2 momentissa säädettäväksi, että tällaisissa tilanteissa tieosakkaan tieyhteys voitaisiin järjestää uudelleen niin, että kohtuuton haitta voidaan poistaa. Edellä tarkoitetuissa tapauksissa tieosakkaan tieoikeus voidaan lakkauttaa. Lakkauttamisen edellytyksenä on kuitenkin, että tieosakkaalle annetaan tieoikeus toiseen ennestään olevaan tiehen tai uuden tien tekemistä varten. Tieoikeuden antamiseen sovellettaisiin 4 §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Momentissa tarkoitettu järjestely vastaa jo nykyisen yksityistielain 9 a §:n 1 momentin nojalla mahdollistettua menettelyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyisen yksityistielain 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tilanteesta. Käytännössä voi syntyä sellainen olosuhde, ettei korvaavan tieyhteyden järjestäminen kohtuuttoman haitan poistamiseksi ole mahdollista esimerkiksi maasto-olosuhteiden vuoksi. Myöskään sellaista tieoikeutta, joka on välttämätön kiinteistölle pääsyä varten, ei voida lakkauttaa. Kun alkuaan tieoikeuden myöntämisen yhteydessä vahingosta ja haitasta määrätyn korvauksen suuruudessa ei ole voitu ottaa huomioon rasittavuuden lisääntymistä, ei haittaa kärsineelle ole maksettu tähän perustuvaa korvausta. Kun maksettu korvaus ei vastaa tiestä myöhemmin aiheutunutta haittaa, asia voidaan käsitellä uudelleen. Tämän vuoksi ehdotetaan momentissa nykytilaa vastaavasti säädettäväksi, että tieosakkaan on korvattava tien käyttönsä muuttumisesta johtuva lisähaitta. Sääntely vastaa kiinteistönmuodostamislain 161 §:n 2 momentissa olevaa rasiteoikeutta koskevaa sääntelyä.

12 §. Yksityistien ja eräiden alueiden sekä oikeuksien lakkauttaminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotettavat säännökset vastaisivat kiinteistönmuodostamislain 161 §:n 1 momentissa olevaa rasiteoikeuden lakkauttamista koskevaa sääntelyä. Tieoikeuden ja 8 §:ssä tarkoitettujen varasto-, autopaikka- ja venevalkama-alueiden perustamisen ja tien lakkauttamisen edellytykset säädettäisiin siten, että sellainen ennestään oleva tie tai 8 §:ssä tarkoitettu alue, jota varten olosuhteiden muuttumisen jälkeen ei enää voitaisi perustaa 4 §:n nojalla tieoikeutta tai 8 §:ssä tarkoitettua oikeutta, voitaisiin lakkauttaa. Lakkauttamisen edellytyksenä olisi lisäksi, ettei tie tai 8 §:ssä tarkoitettu varasto-, autopaikka- ja venevalkama-alueiden olisi kenellekään tieosakkaalle välttämätön. Vastaavasti näkemä- ja suoja-alue tai niiden osa voitaisiin lakkauttaa, jos olosuhteet olisivat muuttuneet niin, että 5 §:n 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä suoja- ja näkemäalueen perustamiseen ei enää olisi.

Joskus tien lakkauttaminen saattaa olla aiheellista yleisen tarpeen vuoksi. Esimerkiksi rautateiden nopeuksien lisääminen saattaa aiheuttaa tarpeen poistaa tai siirtää rautateiden tasoristeyksiä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Ratalaissa säädetään asiasta 18 §:n 4 momentissa. Samoin esimerkiksi puolustusvoimien varomääräyksistä saattaa aiheutua tarvetta järjestellä yksityisiä teitä. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttiin sisällytettäisiin nykyistä vastaava säännös, jonka mukaan tien tai sen osan lakkauttaminen olisi mahdollista myös yleisen tarpeen vaatiessa. Vastaavasti myös 8 §:ssä tarkoitettu oikeus sekä suoja- ja näkemäalue voitaisiin lakkauttaa yleisen tarpeen sitä vaatiessa. Jos yksityistie tai tien osa lakkautetaan yleisen tarpeen vuoksi siten, että kulkuyhteys katkeaa, kulkuyhteydet olisi samalla järjestettävä uudelleen antamalla niitä varten tarpeelliset oikeudet.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyisen yksityistielain 28 §:n 2 momentissa olevaa sääntelyä vastaava sisältö. Ehdotetun säännöksen mukaan tieosakas voisi vaatia, että hänelle kuuluva tieoikeus lakkautetaan, ja hänet samalla siis vapautetaan tieosakkuudesta ja tienpitovelvollisuudesta, jos kiinteistön hyväksi on saatu muu kulkuyhteys tai jos oloissa muutoin tapahtuneen olennaisen muutoksen vuoksi tietä ei enää tarvita kiinteistöä varten. Tieoikeus, joka on tarpeeton, voitaisiin lakkauttaa. Vastaavasti voitaisiin lakkauttaa tarpeettomaksi käynyt 6 §:n mukainen tieoikeus. Jos esimerkiksi linja-autoliikennettä harjoittavan yhtiön liikennelupa lakkaa, lakkaa myös lisätieoikeus, joka yhtiöllä on ollut yksityistiehen. Jos kuitenkin toinen yhtiö välittömästi jatkaa liikennöintiä, lisätieoikeus säilyy. Vastaavasti voitaisiin lakkauttaa myös 8 §:ssä tarkoitettu oikeus, jota ei enää tarvita.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yksittäisen tieoikeuden lakkauttamisesta mahdollisena tilanteessa, jossa tieosakkaan tieoikeutta toiseen yksityiseen tiehen ei lakkautuspäätöstä tehtäessä ole vielä myönnetty. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että lakannut tie tai sen osa siirtyisi korvauksetta rasitetun kiinteistön omistajan hallintaan, kuten myös voimassa olevassa laissa on säädetty.

13 §. Yksityisen tien lakkaaminen ja muuttuminen kaduksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että yksityinen tie tai sen osa lakkaa, kun yksityinen tie tai sen osa taikka sellainen liikenneväylä, jolle sen liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, luovutetaan katuna yleiseen käyttöön. Maankäyttö- ja rakennuslain 86 §:n 3 momentissa säädetään, että kunnan kadunpito päätöksen tekemishetkellä katu katsotaan luovutetuksi yleiseen käyttöön. Kadunpito päätöksen sisältöä koskevalla säännöksellä olisi myös tavoitteena edistää kiinteistörekisterin ylläpitoa asemakaava-alueen yksityisteitä koskien. Päätökset tulisi toimittaa asianomaiselle kiinteistörekisterin pitäjälle, jotta lakanneet tieoikeudet voitaisiin poistaa kiinteistörekisteristä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että kunnan olisi pyydettäessä annettava tieosakkaalle tai tiekunnalla tietoa kunnan tiedossa olevan maankäytön toteutumistilanteesta siltä osin kuin sillä on vaikutusta kadunpitovelvollisuuden alkamiseen. Kunnalla on jo kuntalain (410/2015) 29 §:n nojalla tiedottamisvelvollisuus asukkaita, palvelujen käyttäjiä, järjestöjä ja muita yhteisöjä kohtaan, ja tämä koskee siten myös tieosakkaita ja tiekuntia. Yksityisteiden asemaa asemakaava-alueilla koskevasta tiedonantovelvollisuudesta säädettäisiin pykälässä kuitenkin erikseen. Säännöksellä on tarkoitus korostaa tarvetta kunnan ja tieosakkaiden väliseen vuorovaikutukseen sekä tieosakkaiden tarvetta tietoon asemakaava-alueilla sijaitsevien yksityisteiden asemasta ja siihen mahdollisesti tulossa olevista muutoksista.

Pykälän 2 momentin säännös vastaisi nykyisen yksityistielain 3 §:n 3 momenttia. Lainkohdassa on edellytetty, että rakennettava katu ei ole samansuuntainen kuin asemakaava-alueella ennestään oleva yksityinen tie tai sen osa. Säännöksen mukaan kunnan on otettava tällaisen tien tai sen osan tienpito hoidettavakseen jo siitä alkaen, kun se on tullut velvolliseksi rakentamaan kadun, jolle yksityisen tien tai sen osan liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, tai kun se on ryhtynyt sellaista katuja rakentamaan. Lain tarkoituksena on ollut, että yksityinen tie tai sen osa kadun rakentamistyön aikana on käytettävissä tarpeelliseksi katsottavana väliaikaisena liikenneväylänä. Tätä säännöstä on noudatettava, kunnes rakennettava katu 1 momentin mukaisesti luovutetaan katuna yleiseen käyttöön MRL 86 §:n 3 momentin nojalla, minkä jälkeen katuun sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslakia. Tieosakkaalla ja tiekunnalla olisi oikeus saattaa kysymys kunnan velvollisuudesta ottaa tienpito hoidettavakseen Valtion lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi. Valtion lupa- ja valvontavirasto voisi uhkasakolla velvoittaa kunnan täyttämään sanotun velvollisuuden. Aiemmin vastaavaa tehtävää on hoitanut ELY-keskus.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin edellä ehdotettuun 12 §:n 5 momenttiin. Mainittua säännöstä sovellettaisiin myös silloin, kun tämän pykälän mukaan lakkaavan yksityistien tiealue ei

kuulu 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun katuun. Lakanneen yksityistien maapohjan hallinta siirtyisi tällaisissa tilanteissa maanomistajalle.

14 §. *Sopimukseen perustuva oikeus tiehen.* Tieoikeus ja siihen liittyvät käyttöoikeudet, joista säädettäisiin tässä laissa, olisivat esineoikeudellisia, rasiteoikeuden luonteisia oikeuksina voimassa kiinteistön omistus- ja hallintaoikeuden vaihdoksista ja kiinteistöön kohdistuvista panttioikeuksista riippumatta. Pykälän 1 momentin mukaan tieoikeutta tai tässä laissa säänneltyä muuta käyttöoikeutta koskeva sopimus sitoisi vain niitä, jotka ovat sopimuksen tehneet tai sen hyväksyneet taikka ovat näiden perillisiä. Sopimus on siten henkilökohtaisena velvoitteena sitova vain edellä sanottuja asianosaisia.

Asianosaiset voisivat saattaa tieoikeutta tai tienpitoa koskevan sopimuksen yksityistietoimituksessa tutkittavaksi ja vahvistettavaksi. Jos sopimus hyväksytään tällöin noudatettavaksi, yksityistielain säännöksiä olisi kokonaisuudessaan sovellettava tiehen. Muussa tapauksessa ainoastaan sopimukseen perustuvaan tiehen tai vastaaviin käyttöoikeuksiin on sovellettava vain tieoikeuden ja muiden käyttöoikeuksien lakkauttamista koskevia säännöksiä. Asiasta säädettäisiin 2 momentissa. Tällaista sopimukseen perustuvaa oikeutta ei voida merkitä kiinteistötietojärjestelmään, johon saadaan tehdä merkintä vain yksityistietoimituksessa perustetuista tie- ja muista tässä laissa säädettyistä käyttöoikeuksista.

15 §. *Oikeus korvaukseen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 2 luvussa säädettyjen toimenpiteiden johdosta maksettavista korvauksista. Korvaukset tulisivat jatkossa määrättäväksi viran puolesta yksityistietoimituksessa, mikä on ollut jo aikaisemman lainsäädännön mukainen menettely (katso KML 201 § sekä KKO 1981 II 139 ja KKO 1986 II 127). Korvauslajeina tulisivat kysymykseen KML 200 §:n sääntelyä vastaten kohteen-, haitan- ja vahingonkorvaukset. Korvaus voitaisiin määrätä myös sellaiselle taholle, joka ei luovuta maata yksityistietarkoitukseen, esimerkiksi pölystä tai melusta tai muusta immissiosta. Korvaukseen oikeutettuja olisivat myös tieoikeuden haltijat, jotka eivät omista kiinteistöä tien vaikutuspiirissä, kuten edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettut elinkeinonharjoittajat. Myös erityisen oikeuden haltijat voisivat olla oikeutettuja korvaukseen. Korvaus olisi suoritettava sellaisenaan korvauksen saajalle eikä korvausta voida esimerkiksi lukea korvauksen saajan hyväksi tienpitovelvollisuuden jaossa. Korvausta määrättäessä olisi otettava huomioon momentissa mainittu erityisten oikeuksien haltijat. Jos sanotun erityisen oikeuden haltijalle määrättäisiin korvausta oikeutensa menettämisestä tai sen arvon vähentymisestä, tämä korvaus olisi otettava huomioon kiinteistön omistajalle tulevaa korvausta määrättäessä siten, että omistajalle tuleva korvaus saattaa vähentyä. Omistajalle tulevasta korvauksesta tehtävä vähennys voi joissakin tapauksissa olla samansuuruinen kuin oikeuden haltijalle tuleva korvaus. Kiinteistöön kohdistuvan panttioikeuden turvaamisesta on puolestaan säädetty kiinteistönmuodostamislain 205 §:n 2 momentissa.

Nykyisen yksityistielain 33 §:n 2 momentti on sisällöllisesti entistä vastaavana ehdotettu otettavaksi pykälän 2 momentiksi. Osapuolet voivat sopia korvauksesta ja lisäksi siitä, ettei korvauksia makseta. Korvauksesta sopimista koskee myös kiinteistönmuodostamislain 201 §:n 2 momentin säännös. Yleisen lunastuslainsäädännön periaatteiden mukaan oikeutta korvaukseen ei olisi yksityistietoimituksessa tietä varten osoitetulla alueella tai muulla kiinteistöllä suoritettujen toimenpiteiden vuoksi, jos niihin on ryhdytty vasta alueen tietarkoituksiin osoittamisen jälkeen. Tällöin korvaus on määrättävä sellaiseksi, miksi se olisi muodostunut, jos toimenpidettä ei olisi suoritettu. Vastaavan tyyppinen säännös on esimerkiksi lunastuslain 34 §:ssä.

Esityksen 5 §:n 4 momentissa tarkoitettua rakentamisrajoituksesta voitaisiin 3 momentin mukaan määrätä korvaus vain, jos haitta olisi erittäin huomattava. Oikeustila ei tältä osin muuttuisi nykyisestä.

16 §. Korvausvastuu. Pykälän 1 momentin mukaan velvollinen 15 §:n mukaisen korvauksen suorittamiseen olisi se, joka hyötyy toimenpiteestä. Jos siis esimerkiksi tieoikeuden lakkauttamisesta aiheutuu tieoikeuden haltijalle menetyksiä, toimenpiteestä hyötynyt on korvattava nämä menetykset hänelle. Korvausta määritettäessä olisi otettava huomioon sekä lakkauttamisesta johtuvat menetykset että siitä aiheutuva hyöty. Tällöin tulisi korvatuksi todellinen vahinko täysimääräisenä. Esimerkiksi 11 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tehdyistä toimenpiteistä määrättävät korvaukset maksaa se, joka on vaatinut toimenpiteen suorittamista. Jos muullekin asianosaiselle aiheutuu toimenpiteestä ilmeistä hyötyä, voidaan asianosainen velvoittaa osallistumaan korvauksiin saamansa hyödyn mukaan. Puolestaan korvaukset, jotka johtuvat 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua uuden oikeuden antamisesta, maksaa se, jonka tienkäytön vuoksi toimenpiteen suorittaminen on ollut tarpeen. Erityisestä syystä myös muu asianosainen voidaan määrätä osallistumaan korvausten suorittamiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ehdotetun 11 §:n mukaisista tieoikeuksien uudelleen järjestelystä maksettavista korvauksista. Edellä 11 §:n 1 momentin mukaisista toimenpiteistä olisi velvollinen maksamaan korvauksen se, joka on vaatinut toimenpiteen suorittamista. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 33 a §:n 2 momenttia. Korvaukset 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä olisi velvollinen maksamaan se, jonka tienkäytön vuoksi toimenpiteen suorittaminen on ollut tarpeen. Säännös vastaisi voimassa olevan 33 a §:n 3 momenttia. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että erityisestä syystä muukin asianosainen voidaan määrätä osallistumaan korvausten suorittamiseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua tilanteesta, jossa yleisen tarpeen perusteella lakkautetaan tie, tien osa tai 8 §:ssä tarkoitettu alue siten, että kulkuyhteys katkeaa. Tällöin kulkuyhteydet olisi samalla järjestettävä uudelleen. Edellä tarkoitettua järjestelyä tapahtuvat julkisen vallan toimenpitein ja ovat laadultaan lunastukseen verrattavia. Sen vuoksi tällaisten toimenpiteiden vaikutuspiiriin kuuluvien oikeusaseman tulisi olla samanlainen kuin lunastamisen yhteydessä. Lainkohdassa ehdotetaan, että yleisen tarpeen vuoksi aiheutuvat oikeuksien lakkauttamisesta tai perustamisesta johtuvat kustannukset on hakijan suoritettava. Lisäksi asianosaisilla olisi oikeus julkiseen oikeusapuun tai oikeus saada toimituksen hakijalta korvaus edunvalvontakustannuksista siten kuin lunastuslain 82 §:ssä säädetään.

17 §. Korvauksia koskeva menettely. Kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 201 §:n 2 momentin mukaan asianosaiset, joita tilikorvaus koskee, voivat sopia korvauksesta. Säännös koskee myös rasisitoimituksessa suoritettavia korvauksia. Yksityistielaisissa tarkoitetuista toimenpiteistä ja rasisitoimituksessa suoritettavista toimenpiteistä aiheutuvat korvaukset ovat luonteeltaan samanlaisia. Niitä on koskenut nykyisen yksityistielain 33 a §. Myös uudessa laissa asianosaisille ehdotetaan annettavaksi mahdollisuus sopia yksityistielakiin perustuvista korvauksista. Asiasta säädettäisiin 1 momentissa. Sopimuksen syntymisen edellytyksenä olisi, että sopimukseen yhtyvät kaikki, joita korvaus koskee. Yksityistietoimituksessa olisi kuitenkin tutkittava, ettei tehty sopimus ole kenellekään asianosaiselle kohtuuton. Pykälään ehdotetaan otettavaksi tätä koskevat säännökset. Lisäksi ehdotetaan säänneltäväksi kiinteistöjen vaihdantatilanteita koskien, että korvauksia koskeva sopimus sitoo myös sitä, jolle asianosaisen oikeus kiinteistöön siirtyy.

Kiinteistönmuodostamislain 199–206 a §:ssä säädetään korvauksista kiinteistötoimituksissa. Kyseisiä säännöksiä ehdotetaan sovellettaviksi yksityistielaisissa tarkoitettuihin korvauksiin sikäli kuin niistä ei ole sanotussa laissa säädetty erikseen. Pykälän 2 momenttiin sisällytettäisiin tätä merkitsevä viittaus kiinteistönmuodostamislakiin.

18 §. Tieoikeutta ja muita tiehen liittyviä oikeuksia koskeva päätöksenteko. Pykälään ehdotetaan koottavaksi 2 luvussa säädettyjä oikeuksia ja niihin kohdistuvia toimenpiteitä koskevasta

päätöksenteosta. Pykälän *1 momentissa* esitettäisiin pääsääntö, jonka mukaan tieoikeuden ja 8 §:ssä tarkoitetun oikeuden perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta sekä muista tässä luvussa säädettyistä asioista päätettäisiin yksityistietoimituksessa. Seuraavissa momenteissa esitettäisiin tästä pääsäännöstä poikkeavat ratkaisut.

Ennestään rasitetun kiinteistön kohdalla yksityistien oikaisemista, leventämistä tai muuta parantamista varten tarpeellinen alue muuttuisi *2 momentin* mukaan tiealueeksi ilma yksityistietoimitustakin, jos kiinteistön omistaja on antanut suostumuksen tällaiseen toimenpiteeseen, kuten nykyisin on säännelty. Samalla oikaisun vuoksi tarpeettomaksi käynyt tiealueen osa lakkaa olemasta tiealuetta. Tien siirtämistä varten olisi 4 §:ssä säädetty edellytykset kuitenkin selvitettävä ja asia siten käsiteltävä yksityistietoimituksessa.

Jos tielle olisi perustettu tiekunta, myös tiekunta voisi *3 momentin* mukaan myöntää tieoikeuden ennestään olevaan tiehen ja tieoikeuden muun kuin kiinteistön hyväksi sekä lakkauttaa 12 §:n 3 momentissa tarkoitetun yksittäisen tieoikeuden tai 8 §:ssä tarkoitetun oikeuden. Jos tielle ei ole perustettu tiekuntaa, voitaisiin yksittäinen tieoikeus lakkauttaa myös kiinteistörekisterinpitäjälle tehtävän ilmoituksen perusteella. Jos korvauskysymyksistä ei tällöin sovittaisi, voisi asianosainen saattaa korvauskysymyksen yksityistietoimituksessa ratkaistavaksi.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että luvan 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuun rakennuksen tai kasvillisuuden poistamiseen, milloin asia ei tule ratkaistavaksi muusta syystä vireillä olevassa yksityistietoimituksessa, sekä poikkeuksen 5 §:n 4 momentissa tarkoitettua rakentamisrajoituksesta myöntäisi kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

3 luku Tienpito ja tien käyttäminen

19 §. Tien rakentaminen. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että tie on rakennettava sitä varten perustetun tieoikeuden mukaisesti. Edellä 4 §:ssä säädettäisiin yksityistietoimituksessa perustettavan uuden tien tekemiseen oikeuttavan tieoikeuden perustamisesta. Tien rakentamisen edellytykset, jotka olisivat uudessa yksityistielaisa entistä selkeämmin myös tieoikeuden perustamisen edellytyksiä, tutkittaisiin lähtökohtaisesti jo tieoikeutta perustettaessa. Rakentamisella perustetun tieoikeuden mukaisesti tarkoitettaisiin myös sitä, että tieoikeuden perustamisen yhteydessä mahdollisesti asetetut 9 §:n mukaiset rajoitukset olisi tietä rakennettaessa huomioitava.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin täydentäen, että siltä osin kuin tieoikeutta perustettaessa ei olisi annettu tarkempia määräyksiä, tie olisi rakennettava siten, että sen tarkoitus saavutetaan edullisesti ja että tiestä tai sen käyttämisestä ei aiheudu kenellekään tarpeetonta haittaa tai häiriötä taikka tarpeetonta haittaa ympäristölle tai muuta yleisen edun loukkausta. Rakentamisessa olisi lisäksi otettava huomioon myös liikenneturvallisuus. Edullisuuden arviointi olisi tehtävä tilannekohtaisesti, eikä säännöksen edellyttämä edullisuus aina välttämättä tarkoittaisi halvinta ratkaisua, vaan edullisuudessa tulisi huomioida olosuhteet laajemmin. Jäljempänä 24 §:ssä säädettäisiin, että kunnossapito olisi tehtävä niin, ettei siitä aiheudu kohtuuttomia kustannuksia tieosakkaille. Edullisuuden vaatimus olisi linjassa tämän kanssa.

Pykälän *3 momentissa* korostettaisiin sitä, että tien rakentaminen tai käyttäminen voi edellyttää muunkin lain kuin yksityistielain mukaista lupaa, eikä tieoikeuden perustaminen korvaisi tällaista lupaa. Momenttiin sisällytettäisiin viittaukset luonnonsuojelulakiin, vesilakiin(587/2011), muinaismuistolakiin, metsälain 3 lukuun ja ympäristönsuojelulakiin(527/2014). Luonnonsuojelulaissa on muun ohella säädetty luontotyyppien suojelusta ja lajisuojelusta. Yksityistietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa säädetään. Luonnonsuojelunäkökulma on läpäisyperiaatteella

sisällytettävä kaikkiin ympäristönkäyttölisiin ja luonnonvarataloudellisiin hankkeisiin kuten esimerkiksi yksityistiehankkeisiin. Suojelualueilla on noudatettava rauhoitusmääräyksiä. Yksityisteiden perustaminen ja ylläpito voi riippua niistä (ks. esim. KKO 2000:47) ja yksityistie voi myös olla lunastuksen kohteena (KKO 2002:79). Luonnonsuojelulain 29 §:ssä on säännelty luontotyypeistä, joihin liittyviä luonnontilaisia alueita tai niihin verrattavia alueita ei lähtökohtaisesti saisi muuttaa. Muinaismuistolain mukaan kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja. Yksityistietä rakennettaessa tulee ottaa huomioon muinaismuistolain säännökset. Vesilaissa säädetään muun muassa vesiluvan tarpeesta. Yksityistietä rakennettaessa tulee ottaa huomioon kalalajistolle ja muulle vesiluonnolle aiheutuvat hättävähäikutukset ja mahdollinen luvantarve. Metsälain 10 §:ssä säädetään erityisen tärkeistä elinympäristöistä, jotka tulee ottaa huomioon tietä rakennettaessa. Lisäksi on noudatettava ympäristönsuojelulain säännöksiä, ja esimerkiksi pohjavesialueilla on selvitettävä ympäristöluvan tarve.

20 §. Määräaika sekä kustannusarvio ja suunnitelma tien rakentamisesta. Yksityistietoimituksessa tieoikeutta perustettaessa voitaisiin *1 momentin* mukaan tehdä päätös siitä, minkä ajan kuluessa tie, jota varten toimituksessa perustetaan tieoikeus, olisi rakennettava valmiiksi. Jos tietä ei tämän määräajan kuluessa rakennettaisi, olisi jäljempänä ehdotettavan 23 §:n mukaan mahdollista hakea Valtion lupa- ja valvontavirastolta teettämishan asettamista. Määräajan asettaminen ei merkitsisi sitä, että tien rakentaminen estyisi määräajan kulumisen jälkeen. Jos määräaika ei olisi asetettu, olisi tie rakennettava silloin, kun tieosakkaiden liikennetarve sitä vaatisi.

Jos yksityistietoimituksessa päätettäisiin tieoikeuden perustamisesta uuden tien rakentamiseksi, olisi yksityistietoimituksessa *2 momentin* mukaan tarvittava laadittava kustannusarvio ja suunnitelma tien rakentamisesta. Jos 1 momentissa tarkoitettu määräaika asetettaisiin, yksityistietoimituksessa olisi kuitenkin aina laadittava kustannusarvio ja suunnitelma tien rakentamisesta.

21 §. Tien rakentaminen Natura 2000 -verkostoon sisältyvällä alueella tai sen läheisyydessä. Pykälässä säädetäisiin tien rakentamisesta ja sen mahdollisesta estymisestä tilanteissa, joissa valtioneuvosto on sisällyttänyt alueen tai ehdottanut sitä sisällytettäväksi luonnonsuojelulaissa tarkoitettuun Natura 2000 -verkostoon. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 7 a §:ää, sillä erotuksella, että valmisteilla olevasta maakuntauudistuksesta johtuen luonnonsuojelusta vastaava yhteistyöviranomainen olisi jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristön keskuksen sijaan Valtion lupa- ja valvontavirasto. Säännös voisi koskea luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti myös Natura 2000 -verkoston ulkopuolisia alueita, jos tiehankkeella olisi todennäköisesti Natura 2000 -alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Säännöstä sovellettaisiin tilanteissa, joissa tien rakentamiselle ei olisi muuta estettä, eikä tieoikeuden perustaminen ja siten tien rakentaminen estyisi jo suoraan 4 §:n 3 momentissa säädettyjen ympäristöllisten rajoitusten vuoksi.

Pykälän *1 momentin* mukaan, jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää luonnonsuojelulaissa tarkoitettuun Natura 2000 -verkostoon, olisi yksityistietoituksen toimitusmiesten nykyistä menettelyä vastaavasti yhteistyössä Valtion lupa- ja valvontaviraston kanssa pyrittävä löytämään tien rakentamiselle sellainen vaihtoehto, jossa alueelle aiheutuvat haitat jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Säännöksen mukaan yksityistietoituksen toimitusmiesten ja luonnonsuojeluviranomaisten välillä olisi siten yhteistyövelvoite. Valtion lupa- ja valvontavirasto luonnonsuojelulain mukaisena viranomaisen olisi lisäksi aina asianosainen yksityistietoimituksessa silloin, kun tie johdetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen tai muun erityisiä luontoarvoja sisältävän alueen läheisyyteen. Asiasta säädetäisiin yksityistietoimitusta koskevassa 6 luvussa 74 §:n 3 momentissa. Jos yksityistietoimitusta koskevista hakemusasiakirjois-

ta ilmenee, että yksityistietoimituksessa perustettavaksi haettu tieoikeus tulisi tai saattaisi tulla koskemaan Natura-aluetta, yksityistietoimituksen toimitusinsinöörin tulisi tehdä siitä maininta Valtion lupa- ja valvontavirastolle lähetettävään ilmoitukseen. Vastaavasti, jos vasta toimituksen yhteydessä kävisi ilmi, että tietoimituksessa perustettavaksi haettu tieoikeus tulisi tai saattaisi tulla koskemaan Natura-aluetta, olisi toimitusinsinöörin keskeytettävä toimitus ja ilmoitettava asiasta Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Jos Valtion lupa- ja valvontavirasto katsoo, että ilmoituksessa tarkoitetun tien tekeminen voisi merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon, tulisi sen saattaa käsityksensä ennen toimituksen suorittamista toimitusinsinöörin tietoon ja tarpeen mukaan toimitusinsinöörin kanssa neuvoteltuaan lähettää edustajansa toimitukseen. Vastaavasti, jos vasta toimituksen yhteydessä kävisi ilmi, että yksityistietoimituksessa perustettavaksi haettu tieoikeus tulisi tai saattaisi tulla koskemaan Natura-aluetta, olisi toimitusinsinöörin harkittava, voisiko tien tekemisestä olla edellä tarkoitettuja haitallisia vaikutuksia Natura-alueen luonnonarvoille. Jos tällaisia vaikutuksia saattaisi olla, tulisi toimitusinsinöörin olla yhteydessä Valtion lupa- ja valvontavirastoon asian selvittämiseksi. Yksityistietoimituksessa olisi pyrittävä löytämään sellainen vaihtoehto tien linjaukselle tai muutoin tien tekemiselle, jossa tiestä aiheutuvat haitat jäisivät Natura-alueella mahdollisimman vähäisiksi.

Jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi tarkoitettuja luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura-verkostoon, ei tieoikeutta saisi yksityistietoimituksessa perustaa tai tietä määrätä rakennettavaksi. Valtio olisi *2 momentin* mukaan vaadittaessa velvollinen korvaamaan tästä aiheutuvan haitan tai lunastamaan alueen, jonka hyväksi tieoikeutta on haettu perustettavaksi. Jos tien tekemisestä toiseen kuin suunniteltuun paikkaan aiheutuisi lisäkustannuksia, jäisivät kohtuulliset lisäkustannukset tieoikeuden hakijan vastattavaksi. Kohtuulliset lisäkustannukset ylittävältä osalta valtion olisi osallistuttava tien teon kustannuksiin maksamalla tämän osan lisäkustannuksista tai lunastettava alue, jonka hyväksi tieoikeutta on haettu perustettavaksi. Lunastusvelvollinen ratkaisisi, onko haitta korvattava vai alue lunastettava.

Yksityistietoimitus ei sovellu ratkaisemaan *2 momentissa* tarkoitettuja korvaus- tai lunastuskysymyksiä. Siksi *3 momentissa* säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti, että tien tekemisen kokonaan estymisestä aiheutuva *2 momentissa* tarkoitettu haitan korvaaminen tai alueen lunastaminen käsitellään ja ratkaistaan luonnonsuojelulain 53 §:n *3 momentin* mukaisesti. Sen mukaan, jos korvauksesta tai suojelun muusta vaihtoehtoisesta toteuttamistavasta ei ole voitu sopia, voidaan korvausten määrittämiseksi hakea Maanmittauslaitokselta erillistä korvaustoimitusta. Korvausten määrittämisestä säädetään lunastuslaissa.

22 §. Tien rakentamisen tai siirtämisen esteenä olevat rakennelmat. Tieoikeudesta uuden tien rakentamiseksi tai tien siirtämisestä yksityistietoimituksessa päätettäessä voitaisiin päättää oikeudesta siirtää tien rakentamisen tai siirtämisen esteenä oleva laite, rakennelma tai rakennus, jota ei käytetä asuntona, sopivaan paikkaan. Edellytyksenä olisi, että tien tekeminen laitetta, rakennelmaa tai rakennusta siirtämättä aiheuttaisi kustannusten merkittävää nousua tai huomattavaa hankaluutta ja että siirtämisestä ei aiheutuisi vahinkoa tai merkittävää haittaa sen omistajalle. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 17 § 3 momenttia. Mahdollisuus edellä mainittujen laitteiden, rakennelmien ja rakennusten siirtämiseen olisi edelleen tarpeen esimerkiksi turhien liikenneturvallisuuteen heikentävästi vaikuttavien mutkien välttämiseksi. Mahdollisuutta asuinrakennusten siirtämiseen ei tämän säännöksen nojalla edelleenkään olisi. Voimassa olevaan lakiin nähden momenttiin sisältyisi myös uusi säännös, jonka mukaan rakennus voitaisiin omistajan vaatimuksesta määrätä lunastettavaksi. Tämä lisäisi omistajan vaihtoehtoja ja parantaisi omistajan asemaa tilanteissa, joissa siirtämisen edellytykset täyttyivät, mutta omistaja kuitenkin katsoisi, että rakennus ei esimerkiksi enää vastaisi tarkoitus-

taan tai tulisi tarpeettomaksi. Lunastettavaksi voitaisiin määrätä vain pykälässä tarkoitettu rakennus, jota ei käytetä asuntona, ei muita laitteita tai rakennelmia.

23 §. Teettämisuha. Voimassa olevan lain 89 a §:ssä on säädetty, että jos yksityistietoimituksessa asetettuun määräaikaan mennessä tie tai muu tienpitoa koskeva toimenpide on tehtävä valmiiksi eikä toimenpiteen toteuttamiseen velvollinen ole tieosakkaan, tiekunnan tai sellaisen kiinteistön omistajan, jota tieoikeus koskee, vaatimuksesta huolimatta ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin, tielautakunta voi hakemuksesta määrätä uskotun miehen teettämään tai oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään tarvittavat tietyt tekemiseen velvollisen kustannuksella. Voimassa olevan 89 a §:n sääntely korvattaisiin uudessa yksityistielaisa tämän pykälän *1 momenttiin* ehdotettavalla säännöksellä. Sen mukaan Valtion lupa- ja valvontavirasto voisi tieosakkaan, tiekunnan tai sellaisen kiinteistön omistajan, jonka kiinteistöä tieoikeus koskee, hakemuksesta tehostaa tämän lain nojalla annettua tienpitoa koskevaa toimenpidettä koskevaa päätöstä tai tuomiota teettämishallalla, jos toimenpiteeseen velvollinen ei ole ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin yksityistietoimituksessa asetetussa määräajassa. Kyse voisi olla tien rakentamisesta tai muusta tienpitoon liittyvästä toimenpiteestä.

Uskottua miestä ei enää määrättäisi. Asianosaisten kuulemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990), jota sovellettaisiin myös *1 momentissa* tarkoitetun teettämishuon asettamiseen. Tiekuunnan kuulemisesta on kuitenkin syytä säätää erikseen, jotta sekin tulisi asianmukaisesti kuulluksi. Siksi momentissa säädettaisiin, että jos toimenpiteeseen velvollinen on tiekunta, on ennen teettämishuon määräämistä täytäntöön pantavaksi tiekuunnan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi ja, jos tien rakentamista koskevaa asiaa ei ole käsitelty tiekuunnan kokouksessa, sille on varattava tilaisuus antaa määräajassa lausuntonsa asiasta.

Pykälän *2 momentissa* säädettaisiin teettämishuon määräämisestä täytäntöön pantavaksi. Teettämishuoka voitaisiin määrätä täytäntöön pantavaksi, jos toimenpiteeseen velvollinen ei olisi ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin teettämishuon asettamispäätöksessä asetettuun määräaikaan mennessä. Valtion lupa- ja valvontavirasto ei täytäntöön panisi teettämishuokaa omasta aloitteestaan, vaan hakijan olisi tehtävä virastolle ilmoitus tilanteesta. Täytäntöönpanosta huolehdittaisiin oikeuttamalla hakija tai muu yksityinen tekemään tai teettämään yksityistietoimituksen päätöksessä määrätty toimenpiteet niihin velvollisen kustannuksella.

Pykälän *3 momentissa* viitattaisiin uhkasakkolakiin (1113/1990), jota sovellettaisiin pykälässä säädettävään teettämishuokaan muilta osin. Uhkasakkolaissa säädetään hallinnollisen tehosteen asettamisesta ja täytäntöönpanosta. Siinä on säännökset uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta samoin kuin teettämishuon ja keskeyttämishuon asettamisesta ja niiden määräämisestä pantaviksi täytäntöön. Uhkasakkolaissa säädetään myös asianosaisten kuulemisesta.

24 §. Tien kunnossapito. Pykälässä säädettaisiin, että tie on pidettävä tieosakkaiden liikennetarpeen edellyttämässä kunnossa niin, että kunnossapidosta ei aiheudu tieosakkaille kohtuuttomia kustannuksia.

Yksityisteiden käyttötarkoituksena on yleisesti palvella tieosakkaiden kiinteistöille kulkemista ja kiinteistöjen käyttöä. Tieosakkaiden liikennetarpeen edellyttämä kunto voi siksi vaihdella muun muassa sen mukaan, millaisten ja mihin tarkoituksiin käytettyjen kiinteistöjen käyttöä ne palvelisivat. Esimerkiksi asutusta palvelevat yksityistien kunnossapidon taso voisi olla erilainen kuin maa- tai metsätalouden taikka muihin raskaisiin kuljetuksiin käytetty tie. Läpikulkuun käytettävä yksityistie voi lisäksi palvella muitakin liikennetarpeita kuin tieosakkaiden kiinteistön käyttöä. Suurimman osan yksityisteistä käyttötarkoitus edellyttää tien olevan autolla-ajokelpoisessa kunnossa. Näin ei kuitenkaan välttämättä aina ole. On myös polun tyyppejä

teitä, joita tarvitaan vain jalan tai vaikkapa polkupyörällä tapahtuvaan liikkumiseen. Tällöin autolla-ajokelpoisuus ei olisi välttämätöntä. Tieosakkaiden liikennetarpeeseen voi vaikuttaa myös esimerkiksi tien vaikutuspiirissä olevan alueen suuruus ja siten tien alueellinen merkittävyys. Liikennetarpeet ovat kiinteästi sidoksissa tien käyttötarkoitukseen eli siihen, millaisiin kuljetuksiin tai liikenteeseen tietä käytetään.

Pykälän mukaan tien kunnossapito olisi lisäksi järjestettävä niin, ettei kunnossapidosta aiheudu tieosakkaille kohtuuttomia kustannuksia. Kohtuullisuutta olisi arvioitava erityisesti suhteessa suoritettaviin toimenpiteisiin ja niiden tarpeeseen. Kohtuullisuutta olisi kuitenkin viimekädessä arvioitava kokonaisharkinnan kautta ottaen huomioon esimerkiksi tienkäytön määrä ja laatu, jotka vaikuttavat toimenpiteiden tarpeellisuuteen ja tieosakkaiden yhteisen taikka tiekunnan varallisuusaseman. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että jos tie tai sen osa ei ole kenellekään tieosakkaalle välttämätön talvella, talvikunnossapito voitaisiin siltä osin jättää tekemättä. Säännös mahdollistaisi esimerkiksi sen, että tien talvikunnossapito voitaisiin jättää tekemättä kauimmaisesta ympärivuotisesti käytössä olevasta kiinteistöstä eteenpäin, mutta siihen saakka se olisi tehtävä.

Tien kunnossapito on tien rakentamisen ohella osa tienpitoa. Tienpitovelvollisuudesta ja sen jakamisesta tieosakkaiden kesken säädettäisiin tienpitovelvollisuutta käsittelevässä luvussa 4.

25 §. Liikenteen ohjauslaitteen asettaminen. Tielle olisi asetettava tieosakkaiden liikennetarpeiden, liikenneturvallisuuden ja tiestä aiheutuvien haittojen tarpeellisen ehkäisemisen kannalta välttämättömät liikenteen ohjauslaitteet. Liikenteen ohjauslaitteen asettamisesta tielle säädetään tieliikennelaissa (267/1981), johon pykälässä viitattaisiin. Liikenteen ohjauslaitteita ovat liikennevalot, liikennemerkit ja tiemerkinnot. Myös esimerkiksi puomit ja muut sulkulaitteet ovat liikenteen ohjauslaitteita, joiden asettamisesta säädetään tieliikennelaissa. Tieliikennelain 51 §:n 2 momentin mukaan liikenteen ohjauslaitteen asettaa yksityiselle tienpitäjä, eli tiekunta tai tieosakas. Tienpitäjän on kuitenkin saatava ennen liikenteen ohjauslaitteen asettamiselle ensin kunnan suostumus. Kunta ei voi evätä suostumustaan ilman pätevää syytä. Suostumusta ei tarvita tien kunnan taikka tiellä tai sen vieressä tehtävän työn vuoksi tarpeellisten tilapäisten liikennemerkkien asettamiseen. Rautatien tasoristeyksen kohdalla olevien liikennevalojen, sulku- ja varoituslaitteiden sekä tasoristeystä osoittavien liikennemerkkien asettamisesta, kunnossapidosta ja kustannusvastuusta säädetään ratalain 89 §:ssä.

26 §. Liittymät ja tasoristeys. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sisällöllisesti nykyisen lain 32 a §:ää vastaavasti yksityistiehen tehdyn kiinteistön tai muun tien liittymän kunnossapitovelvollisuudesta. Toisen yksityistien tai kiinteistön liittämisestä yksityistiehen vastaisi liittyjä. Liittyjä olisi velvollinen tekemään ja pitämään tällaisen liittymän kunnossa. Liittyjän tulisi kustantaa liittymänsä rakentaminen ja liittymän varustaminen tarvittavilla laitteilla, kuten tien sivuojan ylittämiseksi välttämättömillä rumpurakenteilla. Edelleen liittyjän tulisi vastata olemassa olevan liittymänsä kunnossapidosta, kuten lumenpoistosta.

Jos velvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuisi vaaraa yksityistien liikenteelle, kunnossapidolle tai liikenneturvallisuudelle eikä liittyjä kehotuksesta huolimatta olisi ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin, voisi tiekunta tai tieosakkaat, jos tiekuntaa ei olisi perustettu, vaaran poistamiseksi ottaa työn tehdäkseen liittyjän kustannuksella. Tällöin vaaran poistamiseksi välttämättömien toimenpiteiden tieosakkaille tai tiekunnalle aiheutuneet kustannukset perittäisiin liittyjältä jälkikäteen. Pykälässä tarkoitettua vaaraa voisi aiheuttaa esimerkiksi lumien sulamisen yhteydessä tapahtuva liittymärummun jäätyminen, joka estää sulamisvesien virtaamisen tien vieriojassa.

Yksityistien liittämistä maantiehen säädetään maantielaissa ja rautatien tasoristeyksessä ratalaissa. Pykälän 2 momenttiin sisällytettäisiin informatiivinen viittaus näihin lakeihin.

27 §. Tieosakkaiden tienkäyttö. Pykälässä säädettäisiin, että tieoikeutta olisi käytettävä niin, ettei siitä aiheudu tielle tai millegään kiinteistölle tarpeetonta haittaa. Käytössä olisi otettava huomioon tien kunnossapidon taso. Tieosakkaalla ei olisi oikeuksia poiketa tieoikeuden perustamisen yhteydessä määrätyistä rajoituksista ilman rasitetun kiinteistön omistajan lupaa.

28 §. Muiden kuin tieosakkaiden oikeus käyttää tietä. Yksityisteihin kohdistuu tieosakkaiden pysyvän liikennetarpeen lisäksi usein vapaa-ajan liikennetarpeita. Yksityiset tiet tarjoavat mahdollisuuden päästä luontoon esimerkiksi marjastamaan, sienestämään, kalastamaan, metsästämään ja retkeilemään. Yksityistiet ovat luonnonpolkuja helppokulkuisempia ja siten myös luonnon virkistyskäytölle tärkeitä. Yksityisteihin voi kohdistua myös muunlaisia tieosakkaiden ulkopuolisten tahojen kuljetus- ja kulkemistarpeita.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuva tien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen tai tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävään toimintaan olisi luvanvaraista. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvittaisi jokamiehen oikeuden nojalla tapahtuvaan kulkemiseen tai välttämättömien viranomaistehtävien edellyttämään tienkäyttöön. Luvanvaraisuuden ulkopuolelle jäisi siten jokamiehen käytön sekä viranomaistoimintaan liittyvän tienkäytön lisäksi erityisesti muu kuin säännöllinen kulkeminen yksityistiellä, ellei kyse ole jostakin tien kunnossapitokustannuksia lisäävästä toiminnasta. Myöskään tien varren asukkaita palveleva palveluliikenne ei olisi luvanvaraista, sillä siinä on kyse tieosakkaan hyväksi tapahtuvasta ja kiinteistön käyttöön liittyvästä tien käyttämisestä, jota varten tieoikeus on perustettu. Tällaista palveluliikennettä ovat esimerkiksi postin kuljetukset, koulukuljetukset ja erinäisten hoivapalveluiden edellyttämä tienkäyttö. Luvanvaraisuus muissa tilanteissa olisi kohtuullista, sillä yksityistiet ovat yksityisin varoin yksityisiin tarkoituksiin rakennettavia ja ylläpidettäviä väyliä, joiden pito kustannetaan niiden pääasiallisten käyttäjien ja tarvitsijoiden, tieosakkaiden, toimesta. Lähtökohtana ei siksi voi olla tien vapaa käyttö, kuten julkista liikennettä varten rakennettujen maanteiden ja katujen kohdalla.

Säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin sekä säännölliseen kulkemiseen olisi momentin mukaan saatava lupa. Kulkemisen säännöllisyyden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon erityisesti tienkäytön jatkuvuus sekä käyttökertojen tiheys. Jos tietä pitkällä aikavälillä arvioiden jatkuvasti käytetään esimerkiksi kalastuspaikkaan kuljettaessa, mutta käyttökertojen ajallinen väli on epäsäännöllinen eikä kovin tiheä, ei käyttöä voitane pitää säännöllisenä. Myös liikenne esimerkiksi ulkoilualueelle voi olla runsasta, mutta yleensä tällöin ei ole kyse yksittäisen henkilön tai toimijan säännöllisestä tienkäytöstä. Jos jokin toimija säännöllisesti järjestää toimintaa tällaisella alueella, voi se kuitenkin tulla velvolliseksi hankkimaan luvan tienkäytölle. Muiden kuin tieosakkaiden säännöllistä tienkäyttöä voi joskus esiintyä myös, kun kyse on yksityisteistä, joita voi käyttää läpikulkuteinä ja yleisiin teihin verrattuna oikoreittinä.

Säännöllisenä kulkemisena ei voitaisi pitää kertaluonteista tai esimerkiksi rajatun ajanjakson kestävää muutamia kertoja toistuvaa tienkäyttöä. Satunnainen kulkeminen, kuten yksittäiset vierailut moottoriajoneuvolla kiinteistöllä, huoltoajot tai hälytysajoneuvojen liikennöinti yksityistiellä eivät olisi luvanvaraisia. Yksityistien vaikutusalueella voi sijaita esimerkiksi jokin virkistyskäytön kannalta kiinnostava kohde kuten kiipeilykallio, kalapaikka, sukelluskohde tai jokin kulttuuriperintökohde kuten kiinteä muinaisjäännös, johon satunnaisesti tehdään retkiä. Tällainen kulkeminen ei olisi luvanvaraista, ellei kyse olisi tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävästä toiminnasta. Poronhoitoalueilla myös poronhoitoon voi liittyä yksityistienkäyttöä, joka ei ole säännöllistä ja joka ei aiheuta tienpidolle lisäkustannuksia.

Annettaessa lupa muulle kuin tieosakkaalle käyttää tietä säännöllisesti voi olla tarpeen arvioida, täyttyvätkö esimerkiksi 6 §:n 1 momentin mukaiset tieoikeuden perustamisen edellytykset elinkeinon tai muun toiminnan harjoittamista varten. Kun elinkeinonharjoittajan tienkäyttö on säännöllistä, tulisi tämän tienpitoon osallistuminen lähtökohtaisesti toteuttaa tieosakkuuden eli tieoikeuden perustamisen myötä syntyvän tienpitovelvollisuuden kautta. Jos esimerkiksi elinkeinonharjoittajan tarve tiehen on kuitenkin vain tilapäinen, tietyn ajanjakson kestävä, voisi tämä käyttää tietä tämän pykälän mukaisen luvan nojalla. Myös julkisille toimijoille voidaan perustaa tieoikeus edellä ehdotetun 6 §:n 2 momentin mukaisesti, jos se ohjaisi liikennettä yksityiselle tielle. Jos taas toisen maalla yksityistien varrella sijaitsee esimerkiksi vakituinen porokämpä, olisi poronhoidossa tarvittava tienkäyttö mahdollista järjestää myös tieoikeuden kautta, sillä lain 3 §:n 2 momentin mukaisesti mitä tässä laissa säädetään kiinteistöstä, koskisi myös toisen maalla olevaa, pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta.

Tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävä toiminta olisi momentin mukaan luvanvaraisista. Vaikka ulkopuolisen tienkäyttö ei aiheuttaisi yksittäisiä vaurioita tiehen, voi se olla merkittävä lisä tien liikennemäärään ja esimerkiksi nopeuttaa soratien kulutuskerroksen kulumista, mikä aiheuttaa lisäkustannuksia tienpidolle verrattuna tilanteeseen, jossa vain tieosakkaina tienpitoon osallistuvat käyttäisivät tietä. Korjattavia tien päällysvaurioita voivat puolestaan olla esimerkiksi urat, painumat ja kohoumat sekä reiät ja halkeamat. Ulkopuolinen tien käyttö voi lisäksi lisätä tarvetta myös tien päivittäisen liikennöitävyyden varmistamiseksi tehtäville hoitotoimenpiteille kuten liukkauden torjunnalle, soratien tasaukselle ja pölynsidonnalle. Jos tällaisten toimien tarve merkittävästi kasvaa ja aiheuttaa samalla tien kunnossapitokustannusten selvää lisääntymistä, olisi toiminta luvanvaraista. Joskus lisäkustannuksia voi aiheutua tilapäisestäkin toiminnasta.

Lupaa ei momentin mukaan tarvittaisi, jos kysymys olisi jokamiehen oikeuden nojalla tapahtuvasta kulkemisesta. Suomessa oikeusjärjestyksen on perinteisesti katsottu sisältävän tavanomaiseen oikeuteen, mutta osin myös lainsäädäntöön perustuvia niin sanottuja jokamiehenoikeuksia tai luonnon yleiskäyttöoikeuksia, joita jokainen voi käyttää toisen omistusoikeuden estämättä. Jokamiehenoikeuden luonteeseen kuuluu tietty varovaisuus ja hienotunteisuus sekä haitattomuus toisen maalla liikuttaessa. Esimerkiksi vesilaki sisältää säännöksiä vesistön yleiskäytöstä ja muista toisen alueeseen kohdistuvista oikeuksista. Merkityksellisiä ovat myös rikoslain 28 luvun 11 ja 14 §:n (769/1990) säännökset hallinnan loukkauksesta ja jokamiehen oikeuksista. Esimerkiksi oikeus liikua jalan maksutta toisen omistamalla alueella, muualla kuin pihapiirissä, omistajalle haittaa aiheuttamatta voidaan lukea perinteisiin jokamiehenoikeuksiin.

Jokamiehenoikeudet eivät oikeuta ajamiseen maastossa moottoriajoneuvolla tai hevosajoneuvolla. Moottorikäyttöistä ajoneuvoa ei saa käyttää maastossa toisen omistamalla tai hallitsemalla alueella ilman kiinteistön omistajan tai haltijan lupaa. Jokamiehenoikeuksien nojalla yksityisteillä saa kulkea jalkaisin, polkupyörällä ja ratsain. Tienpidolle voi kuitenkin aiheutua selvästi todennettavia lisäkustannuksia esimerkiksi suuremmista ulkoilutoimintaan liittyvistä tapahtumista, kilpailuista tai laajamittaisemmasta ratsastustoiminnasta. Tarkoitus on, että tällaisen toiminnan järjestäjä korvaa aiheuttamansa lisäkustannukset tienpitäjälle, mikäli lisäkustannuksia aiheutuu. Aiheutuneen haitan tulisi olla selkeästi todennettavissa. Yksittäisen henkilön satunnaisesti toistuvat ratsastuskerrat tiellä eivät sen sijaan aiheuta sellaista tienpitokustannusten lisääntymistä, joka johtaisi toiminnan luvanvaraisuuteen.

Yksityistiellä saa kuitenkin ajaa myös moottoriajoneuvolla, jos sitä ei ole erikseen kielletty siten kuin 29 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, mutta tiellä ajaminen voi tällöin olla luvanvaraista niin kuin edellä on selostettu. Tieosakkaat saavat myös sulkea tien puomilla.

Pykälän 1 momentissa luvanvaraisuuden ulkopuolelle rajattaisiin lisäksi välttämättömien viranomaistehtävien edellyttämä tienkäyttö. Välttämättömien viranomaistehtävien hoitaminen voisi olla esimerkiksi poliisin ja pelastuslaitoksen tienkäyttöä. Lisäksi esimerkiksi rajavartiolaiton lain (578/2005) 39 §:ssä säädetään Rajavartiolaitoksen oikeudesta liikkua toisen omistamalla kiinteistöllä, jos se on välttämätöntä Rajavartiolaitoksen tehtävien suorittamiseksi. Samoin lain puolustusvoimista (551/2007) 14 §:n 1 momentissa säädetään puolustusvoimien oikeudesta käyttää tilapäisesti kiinteistöjä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lupa 1 momentissa tarkoitettuun ulkopuolisen tahon tienkäyttöön voidaan antaa määräajaksi tai toistaiseksi. Toistaiseksi annetun luvan voisi peruuttaa, mutta määräaikainen lupa voitaisiin peruuttaa vain jos lupaehtoja ei noudatettaisi tai käyttömaksua maksettaisi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että luvanvaraisesta tienkäytöstä olisi suoritettava korvauksena käyttömaksu, jollei muuta sovittaisi. Myös muiden käyttäjien kuin tieosakkaiden osallistuminen mainittujen kustannusten kattamiseen olisi oikeudenmukaista, milloin he saavat tiestä tieosakkaiden tiestä saamaan hyötyyn verrattavaa hyötyä tai kun heidän tienkäytöstään aiheutuu selvästi lisää kunnossapitokustannuksia tielle. Käyttömaksun suuruudesta ja maksukaudenpituudesta ja muusta suoritustavasta osapuolet voisivat sopia 38 §:ään esitettävän sääntelyn rajoissa. Sen mukaan käyttömaksun olisi oltava kohtuullinen, ja arvioinnissa olisi otettava huomioon vastaavanlaisesta käytöstä tieosakkaalle määrättävä tiemaksu. Momentissa säädettäisiin lisäksi selvytyden vuoksi, että joka pykälän 1 momentin vastaisesti käyttäisi tietä, olisi velvollinen vaadittaessa suorittamaan tien käytöstä käyttömaksun. Momentissa viitattaisiin lisäksi 38 §:ään, jossa säädettäisiin käyttömaksun suuruudesta, ja 41 §:ään, jossa säädettäisiin yksityistielain mukaisista käyttömaksujen määräämisestä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kuten nykyisin, että tieosakas taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamies tai hoitokunta antaisi luvan tien tilapäiseen käyttöön. Luvasta säännölliseen tienkäyttöön päättäisi tiekunnan kokous, tai jos tiekuntaa ei olisi perustettu tieosakkaat yhdessä. Jos lupaa ei myönnettäisi ja jos sen hakijalla olisi välttämätön tarve käyttää tietä, voitaisiin lupa myöntää myös yksityistietoimituksessa.

29 §. Tien käytön kieltäminen ja rajoittaminen sekä tien sulkeminen. Tie kunta tai, jos tiekuntaa ei olisi perustettu, tieosakkaat voisivat 1 momentin mukaan kieltää tai rajoittaa tienkäyttöä muilta kuin tieosakkailta. Kielto tai rajoitus voisi koskea kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvaa yksityistien käyttöä tai työkonien kuljettamista niiltä, joilla ei ole tieoikeutta. Jalkaisin, polkupyörällä tai hevosella kulkemista yksityistiellä ei sitä vastoin voitaisi kieltää pykälän 1 momenttiin ehdotetun nojalla. Kielto ei liioin olisi esteenä tieosakkaan kiinteistölle kulkemiseen luvallisissa asioissa, kun kysymys on esimerkiksi viranomaisen virka-asioista, postin kuljetuksista tai vierailulle saapumisesta tieosakkaan luokse. Annetusta kiellosta poiketen voitaisiin myös antaa lupa tien tilapäiseen käyttämisen, jos siihen olisi painavia syitä. Valtion, maakunnan tai kunnan avustamia yksityisteitä koskisi kuitenkin se, mitä niistä erikseen säädettäisiin 85 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tien käyttöä koskevan kiellon tai rajoituksen antamisesta tiedoksi. Sääntely vastaisi voimassa olevan lain 100 §:ssä olevaa sääntelyä. Tiedoksi antamisen olisi tapahduttava tien varteen asetetulla asianmukaisella liikennemerkillä tai muulla liikenteenohjauslaitteella, kuten puomilla.

Kiinteistön omistaja ei ehdotettavan 3 momentin mukaan voisi sulkea puomilla tai muulla sulkelaitteella alueellaan kulkevaa yksityistietä. Asiasta voitaisiin kuitenkin sopia toisin kiinteistönomistajan sekä tiekunnan tai, jos osakkaat eivät muodosta tiekuntaa, tieosakkaiden kesken.

Jos sopimukseen ei päästäisi, ja kiinteistöomistaja pitäisi sulkulaitetta tarpeellisenä, yksityistietoimituksessa tehtävällä päätöksellä kiinteistönomistajalle voitaisiin kuitenkin myöntää oikeus sulkulaitteen asettamiseen, jos se olisi erityisestä syystä tarpeen. Tällainen syy voisi olla kiinteistön käytölle liikenteestä koituva haitta tai liikenneturvallisuus yleisesti. Jos tie suljetaan, sulkulaitteen asettajan tulisi huolehtia siitä, että tieosakkailla on mahdollisuus käyttää tietä sulkulaitteesta huolimatta.

Tiekunnalla olisi oikeus sulkea sen hallinnoima yksityistie sulkulaitteella. Sama koskee tieosakasta yksityistiellä, jolle ei ole perustettu tiekuntaa, jolloin muilla tienpitoon osallistuvilla tieosakkailla tulee olla mahdollisuus käyttää tietä riippumatta sulkulaitteesta. Valtion-, maakunnan tai kunnan avustusta saavien teiden osalta on kuitenkin noudatettava, mitä 85 §:ssä säädetään.

30 §. *Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin kiinteistöä tai yhdyskuntaa palvelevan maahan sijoitettavan johdon ja sellaiseen liittyvän vähäisen laitteen sijoittamisesta yksityistien tiealueelle. Määritelmä maahan sijoitettavasta infrastruktuurista vastaisi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n mukaista määritelmää sillä erotuksella, että maankäyttö- ja rakennuslain mainittu säännös koskee muitakin kuin maahan sijoitettavia johtoja. Tällaisten yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta yksityistien tiealueelle olisi sovittava tiekunnan tai, jos tiekuntaa ei olisi perustettu, tieosakkaiden kanssa. Näillä olisi oikeus antaa suostumus sijoittamiseen. Kiinteistönomistajan lupaa ei tällöin tarvittaisi. Säännös ei kuitenkaan estäisi tarkoitettujen laitteiden sijoittamista muuallekin yksityistien läheisyyteen, mutta tällöin asiasta olisi sovittava asianomaisen kiinteistönomistajan kanssa, eikä tiekunnalla tai tieosakkailla olisi toimivaltaa asiassa. Säännöksellä ei olisi vaikutusta aiemmin yksityisteiden tiealueelle tai muutoin tien varteen sijoitettuihin ilmajohtoihin tai maahan sijoitettuihin johtoihin.

Tien todellinen sijainti ja leveys poikkeavat joskus tieoikeuden perustamisen yhteydessä määritellystä tiealueesta, johon tieoikeus rasitteena kohdistuu. Tämän vuoksi 2 momentissa säädettäisiin, että jos tien fyysinen sijainti poikkeaa tieoikeutta perustettaessa määritellystä tiealueesta, pidettäisiin tiealueena maastossa sijaitsevaa tosiasialista tietarkoitukseen käyttöön otettua aluetta. Tien sijainnin tulisi tällöin olla vakiintunut ja riidaton, sillä lähtökohtaisesti tie olisi rakennettava perustetun tieoikeuden mukaisesti, mistä säädettäisiin 19 §:n 1 momentissa. Jos tien sijainnista suhteessa tieoikeuden kohteena olevaan alueeseen olisi epäselvyyttä tai erimielisyyttä tieosakkaiden ja kiinteistönomistajan kesken, ei tiekunnalla tai tieosakkailla olisi siten oikeutta antaa suostumusta johtojen sijoittamiseen tosiasialisen tien alueelle ennen kuin asia olisi selvitetty. Tiealueeseen sisältyviä alueita, rakenteita ja laitteita lueteltaisiin edellä esitettyssä 3 §:n 1 momentin 9 kohtaan sisältyvässä tiealueen määritelmässä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että muilta osin 1 momentissa tarkoitettujen laitteiden sijoittamiseen sekä niiden muuttamiseen, poistamiseen ja sijoittamisesta maksettavaan korvaukseen sovellettaisiin, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 161 ja 162 §:ssä sekä tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 28 luvussa säädetään. Siten, jos sijoittamisesta ei päästäisi sopimukseen tiekunnan tai, jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaiden kanssa, olisi johdon sijoittajalla edelleen käytettävissä maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä tietoyhteiskuntakaarissa määritellyjen menettelyiden mukainen mahdollisuus hakea sijoittamisoikeutta kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta. Myös tarkoitettuihin laitteisiin kohdistuvista muutoksista ja niiden poistamisesta sekä sijoittamisesta aiheutuvista korvauskysymyksistä säädetään maankäyttö- ja rakennuslain ja tietoyhteiskuntakaaren mainituissa lainkohdissa. Korvausten osalta molemmissa laeissa on säännökset, joiden nojalla kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus tässä pykälässä tarkoitettun johdon tai muun laitteen sijoittamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta.

Joustavan sopimisen mahdollistamiseksi tapauksissa, joissa tieosakkaat ovat yhdenmielisiä 1 momentissa tarkoitettujen johtojen sijoittamisesta, säädettäisiin 4 momentissa tiekunnan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle mahdollisuus antaa suostumus tiekunnan puolesta. Koska kyse on pysyväisluonteisesta toimenpiteestä, asiasta olisi kuitenkin ensin tiedotettava kaikkia tieosakkaita. Ilmoitus olisi toimitettava tieosakkaille niin kuin tiekunnan kokouskutsun toimitamisesta 61 §:n 1 momentissa säädettäisiin. Jos kukaan ei vastustaisi sijoittamista 21 päivän kuluessa, voisi toimitsijamies tai hoitokunta antaa suostumuksen. Jos joku tieosakkaista vastustaisi sijoittamista 21 päivän kuluessa toimitsijamiehen tai hoitokunnan ilmoituksen antamisesta, asiasta olisi päätettävä tiekunnan kokouksessa. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaat päättävät suostumuksen antamisesta yhdessä.

31 §. Alueen käyttäminen tilapäisesti tienä. Pykälässä säädettäisiin toisen omistaman maa-alueen käyttämisestä tilapäisesti tienä voimassa olevan lain 81 §:ää vastaavasti. Jatkossa oikeus alueen käyttämiseen tilapäisesti tienä annettaisiin kuitenkin yksityistietoimituksessa, eikä enää tielautakunnan päätöksellä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tulva, sortuma, maanvieremä, tiealueella olevaa johtoa koskeva kaivutyö tai muu sellainen syy tilapäisesti estää olemassa olevan yksityistien käyttämisen. Tällöin voitaisiin antaa oikeus ottaa toisen aluetta tilapäisesti tiekäyttöön, tilapäiseksi kulkutiekse, jos siitä ei aiheutuisi millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vastaavasti voitaisiin antaa oikeus toisen alueen käyttämiseen tilapäisenä kuljetusreittinä välttämättömän kuljetuksen järjestämiseksi, jos siitä ei aiheutuisi millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta. Oikeuden antaminen tilapäistä kuljetusreittiä varten ei kuitenkaan edellyttäisi 1 momentissa tarkoitettuja tilapäisiä olosuhteita, jotka estäisivät tien käytön. Oikeus tilapäisten kuljetusten suorittamisen toisen alueen kautta voitaisiin siis antaa myös normaaliolosuhteissa. Tilapäistä tarvetta varten ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista perustaa 2 luvun mukaista tieoikeutta.

Pykälän 3 momentin mukaan asianosaisten tulisi lähtökohtaisesti sopia tilapäisen kulkutien tai kuljetusreitin järjestämisestä toisen alueelle. Jos sopimusta ei saavutettaisi, yksityistietoimituksessa olisi kuitenkin mahdollista perustaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettu oikeus tilapäisesti käyttää toisen aluetta. Jos tarve tilapäiselle kulkutielle olisi yllättävä ja äkillinen, ja tilapäinen kulkutie olisi kiinteistöjen liikennetarpeen kannalta välttämätön, tilapäistä kulkutietä varten tarvittavan alueen saisi kuitenkin ottaa käyttöön ilman kiinteistön omistajan tai erityisen oikeuden haltijan suostumusta taikka yksityistietoimituksessa annettua oikeutustakin.

32 §. Väliaikainen kulkuoikeus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisen lain 82 §:ää vastaavasti väliaikaisesta kulkuoikeudesta määräaikaisen vuokraoikeuden haltijan hyväksi. Jos alueella ei olisi pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta, jollaisia ovat esimerkiksi kauppa- ja tehdasrakennukset tai asunto- ja huvilarakennukset, mutta eivät taas esimerkiksi tilapäinen parakki- tai varastorakennukset, alue rinnastettaisiin tieosakkaana kiinteistöön, kun taas muunlainen määräaikainen hallintaoikeus toisen omistamaan maahan oikeuttaisi hallinnan saanutta vain väliaikaiseen kulkuun. Kysymyksessä ei viimeksi tarkoitettussa tapauksessa siten olisi pysyvä tieoikeus. Hallintaoikeuden ei tarvitsisi välttämättä olla oikeudellisilta ominaisuuksiltaan maanvuokralaissa (258/1966) tarkoitettu, vaan muunlainen omistusoikeutta rajoittava hallintaoikeus voisi olla perusteena väliaikaisen kulkuoikeuden saamiselle. Väliaikaisen kulkuoikeuden myöntämisen edellytyksenä olisi, että kulkuyhteys on välttämätön eikä siitä aiheudu millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen

edun loukkausta. Ellei asiasta olisi osapuolten kesken sovittu, momentissa tarkoitettu oikeus myönnettäisiin yksityistietoimituksessa.

Yksityistielaisissa tarkoitettu tieoikeus syntyy vasta, kun se toimitus, jossa tieoikeus perustetaan, on merkitty kiinteistörekisteriin kiinteistönmuodostamislain 192 §:n 4 momentissa säännellysti. Tällaista tietä ei saisi alkaa rakentaa ilman maapohjan omistajan suostumusta ennen kuin yksityistietoimituksessa määrätty tai sovittu korvaus olisi maksettu maapohjan omistajalle tai muulle korvaukseen oikeutetulle. Kuvattu oikeustila merkitsee sitä, että tieoikeutta koskevan lopullisen päätöksen viivästyminen muutoksenhaun vuoksi estäisi kulkemisen kiinteistölle, määräalalle tai toisen maalla olevalle rakennukselle tai laitokselle. Sen johdosta jo voimassa olevan yksityistielain 82 a §:ssä on ollut 1.10.1975 alkaen säännös väliaikaisen kulkuoikeuden myöntämisestä yksityistietoimituksen yhteydessä tiehen tai muutoin toisen alueen kautta sille, jonka omistaman kiinteistön hyväksi tai jonka elinkeinon harjoittamista varten yksityistietoimitusta on haettu jos se on kulkuyhteyden saamiseksi välttämätöntä eikä siitä aiheudu millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta. Ehdotettuun *2 momenttiin* sisällytettäisiin nykyisen lain 82 a §:ää vastaava säännös väliaikaisesta kulkuoikeudesta. Kun yksityistietoimitus olisi saanut lainvoiman, väliaikainen kulkuoikeus lakkaisi, jollei yksityistietoimituksessa olisi määrätty toisin. Rajoituksena kuitenkin säädettäisiin, että väliaikaista kulkuoikeutta ei saataisi määrätä olemaan voimassa kuin korkeintaan vuoden siitä, kun yksityistietoimitus on saanut lainvoiman. Vuoden määräaikaa voidaan pitää kohtuullisena kokonaan uuden tien rakentamiseksi silloin, kun varsinainen tieoikeus olisi perustettu paikkaan, jossa ei ennestään olisi rakennettua tietä.

Pykälän *3 momentin* mukaan suoraan lain nojalla ilman yksityistietoimituksessa tehtyä päätöstä erottamaton määräala saisi väliaikaisen kulkuoikeuden tiehen, johon sillä kiinteistöllä, josta määräala on luovutettu, olisi tieoikeus tai vastaava oikeus. Muutoin määräala rinnastetaan yksityistielainsäädännössä kiinteistöön, mikä merkitsee, että määräalan hyväksi olisi erikseen haettava yksityistietoimituksessa tieoikeutta, jos kantakiinteistöllä ei ole tieoikeutta tai vastaavaa kulkuoikeutta tiehen. Kiinteistönmuodostamislain 156 §:n 3 momentissa säädetään pääsytieyhteyden perustamisesta, kun määräalasta muodostetaan lohkomalla eri kiinteistöä. Saman lain 162 §:n 1 momentissa säädetään, että lohkomisessa lohkokiinteistön hyväksi perustetusta 156 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulkuoikeudesta kantakiinteistön omistajalla on oikeus korvaukseen vain erityisestä syystä. Tähän sääntelyyn ei nyt olisi tulossa muutosta. Väliaikainen kulkuoikeus määräalan hyväksi lakkaisi, kun määräalaa koskeva lohkominen tieoikeuden perustamisineen olisi merkitty kiinteistörekisteriin.

33 §. Korvaukset. Edellä 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun siirrettävän omaisuuden omistajalla olisi *1 momentin* mukaan oikeus saada korvaus haitasta, vahingosta ja siirtokustannuksista. Vahinkoa siirrosta ei katsottaisi aiheutuneen, jos omaisuus uuteen paikkaan siirrettyinä olisi entisen veroinen eli edunmenetystä ei osoitettaisi. Vastaavasti omistajalla olisi oikeus korvaukseen lunastuksesta, mikäli hän olisi 22 §:n mahdollistamalla tavalla vaatinut rakennusta lunastettavaksi siirron ja siitä maksettavien korvausten sijaan. Edellä ehdotettua 15 §:n 2 momenttia ja voimassa olevan lain 33 §:n 2 momenttia vastaten, oikeutta korvauksen saamiseen ei kuitenkaan olisi, jos olisi sovittu tai ilmeisesti edellytetty, ettei korvausta makseta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin väliaikaisesta kulkuoikeudesta sekä tilapäisestä kulkutiestä tai kuljetusreitistä maksettavista korvauksista. Korvausta olisi suoritettava alueen tai tien käytöstä sekä mahdollisesti aiheutuvasta haitasta ja vahingosta. Korvaus tulisi määrätä erikseen siitä korvauksesta, joka määrätään varsinaisen tieoikeuden perustamisesta.

Velvollinen 1 ja 2 momentissa tarkoitetun korvauksen maksamiseen olisi toimenpiteestä hyötyvä.

Kuten edellä 17 §:ssä säädetään asianosaisten oikeudesta sopia korvauksista, myös tämän pykälän mukaisista korvauksista voitaisiin sopia osapuolten kesken, edellyttäen, ettei sopimuksella loukata kenenkään oikeutta. Kiinteistöjen vaihdantatilanteiden varalta säädettäisiin, että korvauksia koskeva sopimus sitoo myös sitä, jolle asianosaisten oikeus kiinteistöön siirtyy. Jos korvauksesta ei sovittaisi, se määrättäisiin *3 momentin* mukaan yksityistietoimituksessa. Korvaus 32 §:n 2 momentissa tarkoitettusta väliaikaisesta kulkuoikeudesta ratkaistaisiin kuitenkin ensisijaisesti siinä yksityistietoimituksessa, jossa kulkuyhteys muutenkin olisi ratkaistavana. Korvauksen maksamiseen ja määrittämiseen sovellettaisiin kiinteistönmuodostamislain korvauksia koskevia säännöksiä.

4 luku Tienpitovelvollisuus

34 §. Tienpitovelvollisuus. Voimassa olevan lain 22 §:n mukaiseen perusratkaisuun tienpitovelvollisuudesta ei ehdoteta muutosta. Pykälän *1 momentin* mukaan jokainen yksityistiehen tieoikeuden saanut olisi velvollinen tieosakkaana osuutensa mukaan osallistumaan kyseisen yksityistien tienpitoon. Tienpito alkaisi, kun tieoikeus perustetaan, ja päättyisi, kun tieoikeus lakkaa. Tienpidolla tarkoitettaisiin tien rakentamista ja kunnossapitoa ehdotettavan 3 §:n 1 momentin 10 kohdan määritelmän mukaisesti.

Pykälään ei sisältyisi säännöksiä tienpitovelvollisuuden ulottamisesta pakollisena koskemaan kaikkia tien vaikutuspiirissä olevia kiinteistöjä. Oikeustilaa ei kuitenkaan ole tältä osin tarkoitusta muuttaa, vaan asia säänneltäisiin jatkossa tieoikeuden perustamisen kautta siten kuin edellä 6 ja 7 §:n perusteluissa on selvitetty. Jatkossa tienpitovelvollisuus kytkeytyisi siis selkeästi tieoikeuteen, joka 7 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa voitaisiin kuitenkin perustaa kiinteistön hyväksi myös vastoin sanotun kiinteistön omistajan tahtoa. Myös voimassa olevan 22 §:n 3 momentin sääntely sisältyisi 7 §:ään.

35 §. Tienpitovelvollisuuden jakaminen ja tieyksiköt. Pykälässä säädettäisiin tienpitovelvollisuuden jakamisesta tieyksikköjen perusteella pitkälti voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti. Tienpitovelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jaettaisiin tieosakkaiden kesken yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa vahvistettavalla tieyksikkölaskelmalla, joka kertoo tieosakkaiden tieyksiköiden määrät ja niiden laskuperusteet. Tieyksiköt laskettaisiin *1 momentin* mukaan sen hyödyn mukaan, jonka tien kullekin osakkaalle katsotaan tuottavan. Hyötyä arvioitaessa otettaisiin huomioon tieosakkaan tien käytön määrä ja laatu koko yksityistien pituudelta kuluvalle hetkellä sekä tieosakkaan mahdollisesta elinkeinon harjoittamisesta johtuva tien käyttö. Laadun osalta huomioon tulisi tieyksiköinnissä ottaa esimerkiksi kevyen liikenteen väylillä välttämätön korkeampi kunnossapidon taso. Säännös poikkeaisi hiukan voimassa olevan lain 23 §:n 1 momentista. Sanamuodosta jätettäisiin pois hyödyn arviointiin vaikuttavana tekijänä tien vaikutuspiirissä olevan alueen suuruus. Valmistelussa on katsottu, että alueen suuruus siltä osin kuin se vaikuttaa tiestä saatavaan hyötyyn tulee arvioitavaksi myös tieosakkaan tien käytön määrän ja laadun kautta. Uutta säännöksessä olisi lisäksi se, että tieosakkaan tienkäyttöä olisi arvioitava koko yksityistien pituudelta. Esimerkiksi laajojen yksityisteiden tiekuntien tapauksissa tieosakas saattaa käyttää tietä muihinkin tarkoituksiin kuin yksinomaan kulkemiseen kiinteistölleen yleiseltä tieltä. Yksiköinnissä tulisi siis huomioida myös osakkaan tällainen mahdollinen muu tienkäyttö huomioiden kuitenkin tieosakkaan oikeuden yksityistien satunnaiseen käyttöön.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että tiekunta voisi halutessaan päättää suorittaa tienpidon yksityistien eri osilla eritasoisena. Tällaisia tapauksia olisivat esimerkiksi sillat ja yksityistie-
lossit, kevyen liikenteen väylät sekä muut vastaavat tienosat, joilla tienpito haluttaisiin tuottaa korkeampi- tai matalampitasoisena kuin muulla yksityistiellä, esimerkkinä talvikunnossapito. Tällaisia tarpeita saattaisi ilmetä, kun yhteiskunnallisia toimijoita otettaisiin tieosakkaaksi.

Momentin mukaisesti esimerkiksi tiekuntien yhdistyessä ei tarvitsisi aina rakentaa koko yksityistietä samaan tasoon, vaan tieyksiköissä voitaisiin ottaa huomioon se, että tietyllä yksityistien osalla tienpito tehtäisiin matalampitasoisena. Tiekunnan päätöksestä huolimatta olisi noudatettava tienosien osalta sitä, mitä 19 §:ssä ja 24 §:ssä tien rakentamisesta ja kunnossapidosta säädetään. Mahdollisissa vahingonkorvaustilanteissa vahingonkorvaukset tulisivat maksettavaksi tienosan tieyksiköinnin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kun uudelle tieosakkaalle annetaan tieoikeus ennestään olevaan tiehen, on tälle määrättävä samalla tieyksiköt. Jos taas tila, jolla on oikeus tiehen, olisi ositettu, olisi uusille tiloille samoin määrättävä tieyksiköt, mikäli nämä olisivat osittamisessa saaneet tieoikeuden. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 28 §:n 1 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että tieosakkaan tulisi ilmoittaa tienkäytössään tapahtuneista tai tapahtuvista muutoksista sekä mahdollisista osakaskiinteistöjen ja määräalojen kaupoista tiekunnan toimielimelle tai jos tiekuntaa ei ole perustettu muille tieosakkaille, jotta tienpitovelvollisuuden jako ja tieyksikkölaskelma pysyisivät ajantasaisina.

36 §. Tieyksiköinnin muuttaminen. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 29 §:n sääntelyä vastaavasti tieyksiköinnin muuttamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan tieyksikkölaskelmaan olisi tehtävä tarpeelliset muutokset, jos tienpitovelvollisuuteen ja sen jakoon vaikuttavat seikat olisivat olennaisesti muuttuneet. Esimerkiksi maankäytön, liikenneyhteyksien, kiinteistön käyttötarkoituksen ja muiden olosuhteiden muuttuminen voivat ennen pitkää aiheuttaa tienpitovelvollisuuteen ja siihen vaikuttavien seikkojen olennaisen muuttumisen. Tieyksikkölaskelman ja tieyksikköjaon muuttaminen tai kokonaan uudelleen toimittaminen voi tällöin käydä tarpeelliseksi. Pykälän 2 momentin mukaan, olisi tieosakkaalla 1 momentissa säädetyistä edellytyksestä riippumatta oikeus vaatia, että jako toimitetaan kokonaan uudelleen, jos tieyksikköjen jako on ollut voimassa vähintään viisi vuotta muuttumattomana. Jakoa voitaisiin siis 2 momentin mukaan vaatia uudelleen toimitettavaksi olosuhteiden muuttumisesta riippumatta, kun jako on ollut muuttumattomana voimassa viisi vuotta. Pykälän 1 tai 2 momentin mukaan suoritettava tieyksiköinnin muuttaminen ja mahdollinen kokonaistarkastelu tehdään joko yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksen päätöksellä niin kuin edellä 35 §:ssä säädettäisiin.

Tieyksikköjen muuttaminen tiekunnassa vaatii usein erityisasiantuntemusta. Voimassa olevan yksityistielain 103 a §:n 1 momentissa onkin säädetty, että tiekunta voi tieyksikköjen jakoa muuttaessaan päättää asiantuntijalausunnon pyytämisestä ja että lausunnon tulee sisältää ehdotus tieyksiköiden määräämisen perusteiksi ja tieyksiköiksi. Uuteen lakiin ei ehdoteta sisällyttäväksi vastaavaa säännöstä. Laki ei kuitenkaan jatkossakaan estäisi tiekuntaa tilaamasta asiantuntijaselvitystä tai -lausuntoa ulkopuoliselta taholta, vaikkei lausunnon pyytämisestä taikka lausunnon menettelytavoista tai sisällöstä enää säädettäisi laissa.

37 §. Tiemaksu. Tienpidon kustannukset jaetaan osakkaiden kesken tiekunnan kokouksessa vahvistettavan tieyksikkölaskelman mukaisesti tieyksikköinä hyödyn mukaisessa suhteessa, minkä perusteella määrättäviä maksuja kutsutaan tiemaksuiksi. Pykälän 1 momenttiin sisällytettäisiin tätä koskeva säännös, jonka mukaan nykytilaa vastaten tieyksiköiden perusteella määrättäisiin tiemaksut. Tienpidosta aiheutuu lisäksi erilaisia hallinnollisia kustannuksia, jotka ovat riippumattomia tien käyttämisestä, kuten tiekunnan kokouskustannukset kuulutuksineen ja tiekunnan kirjanpito. Tämän vuoksi ehdotetaan nykytilaa vastaavasti, että osakkailta voitaisiin periä tiemaksuun sisältyvänä kaikille osakkaille samansuuruinen perusmaksu tiekunnan hallinnosta aiheutuvien välittömien kustannusten kattamiseksi. Näitä hallintoasioiden kattamiseksi laskettavia kuluja voisivat olla esimerkiksi kokouksiin liittyvät kulut sekä hallinnon hoitamisen työkustannukset, kuten mahdollisen toiminnan- tai tilintarkastajan, puheenjohtajan,

hoitokunnan jäsenen tai tieisännöitsijän palkkiot hallintotyön osalta. Perusmaksusta säädetäisiin *2 momentissa*, jonka mukaan perusmaksun suuruus olisi myös pystyttävä todentamaan.

Pykälän *3 momentissa* säädetäisiin kohtuullisuuden vuoksi nykytilaa vastaavasti, että jos tien rakentamisesta koituva hyöty pääasiallisesti tulee kiinteistön hyväksi vasta myöhemmin, on kiinteistön omistajalla oikeus vaatia, että tien tekemisestä johtuva tiemaksu määrätään hänen kiinteistönsä osalta suoritettavaksi enintään kymmenenä samansuuruisena vuotuismaksuna. Säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi tilanteissa, joissa kiinteistölle ei ole muuta kulkuyhteyttä, mutta tietä ei tästä huolimatta käytetä ennen kiinteistön käyttötarkoituksen muuttumista myöhemmin.

Pykälän *4 momentin* mukaan, jos tieosakas vaatisi tienpitoa kokonaan tai tietyiltä osin suoritettavaksi ilmeisesti korkeampaa tasoa vastaavana kuin tien rakentamista ja kunnossapitoa koskevissa 19 §:ssä tai 24 §:ssä edellytetään, olisi kyseisen osakkaan, tarvittaessa ennakolta, suoritettava siitä aiheutuvat lisäkustannukset. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 §:n 5 momenttia.

38 §. Käyttömaksut. Pykälässä säädetäisiin yksityistielain mukaisista muiden kuin tieosakkaiden tien käytöstä maksettavista käyttömaksuista. Pykälän *1 momentin* mukaan maksu olisi määrättävä sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vastaavanlaisesta tien käytöstä tieosakkaalle määrättävä tiemaksu ja tien käyttämisestä mahdollisesti johtuva erityinen kunnossapitokustannusten lisääntyminen. Näin käyttömaksun määräytymisessä huomioidaisiin myös yksityistien käytöstä saatava hyöty. Käyttömaksu voitaisiin sopimuksen mukaan määrätä toimijalle, kuten yhteisölle, kunnalle tai valtiolle tilanteessa, jossa ne ohjaavat liikennettä yksityistielle. Tällöin käyttömaksun kohdentuminen tulisi tarkoin määritellä jotain tiettyä käyttötarkoitusta varten. Käyttömaksu voidaan määrätä myös yksittäiselle henkilölle, joka käyttää yksityistietä tilapäisesti kulkemiseen, mutta ei ole oikeutettu tieoikeuteen.

Samoin kuin tiemaksuun myös käyttömaksuun voisi jatkossa sisältyä perusmaksu, joka voisi kattaa enintään tiekunnan hallintoasioiden hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut. Näitä hallintoasioiden kattamiseksi laskettavia kuluja voisivat olla esimerkiksi kokouksiin liittyvät kulut sekä hallinnon hoitamisen työkustannukset, kuten mahdollisen toiminnan- tai tilintarkastajan, puheenjohtajan, hoitokunnan jäsenen tai tieisännöitsijän palkkiot hallintotyön osalta. Perusmaksu olisi samansuuruinen tiekunnan tieosakkailta ja käyttömaksun piirissä olevilla, ja sen suuruus olisi pystyttävä todentamaan. Asiasta säädetäisiin *2 momentissa*.

Pykälän *3 momentissa* säädetäisiin, että jos käyttömaksujen määräytymiseen vaikuttaneet olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet, käyttömaksut olisi muutettava asianosaisen vaatimuksista. Käyttömaksuja ei tulisi muuttaa, ellei maksun määräämisperusteissa olisi tapahtunut olennaista muutosta. Käyttömaksujen muuttamisesta päätettäisiin tiekunnan kokouksessa, kuten myös käyttömaksujen määräämisestä. Säännös koskisi kaikkia laissa tarkoitettuja käyttömaksuja. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 30 §:ää.

39 §. Käyttömaksu tiemaksun sijaan. Yksitystien kunnossapitoon tarvittavat varat kerätään pääsääntöisesti tieosakkaiden kesken jaettavien tieyksikköjen perusteella kannettavina tiemaksuina. Pykälässä säädetäisiin, milloin tieosakkaiden osallistuminen tienpidon kustannuksiin voitaisiin kuitenkin järjestää tiemaksujen sijaan käyttömaksuilla.

Pykälän *1 momentin* mukaan asianosaisten ehdotuksesta metsätien, joka on tarkoitettu pelkästään metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten, tienpitoa varten tarvittavia varoja voitaisiin kerätä tiemaksujen sijaan tien käytön perusteella suoritettavina käyttömaksuina niiltä, jotka ovat tietä käyttäneet. Käyttömaksujen käyttöönottamiselle ei tarvitsisi osoittaa erityistä ai-

hetta. Sääntely on tarpeen, koska metsätalouden kuljetukset saattavat jakautua epätasaisesti eri kiinteistöjen kesken. Tiesakas, jonka kiinteistöllä on vain nuorta kasvavaa metsää, ei välttämättä tarvitse tietä juuri lainkaan. Metsätien kunnossapitoon tarvittavat varat voitaisiin kerätä käyttömaksuina silloinkin, kun metsätietä käytettäisiin jossain määrin muuhunkin kuin metsätalouden edellyttämiin kuljetuksiin. Käyttömaksujen määräämisperusteet olisi pykälän mukaan vahvistettava ottamalla huomioon erilaisen käytön vaikutus tien kunnossapitokustannuksiin. Käyttömaksu olisi maksuunpantava kuljetuksen tapahduttua ja suoritettava maksuunpanossa määrättyä aikana. Käyttömaksusta ja sen määräämisen perusteista päätettäisiin tiekunnan kokouksessa tai yksityistietoimituksessa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 25 §:ä.

Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että myös yksityistiehen kuuluvan lautan tai muun erityiskohteen pitoa varten tarvittavia varoja voitaisiin kerätä tiemaksujen sijaan käytön perusteella suoritettavina käyttömaksuina niiltä, jotka ovat kyseistä lauttaa tai muuta erityiskohtetta käyttäneet. Yksityistieihin kuuluvia erityiskohteita ovat lauttapaikat, joissa vesistön ylitys tapahtuu lossilla tai lautta-aluksella, vuosittain purettavat sillat sekä jäätiet. Kyse voi olla muustakin kuin lauttapaikkaa korvaavasta jäätiestä. Aiemmin tiekuntien ei ole ollut mahdollista periä tiesakkailta käyttömaksua esimerkiksi lautan käyttämisestä erikseen, vaan tiesakkaiden osallistuminen lautan pitoon on tullut järjestää tiemaksujen kautta. Muutosta on käytännössä pidetty tarpeellisenä esimerkiksi tiekunnissa, joissa tiehen kuuluu lossi.

Erilaisten lunastusyritysten kuten voimansiirtolinjojen ja vesistörakentamisen yhteydessä on saatettu lunastaa käyttöoikeuksia tai muuten rajoittaa maanomistajan oikeutta käyttää kiinteistöään. Oikeuden toteuttamiseksi on lunastajalle voitu perustaa oikeus käyttää lunastuspäätöksessä erikseen nimettyjä olemassa olevia yksityisteitä. Tällaisissa tapauksissa lunastusoikeuden haltijasta on tullut tien osakas. Kuitenkin näille käyttöoikeusyksiköille kulkeminen voi tilanteesta riippuen olla hyvin vähäistä ja satunnaista. Tämän vuoksi voi olla tarkoituksenmukaista tiekunnan kannalta kantaa osakkaan tiemaksujen sijasta kuljetusten perusteella määrätävää käyttömaksua. Asiasta säädettäisiin 3 *momentissa* nykyistä 23 §:n 5 momenttia vastaavasti. Tällaisille käyttöoikeudenhaltijoille voitaisiin tiemaksun sijasta määrätä käyttömaksu, jos tien käyttö on vain satunnaista. Käyttömaksu olisi tällöin vuotuismaksu, jollei toisin sovitaisi, ja sen määräämisperusteisiin sovellettaisiin, mitä 38 §:ssä säädetään. Maksamistavasta voisivat tiesakas ja tiekunta sopia.

Kun osakkaan kiinteistön käyttö muuttuu toisenlaiseksi, hänelle tulee määrätä uudet tieyksiköt. Kuitenkin osakkaan tienkäyttö voi muuttua myös tilapäisesti esimerkiksi ryhdyttäessä myymään kiviainesta tai ruokamultaa tien vaikutuspiiristä, mikä saattaa rasittaa tietä ja lisätä tien kunnossapitokustannuksia ennakoiduttomalla tavalla. Tällaisia tapauksia varten ehdotetaan 4 *momentissa* säädettäväksi nykyistä 23 §:n 4 momenttia vastaavasti, että tiesakkaan tilapäisiä kuljetuksia varten voitaisiin määrätä tiemaksun lisäksi käyttömaksu. Maksun suuruuden tulisi vastata arvioitua tien tilapäistä käyttöä eli se olisi sellainen, jonka mukaan tieyksiköt määrättäisiin, jos tilapäinen tien käyttö olisi pysyvää. Epäselvyyksien ja riitaisuuksien välttämiseksi voitaisiin tällainen osakkaan käyttömaksu määrätä maksettavaksi takautuvasti enintään kolmen vuoden ajalta laskettuna maksun määräämisajankohdasta eli asiaa koskevan tiekunnan kokouksen pitämisestä.

40 §. Korvaus aikaisemmin rakennetusta tiestä. Pykälässä säädettäisiin siitä, missä tapauksissa tien rakentamiskustannuksia voitaisiin periä takautuvasti tien rakentamisen jälkeen tiesakkaiksi tulleilta tai tietä 28 §:n nojalla käyttävillä. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, että jos tiesakkaan tai sen, jolla on 32 §:n mukainen väliaikainen kulkuoikeus tai 28 §:n mukainen lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, katsotaan hyötyvän huomattavasti tien rakentamisesta, joka on tapahtunut tieoikeuden perustamista, väliaikaisen kulkuoikeuden myöntämistä tai

käyttömaksun määräämistä edeltäneen viidentoista vuoden aikana, hänet voitaisiin velvoittaa maksamaan kohtuullinen korvaus tien rakentamisen kustannuksista. Tieosakkaana pidettäisiin lain 3 §:n määritelmän mukaisesti tieoikeuden saaneita kiinteistönomistajia ja muita tieoikeuden saaneita tahoja. Tieoikeuden perustamisesta säädettäisiin 2 luvussa siten kuin edellä on ehdotettu. Uutta säännöksessä voimassa olevan lain 24 §:n 1 momenttiin verrattuna säännöksessä olisi se, että tien rakentamiskuluja olisi jatkossa mahdollista periä myös tietä 28 §:n nojalla käyttömaksua vastaan käyttäviltä. Käyttömaksuilla ei ole aiemmin ollut mahdollista periä taannehtivasti maksuja esimerkiksi aiempien investointien kulujen kattamiseksi. Ongelmana on ollut tien tehtyjen investointien näkymättömyys niiden toteuttamisen jälkeen ulkopuolisen käytön yhteydessä. Tiemaksujen ja käyttömaksujen suhde on tästä johtuen voinut muodostua epäoikeudenmukaiseksi.

Korvausta määrättäessä olisi otettava huomioon tien rakentamisesta kulunut aika ja tiestä saatava hyöty. Kohtuullisuutta arvioitaessa merkitystä olisi siten muun muassa sillä, miten etäällä ajallisesti tieoikeuden syntyminen on tien tekemisestä. Mitä kauempana menneisyydessä tien tekeminen on tapahtunut, sitä vähäisempi osuus siitä voidaan velvoittaa korvaamaan. Lähtökohdaksi tulisi asettaa oikeuden syntymishetken rakentamiskustannus, jolloin tien tekemisen kustannusten voitaisiin katsoa tulleen kuoletetuiksi 15 vuodessa. Osakkaan kustannusosuus määräytyisi hänen tiestä saamansa hyödyn perusteella sen mukaan kuin on katsottava kohtuulliseksi kussakin yksittäistapauksessa. Korvausta koskeva asia ratkaistaisiin, kun tieoikeus perustetaan tai kun tieoikeuden haltijan tienkäyttö lisääntyy tai kun käyttömaksu määrätään.

Pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädettäisiin, ei koskisi sellaista ositettaessa syntyntä kiinteistöä, jota vastaavalta osalta tienpitovelvollisuus on jo otettu huomioon osittamisen kohteena olleen kiinteistön tienpitovelvollisuutta määrättäessä. Säännös vastaisi nykyisen lain 24 §:n 2 momenttia.

41 §. Tiemaksun ja käyttömaksun määrääminen. Pykälässä säädettäisiin tiemaksujen ja käyttömaksujen määräämisestä. Pykälän 1 momentin mukaisesti tiekunta määräisi tiemaksut.

Pykälän 2 momentin mukaan tiemaksujen määräämistä varten toimitsijamiehen tai hoitokunnan olisi laadittava maksuunpanoluettelo, jossa perittäväksi ehdotetut tiemaksut jaetaan tieosakkaille lainvoimaisesta tieyksikkölaskelmasta ilmenevän tieyksikkömäärän suhteessa. Maksuunpanoluettelosta olisi ilmentävä tieoikeus, jonka perusteella tiemaksu peritään, maksuvelvollinen tieosakas, tieyksikkömäärä sekä tiemaksu eriteltynä niin, että siitä ilmenee tieyksikkömäärän perusteella perittävä tiemaksu sekä mahdollinen perusmaksu ja muut maksut, esimerkiksi lisäkustannukset, jotka ovat seurausta siitä, että tieosakas on vaatinut tienpitoa kokonaan tai tietyiltä osin suoritettavaksi ilmeisesti korkeampaa tasoa vastaavana kuin tien rakentamista ja kunnossapitoa koskevissa 19 tai 24 §:ssä edellytetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tiemaksut määräisi tiekunta kokouksessaan hyväksymällä maksuunpanoluettelon. Vastoin tämänhetkistä oikeustilaa, tiekunnan kokous voisi tehdä muutoksia maksuunpanoluetteloon kokouksessaan. Jos tiekunnan kokous muuttaisi perittävien tiemaksujen kokonaismäärää, sen olisi samalla tehtävä siitä aiheutuvat muutokset maksuunpanoluetteloon. Maksuunpanoluetteloon voitaisiin tehdä lisäksi teknisluonteisia oikaisuja. Esitettyyn maksuunpanoluetteloon kokouksessa tiekunnan päätöksellä tehtävät mahdolliset korjaukset voitaisiin vahvistaa siis jo samassa tiekunnan kokouksessa. Tämä nopeuttaisi maksuunpanoluettelon vahvistamista eikä tieosakkaiden tarvitsisi odottaa maksuunpanoluettelon vahvistamista ja uusien maksujen käyttöönottoa seuraavaan kokoukseen, joka saattaisi olla vasta seuraavana vuonna. Jos maksuunpanoluettelon vahvistamisesta ei pystytäkään tekemään päätöstä, siirtyy sen vahvistaminen seuraavaan kokoukseen, johon toimitsijamies tai hoitokunta laatii asiasta esityksen. Tiemaksun määräämistä koskeva päätös olisi täytäntöön-

pantavissa muutoksenhausta huolimatta. Yksityistietoimituksen ja tiekunnan päätöksen välittömästä täytäntöönpanosta säädettäisiin 91 §:ssä. 62 §:n mukaisesti tiekunnan kokouksen pöytäkirjan tulisi olla asianosaisten nähtävänä liitteineen viimeistään neljäntoista päivän kuluttua kokouksen päättymisestä. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, tiemaksuista päättäisivät tieosakkaat yhdessä kuten muistakin tienpitoa koskevista asioista.

Pykälän 4 momentin mukaan käyttömaksun perusteet hyväksyisi tiekunta ja näitä perusteita soveltamalla tiekunta, toimitsijamies tai hoitokunta määräisi käyttömaksut. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, käyttömaksuista päättäisivät tieosakkaat yhdessä.

42 §. Tiemaksun ja käyttömaksun periminen. Tiemaksu perittäisiin maksuunpanoluettelon otteen perusteella ja käyttömaksu tiekunnan, toimitsijamiehen tai hoitokunnan määräyksen perusteella. Käyttömaksujen määräämisessä olisi sovellettava tiekunnan päättämiä käyttömaksun perusteita. Myös nämä perusteet olisi syytä esittää käyttömaksun perimisen yhteydessä. Maksujen erääntymispäivästä suoritettava kuuden prosentin vuotuinen korko sekä kohtuulliset perintäkulut perittäisiin samoin. Maksut, korko ja perintäkulut olisivat suoraan ulosottokelpoisia, ja niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Kohtuullinen perintäkulujen suuruus päätettäisiin tiekunnan kokouksessa. Säännös vastaisi suurilta osin voimassa olevan lain 88 §:ää. Valitus laittoman maksuunpanon perusteella olisi jatkossa tehtävä käräjäoikeudelle.

43 §. Korvaus tien kuntoon panemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan jos tieosakas tai se, jolla on 32 §:n mukainen väliaikainen kulkuoikeus tai 28 §:n mukainen lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, on käyttänyt tietä tavalla, jota ei ole otettu huomioon tieyksikköjä, käyttömaksuja tai 33 §:n 2 momentin mukaista väliaikaisesti kulkuoikeudesta suoritettavaa korvausta määrättäessä ja joka on huomattavasti lisännyt tien kulumista tai vaurioittanut sitä, olisi hän velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan lain 31 §:ää, mutta siinä huomioitaisiin lisäksi tien käyttäminen väliaikaisen kulkuoikeuden nojalla. Lainkohdassa tarkoitettua vaurion voi tien käyttäjä aiheuttaa esimerkiksi liikennöimällä tietä kelirikon aikana vastoin tiekunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan antamaa kieltoa tai kuljettamalla tiellä sellaisia kuormia, jotka ylittävät tien kantokyvyn. Myös esimerkiksi tien käyttäminen jonkin suuren rakennushankkeen toteuttamista varten saattaa aiheuttaa sellaista huomattavaa lisäystä tien kulumisessa, jota lainkohdassa tarkoitettaisiin. Tavanomainen tienkäyttö sitä vastoin ei yleensä voisi aiheuttaa lainkohdassa tarkoitettua korvausvelvollisuutta, vaikka tie olisi sellaisen käytön takia tavalla tai toisella vaurioitunut, ellei kysymyksessä ole tahallinen vahingonteko, jolloin syntyy rikosoikeudellinen rangaistusvastuu sekä vahingonkorvausvelvollisuus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos joku, jolla ei ole oikeutta tiehen, 28 §:n vastaisesti käyttää tietä ja vaurioittaa sitä, on hän velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Oikeus tiehen sisältäisi 2 luvun mukaiset tieoikeudet sekä 32 §:ssä tarkoitettua väliaikaisen kulkuoikeuden. Vastaavasta korvausvelvollisuudesta on voimassa olevassa laissa säädetty 80 §:n 4 momentissa.

44 §. Tieosakkaiden vastuu sitoumuksesta tai velvoitteesta. Pykälän 1 momentin mukaan yhteisestä tienpitoa varten tehdystä sitoumuksesta tai muusta velvoitteesta olisivat keskenään vastuussa tieosakkaat tieyksiköidensä mukaisessa suhteessa. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 73 §:ssä. Voimassa olevaan lakiin esitetään muutosta siltä osin, että tieosakkaat olisivat jatkossa vastuussa yhteisestä sitoumuksesta tai muusta velvoitteesta voimassa olevien tieyksiköiden mukaisessa suhteessa. Laina otetaan yleensä tien parantamista varten ja siitä hyötyvät tieosakkaat aina kulloinkin voimassa olevien tieyksiköiden suhteessa. Lainatapauksissa tiekunta joutuu nykyisin ylläpitämään kaksia tieyksiköitä, mikä voi olla hankalaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos sitoumuksesta tai velvoitteesta johtuvaa maksua ei ole voitu kokonaan tai osittain periä joltakin vastuuvolliselta, vastaavat muut puuttuvasta erästä tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Jos joku osakas ei siis suorittaisi osuuttaan tienpidosta aiheutuneesta velvoitteesta, muut tieosakkaat vastaisivat hänen osuudestaan tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 73 §:n 1 momenttia.

Jos tiekuntaa ei olisi perustettu, tieosakkaat vastaisivat tienpitovelvoitteista vain antamansa sitoumuksen perusteella siten kuin jäljempänä ehdotettavassa 69 §:ssä säädettäisiin.

45 §. *Uuden tieosakkaan vastuu sitoumuksesta tai velvoitteesta.* Koska tieosakkuus perustuu kiinteistön omistamiseen, osakaskiinteistön uusi omistaja tulee tieosakkaaksi edellisen omistajan sijaan. Sama koskee osittamisessa alkuperäisestä osakaskiinteistöstä muodostettujen kiinteistöjen omistajia. Kiinteistöön liittyvät rasitteen tyyppiset velvoitteet seuraavat yleistenkin periaatteiden mukaan kiinteistöä. Selvyyden vuoksi yksityistielaisissa on kuitenkin tarkoituksenmukaista säilyttää nimenomainen säännös asiasta.

Pykälän 1 momentin mukaan kiinteistöä ositettaessa vastuu 44 §:ssä tarkoitettusta sitoumuksesta tai velvoitteesta siirtyisi osittamisessa muodostetuille kiinteistöille näille määrättävien tieyksikköjen mukaisessa suhteessa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 73 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos muussa kuin 1 momentissa mainitussa tapauksessa tulee sitoumuksen tai velvoitteen syntyminen jälkeen uusi tienpitovelvollinen ja sitoumuksen tai velvoitteen aiheuttaneesta toimenpiteestä koituu tietä käytettäessä myös hänelle hyötyä, voidaan tieyksikköjä hänelle määrättäessä samalla päättää, että hänen on vastattava sitoumuksesta tai velvoitteesta tieyksikköjensä mukaisesti, ei kuitenkaan suuremmalla kuin hänen sanotusta toimenpiteestä saamaansa hyötyä vastaavalla määrällä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 73 §:n 3 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tienpitovelvoitteiden pysyvyydestä kiinteistön omistusoikeuden siirtyessä. Uudella omistajalla olisi säännöksen nojalla samanlainen velvollisuus osallistua tieosakkuudesta aiheutuviin velvollisuuksiin kuin edellisellä omistajalla on ollut. Kiinteistön uusi omistaja ei säännöksen mukaan kuitenkaan olisi henkilökohtaisesti vastuussa edellisen omistajan aikana erääntyneiden rahasuoritusten maksamisesta. Momentti sääntelisi siten ainoastaan muiden kuin rahana suoritettavien tienpitovelvoitteiden sitovuutta kiinteistön kaupassa. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 74 §:ää.

46 §. *Tieosakkaan oikeus vaatia suorittamansa maksu siihen velvolliselta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tieosakkaan oikeudesta vaatia toisen tieosakkaan puolesta suorittamansa maksu kyseiseltä maksuun velvolliselta tieosakkaalta. Edellä esitetyn mukaisesti, jos joku osakas ei suorita osuuttaan tienpidosta aiheutuneesta velvoitteesta, muut tieosakkaat vastaisivat 44 §:n nojalla hänen osuudestaan tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Toisen tieosakkaan puolesta maksun suorittaneella osakkaalla olisi tämän pykälän nojalla oikeus periä maksettu määrä maksunsa laiminlyöneeltä osakkaalta. Kiinteistön luovutuksensaajalla olisi 2 momentin mukaan vastaavasti oikeus periä kiinteistön luovuttajalta tämän puolesta suorittamansa tienpidosta aiheutuneet maksut. Tässä pykälässä tarkoitettuja maksuja koskevat vaatimukset käsiteltäisiin 3 momentin mukaan käräjäoikeudessa.

47 §. *Lakisääteinen panttioikeus ja vakuus tiemaksun suorittamisesta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kiinteistö olisi panttina tämän lain mukaisista tieosakkaille tulevista maksuista, mukaan lukien tie- ja käyttömaksut sekä niiden lisäksi muutkin lain mukaiset maksut, kuten 40 §:n mukaan määrättävistä tien tekemisen kustannuksista. Silloinkin kun yksityistielain mukaisilla osakaskiinteistöön kohdistuvilla maksuilla on lakisääteinen panttioikeus, sen

merkitys jäänee vähäiseksi. Koska tiemaksut ovat usein rahamäärältään pieniä, asetuksella määrättävä kirjattavan saamisen vähimmäissuuruus saattaa estää kirjaamisen. Panttioikeus tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun varoja kerätään tien rakentamis- ja perusparannuskustannuksiin. Vaikka esimerkiksi tie- tai käyttömaksujen kirjaaminen lakisääteiseksi panttioikeudeksi olisi mahdollista, panttioikeus voidaan maakaaren (540/1995) 20 luvun 2 §:n mukaan ilmoittaa merkittäväksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin vasta kun maksujen suorittaminen on laiminlyöty. Vuotuisten maksujen osalta kirjaamisilmoitusta ei voida tehdä ennen maksujen erääntymistä.

Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen maksujen lakisääteisestä panttioikeudesta. Lakisääteiseksi panttioikeudeksi voidaan kirjata kaikki sellaiset rahamääräiset saamiset, jotka sitovat kiinteistön luovutuksensaajaa. Selvytyden vuoksi momentissa luetellaan ne lainkohdat, joissa tarkoitetut saamiset saisivat panttioikeuden suoraan lain nojalla.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin voimassa olevan lain 79 §:ää vastaavasti, että jos tieosakas ei omista sellaista kiinteistöä, josta tiemaksut saadaan ottaa etuoikeudella, tieosakkaat voivat päättää, että edellä tarkoitetun tieosakkaan on annettava vakuus velan tai muun velvoitteen sen osan suorittamisesta, joka vastaa tieosakkaan osuutta vastuusta, taikka että tieosakkaan on ennakolta suoritettava osuutensa velasta tai muusta velvoitteesta. Ennakolta maksettua erää ei voitaisi käyttää eikä ulosmitata muuhun tarkoitukseen kuin kysymyksessä olevan velvoitteen maksamiseen.

5 luku Yksitystien hallinto

48 §. *Yksitystien hallinnointi.* Pykälässä säädettäisiin, millä tavalla tämän lain soveltamisalaan kuuluvien yksityisteiden hallinnointi voidaan hoitaa.

Pykälän 1 *momentin* mukaan yksittäistä tai useampaa yksityistietä hallinnoimaan tienpidosta vastaten voitaisiin perustaa tiekunta. Tieosakkaat voisivat halutessaan hallinnoida yksityistietä myös järjestäytymättöminä keskenään asiasta sopien.

Pykälän 2 *momentissa* mahdollistettaisiin ulkopuolisen toimijan valtuuttaminen huolehtimaan yksitystien tienpidosta, jos tieosakkaat näin päättäisivät.

49 §. *Tiekunnan perustaminen.* Pykälässä säädettäisiin tiekunnan perustamiseen liittyvistä yksityiskohdista. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, miten tiekunta voidaan perustaa. Tiekunta voitaisiin perustaa edelleen yksityistietoimituksessa, kuten se on tähänkin asti perustettu. Erityisesti tiekunta tulisi perustaa yksityistietoimituksessa silloin, kun yksityistietoimituksessa perustettaisiin tieoikeus tai tieoikeudet uuden tien rakentamista varten. Jotta tiekuntien perustamiseen saataisiin joustavuutta ja yksityisteiden järjestäytymistä pystyttäisiin edistämään, tiekunta voitaisiin perustaa myös tiekunnan perustamiskokouksessa. Tämä edellyttäisi sitä, että tiekunnan perustamiskokoukseen olisivat kaikki yksityistien tieosakkaat kutsuttu ja että asianmukainen tieto tiekunnan perustamisesta ilmoitettaisiin 4 momentin mukaisesti kiinteistötietojärjestelmään. Käytännössä tiekunnan perustamiskokouksessa voitaisiin perustaa tiekunta vain jo olemassa olevalle yksityistielle, jonka tienpito on kyseiseen hetkeen asti hoidettu järjestäytymättömästi. Tiekunnan perustaminen voitaisiin tehdä myös kiinteistörekisterinpitäjän päätöksellä tilanteissa, jossa yksityistietoimitusta on haettu ja toimitsijainsinööri katsoo, että asian käsitteleminen yksityistietoimituksessa ei ole tarpeen.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että yksityistietoimituksessa olisi määrättävä tietä koskevien asioiden hoitamista varten perustettavaksi tieosakkaiden muodostama tiekunta, jos sitä

tieosakkaiden lukumäärän tai tienpidon asianmukaisen hoitamisen vuoksi tai muusta tällaisesta syystä olisi pidettävä tarpeellisenä. Vaikka suurempien yksityistiekokonaisuuksien muodostaminen nähdään tavoiteltavaksi asiaksi, uutta rakentamatonta tietä ja ennestään olevaa tietä varten ei kuitenkaan voitaisi määrätä perustettavaksi yhteistä tiekuntaa, jos kaksi kolmannesta ennestään olevan tien läsnä olevista osakkaista sitä vastustaisi. Tämä olisi kuitenkin lievennys voimassa olevaan lakiin, jossa edellytyksenä yhteisen tiekunnan rakentamiselle on, että enemmistö ennestään olevan tien läsnä olevista osakkaista ei asiaa vastusta.

Riippumatta siitä, miten tiekunta perustetaan, olisi *3 momentin* mukaan perustamishetkellä päätettävä, olisiko tiekunnan toimielimenä oleva toimitsijamies vai vähintään kolmijäseninen hoitokunta. Samalla olisi valittava toimitsijamies tai hoitokunta ja näille tarvittavat varajäsenet sekä tehtävä päätös tiekunnan nimestä ja tiekunnan sääntöjen käyttöön otosta. Jos tiekunta päättäisi olla ottamatta sääntöjä käyttöönsä, se voisi tehdä sen myöhemminkin esimerkiksi tiekunnan kokouksessa. Momentissa säädettäisiin lisäksi tiekunnan syntyvän vasta, kun sen perustamisesta on tehty merkintä kiinteistötietojärjestelmään.

50 §. *Yksityistietä koskevan tiedon vieminen tietojärjestelmiin.* Pykälässä säädettäisiin, että yksityistierekisterissä olisi oltava ajantasaiset tiedot 89 §:ssä säädetyistä asioista, erityisesti yksityisteiden toimielimestä ja hallinnosta, tiekunnan säännöistä ja yhteystiedoista. Voimassa olevakin laki on velvoittanut yksityistierekisterin tietojen olemassaoloa, mutta käytäntö on osoittanut, että rekisteriä ei päivitetä tiekuntien osalta niin usein kuin olisi tarpeen. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin yksiselitteisesti, että tiekunnan tietojen on oltava ajantasaisina yksityistierekisterissä. Tämän lisäksi tiekunnan toimielimen olisi huolehdittava, että yksityistiestä olisi 56 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja painorajoituksia ja 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua tien käytön kieltämistä tai rajoittamista koskevat ajantasaiset tiedot kansallisessa tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä. Näillä tiedoilla tarkoitetaan erityisesti yksityistien sillan tai lautan tai muun tienosan suurinta sallittua kuormitusta eli mahdollista painorajoitusta sekä tietoa tienkäyttöä koskevista mahdollisista rajoituksista ja mahdollisista sulkulaitteista. Edellä 29 §:n 2 momentin mukaan kiello tai rajoitus olisi annettava tiedoksi asettamalla asianmukainen liikenteenohjauslaite. Tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä säädetään tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä annetussa laissa (991 /2003), ja sen ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaa nykyään Liikennevirasto. Tietojärjestelmästä käytetään nimeä Digiroad. Siihen on koottu koko Suomen tie- ja katuverkon keskilinjageometria sekä tärkeimmät ominaisuustiedot. Tiekuunta tulee rekisteröidä yksityistierekisteriin 89 §:n mukaisesti, kun se perustetaan, ja toimitsijamiehen tai hoitokunnan tulisi huolehtia siitä, että tiedot muutoksista päivitetään niin yksityistierekisteriin kuin kansalliseen tie- ja katuverkon tietojärjestelmäänkin. Tiekuunnan ajantasaiset tiedot 50 §:ssä mainituissa tietojärjestelmissä ovat myös 83 §:n mukaisia avustuskriteerejä.

Mikäli tiekuntaa ei ole perustettu, olisi tieosakkaiden yhdessä varmistettava, että yksityistiestä on 56 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja painorajoituksia ja 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua tien käytön kieltämistä tai rajoittamista koskevat ajantasaiset tiedot kansallisessa tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä. Tällä varmistettaisiin muun muassa yksityisteiden painorajoitustietojen siirtyminen tietojärjestelmiin myös tilanteissa, kun tiekuntaa ei ole perustettu. Painorajoitustietojen ja muita esteitä koskevan tiedon olemassaolo on hyvin tärkeää muun muassa elinkeinoelämän kuljetusten suunnittelulle.

51 §. *Tiekunnan säännöt.* Pykälässä säädettäisiin tiekuntien mahdollisuudesta laatia tiekunnalle säännöt. Tiekuunnan säännöt valmistelisi toimitsijamies tai hoitokunta ja tiekunta voisi kokouksessaan hyväksyä esityksen sellaisenaan tai muokattuna. Tiekuunnan säännöissä olisi mahdollista sopia tietyistä, erikseen määritellyistä asioista myös ohi lain. Näitä asioita olisivat muun muassa hoitokunnan järjestäytyminen tietyiltä osin, tiekuunnan kokouksen ajankohta tietyiltä osin, kokouskutsukäytännöt tietyiltä osin, kokouksen koollekutsuja, sekä kokousspöytä-

kirjakäytännöt tietyiltä, mutta kuitenkin niin, että edellä mainitut tehtävät tulisivat asianmukaisesti hoidetuksi. Muista asioista tiekunta voisi sopia säännöissään lain puitteissa. Pykälä mahdollistaisi tiekunnan joustavamman hallinnon sekä selkeämmät käytännöt. Koska tiekunnat voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia, olisi hyvä, että tiekunta voisi sopia sille parhaiten sopivista toimintatavoista säännöillä. Esimerkiksi osuuskuntalaissa (421/2013) osuuskunnille mahdollistetaan monissa asioissa hyvin laaja itsemääräämisoikeus sääntöihinsä ohi lain.

Pykälän *2 momentin* mukaan päätöksen tulisi olla yksimielinen, jos säännöissä sovitaan asioista ohi lain. Muissa tapauksissa enemmistöpäätös riittää sääntöjen hyväksymiseksi. Tiekuunnan säännöt eivät kuitenkaan *3 momentin* mukaisesti saisi loukata tieosakkaalle tässä laissa säädettyjä oikeuksia tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Kaikilla tieosakkailla olisi oikeus pyynnöstä saada toimitsijamieheltä tai hoitokunnan puheenjohtajalta jäljennös säännöistä. Säännöt tulisi lähettää tieosakkaille myös 61 §:n mukaisesti kokouskutsun liitteenä. Pykälän *4 momentin* mukaisesti tieosakas olisi oikeutettu vapaasti saattamaan säännöt tiekunnan kokouksen uudelleenkäsiteltäväksi ja tarkastettavaksi, jos hänestä tuntuisi, että niissä olisi jotain korjattavaa tai niitä tulisi tarkastella uudelleen.

Pykälän *5 momentin* mukaisesti säännöt tulisivat voimaan, kun sääntöjen hyväksymisestä olisi tehty merkintä kiinteistötietojärjestelmään.

52 §. *Tiekunnan toimivalta.* Pykälässä säädettäisiin tiekunnan toimivallasta. Tiekuunta ei ole kirjanpitolain (1336/1997) mukainen kirjanpitovelvollinen oikeushenkilö. Tiekuunta voisi kuitenkin tehdä tienpitoa varten tarpeellisia sitoumuksia ja hankkia irtainta omaisuutta sekä kantaa ja vastata velvoitteistaan kuten aiemminkin. Lisäyksenä tiekunnan toimivaltaan ehdotetaan tiekunnalle mahdollisuutta päättää maahan sijoitettavien sähkö- ja viestintäjohtojen ja muiden kiinteistöä tai yhdyskuntaa palvelevan johdon ja sellaiseen liittyvän vähäisen laitteen sijoittamisesta tiealueelle. Tämä keventäisi huomattavasti esimerkiksi nykypäivänä jo välttämättömän viestintäinfrastruktuurin sijoittamisen menettelyä tiealueelle. Tiekuunta voisi myös säännöissään määrätä, että se voisi hankkia, ostaa tai tarjota tiekunnan jäsenille myös muita kuin tienpitoon liittyviä palveluita. Nämä muut palvelut voisivat liittyä esimerkiksi vesi- ja jätehuollon tai muun vastaavan yksityisteiden varrella sijaitsevien kiinteistöjen käyttämiselle välttämättömän infrastruktuurin järjestämiseen. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 62 §:n 1 momenttia.

53 §. *Tiekunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitseminen.* Pykälässä säädettäisiin tiekunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan roolista ja niiden valitsemiseen liittyvistä yksityiskohdista.

Pykälän *1 momentin* mukaan tiekunta valitsee toimitsijamiehen tai hoitokunnan jäsenet ja näiden varajäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan, mutta lyhyempikin aika olisi mahdollinen ja valittavat henkilöt voisivat olla muitakin kuin tieosakkaita, esimerkkeinä paikallinen tieisännöitsijä tai muu aktiiviseksi tiedetty kansalainen alueelta. Pykälä vastaisi tältä osin voimassa olevan lain 58 §:n 2 ja 3 momenttia. Hoitokuntaan kuuluisi kahdesta viiteen varsinaista jäsentä, jollei säännöissä määrättäisi toisin. Jos hoitokuntaan kuuluisi vähemmän kuin kolme jäsentä, hoitokunnassa olisi oltava ainakin yksi varajäsen.

Pykälän *2 momentin* mukaan toimitsijamiehellä, hoitokunnan jäsenellä sekä näiden varajäsenillä kuten myös tilin- tai toiminnantarkastajilla, jos sellaiset on 58 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan valittu tilitystä tarkastamaan, olisi oikeus saada tehtävästään tiekunnan kokouksen määräämä kohtuullinen palkkio sekä korvaus tehtävästä heille aiheutuneista kustannuksista.

54 §. *Hoitokunnan järjestäytyminen ja ilmoitus Maanmittauslaitokselle.* Pykälässä säädettäisiin hoitokunnan järjestäytymisestä sen jälkeen kun tiekuunta on perustettu ja toimielin on va-

littu, tai kun toimitus on vaihdettu. Lisäksi säädettäisiin Maanmittauslaitokselle tehtävästä ilmoituksesta, joka olisi tehtävä, kun tiekunta on perustettu tai sen toimielimiin tehty muutoksia.

Pykälän *1 momentin* mukaan hoitokunta valitsisi varsinaisten jäsentensä keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ellei tiekunta ole heitä valinnut. Hoitokunta kokoontuisi *2 momentin* mukaisesti puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta ja olisi päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja puolet varsinaisista jäsenistä henkilökohtaisesti tai varajäsenen edustamana olisivat paikalla. Varajäsenet eivät ole jäsenten henkilökohtaisia varajäseniä. Hoitokunnan päätökseksi katsottaisiin *3 momentin* mukaisesti se mielipide, jota enemmistö on kannattanut. Jos äänet menisivät tasan, puheenjohtajan ääni ratkaisisi. Pykälässä ei esitettäisi muutosta vallitsevaan oikeustilaan. Momentin sisältö vastaisi voimassa olevan lain 59 §:ää.

Pykälän *4 momentin* mukaan hoitokunnan olisi järjestäydyttävä heti tultuaan valituksi. Hoitokunnan tai toimitsijamiehen, riippuen siitä, kumpi toimitus tiekuntaan olisi valittu, olisi tehtävä Maanmittauslaitokselle ilmoitus tiekunnan perustamisesta sekä tiekuntaa ja sen toimielintä koskevista muutoksista. Ilmoituksessa olisi mainittava tiekunnan nimi ja kotipaikka, toimitsijamies ja hänen varajäsenet tai hoitokunnan puheenjohtaja, muut jäsenet ja varajäsenet sekä heidän yhteystietonsa sekä tieto siitä, onko tiekunnalle hyväksytty säännöt ja, jos säännöt on hyväksytty, liitettävä ne ilmoitukseen. Edellä 49 § 4 momentin mukaisesti uutta tiekuntaa perustettaessa tiekunta syntyy vasta, kun sen perustamisesta on tehty merkintä kiinteistötietojärjestelmään edellä kuvatulla tavalla.

55 §. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan vastuu sekä esteellisyys. Pykälässä säädettäisiin toimitsijamiehen ja hoitokunnan vastuista ja siihen liittyvästä toiminnasta. Pykälän *1 momentin* mukaan toimitsijamies ja hoitokunta vapautuisivat korvausvastuusta siinä tapauksessa, jos tiekunta on hyväksynyt vahingon aiheuttaneen toimenpiteen tilitystä tarkastettaessa tai jossain muussa yhteydessä ja näin antanut toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle vastuuvapauden. Toimitsijamies tai hoitokunta voi aiheuttaa tiekunnalle vahinkoa myös muilla tavoilla kuin mihin tiekunnan tilityksen tarkastamisella voi ottaa kantaa. Vastuuvapaus olisi tiekunnan osalta myönnettävissä tiekunnan kokouksessa myös muulla tavoin, jos tämä asian luonteen takia nähtäisiin tarpeelliseksi.

Pykälän *2 momentin* mukaisesti tiekunnan kokous ei tarvitsisi toimitsijamiehen tai hoitokunnan jäsenen tai näiden varajäsenen tai tilin- tai toiminnantarkastajan vapauttamiselle erityistä syytä, vaan se voisi halutessaan vapauttaa edellä mainitut tehtävistään ennen toimikauden päättymistä. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 61 §:ä.

Pykälän *3 momentin* mukainen esteellisyys koskisi taloudellisesti merkittävien sopimusten ja muiden merkittävien asioiden käsittelyä tilanteessa, jossa toimitsijamiehen tai hoitokunnan jäsenen yksityinen etu saattaisi olla ristiriidassa tiekunnan edun kanssa. Pykälässä tarkoitettu sopimuksenteosta johtuva esteellisyys koskisi mitä tahansa merkittävää varallisuus oikeudellista sopimusta. Sen sijaan rahalliset arvot eivät vähäisiä sopimuksia, esimerkiksi yksityistien päivittäiseen hoitoon liittyvää tien aurausta esteellisyys ei koskisi. Jotta tiekuntien joustavat toimintatavat turvataisiin myös tulevaisuudessa, on nähty, että tilanteissa, joissa tarjontaa mahdollisten ylläpitotoimien suorittajiksi ei ole, voisivat tarjota palvelujaan myös toimitsijamies tai hoitokunnan jäsen. Sopimukseen rinnastuisi myös lahjan tai lahjanluonteisen etuuden antaminen toimitsijamiehelle tai hoitokunnan jäsenelle. Esteellisyys syntyisi myös, kun asianomainen olisi ollut sopimuksenteossa toisen osapuolen avustaja, edustaja tai asiamies. Esteellisyys syntyisi niin ikään silloin, kun hallituksen jäsen tai toimihenkilö on huomattava omista-

ja siinä yhtiössä, jonka kanssa sopimus tehdään. Momentti vastaisi pitkälti, mitä yhdistyslain 37 §:ssä on säädetty.

56 §. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävät. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävistä säädettäisiin pitkälti samoin kuin on aiemminkin säädetty. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävät liittyisivät muutamaan pääteemaan, eli lähinnä tiekunnan edustamiseen, tilinpidon ja talousasioiden valmisteluun sekä yksityistien käytön laajuuden määrittämiseen sekä muutamaa pienempään asiakokonaisuuteen. Pykälän 1 momentin mukaan tiekunnan teiden tienpidosta ja tiekunnan hallinnosta sekä niiden asianmukaisesta järjestämisestä tiekunnan antamien ohjeiden mukaisesti huolehtisi toimitsijamies tai hoitokunta. Toimitsijamies tai hoitokunta vastaisi myös siitä, että tiekunnan varainhoito ja sen valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitsisi tiekunta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiekunnan nimen kirjoitusoikeudesta sekä tiekunnan edustamisesta tuomioistuimissa ja muissa viranomaisasioissa. Tiekuntaa koskeva oikeustoimi tulee tiekuntaa sitovaksi, kun sen on tiekunnan puolesta tehnyt se, jolla on oikeus kirjoittaa tiekunnan nimi. Jotta menettelyt olisivat joustavia ja palvelisivat mahdollisimman hyvin myös pikaisia käsittelyjä, voisi tiekuntaa edustaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaismenettelyissä toimitsijamies, hoitokunnan jäsen tai näiden varajäsen. Näiden tulisi tarvittaessa osoittaa asemansa tiekunnan kokouksen pöytäkirjan otteella. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 62 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa luetteloitaisiin asioita, joita toimitsijamiehen tai hoitokunnan olisi erityisesti hoidettava. Tämän lisäksi toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävistä on säädetty erityisesti 50, 54 ja 67 §:ssä.

Tiekunnan tilinpito ja talousasioiden valmistelu sekä edellä mainittuihin kiinteästi liittyvä tie- ja käyttömaksujen keräämisen valmistelu kokonaisuudessaan olisivat toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtäviä. Varsinaiset päätökset toimitsijamiehen tai hoitokunnan tekemien ehdotusten pohjalta tekisi kuitenkin tiekunta. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi edellisen varainhoitokauden tilityksen ja seuraavan varainhoitokauden talousarvion valmistelu sekä tieyksikkölaskelman sekä maksuunpanoluetteloehdotuksen valmistelu. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tulisi määrätä käyttömaksut vahvistettujen perusteiden ja kysymyksessä olevan kuljetuksen mukaisesti sekä huolehtia niiden perimisestä. Käytännössä tämä tarkoittaisi laskujen laatimista, lähettämistä sekä huolehtimista siitä, että tie- ja käyttömaksut maksetaan.

Momentin 7 kohdan mukaisesti toimitsijamiehen tai hoitokunnan olisi kutsuttava koolle tiekunnan vuosikokous ja tarvittaessa ylimääräinen kokous silloin, kun siihen olisi aihetta. Tie- kunnan kokouksen ajankohdasta säädettäisiin jäljempänä 60 §:ssä.

Toimitsijamies tai hoitokunta pystyisi myös antamaan yksityistien käyttöön liittyviä kieltoja, rajoituksia ja lupia (kohdat 8-10). Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä olisi rajoittaa tai kieltää, määrääjäksi tai toistaiseksi, tien kuntoa vaarantava käyttö tilanteissa, joissa tie on rakenteeltaan tilapäisesti heikentynyt, esimerkiksi roudan sulamisen tai runsaiden sateiden seurauksena. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä olisi myös määritellä tarvittaessa mahdollisen sillan tai lautan tai muun tienosan suurin sallittu kuormitus kuten nyt voimassa olevassa laissakin ja lisäksi huolehdittava tiedon saattamisesta Liikenneviraston ylläpitämään kansalliseen tie- ja katuverkon tietojärjestelmään. Edellä mainitun tiedon ajantasaisuus ja olemassaolo olisivat myös 83 §:n mukaisia yksityistieavustuskriteerejä. Edellä esitetyt tehtävät edellyttäisivät sitä, että toimitsijamies tai hoitokunta tuntisi tarpeeksi hyvin tien kunnon ja näin ollen pystyisi rajoittamaan tienkäyttöä, jos siihen ilmenisi aihetta. Toimitsijamies tai hoi-

tokunta pystyisi antamaan luvan myös tien tilapäiseen käyttöön. Kun kyseessä olisi pitkäaikaisempi käyttö, luvan antaisi tiekunta.

Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tulisi kohdan 11 mukaan valmistella tiekunnan kokousta varten esitys tiekunnan säännöistä. Toimitsijamiehen ja hoitokunnan olisi pidettävä kohdan 12 mukaan pöytäkirjaa kokouksistaan ja niissä tehdyistä päätöksistä.

57 §. Tiedoksianto tiekunnalle. Haasteen, viranomaisen käskyn tai muun tiedoksiannon katsottaisiin tulleen tiekunnan tietoon, kun se on annettu tiedoksi toimitsijamiehelle tai tämän varajäsenelle taikka hoitokunnan varsinaiselle jäsenelle. Pykälässä myös viitattaisiin kiinteistötietojärjestelmään, jonka ajan tasalla pitäminen ja päivittäminen tiekunnan osalta kuuluisi ehdotuksen mukaan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle. Haasteen, viranomaisen käskyn tai muiden tiedoksi antamisten jouhevuuden ja yleisten käytäntöjen toimivuuden takia olisi kohtuullista, että tiedoksi antaminen katsottaisiin päteväksi myös sellaisissa tilanteissa, joissa tieto on annettu henkilölle, joka ei enää hoida kysymyksessä olevaa tehtävää, mutta on edellä mainitun kiinteistötietojärjestelmän mukaan tiekunnan toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja. Tämä myös korostaisi tiekuntien velvollisuutta pitää niitä koskevat yksityistierekisterin tiedot ajantasaisina. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 62 §:n 3 momenttia.

58 §. Tiekunnan kokous. Pykälässä säädettäisiin tieosakkaiden toimivaltaan kuuluvista asioista. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 64 §:ää. Tieosakkaiden olisi päätettävä tienpidosta ja muista tiekuntaa koskevista asioista tiekunnan kokouksessa. Säännöissä voitaisiin määrätä tai tiekunnan kokouksessa päättää, että tiekunnan kokous voitaisiin pitää osittain tai kokonaan myös puhelimitse, sähköpostitse tai muita tietoliikenneyhteyksiä, kuten etäyhteyttä käyttäen, mutta kuitenkin sillä edellytyksellä, että kaikilla tieosakkailta täytyisi olla mahdollisuus osallistua kokoukseen. Pelkästään sähköpostitse tai muita tietoliikenneyhteyksiä ei voitaisi käyttää, jos kaikilla tieosakkailta ei olisi käytössään kyseisiä laitteita, mutta kyseisiä apuvälineitä käyttämällä pitäisi pystyä kokouksiin niin sovittaessa osallistumaan.

Tiekunnan kokouksessa päätettävät asiat olisi erikseen määritelty niitä koskevissa pykälissä. Pykälän 2 momentissa olisi luetteloitu asioita, joista tässä laissa säädetyn lisäksi tiekunnan tulisi erityisesti päättää. Tiekunnan kokouksessa vahvistettaisiin talousarvio seuraavaa varainhoitokautta varten ja hyväksyttäisiin edellisen varainhoitokauden tilitys toimitsijamiehen tai hoitokunnan esityksestä. Tässä yhteydessä tiekunta antaisi toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle vastuuvapautuksen tiekunnan talouteen liittyvistä toimistaan. Jos vastuuvapaus haluttaisiin myöntää myös muihin asioihin liittyen, pitäisi tiekunnan kokouksen päättää asiasta erikseen.

Tiekunnan kokouksessa vahvistettaisiin myös toimitsijamiehen tai hoitokunnan valmisteleva tieyksikkölaskelma sekä tie- ja käyttömaksujen maksuunpanoluettelo. Maksuunpanoluetteloesitykseen voisi tiekunta tarvittaessa myös esittää muutoksia tehtäväksi ja vahvistaa maksuunpanoluettelon muutettuna.

Tiekunnan kokouksessa päätettäisiin myös rahalainan ottamisesta. Rahalainaa voitaisiin päättää otettavan esimerkiksi tienpitoinvestointeja, kuten tien parantamishankkeita tai sillan parantamista, varten. Tiekunta päättäisi rahalainan ottamisesta toimitsijamiehen ja hoitokunnan tieinvestointia koskevien valmistelujen perusteella. Tiekunta myös päättäisi kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 103 §:ssä tarkoitetun rajankäynnin hakemisesta, jonka tarkoituksena on rajamerkin rakentaminen, siirtäminen tai korjaaminen, jos tiekunnan toimenpiteen vuoksi tällainen rajankäynti olisi tarpeellinen. Tiekunta päättäisi tienpitokustannusten lisäksi mahdollisista yksityistietoimituksista aiheutuvien kustannusten suorittamisesta. Tiekunta voisi halutessaan myös antaa tienpitoa koskevia ohjeita toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle ja näiden ohjeiden sisältö päätettäisiin tiekunnan kokouksessa. Tiekunta päättäisi kokouksessaan muun

kuin tieosakkaan säännöllistä tienkäyttöä koskevasta luvasta sekä lisätieoikeuden perustamisesta ennestään olevaan tiehen. Tie kunta päättäisi myös tiekunnan säännöistä toimitsijamiehen tai hoitokunnan esityksen pohjalta. Tienpidon valtuuttamisesta ulkopuoliselle toimijalle olisi päätettävä tiekunnan kokouksessa.

59 §. Päätöksenteko tiekunnassa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, kuinka tiekunnan kokouksessa äänestettäessä äänet laskettaisiin. Äänimäärä on riippuvainen tieyksikköjen määrästä. Jotta joku tieosakas suurimman tieyksikköjen määrän haltijana ei pystyisi yksin määräämään tiekunnan kokouksessa päätettävistä asioista, on katsottu tarpeelliseksi määritellä niin sanottu äänileikkuri. Kenenkään tiekunnan kokoukseen osallistuvan äänimäärä ei saisi ylittää kolmeakymmentä prosenttia kokouksessa edustettuina olevien osakkaiden yhteisestä tieyksikkömäärästä. Jos kokouksessa joudutaan äänestämään, asiat ratkaistaisiin 2 momentin mukaan äänten enemmistöllä lukuun ottamatta 51 §:n 2 momentissa ja 68 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä. Nämä päätökset koskisivat sääntöjen hyväksymistä tilanteessa, jossa niistä sovitaan ohi lain sekä yksityistien tienpidon valtuuttamista ulkopuoliselle toimijalle. Näiden päätösten on arvioitu olevan yksittäisen tieosakkaan oikeusturvan kannalta niin tärkeitä, että yksimielinen päätös asiasta on tarpeellinen. Pykälän 3 momentin mukaan tieosakkaalla olisi oikeus valtuuttaa toinen henkilö käyttämään puolestaan puhe- ja äänivaltaansa tiekunnan kokouksessa. Valtakirjojen käyttö tiekunnassa on yleistymään päin ja edesauttaa joustavaa päätöksentekoa. Yhä useampi tieosakas asuu jossain muualla kuin yksityistien varrella ja näin ollen osallistuminen tiekunnan kokouksiin ei aina ole säännöllistä. Mahdollisuus valtuuttaa joku muu käyttämään äänioikeutta on nähty tärkeäksi, jotta teiden kunnossapidon kannalta tärkeät päätökset tulisi tehtyä oikeudenmukaisesti ja tehokkaan tienpidon kannalta oikea-aikaisesti.

60 §. Tiekunnan kokouksen ajankohta. Pykälässä säädettäisiin tiekunnan kokouksien ajankohdasta ja niiden pitämisestä. Tiekunnan olisi pidettävä vuosikokous joka vuosi ja tarpeen vaatiessa myös muita ylimääräisiä kokouksia. Voimassa olevasta laista poiketen tiekunnan kokouksen ajankohdasta voitaisiin päättää tiekunnan kokouksessa tai säännöissä. On arvioitu, että ehdotettujen muutosten, kuten tiekunnan sääntöjen mahdollistamisen ja tienpitotoiminnan ulkopuoliselle valtuuttamisen mahdollistamisen takia tiekunnan kokouksen pitämistä olisi helpotettava. Tämän takia tiekunnan kokous tulisi kustua koolle, jos vähintään neljännes tieosakkaista vaatisi kokousta pidettäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan tieosakkaat voisivat 1 momentista poiketen tiekunnan kokouksessa tai säännöissä päättää, ettei tie kunta pidä vuosikokousta kaikkina vuosina. Vuosikokousta vastaava kokous olisi kuitenkin pidettävä vähintään joka neljäs vuosi. Esimerkiksi tienpidon valtuuttamista ja toimitsijamiehen tai hoitokunnan kokonpanoa olisi tarkasteltava neljän vuoden välein uudelleen, joten tämän takia vähintään neljän vuoden välein pidettävät tiekunnan kokoukset olisivat välttämättömiä.

61 §. Tiekunnan kokouksen koollekutsuminen. Pykälässä säädettäisiin tiekunnan kokouksen koollekutsumiseen liittyvistä yksityiskohdista. Tiekunnan kokouksesta olisi 1 momentin mukaan ilmoitettava kaikille tieosakkaille, joiden postiosoite on tiekunnan tiedossa tai joka on ilmoittanut tiekunnalle sähköpostiosoitteen tai muun tietoliikenneyhteyden kutsun toimittamista varten. Niille, jotka eivät voi ottaa kutsua vastaan sähköisesti, lähetettäisiin siis kutsu kirjeitse. Jos tarvetta ilmenisi, voitaisiin tiekunnan säännöissä määrätä myös näitä kahta tapaa täydentävistä tavoista ilmoittaa tiekunnan kokouksen ajankohta, kuten lehti-ilmoitus tai muu ilmoitus erikseen sovitussa paikassa. Kutsut olisi toimitettava tieosakkaille vähintään 14 päivää ennen kokousta. Tiekunnan kokouksen koollekutsuminen noudattaisi pitkälti asunto-osakeyhtiölain kokouskutsukäytäntöjä.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siitä, mitä kokouskutsussa olisi mainittava tiekunnan kokouksessa käsiteltävistä asioista. Ehdotus maksuunpanoluetteloksi olisi toimitettava tieosakkaille kokouskutsun liitteenä tai kokouskutsussa olisi ilmoitettava, miten maksuunpanoluettelo on nähtävillä. Myös jäljennös tiekunnan säännöistä olisi toimitettava aina kokouskutsun liitteenä. Tieosakkailta tulisi olla mahdollisuus tutusta ehdotukseen vähintään 14 päivän ajan ennen kokousta. Vuosikokouksen kokouskutsussa olisi lisäksi mainittava kokouksessa päätettävistä tienpitoa koskevista merkittävistä asioista. Vuosikokouksen osalta kokouskutsussa ei tarvitsisi käydä läpi jokaista käsiteltävää asiakohtaa, kunhan merkittävät tienpidolliset asiat kävisivät ilmi. Tällaisia tienpidollisesti merkittäviä asioita olisivat mm. maksuunpanoluettelon vahvistaminen, yksityistien parantamishankkeesta päättäminen, rahalainan ottaminen, tienpidon valtuuttaminen ulkopuoliselle taholle ja tiekunnan sääntöjen vahvistaminen. Merkittäviä tienpidollisia asioita olisivat yleisesti ottaen asiat, joiden voidaan odottaa herättävän mielenkiintoa ja toisistaan eroavia näkemyksiä tieosakkaiden keskuudessa. Ylimääräisen kokouksen kokouskutsussa tulisi mainita kaikki kokouksessa käsiteltävät asiat.

3 *momentin* mukaan tieosakkaille tulisi varata mahdollisuus tutustua edellisen vuosikokouksen jälkeen laadittuihin hoitokunnan pöytäkirjoihin 14 päivää ennen tiekunnan vuosikokousta. Kokouskutsussa tulisi ilmoittaa, miten ja missä pöytäkirjat ovat nähtävillä.

Jos toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja tai tarvittaessa näiden varajäsen tai muu tiekunnan säännöissä määritelty taho laiminlöisi kokouksen koollekutsumisen, vaikka esimerkiksi 60 §:n mukainen neljännes kokousta vaatisi pidettäväksi, voitaisiin kokous 4 *momentin* mukaan pitää sitä vaativan hakemuksesta pidettävän yksityistietoimituksen yhteydessä toimitusinsinöörin johdolla tai Valtion lupa- ja valvontavirasto voisi tieosakkaan hakemuksesta, varattuaan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle tilaisuuden tulla kuulluksi, oikeuttaa hakijan kutsuaan tieosakkaat kokoukseen siten, kuin 1 *momentissa* säädetään.

62 §. *Tiekunnan kokouksen pöytäkirja.* Pykälässä säädettäisiin tiekunnan kokouksen pöytäkirjan laatimisesta ja jakamisesta. Kokouksen puheenjohtajan tai muun tiekunnan säännöissä määritellyn tahon olisi huolehdittava siitä, että kokouksessa tehdyistä päätöksistä laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirja tulisi hyväksytyksi niin, että kokouksen puheenjohtaja allekirjoittaisi ja vähintään kaksi kokouksessa tai säännöissä sitä varten valittua henkilöä sen tarkastaisi. Allekirjoitus voi olla myös digitaalinen. Myös kokous voisi itse hyväksyä pöytäkirjan. Pöytäkirjan tulisi olla asianosaisten nähtävänä viimeistään neljäntoista päivän kuluttua kokouksen päättymisestä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan kaikilla tieosakkailta ja muilla, joita kokouksessa käsitellyt asiat koskevat, olisi oikeus pyynnöstä saada toimitsijamieheltä tai hoitokunnan puheenjohtajalta ote tai oikeaksi todistettu jäljennös pöytäkirjasta.

63 §. *Tiekuntaan kohdistuvat muutokset.* Pykälässä säädettäisiin tiekunnan yhdistämisestä, jakamisesta, lakkauttamisesta sekä tien tai tienosan liittämisestä.

Pykälän 1 ja 2 *momentissa* säädettäisiin, että kahden tai useamman tiekunnan yhdistämisestä, tiekunnan jakamisesta sekä tiekunnan lakkauttamisesta voitaisiin päättää yksityistietoimituksessa kuten nyt voimassa olevassa laissakin tai kyseisten tiekuntien päätöksellä. Tie kuntien yhdistäminen tie kuntien päätöksellä edellyttäisi sitä, että tiekunnat kokouksissaan päättäisivät tie kuntien yhdistämisestä ja hyväksyisivät tulevan tie yksiköinnin. Tie kuntien kokouksissa tulisi päättää myös toimitsijamiehen tai hoitokunnan käyttämisestä sekä heidän valitsemisestaan. Esiteksen tulevasta tie yksiköinnistä sekä toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitsemisesta valmistelisivat yhdistettävien tie kuntien toimitsijamiehet tai hoitokunnat. Kahdesta tai useammasta tiekunnasta muodostunut uusi tie kunta voitaisiin perustaa myös kiinteistörekisterin pitä-

jän päätöksellä, jos asian käsitteleminen yksityistietoimituksessa ei olisi erityisestä syystä tarpeen. Jos tiekunta on perustettu 49 §:n 2 momentin perusteella, tiekunnan lakkauttamisesta olisi tiekunnan ilmoitettava kiinteistörekisterinpitäjälle ja samalla toimitettava viimeinen tien kunnossapidon yksikkölaskelma. Tien tai tienosan liittämistä tiekunnan tiehen voitaisiin päättää yksityistietoimituksessa tai myös tiekunnan ja liitettävän tienosan tieosakkaiden sopimuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jolloin maantie lakkautetaan. Tällöin olisi ensisijaisesti selvitettävä mahdollisuutta liittää lakkauttamisen seurauksena perustettava yksityistie jo olemassa olevaan tiekuntaan. Jos lakkauttamisen seurauksena syntyvää yksityistietä ei perustelluista syistä voitaisi liittää olemassa olevaan tiekuntaan, voitaisiin sitä varten perustaa oma tiekuntansa. Edellä mainittuja perusteltuja syitä olisivat mm. tien liittämiseen sopimaton sijainti sekä se, että tien liittämällä olemassa olevan yksityistien tieosakkaiden kustannukset syytä tai toisesta kasvaisivat huomattavasti.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen muutosten edellytyksistä. Muutoksen tulisi olla tienpidon tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta tarpeellinen eikä se saisi aiheuttaa millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan olisi tehtävä Maanmittauslaitokselle ilmoitus edellä 1–3 momenteissa tarkoitetuista muutoksista. Muutos tulisi voimaan, kun siitä on tehty merkintä kiinteistötietojärjestelmään.

64 §. *Tiekunnan, toimitsijamiehen tai hoitokunnan päätöksen oikaisu.* Pykälässä säädettäisiin siitä, millä tavoin tiekunnan, toimitsijamiehen tai hoitokunnan tekemään päätökseen olisi haettava oikaisua.

Pykälän 1 momentin mukaan tieosakas tai muu asianosainen, jonka oikeutta tiekunnan päätös koskee, voisi vaatia tiekunnan kokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain tai tiekunnan sääntöjen vastainen taikka loukkaa hänen oikeuttaan. Tällaisia olisivat esimerkiksi tilanteet, joissa päätös on tehty väärin perustein tai menettelyllisesti puutteellisesti tai lainvastaisesti ja asianosainen haluaa asian käsiteltäväksi tiekunnan kokouksessa vielä kertaalleen. Oikaisuvaatimuksen yhteydessä asianosaisen hakijan tulisi esittää perustelut oikaisuvaatimukselle.

Pykälän 2 momentin mukaisesti oikaisuvaatimus olisi esitettävä 30 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Tiekuunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan olisi 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemisestä kutsuttava tiekunnan kokous koolle käsittelemään oikaisuvaatimus. Toimitsijamiehellä tai hoitokunnalla olisi myös oikeus itse samassa ajassa ratkaista itse tekemänsä päätöstä koskeva oikaisuvaatimus. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi toimitsijamiehen tai hoitokunnan tiekunnan käyttömaksujen perusteiden pohjalta määräämää käyttömaksua.

Jollei oikaisua suoritettaisi, oikaisun pyytäjä voisi moittia päätöstä nostamalla kanteen tiekuntaa vastaan käräjäoikeudessa 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaamisesta. Asiasta säädettäisiin 65 §:n 3 momentissa, johon 3 momentissa viitattaisiin.

65 §. *Tiekunnan päätöksen moittiminen.* Pykälässä säädettäisiin tiekunnan päätöksen moittimiseen liittyvistä yksityiskohdista. Pykälän 1 momentin mukaisesti tieosakas tai muu asianosainen pystyisi moittimaan tiekunnan kokouksen tai perustamiskokouksen päätöstä, jonka katsoisi tehdyn vastoin lakia tai tiekunnan sääntöjä taikka loukkaavan hänen oikeuttaan tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Moitekanne tiekuntaa vastaan olisi nostettava käräjäoikeudessa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Muussa yhteisölaainsäädännössä, esimerkiksi asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009), muutoksenhaku yhteisön päätöksiin on yleisesti järjestetty moitekanteella käräjäoikeuteen. Ratkaisu olisi linjassa tämän kanssa.

Jos päätös koskisi sellaisen asianosaisen oikeutta, joka ei ole tieosakas ja joka ei ole ollut siinä kokouksessa saapuvilla, jossa päätös on tehty, olisi hänellä *2 momentin* mukaan oikeus nostaa moitekanne kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, kun hän on saanut todisteellisen tiedon päätöksestä.

Jos päätöksen johdosta olisi tehty 64 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus, tieosakkaalla olisi *3 momentin* mukaan kuitenkin oikeus nostaa kanne tiekuntaa vastaan kärjäoikeudessa 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaamisesta. Tarkoitus on, että tiekunnan kokouksen päätökseen tyytymätön tieosakas voisi vaihtoehtoisesti hakea oikaisua päätökseen tai saattaa asian suoraan kärjäoikeudessa moiteasiana käsiteltäväksi hakematta siihen ensin oikaisua.

Ehdotetaan *4 momentissa* säädettäväksi, että tiekuntien päätöksiä koskevia moitekanteita käsittelevät ainoastaan Etelä-Savon, Kanta-Hämeen, Lapin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Vantaan ja Varsinais-Suomen kärjäoikeudet. Kyseisten kärjäoikeuksien yhteydessä toimivat kiinteistönmuodostamislain 20 luvussa säädetty maa-oikeudet. Moitekanteita ei kuitenkaan käsiteltäisi maa-oikeuskokoonpanossa vaan niin kuin riita-asioiden käsittelystä yleisesti oikeudenkäymiskaaressa säädetään. Toimivaltainen olisi se kärjäoikeus, jossa toimivan maa-oikeuden tuomiopiirissä alue, jota asia koskee, sijaitsee. Maa-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään kiinteistönmuodostamislain 241 a §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa kärjäoikeuksien tuomiopiireistä maa-oikeuden käsiteltäväksi säädettyissä asioissa (1075/2013). Kiinteistönmuodostamislain 242 §:ssä säädettyä vastaavasti jos tie sijaitisi kahden tai useamman maa-oikeuden tuomiopiirissä, asian ratkaisisi se kärjäoikeus, jonka yhteydessä toimivan maa-oikeuden tuomiopiirissä sijaitsee pääosa siitä tiestä, jota asia koskee.

Maa-oikeuksien tuomiopiirit on määritelty nykyisin maakuntajakoa hyväksi käyttäen. Asiasta säädetään kärjäoikeuksien tuomiopiireistä maa-oikeuden käsiteltäväksi säädettyissä asioissa annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Koska hovioikeuksien tuomiopiirit määritellään puolestaan kärjäoikeuksittain, ja kärjäoikeuksien tuomiopiirit edelleen kunnittain, on tarve säätää erikseen siitä, mikä hovioikeus olisi toimivaltainen käsittelemään valituksen kärjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettuun tiekunnan päätöstä koskevaan moiteasiaan annetusta ratkaisusta. Maa-oikeus saattaa nykyään ratkoa usean eri hovioikeuspiirin alueeseen kuuluvia tapauksia. Ehdotetaan, että toimivaltainen hovioikeus olisi se, jonka tuomiopiirissä tiekunta sijaitsee. Tiekkunnan sijaintikunta olisi siten ratkaiseva.

66 §. Tiekkunnan verovapaus. Tiekkunnalla olisi tämän lain mukaan vapautus tuloveron ja pääomaveron suorittamisesta valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle. Yhteisetuutta verotetaan tuloverolain (1535/1992) 18 § mukaan erillisenä verovelvollisena. Tiekkunta maksaa tuloverolain mukaan tulostaan veroa kunnalle ja seurakunnalle tuloverolain 124.3 §:ssä tarkoitetun tuloveroprosentin mukaan, joka esimerkiksi vuonna 2016 on 6,07. Käytännössä tiekkunnat eivät yleensä maksa tuloveroa lainkaan, koska myös voimassa olevan yksityistielain mukaan tiekkunta on vapaa suorittamasta veroa sille lain mukaan kertyneen tulon perusteella. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 99§:ää.

67 §. Tiekkunnan velkojen erääntyminen ja tiekkunnan purkautuminen. Pykälän *1 momentin* mukaan, jos velkoja on vaatinut erääntyneen velan suoritusta ja jos tiekkunnalla ei ole varoja, olisi tiekkunnan toimielimen viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin velan suorittamista varten koottavien tiemaksujen maksuunpanemiseksi ja perimiseksi tieosakkailta. Tiekkunnan elimen, hoitokunnan tai toimitsijamiehen, tehtävänä olisi 56 §:n mukaisesti huolehtia vahvistettujen tie- ja käyttömaksujen perimisestä sekä hoitaa muutoinkin tiekkunnan taloutta ja varoja esimerkiksi valmistelemalla maksuunpanoluettelo tiekkunnan kokouksessa vahvistettavaksi. Tieosakkaiden keskinäiset vastuut määräytyisivät 44 §:n mukaan. Jos yksityistietoimituksen toimitus-

kustannukset olisi 79 §:n mukaan määrätty tiekunnan maksettavaksi, mikä on käytännössä tavallista, olisi toimituskustannuksia koskeva tiekunnan velka rinnastettavissa tarkoitettuun tiekunnan vastattavaan selvään ja erääntyneeseen velkaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velkojen maksamisesta tilanteessa, jossa tiekunnan hallinnoima tie lakkaisi. Yksityistie lakkautetaan yksityistietoimituksessa. Tilanteessa, jossa tiekunnan yksityistie lakkaa, erääntyisivät tiekunnan mahdolliset velat maksettaviksi. Tie kunta katsottaisiin purkautuneeksi vasta, kun erääntyneet velat olisi maksettu. Tilanne olisi siis lähtökohtaisesti eri kuin tiekunnan lakkauttamisessa, jolloin yksityistie jäisi edelleen voimaan. Jos purkautuvan tiekunnan varat olisivat velkoja suuremmat, olisi ylijäämä jaettava lakkauttamispäätöksen aikana voimassa olleiden tieyksikköjen mukaan. Ennen ylijäämän jakamista olisi huolehdittava siitä, että mahdollinen tien lakkauttamisvuodelle maksettu valtion- ja kunnanavustus palautetaan siltä osin, kuin sitä ei ole käytetty tienpitoon. Palautus olisi tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tien lakkauttamista koskeva päätös on saanut lainvoiman.

68 §. *Ulkopuolisen toimijan valtuuttaminen.* Pykälässä määriteltäisiin ulkopuolisen toimijan valtuuttamiseen liittyvät yksityiskohdat. Ulkopuolinen toimija voisi olla esimerkiksi tieosakkaiden keskenään muodostama tai muu esimerkiksi tienpitoon liittyviä palveluita tarjoava osakeyhtiö, tai esimerkiksi laajemmin erilaisiin infrastruktuurijärjestelmin, kuten vesi-, jäte-, energia- tai viestintäinfrastruktuuriin liittyviä palveluita tarjoava osuuskunta tai osakeyhtiö. Valtuuttaminen voitaisiin tehdä korkeintaan neljäksi vuodeksi kerrallaan ja valtuuttamiseen liittyvät yksityiskohdat esimerkiksi investointeihin liittyvään päätöksentekoon, tienpidon tasoon ja muihin ehtoihin liittyen käsiteltäisiin tieosakkaiden ja valtuutettavan toimijan välillä tehtävässä sopimuksessa. Valtuuttamisesta olisi päätettävä tiekunnan kokouksessa yksimielisellä päätöksellä. Jos tiekuntaa ei olisi perustettu, sopisivat tieosakkaat asiasta keskenään. Edellä kuvatussa järjestelyssä ulkopuolinen toimija voisi myös kerätä tieosakkailta tiekunnan kokouksessa määritellyn tieyksiköinnin mukaisesti tiemaksut sekä ulkopuolisilta käyttäjiltä käyttömaksut, jos näin sovittaisiin.

Jotta käytäntö pysyisi mahdollisimman selkeänä eikä epäselviä tilanteita syntyisi, pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitkä tahot valtuuttamisen jatkamisesta päättäisivät ja milloin ulkopuolisen toimijan valtuutuksen katsotaan päättyneen, jos päätöstä ei olla syystä tai toisesta tehty. Ulkopuolisen toimijan valtuutuksen jatkamisesta päätettäisiin tiekunnan kokouksessa tai jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaat sopisivat asiasta keskenään. Päätös tulisi tehdä tiekunnan kokouksessa yksimielisesti. Edellä 60 §:ssä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden mukaisesti tiekunnan kokous voitaisiin kutsua koolle käsittelemään esimerkiksi kyseessä oleva valtuutus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ulkopuolinen toimija käyttäisi valtuutuksen nojalla sitä päätösvaltaa, joka ehdotuksen mukaan kuuluisi tiekunnalle tai tieosakkaille. Ulkopuolinen toimia olisi valtuutuksen aikana myös vastuussa tiestä samalla tavalla kuin tie kunta tai tieosakkaat olisivat siitä vastuussa.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tienpidon valtuuttamisesta tiekunnan toimesta muulle taholle, joka voisi olla yksityinen yrittäjä, tieosakkaiden osin tai kokonaan itse omistama yhteisö tai muu taho kuten esimerkiksi kunta. Myös kunnat ovat toisinaan tehneet hoitosopimuksia yksityisteiden osakkaiden kanssa. Tässä pykälässä säädettyä voitaisiin siten täydentää tarvittaessa menettelyä koskevilla tarkemmilla säännöksillä. Tarkoitus on kuitenkin, että etenkin tieosakkaiden tai tiekunnan sekä yksityisen valtuutuksen saajan suhde järjestettäisiin lähtökohtaisesti sopimuksen nojalla.

69 §. Järjestäytymättömät tieosakkaat. Pykälässä säädettäisiin järjestäytymättömiä tieosakkaita koskevista käytännöistä. Jos tieosakkaat toimivat järjestäytymättöminä muodostamatta tiekuntaa, olisi tienpitoa koskeva tieosakkaiden toimenpide, sopimus tai sitoumus sellaisenaan osakasta sitova vain, mikäli siitä on sovittu kirjallisesti ja kyseinen tieosakas on ollut sopimusta tai sitoumusta tekemässä.

Mikäli tieosakkaiden välille syntyy erimielisyyttä velvollisuudesta osallistua toisen osakkaan tietä varten suorittamien toimenpiteiden kustannuksiin ilman tieosakkaiden kesken tehtyä sopimusta, voitaisiin asia viedä yksityistietoimitukseen ratkaistavaksi. Yksityistietoimituksessa tarkasteltaisiin, onko ja missä määrin hyöty olisi koitunut kyseisen osakkaan hyväksi. Tarvittaessa velvoitettaisiin osakasta korvaamaan kohtuullinen ja hänen saamaansa hyötyä vastaava osa kustannuksista. Vaatimus kustannuksiin osallistumisesta olisi tehtävä kolmen vuoden kuluessa toimenpiteen suorittamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tieosakkaan mahdollisuudesta hakea tiekunnan perustamista yksityistietoimituksessa, mikäli hän katsoo sen olevan yksityistien tienpidon sekä asioiden asianmukaisen hoitamisen kannalta välttämätöntä. Edellä ehdotetussa 49 §:ssä säädettäisiin tarkemmin tiekunnan perustamisen edellytyksistä.

70 §. Kantaminen ja vastaaminen ilman tiekuntaa. Pykälässä säädettäisiin järjestäytymättömiä tieosakkaiden tietä koskevien asioiden kantamisesta ja vastaamisesta. Pykälän 1 momentin mukaisesti tieosakkaat vastaisivat ja kantaisivat yhdessä tietä koskevissa asioissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tieosakas saisi kuitenkin yksin ajaa kannetta kaikkien osakkaiden hyväksi, mutta oikeudella olisi oikeus määrätä muut asiaan liittyvät tieosakkaat haastettavaksi asiaan kuultaviksi. Vaikka tieosakas olisi yksin ajanut kannetta muiden tieosakkaiden hyväksi, on hänellä oikeus saada muilta tieosakkailta näiden osuus oikeudenkäyntikuluista, jos osallistuminen kuluihin harkitaan kohtuulliseksi tai oikeudenkäynnillä saavutettu mahdollinen taloudellinen hyöty siihen riittää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin haasteen tiedoksi antamisesta järjestäytymättömille tieosakkaille tilanteessa, jossa tieosakkaita on useita. Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä, mukaan lukien haasteen, haastehakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen tiedoksi antamisesta, säädetään oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa. Momentissa viitattaisiin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 11 §:ään, jossa säädetään tiedoksiannosta kahdelle tai useammalle henkilölle, joita riita-asia yhteisesti koskee. Mainitun säännöksen mukaan asiakirja on lähtökohtaisesti annettava tiedoksi jokaiselle erikseen, mutta jos asiakirja on annettava tiedoksi niin monelle, ettei tiedoksianto voida vaikeuksista toimittaa kullekin erikseen, tuomioistuim voi päättää, että tiedoksianto toimitetaan jollekin heistä. Ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, kenelle tiedoksianto on toimitettu, ja siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, on julkaistava siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:ssä säädetään. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä.

Edellä mainittu ei kuitenkaan estäisi tuomioistuinta asiaa käsitellessään määräämään kantajaa haastamaan kuultavaksi sellaisen tieosakkaan, jolle ei olisi erikseen annettu tietoa haasteesta.

6 luku Yksityistietoimitus

71 §. Yksityistietoimitus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksityisteihin liittyvästä kiinteistötoimituksesta. Kun ehdotuksen mukaan toimituksen kohteina olisivat yksityistiet, olisi kiinteistötoimituskin nimeltään yksityistietoimitus. Tässä toimituksessa perustettaisiin tieosakkaiden tai kiinteistöjen hyväksi tulevat tieoikeudet, määrättäisiin korvaukset ja tehtäisiin tarvitta-

vat kiinteistöjaotuksen muuttamiseen liittyvät niin sanotut kiinteistötekniset toimenpiteet. Toimitusmenettelystä ja korvauksista olisi voimassa, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa säädetään, ellei yksityistielaista muuta johdu. Paitsi edellä tarkoitettu oikeuksia luova eli konstitiivinen toimitus, yksityistietoimitus voisi lisäksi olla oikeuksia selventävä toimitus eli deklaratiivinen yksityistietoimitus. Yksityistietoimitus voisi siten olla kuten nykyisinkin vanhan tieoikeuden sijaintia ja leveyttä selventävä toimitus, jossa lisäksi voitaisiin käsitellä se, onko jollakin oikeus tiehen tai vastaava muu lakiin perustuva käyttöoikeus, jos siitä on epäselvyyttä. Yksityistiehankkeiden erityispiirteiden vuoksi on tarpeen antaa erityisiä kiinteistönmuodostamislaisista poikkeavia säännöksiä. Milloin erityissäännöksiä ei ole, sovellettaisiin aina kiinteistönmuodostamislakia, mistä lakiin otettaisiin erillinen säännös 82 §:n 2 momenttiin.

Yksityistietoimituksen suorittaisi kiinteistönmuodostamislain 4 §:ssä säännellyn mukaisesti pääsääntöisesti toimitusinsinööri ilman uskottuja miehiä. Kuten kiinteistönmuodostamislain 4 §:ssä säädetään, yksityistietietoimitus voitaisiin edelleen suorittaa ilman uskottuja miehiä, jos kukaan yksityistietoimituksen asianosaisista ei toisin vaadi. Asiasta ei sisällytettäisi yksityistielakiin erillistä säännöstä, vaan asiassa sovellettaisiin sanottua kiinteistönmuodostamislain säännöstä.

Toimituksessa päätettäisiin 1 momentin mukaan tieoikeuden ja muiden tämän lain mukaisten oikeuksien perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta, tienpitovelvollisuuden jakamisesta, tiekunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä yksityistielain mukaan maksettavista tiekorvauksista. Momenttiin sisällytettäisiin luettelo asioista, jotka voidaan käsitellä ja ratkaista yksityistietoimituksessa. Toimituksessa päätettäisiin myös muista tämän lain mukaisesti ratkaistavista asioista, jollei tässä laissa toisin säädetäisi.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin, että yksityistietoimituksessa ratkaistava asia voitaisiin ratkaista muun kiinteistönmuodostamislaisissa tarkoitetun kiinteistötoimituksen yhteydessä, jos se on tarkoituksenmukaista. Siten esimerkiksi halkomistoimituksen yhteydessä voitaisiin perustaa yksityistie ja määrätä tielle perustettavaksi tiekunta sekä antaa päätös tieyksikköjaosta. Maantielaisissa, ratalaisissa, kaivoslaisissa sekä lunastuslaisissa tarkoitettujen kiinteistötoimitusten yhteydessä yksityistiejärjestelyissä voitaisiin lisäksi ratkoa yksityistietoimituksessa ratkaistavia asioita, jollei sanotuissa laissa nimenomaisesti toisin säädetä.

Lokakuusta 1975 lukien voimassa olevassa laissa on ollut säännös kiinteistömäärityksenä nykyisin tehtävän rajankäynnin suorittamisesta yksityistietoimituksen yhteydessä. Ilman eri määräystä toimitusinsinööri voisi edelleen 2 momentin nojalla suorittaa kiinteistömäärityksen ennestään olevan rajan uudelleen käymiseksi sekä tiealueelle jäävän rajapyykin tai muun rajamerkin siirtämiseksi. Yksityistietoimituksessa voitaisiin esimerkiksi lisäksi selvittää ja ratkaista, onko tie tehty perustetun tieoikeuden mukaisesti ja kunnoltaan oikean tasoisena taikka käytetäänkö tieoikeutta tai muuta tämän lain nojalla myönnettyä oikeutta sillä tavoin kuin oikeutta perustettaessa on päätetty, jos asiasta on epäselvyyttä tai erimielisyyttä. Tältä osin toimivalta on nykyisin ollut voimassa olevan lain 52 §:n 1 momentin 10 a) -kohdan nojalla tielautakunnalla.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin yksityistietoimituksen suorittavasta viranomaisesta. Yksityistietoimituksen suorittaisi valtakunnallisella toimialueellaan Maanmittauslaitos. Asemakaava-alueilla yksityistietoimituksen suorittaa se viranomainen, joka kiinteistörekisterilain (392/1985) 5 §:n mukaisesti toimii kiinteistörekisterin pitäjänä alueella. Asemakaava-alueilla, joilla kunta on kiinteistörekisterinpitäjänä, yksityistietoimituksen voisi siis suorittaa kiinteistöinsinööri tai muu kuntaan virkasuhteessa oleva toimitusinsinööri. Alueellisen yksityistietoimituksen, josta säädetäisiin jäljempänä, voisi edelleen suorittaa ainoastaan Maanmittauslaitos.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi informatiivinen säännös siitä, etteivät tiekunnan päätökset lähtökohtaisesti sido yksityistietoimitusta. Tiekuunnan kokouksessa tehdyt päätökset eivät saa lainvoimaa tai oikeusvoimaa suhteessa yksityistietoimitukseen. Siten tieosakkaalla on mahdollisuus saattaa päätöksen kohteena ollut asia yksityistietoimituksessa ratkaistavaksi, vaikka tiekunta olisi siis tehnyt asiaa koskevan päätöksen, elleivät muut tämän lain säännökset sitä estä. Yksityistietoimituksessa ei kuitenkaan voida käsitellä sellaista tiekunnan kokouksessa käsiteltyä kysymystä, jota koskeva moitekanne on vireillä käräjäoikeudessa. Jos tiekunnan kokouksen ratkaisema kysymys käsitellään tietoimituksessa uudelleen, kyse ei ole muutoksenhausta tiekunnan kokouspäätökseen vaan asian ratkaisemisesta viranomaismenettelyssä ensimmäisen kerran. Tällainen yksityistietoimitusratkaisu rinnastuu tuomioon ja sillä on sekä lainvoima että oikeusvoima.

72 §. Muun toimenpiteen suorittaminen yksityistietoimituksessa. Voimassa olevan yksityistielain 38 §:ssä on luetteloitu ja aikaisemmin myös 48 §:ssä oli luetteloitu asioita, jotka voidaan käsitellä yksityistietoimituksessa. Pykäliin sisältyneet luettelot eivät olleet yksityistielain (358/1962) esitöiden mukaan tyhjentäviä, vaan muutkin kuin pykälissä luetteloidut kysymykset saattoivat tulla yksityistietoimituksessa käsiteltäviksi. Toisaalta on huomattava, että yksityistietoimituksessa saattaa asian laadusta riippuen tulla käsiteltäväksi vain jokin tai jotkut sanotuissa pykälissä tarkoitetuista kysymyksistä. Asianosaisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa tehdään muukin hänen tarvitsemansa yksityistietoimituksena suoritettava tai sen yhteydessä suoritettava toimenpide, kuten esimerkiksi kiinteistön määrityksenä rajankäynti tai tilusjärjestely. Tällaisen toimenpiteen tarve saattaa tulla esille vasta toimituksen aikana. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että asianosaisen pyynnöstä yksityistietoimitukseen voidaan yhdistää sellainen muu toimenpide, jota alkuperäinen hakemus ei edellyttänyt. Edellytyksenä tälle kuitenkin olisi, ettei alkuperäinen toimitus sanottavasti viivästy, koska toimituksen laajentamisesta ei saisi aiheutua muille asianosaisille kohtuutonta haittaa. Jos toimenpidettä, kuten esimerkiksi vesijätön lunastusta tai yksityistiehen liittymätöntä rajankäyntiä tai tilusvaihtoa, ei voitaisi suorittaa osana haettua yksityistietoimitusta, sitä varten olisi yhä haettava erikseen kiinteistötoimitusta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettut toimenpiteet ovat syyskuusta 1982 lähtien olleet suoritettavissa yksityistietoimituksessa. Oikeustilaa ei olisi tarkoitus muuttaa tältä osin. Yksityistietoimituksen toimitusinsinöörin olisi kuultava kysymyksessä olevia asioita käsitellessä yksityistietoimituksessa tiekuntia. Laajempien hallinnollisten kokonaisuuksien muodostamiseksi yksityisteille tiekuntien kielteinen kanta tienosien tai tiekuntien liittämiseen tai yhdistämiseen olemassa oleviin tiekuntiin ei olisi enää ehdoton este toimenpiteiden suorittamiselle kuten nykyisen yksityistielain 69 §:n 2 momentissa säädetään.

73 §. Yksityistietoimituksen hakeminen. Pykälän 1 momentin mukaan yksityistietoimitusta haettaisiin kirjallisesti Maanmittauslaitokselta. Myös voimassa olevan sääntelyn mukaan yksityistietoimitushakemus osoitetaan Maanmittauslaitokselle, joka toimii valtakunnallisella toiminta-alueella. Tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 181 §:n nojalla jos sopimus on lain mukaan tehtävä kirjallisesti, vaatimuksen täyttää myös sellainen sähköinen sopimus, jonka sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja joka säilyy osapuolten saatavilla. Jos sopimus on lain mukaan allekirjoitettava, sovelletaan, mitä sähköisistä allekirjoituksista erikseen säädetään. Yksityistietoimituksen hakemus voitaisiin siten myös tehdä edellä selostetun perusteella lisäksi sähköisesti. Sikäli kuin kunta huolehtii asemakaava-alueella kiinteistörekisterin pitämisestä, toimitus koskee yksin asemakaava-aluetta ja kunnalla on osaamisresurssit yksityistietoimitusten suorittamiseen, yksityistietoimitusta voitaisiin hakea kunnan kiinteistörekisterin pitäjältä.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin ne tahot, joilla on oikeus panna yksityistietoimitus vireille. Oikeus hakea yksityistietoimitusta olisi kiinteistön omistajalla tai yhteisomistajalla, yhteisen

alueen osakaskunnalla tai osakaskiinteistöllä ja tiekunnalla, jonka tietä asia koskee sekä kunnalla. Maakunta, valtio ja edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu elinkeinonharjoittaja tai muu toimija voisivat myös hakea yksityistietoimitusta. Lisäksi myös kiinteistön erityisen oikeuden haltija voisi hakea edellä 71 §:n 1 momentissa tarkoitettua deklaratiivista yksityistietoimitusta, jos käsitellään ennestään olevaan yksityistiehen liittyviä kysymyksiä. Ilman hakemusta Maanmittauslaitos kiinteistörekisterin pitäjänä sekä kunta kiinteistörekisterin pitäjänä voisi määrätä suoritettavaksi yksityistietoimituksen kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 283 §:n nojalla. Tällaisen toimituksen toimituskustannuksista on säädetty KML 212 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yksityistietoimituksen hakemuksen sisältöä. Hakemukselta tulisi käydä ilmi, mitä toimenpidettä haetaan, hakemuksen peruste tarpeen mukaan sekä mitä kiinteistöjä tai rekisteriyksiköitä hakemus koskee. Hakemukseen olisi liitettävä, mikäli mahdollista, luettelo niistä kiinteistöistä, maanomistajista sekä nautinta-, rasite- ja muun käyttöoikeuden haltijoista, joita toimitus välittömästi koskee, sekä kartta, joka riittävän selvästi osoittaa hakemuksessa tarkoitettujen tien sijainnin. Jos hakemus koskee tietä, jonka osakkaat muodostavat tiekunnan, hakemuksessa on mainittava myös toimitsijamies tai yksi hoitokunnan varsinaisista jäsenistä. Hakemukseen olisi liitettävä hakijan mieluiten sähköinen yhteystieto sekä myös selvitys edellä tarkoitettussa luettelossa mainittujen asianosaisten sähköisistä tai vastaavista yhteystiedoista.

74 §. Kunnan ja viranomaisen asianosaisuus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin kunta tai muu viranomainen katsotaan yksityistietoimituksen asianosaiseksi. Säännöksellä korvattaisiin voimassa olevan lain 44 §:ään sisältyvä sääntely yksityistietoimituksesta ilmoittamisesta tietyille viranomaisille ja niiden puhevallasta toimituksessa. Asianosaisaseman nojalla tulee pykälässä määriteltyjä viranomaisia tiedottaa toimituksesta niin kuin kiinteistönmuodostamislain 168–171 §:ssä säädetään. Yksityistietoimituksesta olisi ilmoitettava kutsukirjeellä kiinteistönmuodostamislain 169 §:n 2 momentin mukaisesti tai sähköisenä viestinä siten kuin säännellään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (137/2003) 19 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan kun toimituksessa olisi kysymys uuden tien rakentamisesta tai ennestään olevan tien siirtämisestä, kunta olisi asianosainen. Säännös vastaa osin nykytilaa kuitenkin kunnan asianomaisasemaa jonkin verran laajentaen, sillä nykyisen lain 44 §:n 5 momentin mukaan kunnalla on tien tekemistä koskevassa asiassa asianosaisen puhevalta vain siltä osin kuin kysymys on tien sijoittamisesta. Kunnan intressi tien rakentamista koskevassa yksityistietoimituksessa koskisi toisaalta todennäköisesti edelleen lähinnä tien sijoittamista.

Pykälän 2 momentin silloin, kun tie johdettaisiin maantien, rautatien tai kanavan alueelle, kyseisen liikenneväylän pidosta vastaava viranomainen olisi asianosainen. Maanteiden tienpidosta, valtion omistaman rataverkon radanpidosta sekä valtion vesiväylien pidosta vastaa nykyisin Liikennevirasto.

Pykälän 3 momentin mukaan silloin, kun tie johdettaisiin Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen tai muun erityisiä luontoarvoja sisältävän alueen läheisyyteen, luonnonsuojelulain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomainen olisi asianosainen. Maakuntaudistuksen yhteydessä mainittu luonnonsuojelulain 6 §:n 2 momentin mukainen tehtävä on siirtymässä uuteen Valtion lupa- ja valvontavirastoon vuoden 2020 alusta. Yleistä etua valvova viranomainen olisi asianosainen muissakin sen valvomaan etuun vaikuttavissa toimituksissa. Luonnonsuojelulain mukainen viranomainen olisi asianosainen toimituksessa esimerkiksi, kun kyseessä on huomattavan luonnon turmeltumisen vaara, esimerkiksi kalankulkua haittaavien siltarumpujen rakentaminen esimerkiksi puroon tai jokeen.

75 §. *Tilusvaihto ja alueen siirto yksityistietoimituksessa.* Pykälän 1 momentin nojalla toimitusinsinööri voisi edelleen suorittaa ilman eri määräystä, jos hakija tai asianomaisen alueen haltija sitä vaatii, tilusvaihdon sekä alueen kiinteistöön siirtämisen ja liittämisen täyttä korvausta vastaan. Toimenpiteiden tarkoituksena on poistaa tai vähentää tieoikeuden myöntämistä estäviä taikka sen perustamisesta aiheutuvia haittoja. Vaikka asianomaisen vaatimusta on edelleen pidettävä pääsääntönä, toimitusmiehillä on ollut mahdollisuus päättää tilusjärjestelyn suorittamisesta, vaikka kukaan asianomaisista ei tällaista vaatimusta tekisikään, jos tilusjärjestely on tärkeää tarkoituksenmukaisen kiinteistöjaotuksen aikaansaamiseksi. Yksityistietoimituksen yhteydessä toimitusinsinööri voisi ilman eri määräystä suorittaa tilusvaihtoja ja alueen siirtämisiä siitä riippumatta, millaisesta tiehen tai tieoikeuteen kohdistuvasta toimenpiteestä on kysymys, jos tilusjärjestelyn suorittamistarve johtuu kulkuyhteyksien muuttamisesta. Tilusvaihdon edellytyksenä olisi, kuten nykyäänkin, ettei siitä aiheudu kenellekään huomattavaa haittaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joilla 1 momentissa tarkoitettu tilusvaihto olisi mahdollista suorittaa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ilman eri määräystä. Kulkuyhteyden järjestäminen saattaa edellyttää tilusvaihdon suorittamista sellaisen haitan syntymisen ehkäisemiseksi, joka estäisi tien tekemisen tai muunlaisen kulkuyhteyttä koskevan järjestelyn suorittamisen. Varsinkin tasoylikäytävien lakkauttamisen vuoksi jouduttaisiin usein rakentamaan yli- tai alikäytäviä taikka maksamaan kiertohaittakorvauksia varsin vähäisten alueiden kulkuyhteyksien järjestämiseksi. Tällaisissa tapauksissa voidaan monesti tilusjärjestelyn avulla saada aikaan sellainen kiinteistöjaotuksen muutos, että uuden kulkuyhteyden rakentaminen käy tarpeettomaksi. Vaikka tien rakentamisen tai parantamisen yhteydessä tie pyritään mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan siten, ettei olemassa oleva kiinteistöjaotus pirstoudu, joudutaan tie tiheän kiinteistöjaotuksen alueella tosiasiallisesti usein sijoittamaan siten, että se jakaa olemassa olevia palstoja. Näissä tapauksissa voidaan kiinteistöjaotuksen huononeminen estää suorittamalla tilusvaihto. Ehdotuksen mukaan tilusvaihto voitaisiin suorittaa niissä tapauksissa, joissa sillä saadaan aikaan merkittävä parannus kiinteistöjaotukseen.

Ehdotuksen mukaan tilusvaihto olisi edelleenkin ensisijainen tilusjärjestelytoimenpide. Kaikissa tapauksissa eivät kiinteistöt sijaitse toisiinsa nähden siten, että tilusvaihto voitaisiin sopivasti suorittaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tilusvaihdon sijasta voitaisiin suorittaa 2 momentissa tarkoitettujen edellytysten vallitessa alueen siirtäminen kiinteistöstä toiseen rahana suoritettavaa täyttä korvausta vastaan, jos toimenpide kohdistuu arvoltaan vähäiseen alueeseen. Lisäksi ehdotetaan, että alueen siirtäminen voitaisiin tehdä tilusvaihdon sijasta myös silloin, kun asianomaisten kiinteistöjen omistajat niin sopivat. Asiasta säädettäisiin 3 momentissa.

Siirtyvän alueen käyttötarkoitus saattaa muuttua sekä tilusvaihdon että alueen siirtämisen seurauksena. Esimerkiksi rautatien eristämän pienen peltokappaleen, joka liitettäisiin naapurikiinteistön metsäalueeseen, käyttötarkoitus muuttuu käytännössä pellostä metsämaaksi. Tällöin sen arvo alenee. Jotta tästä käyttötarkoituksen muutoksesta aiheutuva arvon alentuminen ei jäisi tilusjärjestelyyn osallisten kiinteistöjen omistajien tappioksi, ehdotetaan 4 momentiksi otettavaksi säännös siitä, että arvojen erotus on määrättävä sen asianomaisen korvattavaksi, joka hyötyy tällaisen toimenpiteen suorittamisesta. Tavallisesti hyötyjä on se, jonka hakemuksesta tieyhteyksien järjestely suoritetaan ja joka tilusjärjestelyn johdosta välttyy rakentamasta korvaavia kulkuyhteyksiä tai suorittamasta kiertohaitasta korvauksia.

Muutoin näihin toimenpiteisiin sovellettaisiin kiinteistönmuodostamislain (554/1995) säännöksiä. Tätä koskeva viittaus otettaisiin pykälän 5 momenttiin. Sovellettavia kiinteistönmuodostamislain säännöksiä olisivat esimerkiksi 59, 65, 66 ja 200 §.

76 §. Alueellinen yksityistietoimitus. Alueellisen yksityistietoimituksen tavoitteena olisi yhä, että tieoikeuksien epäselvyyden tai liikenteellisten olosuhteiden muuttumisen vuoksi riittävän tarkasti määrätyn laajemman alueen yksityiset tiet voitaisiin ottaa yhtäaikaaisesti käsiteltäviksi ja arvioitaviksi. Toimituksessa arvioitaisiin sitä, ovatko kaikki aikaisemmin perustetut tieoikeudet tai muut kulkemista palvelevat oikeudet enää tarpeellisia ja sijaitsevatko olemassa olevat yksityiset tiet tarkoituksenmukaisesti esimerkiksi ottaen huomioon alueella tapahtunut liikenteen kasvu tai väheneminen. Tämän vuoksi pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan olisi mahdollista tietyn alueen yksityisten teiden järjesteleminen yksityistietoimituksessa siten, että tieoikeudet ja muut kulkemista varten varatut oikeudet saataisiin vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Alueellisen yksityistietoimituksen kohteena oleva alue olisi rajattava riittävällä tarkkuudella toimituksen alussa erillisellä päätöksellä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että alueellista yksityistietoimituksen suorittamista koskevan hakemuksen voisi tehdä asianomainen kunta, tiekunta, kiinteistön omistaja ja maantien tai radan pitäjä. Koska kysymys olisi yksittäistä tietä ja sitä koskevia oikeuksia laajempi menettely, ehdotetaan, että Maanmittauslaitos olisi toimivaltainen niissäkin tapauksissa, jolloin alueellisen yksityistietoimituksen toimitusalue olisi osaksi tai kokonaan asemakaava-alueetta, jossa kunta huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä. Lisäksi, milloin yleinen etu vaatii, Maanmittauslaitos voisi omasta aloitteestaan antaa määräyksen yksityistietoimituksen suorittamiseksi. Tällöin kysymys olisi kiinteistönmuodostamislain 283 §:ssä tarkoitettusta tapauksesta, johon muun ohella sovellettaisiin saman lain 212 §:n 2 momenttia.

Alueellisessa yksityistietoimituksessa voitaisiin käsitellä kaikki yksityistietoimituksessa käsiteltäväksi edellä 71 ja 72 §:ssä tarkoitettut asiat. Alueellinen yksityistietoimitus on muuhun yksityistietoimitukseen jo lain nojalla täysin rinnasteinen, jolloin 71 §:ssä säännelty siitä, että yksityistietoimituksessa päätetään myös muista tämän lain mukaan ratkaistavista asioista, jollei tässä laissa toisin säädetä, koskisi lisäksi alueellista yksityistietoimitusta.

Pykälän *3 momentin* mukaan alueellisessa yksityistietoimituksessa tarpeettomiksi käyneet yksityiset tiet, rasitetiet taikka niitä vastaavat oikeudet voitaisiin lakkauttaa toimituksessa. Tieoikeudet saatettaisiin muuttuneita olosuhteita vastaaviksi perustamalla uusia tieoikeuksia, jättämällä aikaisempia tieoikeuksia voimaan ja lakkauttamalla tarpeettomat tieoikeudet. Uusien ja voimaan jäävien vanhojen tieoikeuksien määrittämisen jälkeen tarpeettomat tieoikeudet voitaisiin lakkauttaa selvittämättä tiehen oikeutettuja ja rasitettuja kiinteistöjä, jollei kiinteistöjärjestelmän luotettavuus, toimituspäätöksen selkeys ja luotettavuus, asianosaisten oikeusturva tai muu erityinen syy sitä vaatisi. Vanhan tieoikeuden vahvistaminen summaarisella päätöksellä entiseen paikkaansa ei samalla merkitsisi uutta tieoikeutta vastaavan oikeuden perustamista siten, että tien siirron edellytyksiin liittyvä olosuhteiden muuttuminen selvitetäisiin siirtämistä koskevassa myöhemmässä yksityistietoimituksessa alueellisen yksityistietoimituksen summaarisen päätöksen ajankohdan mukaan, vaan olosuhteiden muutos selvitetäisiin siirrettävää tieoikeutta vastaavan alkuperäisen tie- tai rasiteoikeuden taikka niitä vastaavan oikeuden perustamisajankohdan mukaan.

77 §. Sopimus yksityistietoimituksen perusteena. Asianosaiset voisivat saattaa tieoikeutta tai tienpitoa koskevan yksityisoikeudellisen sopimuksen yksityistietoimituksessa tutkittavaksi ja vahvistettavaksi. Jos sopimus hyväksyttäisiin noudatettavaksi yksityistietoimituksessa, yksityistielain säännöksiä olisi sovellettava sopimuksen kohteena olevaan tiehen. Pykälän *1 momentin* säännös vastaisi kiinteistönmuodostamislain 183 §:ssä olevaa säännöstä. Toimituksen suorittamisessa on tärkeää, että toimituksen lopputulos on tarkoituksenmukainen ja ettei edellä tarkoitettun sopimuksen huomioon ottaminen loukkaisi toisen asianosaisten oikeutta. Tämän vuoksi sopimukseen perustuvan oikeuden haltijan aseman turvaaminen otettaisiin toimituksessa huomioon vasta toissijaisesti.

Sopimusta ei edellisen mukaisesti voitaisi hyväksyä toimituksen perusteeksi, jos havaitaan, että sopimus ristiriidassa edellä ehdotetun 4 §:n säännösten kanssa tai rasittaisi kiinteistöä huomattavasti enemmän kuin tässä laissa sallitaan. Sopimukseenkaan perustuvasta tieoikeudesta ei siten saisi aiheutua huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle, ja toimitusmiesten olisi arvioitava asiaa ennen sopimuksen hyväksymistä toimituksen perusteeksi. Pykälän 2 *momentissa* olisi asiaa koskeva säännös.

78 §. Pöytäkirjaan merkittävät tiedot. Kiinteistönmuodostamislain 187 §:ssä on säädetty teknisluonteisesti toimituksessa esille tulevien asioiden kirjaamisesta pöytäkirjaan tai muuhun asiakirjaan sekä näiden asiakirjojen allekirjoittamisesta. Toimituskokouksessa on pidettävä pöytäkirjaa. Pöytäkirjaan merkitään asianosaisten vaatimukset ja muiden lausumien sisältö, sopimukset, toimitusmiesten ratkaisut ja niiden perustelut sekä muut toimituksen kannalta merkitykselliset asiat, jos ne eivät sisälly muuhun toimituksen asiakirjaan. Pöytäkirjan ja muut toimituksessa laaditut asiakirjat allekirjoittaa toimitusinsinööri. Allekirjoitus voi olla myös hyväksytty sähköinen allekirjoitus, josta on säädetty muun muassa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (533/2016) 36 §:ssä.

Edellisessä kappaleessa esitetystä poiketaan, kun kiinteistörekisterin pitäjä sopimuksen perusteella esimerkiksi kiinteistönmuodostamislain 165 §:n 1 momentin (914/2011) nojalla päättää yksityistielaisa tarkoitetun tieoikeuden tai muun oikeuden poistamisesta. Tällöin ei laadita pöytäkirjaa. Kun sanottu kiinteistörekisterin pitäjän käsittely ei ole suullista toimituskäsittelyä, tieoikeuden tai muun oikeuden poistaminen tehdään hallintopäätöstä vastaavalla kiinteistörekisterin pitäjän riittävästi perustellulla päätöksellä, johon liitetään tarvittaessa valitusosoitus.

Yksityistierekisteristä annetut säännökset tulivat voimaan 1.10.1975. Sittenkin yksityistierekisteriin merkittäviä tietoja on vähennetty. Tavoitteena on ollut yksityistierekisterin tosiasiallisen luotettavuuden parantaminen sekä tarpeettomien tietojen rekisteröinnin välttäminen. Erityisesti henkilötietojen rekisteröintiin on tältä osin kiinnitetty erityistä huomiota. Tässä pykälässä säädettäisiin lisäksi, että jäljempänä säädettäväksi ehdotetun 89 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot olisi merkittävä toimituspöytäkirjaan tai muuhun toimituksen asiakirjaan. Yksityistietoimituksen tiekunnalle tiedottamisen perustuminen yksityistierekisterin yhteystietoihin merkitsee, sitä, että näiden tietojen on alusta lähtien oltava mahdollisimman luotettavia. Yhteystietojen ajan tasalla pitäminen jää tiekunnan vastuulle.

79 §. Yksityistietoimituksen kustannukset. Yksityistietoimituksen toimituskustannukset olisi 1 *momentin* mukaan hakijan suoritettava. Toimituskustannukset voitaisiin ositella myös tieyksiköiden suhteessa tieosakkaiden kesken tai kohtuuharkinnan perusteella. Toimituskustannukset tulisi ositella, kuten kiinteistönmuodostamislaisissa säädetään, toimituksesta saatavan hyödyn mukaan. Asianosainen, joka ei ole tieosakas, voitaisiin, jos sitä asian laatu huomioon ottaen on pidettävä kohtuullisena, määrätä suorittamaan kustannukset tai osa niistä vähentämällä vastaavasti muiden maksuvelvollisten osuuksia.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että jos toimituksessa perustetaan tiekunta, tulisi toimituskustannukset määrätä tiekunnan maksettavaksi, sikäli kuin mahdollista.

Pykälän 1 ja 2 momentit koskisivat 3 *momentin* mukaan myös alueellista yksityistietoimitusta sekä yksityistietoimituksen yhteydessä tehtyjä sivutoimenpiteitä kuten kiinteistönmäärittystä (rajankäyntiä), tilusvaihtoa ja alueen siirtoa. Sama koskisi muun kiinteistötoimituksen yhteydessä käsiteltäviä yksityistietoita koskevaa asiaa. Jos alueellinen yksityistietoimitus olisi tullut vireille muutoin kuin Maanmittauslaitoksen aloitteesta ja jos se on ollut yleisen edun vaatima, toimituskustannukset tai osa niistä voitaisiin maksaa valtion varoista. Tällaiseen toimitusmiesten päätökseen ei saisi valittamalla hakea muutosta. Jos toimitus tulee vireille hakemuksetta

Maanmittauslaitoksen määräyksestä, toimituskustannukset maksettaisiin valtion varoista ja ne jäisivät valtion lopulliseksi menoksi.

Toimituskustannuksiin sovellettaisiin *4 momentin* mukaan muilta osin, mitä kiinteistönmuodostamislain 16 luvussa säädetään. Jos kiinteistörekisterin pitäjä on antanut määräyksen yksityistietoimituksen suorittamiseen ilman hakemusta, olisi sovellettava kiinteistönmuodostamislain 212 §:n 2 momentissa säänneltyä.

80 §. *Yksityistietoimituksen rekisteröinti.* Pykälän *1 momentissa* viitattaisiin kiinteistönmuodostamislain 192 §:ään, jota sovellettaisiin yksityistietoimitusten rekisteröintiin. Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin alueellisen yksityistietoimituksen rekisteröinnistä. Alueellisesta yksityistietoimituksesta voitaisiin säännöksen mukaan tehdä merkinnät kiinteistörekisteriin muutoksenhakemuksista huolimatta niiden kiinteistöjen osalta, joita muutoksenhaku ei koske. Myös muutoksenhaun kohteena olevien kiinteistöjen osalta alueellisesta yksityistietoimituksesta voitaisiin tehdä merkinnät kiinteistörekisteriin, jos muutoksenhaku ei vaikuttaisi tieoikeuden vahvistamiseen taikka tehtäviin merkintöihin. Kiinteistörekisterin pitäjän olisi näissä tapauksissa pyydettävä maa- ja metsätalouden ministeriöltä lupa rekisteröintiin. Asian ratkaisisi maa- ja metsätalouden puheenjohtaja. Säännös vastaisi maantielain 86 §:ää.

81 §. *Muutoksenhaku yksityistietoimituksessa annettuun päätökseen.* Pykälässä olisivat nykyisen lain 51 §:n 3 momenttia vastaavat säännökset siitä, miten yksityistietoimituksessa tehtyyn ratkaisuun saadaan hakea muutosta. Pääsäännön mukaan muutoksenhausta yksityistietoimituksessa annettuun päätökseen tai suoritettuun toimenpiteeseen on voimassa, mitä kiinteistötoimituksesta säädetään valittamisesta. Jotta toimituksen suorittaminen ei tarpeettomasti viivästyisi, *1 momentissa* rajoitettaisiin huomattavasti muutoksenhakuoikeutta toimituksen kesäessä verrattuna kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 232 §:ssä säädettyyn muutoksenhakuoikeuteen.

Vain poikkeustapauksissa voitaisiin sallia erillinen valitusoikeus toimituksen aikana. Sellainen olisi mahdollista ensiksi vain tapauksissa, jotka koskevat toimitusmiehiin kohdistuvan este-
muistutuksen hylkäämistä. Toiseksi yksityistietoimituksessa joudutaan joskus selvittämään ja ratkaisemaan, ketkä ovat asianosaisia. Kuten edellä todetaan, asianosaisia olisivat toimituksen hakijan lisäksi ne henkilöt, joiden oikeusasemaa toimitus välittömästi koskee luettelematta asianosaisia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että toimituksen vireillä ollessa edelleen voitaisiin erikseen valittaa myös päätöksestä, joka koskee oikeutta olla asianosaisena yksityistietoimituksessa.

Kolmanneksi uutta kulkuyhteyttä perustettaessa ja muutenkin joudutaan yksityistietoimituksen aikana ratkaisemaan asioita, jotka vaikuttavat koko yksityistietoimituksen lopputulokseen. Näitä ovat varsinkin tien sijaintia ja osakkaita koskevat kysymykset, jotka voivat olla riitaisia. Toimituksen kokonaisuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että tällaisiin asioihin saataisiin lainvoimaiset päätökset erikseen, minkä jälkeen toimitusta jatkettaisiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että päätökset, jotka koskevat tien asemaa tai sitä, ketkä ovat tieosakkaita, olisivat erikseen valituskelpoisia toimituksen vireillä ollessa. Näistä ratkaisuista annettaisiin välipäätös ja valitusosoitus. Jotta toimitusta ei tarpeettomasti viivytettäisi, ehdotetaan, että muutoksenhaun salliminen näiden toimenpiteiden osalta toimituksen vireillä ollessa olisi toimitusinsinöörin harkinnassa.

Toimituskäytännössä on lisäksi tullut esille tapauksia, joissa toimitusmiehet ovat tehneet virheellisesti toimituksen keskeyttämispäätöksen, vaikka kiinteistönmuodostamislain ja tässä laissa säänneltyjä oikeudellisia edellytyksiä toimituksen keskeyttämiseen ei ole ollut olemassa. Näissä tilanteissa toimituksen suorittaminen saattaa viivästyä huomattavasti, koska toimituk-

sen hakijalla tai muulla asianosaisella ei ole mahdollisuutta saada toimitusta jatkettavaksi muutoin kuin turvautumalla oikeudenkäymiskaaressa säänneltyyn ylimääräiseen muutoksenhakuun. Tällaisessa tapauksessa pykälän 1 momentin muutoksenhakua koskeva rajoitus toimisi vastoin sitä tarkoituspäätöstä, jota varten rajoitus säädettäisiin. Tämän vuoksi ehdotetaan kuten nykyisen lain 51 §:n 3 momentissa säädetään, että myös yksityistietoimituksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta toimituksen vireillä ollessa.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus kiinteistönmuodostamislakiin, jonka säännöksiä toimituksia koskevasta muutoksenhausta sovellettaisiin muilta osin.

82 §. *Muu yksityistietoimituksia koskeva lainsäädäntö.* Pykälän 1 momentin mukaan tarkempia säännöksiä menettelystä yksityistietoimituksesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Tarpeen voisi olla säätää esimerkiksi siitä, milloin yksityistietoimitus olisi käsiteltävä kiireellisenä, kuten nykyisessä valtioneuvoston asetuksessa yksityisistä teistä on säädetty.

Yksityistietoimitukseen sovellettaisiin 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä edellä tässä luvussa säädetään, mitä kiinteistönmuodostamislain kiinteistötoimituksista säädetään. Lakiin ei otettaisi yksityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi tiedottamisesta, asiantuntijasta, korvauksista, maksettavaksi määrätyn korvauksen vähimmäiseuromäärästä, toimitsijasta, toimitusmenettelystä tai muutoksenhausta. Kiinteistörekisteriin merkitsemisestä ja tiekuntien merkitsemisestä kiinteistötietojärjestelmän (KTJ) osana olevaan yksityistierekisteriin säädettäisiin kiinteistörekisterilain (392/1985), mikäli tässä laissa ei ole asiasta säännöksiä. Kiinteistörekisterilain 1 §:n 2 momentissa säädetään, että kiinteistörekisteriin merkittäväksi säädetty tieto katsotaan kiinteistörekisteriin merkityksi, kun tieto on tallennettu kiinteistötietojärjestelmään, josta säädetään kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetussa laissa (453/2002).

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin muihin lakeihin, jotka yksityistietoimituksessa on huomiotava. Luonnonsuojelulaissa on muun ohella säädetty luontotyyppien suojelusta ja lajisuojelusta. Yksityistietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa säädetään. Luonnonsuojelunäkökulma on läpäisyperiaatteella sisällytettävä kaikkiin ympäristönkäyttöihin ja luonnonvarataloudellisiin hankkeisiin kuten esimerkiksi yksityistiehankkeisiin. Suojelualueilla on noudatettava rauhoitusmääräyksiä. Yksityistieiden perustaminen ja ylläpito riippuu niistä (ks. esim. KKO 2000:47) ja yksityistie voi myös olla lunastuksen kohteena (KKO 2002:79). Luonnonsuojelulain 29 §:ssä on säännelty luontotyypeistä, joihin liittyviä luonnontilaisia alueita tai niihin verrattavia alueita ei lähtökohtaisesti saisi muuttaa. Muinaismuistolain mukaan kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja. Yksityistietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on noudatettava, mitä muinaismuistolain säädetään. Vesilaissa säädetään muun muassa vesiluvan tarpeesta. Yksityistietoimituksessa tulee erityisesti ottaa huomioon tien sijoittamisesta ja rakentamisesta kalalajistolle ja muulle vesiluonnolle aiheutuvat haittavaikutukset ja mahdollinen luvan tarve. Metsälain 10 §:ssä säädetään erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Erityisen tärkeät elinympäristöt tulee ottaa huomioon tieoikeutta perustettaessa. 4 §:n 2 momentin mukaan tieoikeus on perustettava siten, ettei tiestä tai sen käyttämisestä aiheudu ympäristölle tarpeettomia haittoja. Lisäksi yksityistietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on noudatettava ympäristönsojelulain säännöksiä, esimerkiksi pohjavesialueilla on selvitettävä ympäristöluvan tarve.

7 luku Avustukset

83 §. *Valtionavustus.* Pykälässä säädettäisiin maakuntien jakamista avustuksista. Yksityistieiden valtionavustustehtävät ovat siirtymässä maakuntauudistuksen yhteydessä maakuntien pakkollikiksi tehtäviksi (maakuntalaki 6 § 1 momentti). Tarkoitus on, että eduskunta määrittelee

talousarvioissaan yksityisteille suunnattavien määrärahojen suuruuden. Koska yksityisteiden valtionavustusmääräraha jaetaan maakunnille erillisrahoituksena, pykälän 3 momentin mukaisesti valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtionavustusmäärärahan jaosta maakunnille. Tarpeen voisi olla esimerkiksi antaa säännöksiä siitä, millä perustein ja kriteerein avustusmääräraha maakuntien välillä jaetaan. Mahdollista voisi olla myös ratkaista valtionavustusmäärärahan jakautuminen maakuntiin myös talousarvion momentin perusteluissa. Yksityistiet ovat osa liikennejärjestelmää, ja olisi tärkeää että myös yksityisteitä ja niille myönnettäviä avustuksia käsiteltäisiin myös maakuntastrategiassa sekä maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa, jota koskeva sääntely on tarkoitus sisällyttää liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettuun lakiin (laki maantielain muuttamisesta, jolla lain soveltamisalaa laajennettaisiin ja vastaavasti lain nimike muutettaisiin, valmistellaan liikenne- ja viestintäministeriössä).

Pykälän 1 momentissa tarkoitettulla yksityistien tienpidolla tarkoitettaisiin talvitien ja vuosittain purettavan sillan rakentamista ja kunnossapitoa, uuden tien rakentamista sekä tien siirtämistä, levittämistä ja muuta parantamista sekä kunnossapitoa. Talvitiellä tarkoitetaan tilapäisiä lumesta ja jäästä rakennettuja teitä, kuten jääteitä.

Jotta maakunnille varmistettaisiin aito vapaus valita avustuskohteet ja mahdollisuus avustusten koordinointiin kuntien kanssa, valtionavustuskriteeritkin jätettäisiin väljiksi. Avustettavan yksityistien tulisi olla järjestäytynyt tiekunnaksi ja sitä koskevien yksityistierekisterin ja kansallisen tie- ja katuverkon tietojärjestelmän (Digiroad) tietojen tulisi olla ajan tasalla niin kuin 50 §:ssä edellytetään. Tie- ja katuverkon tietojärjestelmään merkittäviä tietoja ovat 56 §:n 3 momentin 9 kohdan mukaiset painorajoitustiedot sekä tiedot tien käytön mahdollisesta rajoittamisesta tai kieltämisestä 29 §:n 1 momentin mukaisesti. Lisäksi maakunnille annettaisiin mahdollisuus avustaa tiekuntien neuvontaa ja opastusta ja sitä tukevan materiaalin ja palveluiden tuottamista kuten parhaaksi näkevät. Näillä avustuskriteereillä edistettäisiin muun muassa tiekuntien hallinnollisen tiedon ja yksityisteitä koskevan staattisen kuntotiedon ajantasaisuutta tietojärjestelmissä sekä kannustettaisiin järjestäytyneisyyteen, jonka katsotaan olevan tärkeä elementti yksityisteihin liittyvässä tehokkaassa ja ammattimaisessa tienpidossa.

Yksityisteiden lauttapaikkojen osalta avustustehtävä hoidettaisiin osana saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä maakuntalain 6 §:n 2 momentin mukaisesti. Erillisrahoituksena maakunnille jaettava yksityisteiden valtionavustusmääräraha jaettaisiin jatkossa kahtia. Lauttapaikkojen ylläpidon avustus eriytettäisiin pykälän momentissa 1 tarkoitettusta avustusmäärärahasta. Yksityistielaisissa ei säädettäisi yksityisteiden lauttapaikkoihin liittyvistä avustuskäytännöistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin avustusmäärärahan riittävyysarvioinnista. Riittävyysarviointi tehtäisiin maakuntien valtuustokausittain. Arvioinnissa tarkasteltaisiin yksityisteiden valtionavustusten tarvetta, avustuksilla saavutettuja vaikutuksia, arvioitua tulevaa kehitystä sekä näiden suhdetta julkisen talouden kehitykseen sekä suhdetta tiekunnilta kerättyjen arvonnäisäverojen suuruuteen.

84 §. Kunnan avustus. Pykälässä säädettäisiin kunnan jakamista yksityistieavustuksista. Kunnat voisivat edelleen päättää vapaasti yksityisteiden tienpitoon myönnettävistä avustuksista voimassa olevan lain mukaisesti. Kuntien avustuksille säädettäisiin kaksi avustuskriteeriä. Avustettavan yksityistien tulisi olla järjestäytynyt tiekunnaksi ja tiekuntaa ja yksityistietä koskevien tietojen yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä tulisi olla ajantasaiset niin kuin 50 §:ssä edellytetään, kuten myös 83 §:ssä valtionavustuksista säädettäisiin. Avustuskriteereillä varmistettaisiin muun muassa tiekuntien hallinnollisen tiedon ajan-

tasaisuus yksityistierekisterissä sekä kannustettaisiin järjestäytyneisyyteen, jonka katsotaan olevan tärkeä elementti yksityisteihin liittyvässä tehokkaassa ja ammattimaisessa tienpidossa.

85 §. Liikenteen salliminen avustettavalla tiellä. Pykälässä säädettäisiin liikenteen kieltämisestä avustettavalla tiellä. Pykälän 1 momentin mukaan valtion, maakunnan tai kunnan avustaessa tiekuntaa tien kunnossapidossa, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saisi kieltää tai tietä sulkea sinä ajanjaksona, jota avustus koskee. Sama koskisi myös yksityistietä, jonka kunnossapidosta kunta vastaa kustannuksellaan. 1 momentti ei muuttuisi voimassa olevasta laista. Yksitystien käyttäminen oli edellä 28 §:ssä ehdotetun mukaisesti luvanvaraista muille kuin tieosakkaille, ja tien käytöstä voitaisiin periä käyttömaksu. Maksun periminen voitaisiin momentin mukaan kuitenkin kieltää tien kunnossapitoa koskevassa avustuspäätöksessä.

Tällainen kiello voisi liittyä esimerkiksi tilanteeseen, jossa kunta avustaa yksityistietä, jotta kuntalaiset pääsisivät käyttämään yksitystien varrella olevaa virkistysaluetta.

Jos muiden kuin tieosakkaiden liikenteestä kuitenkin aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai rekisteriyksikön omistajalle tai liikenneturvallisuudelle, voitaisiin 2 momentin mukaan kunnan suostumuksella muiden kuin tieosakkaiden tienkäyttö kieltää tai sitä rajoittaa avustettavalla tiellä taikka avustettava tie sulkea. Kunnan tulisi pyytää maakunnalta lausunto ennen mahdollisen suostumuksensa antamista, koska kyse voi olla myös maakunnan jakamasta avustuksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvasta toiminnasta ja liikenteestä tilanteessa, jossa tiekunta olisi saanut avustusta valtiolta, maakunnalta tai kunnalta tien rakentamiseen tai tie olisi tehty kokonaan tai osaksi kunnan varoilla. Tällöin kymmenen vuoden ajan viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä lukien olisi noudatettava, mitä edellä tässä pykälässä säädetään tien käyttämisestä muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan toimintaan tai liikenteeseen.

86 §. Kielto käyttää avustusta velan suoritukseen. Pykälässä säädettäisiin, että valtion, maakunnan tai kunnan varoista myönnettyä avustusta ei voitaisi ulosmitata velan suoritukseksi. Avustusta ei myönnettäisi jälkikäteen, vaan lähitulevaisuudessa tapahtuvia tienpitotoimia varten. Näin ollen ei olisi mahdollista, että avustusta käytettäisiin olemassa olevan velan suoritukseksi. Avustus olisi käytettävä sitä toimenpidettä varten, johon se on myönnetty.

87 §. Valtionavustuslain soveltaminen. Pykälässä säädettäisiin valtionavustuslain soveltamisesta. Valtionavustuslakia (688/2001) sovellettaisiin, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädettäisi. Maakunnan myöntämiin avustuksiin sovellettaisiin kuitenkin vain, mitä valtionavustuslain 3 luvussa säädetään valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, 4 luvussa valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta, 5 luvussa valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä, 6 luvussa tietojen saannista ja tietojen luovuttamisesta sekä 33 §:ssä tiedoksiannosta.

88 §. Muutoksenhaku. Maakunnan jakamaa valtionavustusta koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus olisi se, jonka tuomiopiirissä yksityistie sijaitsee.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunta voisi hakea muutosta kunnan 85 §:n 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen hallinto-oikeudesta.

8 luku Erinäiset säännökset

89 §. *Yksityistierekisteri.* Pykälässä säädettäisiin yksityistierekisteristä nykytilaa vastaavasti. Yksityistierekisteriä pitäisi Maanmittauslaitos. Yksityisteitä koskeva rekisteri olisi kuten nykyisin osaksi kiinteistötietojärjestelmää kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) eli ns. KTJ-lain 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kiinteistötietojärjestelmä (KTJ) koostuu Maanmittauslaitoksen ylläpitämän lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin ja Maanmittauslaitoksen ja kuntien vastuulla olevan kiinteistörekisterin tiedoista sekä muista tiedoista sen mukaan kuin muualla laissa erikseen säädetään. Yksityistierekisterin tiedot olisivat rinnastettavissa KTJ-lain 3 §:ssä tarkoitettuihin kiinteistötietojärjestelmän muihin tietoihin. Kiinteistörekisterikartta KTJ:n osana sisältää tosiasiallisesti jo tiedot tiekuntien hallinnoimista yksityisteistä.

Koska yksityistierekisteri sisältää henkilötietoja, rekisterin käyttötarkoitus ehdotetaan säädettäväksi nimenomaisesti pykälän 2 *momentissa*. Yksityistierekisterin ensisijaisena tarkoituksena olisi edellytysten luonti kiinteistöön ja muihin rekisteriyksiköihin kohdistuvien tieoikeuksien, rasiteoikeuksien ja muiden käyttöoikeuksien kirjaamiselle oikeuksien vahvistamiseksi ja sivullisten etujen turvaamiseksi. Rekisterin tietoja tarvitaan myös yksityistielaisissa tarkoitettujen yksityistietoitimitusten, kiinteistötoimitusten ja tieasioiden käsittelyn edistämiseksi ja tietojen saatavuuden varmistamiseksi. Momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että yksityistierekisterillä edistettäisiin myös erilaisten tietojärjestelmien kehittymistä. Kehittyvät tietojärjestelmät hyödyttävät erityisesti elinkeinoelämän kuljetuksia.

Pykälän 3 *momentti* sisältäisi nykytilaa vastaavasti yksityistierekisteriin merkittävät tiedot. Uudeksi yksityistierekisteriin merkittäväksi tiedoksi esitettäisiin kuitenkin tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen 51 §:n mukaisesti. Momentin 1 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin tiekunnan nimi, tunnus, kunta, jonka alueella tie sijaitsee, ja tien ulottuvuus. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin yksityistierekisteriin merkittävistä henkilötiedoista. Rekisteriin merkitystä tiekunnan toimitsijamiehestä tai hoitokunnan puheenjohtajasta tallettaisiin henkilötietoina toimitsijamiehen tai hoitokunnan puheenjohtajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot sekä näitä tietoja koskevat muutokset. Ehdotettujen henkilötietojen tallettaminen yksityistierekisteriin on välttämätöntä rekisterin käyttötarkoitus huomioon ottaen. Rekisterin käyttötarkoitus ei edellytä arkaluontoisten henkilötietojen kirjaamista rekisteriin. Momentin 3 kohta sisältäisi tiekunnan säännöt, jotka olisivat uusi yksityistierekisteriin merkittävä tieto. Momentin 4 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin 8 §:ssä tarkoitettu oikeus eli mahdollinen oikeus puutavaran varastointia, autopaikkaa, venevalkamaa tai laituria varten ja kiinteistö, jota oikeus rasittaa, samoin kuin tieto siitä, kuuluuko oikeus tieosakkaille yhteisesti vai joillekin heistä. Momentin 5 kohdan mukaan rekisteriin merkittäisiin tien tai tienosan liittäminen tiekunnan tiehen tai siitä erottaminen samoin kuin kahden tai useamman tiekunnan yhdistäminen taikka tiekunnan jakaminen tai lakkauttaminen. Jatkossa nämä tiekuntaan kohdistuvat toimenpiteet olisi mahdollista suorittaa myös tiekunnan tai tiekuntien omilla päätöksillä edellä 63 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetulla tavalla. Näissä tilanteissa tietojen ilmoittamisesta rekisteriin vastaisi tiekunta itse. Edelleen 6 kohdan mukaan yksityistierekisteriin merkittäisiin tiekunnan tien tai sen osan lakkauttaminen tai lakkaaminen.

Pykälän 4 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi yksityistierekisterin tietojen luovuttamisesta. Yksityistierekisteri on KTJ:n osana myös perusrekisteri, joka palvelee erilaisia viranomaisintressejä. Yksityisrekisterin tietoja tarvitaan monissa kiinteistöjä ja tieverkkoa koskevissa hankkeissa, kuten maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa. Tiedon tarvitsijoina voivat olla viranomaisten lisäksi myös yksityiset tahot. Koska yksityistierekisteri sisältää henkilötietoja ja niiden luovuttamiseen viranomaisen rekisteristä sovelletaan julkisuuslakia, säännökseen ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva viittaus. Kun muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), säännökseen ehdotetaan tehtäväksi myös tätä lakia koskeva viittaus. Kun yksityistierekisteri olisi edellä 1 momentissa esitetysti myös kiinteistötietojärjestel-

män osa, sovellettaisiin rekisteritietojen luovuttamiseen myös kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain 6 §:ää. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi tältä osin viittaus myös K TJ-lain soveltamiseen rekisteritietojen luovutuksissa.

Ehdotuksen mukaan Maanmittauslaitos saisi luovuttaa tietoja yksityistierekisteristä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sähköisessä muodossa hyväksyttävää tarkoitusta varten. Tarkoituksen hyväksyttävyyttä arvioitaisiin rekisterin käyttötarkoituksen perusteella.

K TJ-lain 6 §:n 3 momentin mukaan Maanmittauslaitos saa teknisen käyttöyhteyden avulla luovuttaa tietoja kiinteistötietojärjestelmästä lainkohdassa yksilöidyille viranomaisahoille sekä hakemuksen perusteella muille tahoille. Muulle taholle tieto voidaan luovuttaa tai välittää, jos se on tarpeen yhdyskuntasuunnittelua, kiinteistönvälitystä, kiinteistönarviointia, luoton myöntämistä ja valvontaa taikka muuta näihin verrattavaa kiinteistöihin liittyvää tarkoitusta varten.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksityistierekisterin merkittävien tietojen säilyttämisestä. Momentin mukaan yksityistierekisteriin merkittävät tiedot säilytettäisiin pysyvästi, jollei lailla toisin säädettäisi. Rekisterin tietojen muuttuessa, aikaisempien tietojen säilyminen ja käytettävyys olisi varmistettava tiedot erikseen arkistoimalla tai tietotekniikan mahdollistamalla muulla tavalla.

Pykälän 6 momentin mukaan yksityistierekisteristä ja menettelystä tietojen merkitsemisessä siihen voitaisiin myös säätää asetuksella. Koska yksityistielaki koskee laajaa osaa Suomen tieverkosta ja koska lakia lukevat ja käyttävät muutkin kuin asiantuntijat, olisi tärkeää säätää yksityiskohtaisemmin erityisesti tietosuojasta, vaikka Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta) tuleekin kattavasti voimaan 25.5.2018.

90 §. *Asian uudelleen tutkiminen olosuhteiden olennaisen muutoksen johdosta.* Pykälässä säädettäisiin asianosaisen oikeudesta saattaa tieoikeuden tai muun tiehen liittyvän oikeuden luovutusta tai tienpitovelvollisuuden jakamista koskeva asia uudelleen tutkittavaksi, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet sen jälkeen kun kysymyksestä päätettiin tai sovittiin. Säännöksen on tarkoitus vastata sisällöltään voimassa olevan lain 103 §:ää. Olosuhteiden olennainen muutos antaisi pykälän nojalla mahdollisuuden esimerkiksi tietoitumuksessa käsitellä ja ratkaista uudelleen asioita, joista on jo annettu oikeusvoimainen, sitova päätös.

Myös muissa ehdotettavan lain säännöksissä säädettäisiin olosuhteiden muutoksen vaikutuksesta. Esimerkiksi 11 §:n 1 momentissa säädettäisiin uuden olosuhteiden muutoksen myötä tarkoituksenmukaisemman tieyhteyden järjestämisestä toisen ennestään olevan tien kautta, jolloin vanha tieoikeus voitaisiin lakkauttaa, ja 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädettäisiin tien raskastavuuden kasvun johdosta eli olosuhteiden muuttumisen takia tapahtuvasta tieoikeuden lakkauttamisesta ja uuden kulkuyhteyden perustamisesta taikka lisähaitan korvaamisesta. Myös 12 § 3 momentin mukaan yksittäinen tieoikeus voitaisiin lakkauttaa uuden kulkuyhteyden tai muun olosuhteissa tapahtuneen olennaisen muutoksen vuoksi ja 36 §:n 1 momentin mukaan jos tienpitovelvollisuuteen tai sen jakoon vaikuttavat seikat olisivat olennaisesti muuttuneet, olisi tieosakkaan vaatimuksesta tieyksikköjen jakoon tehtävä tarpeelliset muutokset. Tämän pykälän säännös olisi kuitenkin olosuhteiden olennaista muutosta koskeva yleissäännös, joka koskisi myös muita kuin edellä mainituissa erityissäännöksissä tarkoitettuja tilanteita.

Olenaisia muutoksia voisivat olla esimerkiksi teiden määrän lisääntyminen tai vähentyminen alueella taikka tienkäytössä, tienkäyttötarkoituksessa tai tienkäytön rasittavuudessa tapahtuneet olennaiset muutokset, joihin myös edellä mainituissa erityissäännöksissä viitataan. Voimassaolevan lain 103 §:ää koskevan oikeuskäytännön perusteella myös esimerkiksi yksityiskohtaisen kaavan vahvistaminen alueelle, jonka kulkuyhteydet on järjestetty vanhastaan yksityistietä pitkin, saattaa merkitä säännöksessä tarkoitettua olosuhteiden olennaista muutosta.

91 §. Päätösten välitön täytäntöönpano. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä lähtökohdasta, että yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa tehty päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei maa- tai muu muutoksenhakutuomioistuimena toisin määrää. Esimerkiksi maksujen viivästyminen valitusten johdosta voisi vaikeuttaa tiekunnan toimintaa, jos maksuunpanoluetteloa koskevan päätöksen olisi oltava lainvoimainen, ennen kuin sen mukaisia maksuja voidaan panna maksuun varsinkin, jos yhdenkin tekemä valitus riittäisi estämään päätöksen täytäntöönpanon kaikkien samalla päätöksellä maksamiseen velvoitettujen osalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä päätöksiä ei kuitenkaan saisi panna täytäntöön ennen niiden lainvoimaiseksi tuloa. Tällaisia päätöksiä olisivat tieoikeuden perustaminen 4 §:n mukaisesti uutta tietä varten, 8 pykälässä tarkoitettut oikeudet eli oikeus puutavaran varastointiin, autopaikkaan tai venevalkamaa tai -laituria varten taikka 22 §:n mukainen oikeus siirtää tien rakentamisen esteenä oleva laite, rakennelma tai rakennus. Lisäksi 63 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä tiekuntien yhdistymisestä jakautumisesta tai lakkauttamisesta ei saisi panna täytäntöön ennen lainvoimaiseksi tuloa, koska kyseisiä toimenpiteitä ei ole pidettävä kiireellisinä, eikä niiden muutoksenhaun lopputuloksesta riippuva mahdollinen väliaikaiseksi jääminen olisi tarkoituksenmukaista. Vastaavasti kuin uuden tien rakentamiseen oikeuttavan tieoikeuden perustamista tai 8 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien perustamista koskevia päätöksiä, myöskään tien lakkauttamista tai 8 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien lakkauttamista koskevaa päätöstä ei saisi panna täytäntöön ennen niiden lainvoimaiseksi tuloa.

Kun myös maksamiseen velvoittava päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, olisi kohtuullista, säädettäisiin 3 momentissa, että mahdollisesti liikaa maksettua määrää palautettaessa palautettavalle summalle suoritetaan korkoa. Palautettavalle määrälle olisi maksettava kuuden prosentin vuotuista korkoa maksupäivästä takaisinmaksupäivään. Säännös olisi yhdenmukainen kiinteistönmuodostamislain liikaa maksetun korvauksen palauttamista koskevan 203 §:n 4 momentin, jota sovellettaisiin myös tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen korvauksiin, kanssa.

92 §. Vakuus välittömän täytäntöönpanon yhteydessä. Pykälän mukaan pantaessa täytäntöön päätöstä ennen kuin se on saanut lainvoiman, olisi täytäntöönpanon hakijan asetettava vakuus sen vahingon korvaamisesta, joka saattaisi asianosaiselle aiheutua siitä, että täytäntöönpanon perusteena olevaa päätöstä valituksen johdosta muutettaisiin. Vakuuden asettamiseen sovellettaisiin, mitä siitä ulosottokaareissa säädetään. Ulosottokaaren (705/2007) 3 luvun 43–47 §:ssä on yleiset menettelysäännökset niiden tapausten varalle, jossa lainvoimaa vailla olleen päätöksen tai tuomion täytäntöönpano edellyttää vakuuden asettamista. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 91 §:ää.

93 §. Kertakaikkisen korvauksen suorittaminen ennen toimenpiteeseen ryhtymistä. Pykälässä säädettäisiin, että yksityistielain mukaiseen toimenpiteeseen, josta on maksettava kertakaikkinen korvaus, kuten uuden tien tekemiseen tai muuhun rakentamiseen, ei olisi lupa ryhtyä ilman asianomaisen kiinteistön omistajan suostumusta, ennen kuin toimituksessa määrätty kertakaikkinen tiekorvaus olisi maksettu. Jos korvausta koskevaan ratkaisuun olisi haettu muutosta, olisi korvaus suoritettava siltä osalta, jota muutoksenhaku ei koske, ennen kuin tietä voitai-

siin alkaa rakentaa. Muulta osalta olisi toimitusmiesten päätöksen täytäntöönpanoa varten asetettava vakuus niin kuin 95 §:ssä säädettäisiin. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 92 §:ää.

9 luku Voimaantulo

94 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksityistielain voimaantulosta. Pykälän 2 momentin mukaan tällä lailla kumottaisiin vanha yksityisistä teistä annettu laki (358/1962), jäljempänä *kumottu laki*.

95 §. Maakuntauudistukseen liittyvät voimaannpanosäännökset. Maakuntalain 6 §:n 1 momentin 15 kohdassa säädetään yksityisteitä koskevat valtionavustustehtävät maakunnan tehtävänäalan kuuluvaksi. Edellä esitettyssä 83 §:ssä säädettäisiin maakunnan tehtävästä valtionavustusten jakamisesta tarkemmin. Valtionavustustehtävää hoidetaan nykyisin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa. Kyseisiä valtionavustustehtäviä hoitava henkilöstö ehdotetaan siirtyväksi maakunnan palvelukseen 1 päivänä tammikuuta 2020. Toimivaltainen maakunta hoitaisi yksityisteitä koskevia valtionavustustehtäviä ja käyttäisi siihen liittyvää toimivaltaa 1 päivästä tammikuuta 2020 lähtien.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan viittausta lakiin maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa- ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (jäljempänä *maakuntauudistuksen voimaannpanolaki*), jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2018. Momentin mukaan ehdotettavan yksityistielain mukaan valtiolta maakuntiin siirtyvien yksityisteiden valtionavustustehtäviä hoitavan henkilöstön asemaan ja lisäeläketurvaan sovellettaisiin, mitä maakuntauudistuksen voimaannpanolain 3 luvussa säädettäisiin.

Maakuntauudistuksen voimaannpanolain 3 luvun 9 §:ssä säädetään valtiolta siirtyvän henkilöstön asemasta maakuntauudistukseen liittyvässä muutostilanteessa.

Valtion henkilöstön asemasta toiminnan ja tehtävien uudelleenjärjestelyissä säädetään virkamiesten osalta valtion virkamieslaissa (750/1994) ja työsuhteisten osalta työsuhtelaissa (55/2001). Tehtävien ja toiminnan uudelleenjärjestelyihin sovelletaan myös EY:n liikkeenluovutusdirektiiviä (2001/23/EY).

Työnantajavaihdostilanteita sääntelee virkamies- ja työoikeudessa niin sanottu liikkeenluovutusperiaate. Liikkeenluovutuksella tarkoitetaan valtion virkamieslain 5 e §:n mukaan valtion toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Työsuhtelaain 1 luvun 10 §:n mukaan työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan puolestaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava, pää- tai sivutoimimisena harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Liikkeenluovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työ- tai virkasuhteista johtivat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle työnantajalle.

Maakuntauudistuksen voimaannpanolain 9 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että siirrettäessä eräitä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, KEHA-keskukselle, aluehallintovirastoille, Palkeille sekä Valtorille kuuluvia tehtäviä maakuntien ja maakuntien valtakunnallisten palvelukeskusten hoidettaviksi katsottaisiin tehtävien sekä näitä tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto suoraan liikkeenluovutukseksi. Näin ollen siirtyvien valtion virkamiesten osalta valtion virkamieslain ja siirtyvien valtion työntekijöiden osalta työsuhtelaain liikkeenluovutussäännöksiä sovellettaisiin kaikkiin maakuntauudistuksen yhteydessä toteutettaviin työnantajan

vaihtumista merkitseviin muutoksiin riippumatta siitä, täyttyvätkö niissä valtion virkamieslaissa ja työsopimuslaissa liikkeenluovutukselle säädetty tunnusmerkit.

Liikkeenluovutusperiaatteen mukaan henkilöstö siirtyisi tehtäviensä siirtymisen mukana uuden organisaation palvelukseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa, KEHA-keskuksessa, aluehallintovirastoissa, Palkeissa sekä Valtorissa siirtyviä tehtäviä hoitava henkilö siirtyisi maakuntauudistuksessa sen maakunnan tai maakuntien valtakunnallisen palvelukeskuksen palvelukseen, jolle siirtyisivät ne tehtävät, joita asianomainen henkilö on hoitanut ennen siirtymistä. Määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö siirtyisi maakuntaan määräaikaisen palvelussuhteensa keston ajaksi.

Liikkeenluovutuksessa luovutuksensaaja tulee sidotuksi aikaisempaa työnantajaa sitoneeseen virka- ja työehtosopimukseen siihen saakka, kunnes sen voimassaoloaika päättyy, vaikkei luovutuksensaaja olisikaan kyseisen työnantajaliiton jäsen (työehtosopimuslain (436/1946) 5 §, valtion virkamieslain 5 f §). Tämän jälkeen aletaan soveltaa luovutuksensaajaa sitovaa virka- tai työehtosopimusta. Tämä edellä kerrottu periaate koskee myös paikallisia virka- ja työehtosopimuksia. Jos paikallinen virka- tai työehtosopimus on toistaiseksi voimassaoleva, se sitoo luovutuksensaajaa, jollei luovuttaja tai luovutuksensaaja ole irtisanonut sopimusta.

Henkilöstö siirtyisi voimaannpanolain nojalla maakuntien palvelukseen valtion virkamieslain ja työ- sopimuslain liikkeenluovutusperiaatteiden mukaisesti niin sanottuina vanhoina työntekijöinä ja säilyttäisi siirtymähetkellä voimassa olevat virka- tai työsuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Tämä ei kuitenkaan koskisi niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat nimenomaan virkasuhteesta eivätkä ole ominaisia työsuhteelle, silloin, kun virkamies siirtyisi työsuopimussuhteeseen luovutuksensaajan palvelukseen.

Työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virka- tai työsuhteista johtuvista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä niihin liittyvistä etuuksista vastaisi luovutuksen jälkeen uusi työnantaja. Ennen luovutusta erääntyneestä palkka- tai muusta palvelussuhteesta johtuvasta saatavasta vastaisivat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Luovuttaja olisi kuitenkin luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä saatavasta, jollei muuta ole sovittu.

Luovutuksensaajalla ei ole oikeutta pelkästään luovutuksen perusteella irtisanoa virka- tai työsuhdetta. Valtion virkamieslain 29 a §:n ja työsopimuslain 7 luvun 5 §:n nojalla virkamiehellä ja työntekijällä on liikkeenluovutuksen yhteydessä oikeus irtisanoa palvelussuhde päättymään irtisanomisaikaa noudattamatta luovutuspäivästä tai myöhemminkin viimeistään kuukauden kuluttua saatuaan tiedon luovutuksesta.

Muutoksen kohteena olevissa valtion virastoissa työskentelevistä henkilöistä osan tehtävät ja kaantuisivat maakuntauudistuksen yhteydessä osittain maakuntiin siirtyviin tehtäviin ja osittain muihin valtion virastoihin siirtyviin tehtäviin. Maakuntauudistuksen voimaannpanolain 9 §:n 2 momentin mukaan tällaisissa tilanteissa henkilö siirtyisi maakunnan palvelukseen, jos siirtyvät tehtävät muodostaisivat vähintään puolet hänen tosiasiallisista työtehtävistään. Siirtävien tehtävien tarkat henkilötyövuodet olisi selvitettävä maakuntien väliaikaishallinnon ja valtion virastojen välillä hyvissä ajoin ennen 31.12.2018. Henkilöstön siirtymisten valmistelussa olisi tärkeää varmistua siitä, että välttämätön palvelutuotanto turvattaisiin siirtymätilanteessa ja muutoinkin yhteen sovitettaisiin henkilöstöresurssit siten, että sekä maakunnilla että valtion virastoilla olisi myös jatkossa käytössään riittävä ja osaava henkilöstö.

Liikkeenluovutusperiaatetta sovellettaisiin riippumatta siitä, missä järjestyksessä maakuntien organisaatioita perustetaan. Näin ollen henkilö voisi siirtyä liikkeenluovutusperiaatteella valti-

on virastosta suoraan maakunnan tai maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen. Jos maakuntakonserniin kuuluva tai maakuntien määräysvallassa oleva yhteisö perustettaisiin vasta maakuntien toiminnan jo alettua, siirtyisi henkilöstö ensin maakuntaan ja sieltä maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen.

Maakuntauudistuksen voimaannanolain 9 §:n 3 momentissa säädettäisiin henkilöstön siirtymisestä maakuntakonserniin kuuluvaan sekä maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön sekä siirtymäajasta, jonka aikana tehtävien jatkosiirto maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön katsottaisiin niin ikään liikkeenluovutukseksi. Maakuntakonserni määrittää maakuntalain 4 §:n 1 momentissa. Maakunta tytäryhteisöineen muodostaa maakuntakonsernin. Maakunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa maakunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Se, mitä maakunnan tytäryhteisöstä säädetään, sovelletaan myös maakunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Maakunnat voisivat näin järjestää palvelujen yhtiöittämisen 31.12.2020 mennessä, ja henkilöstö siirtyisi tällöin myös jatkoluovutuksessa liikkeenluovutuksen periaattein. Näin voitaisiin tehdä ensiksi siirto maakunnalle ja sitten siirto maakunnan tytäryhteisöön, ja molemmat siirrot katsottaisiin liikkeenluovutukseksi. Säännös turvaisi henkilöstön asemaa ja antaisi käytännön siirtymäajan yhtiöittämiseen. Yhtiöittäminen voitaisiin tällöin tehdä hallitusti ja vaaleilla valitun maakuntavaltuuston johdolla. Yhtiöittämisen siirtymäajasta säädettäisiin maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaannanolain 43 §:ssä. Henkilö siirtyisi maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen, jos siirtyvät tehtävät muodostaisivat vähintään puolet hänen tosiasiallisista työtehtävistään.

Voimaannanolain 9 §:n 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos siirtyminen tapahtuisi maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön, siirtyisi virkamies työsopimussuhteeseen. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaan, jos liikkeen luovutus tapahtuu yksityisoikeudelliselle yhteisölle, siirtyvät viranhaltijat työsopimussuhteeseen luovutuksensaajan palvelukseen. Vastaavaa säännöstä ei ole valtion virkamieslaissa.

Maakuntauudistuksen voimaannanolain 3 luvussa säädettäisiin lisäksi maakuntakonserniin kuuluvien tai maakuntien määräysvallassa olevien yhteisöiden velvollisuudesta turvata julkisen sektorin lakisääteisten lisäeläkkeiden tasoiset etuudet sellaiselle henkilöstölle, jotka siirtyvät maakuntauudistuksen johdosta perustettavaan yhtiöön valtion palveluksesta. Maakuntakonserni määrittää maakuntalain 4 §:n 1 momentissa. Maakunta tytäryhteisöineen muodostaa maakuntakonsernin. Maakunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa maakunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Se, mitä maakunnan tytäryhteisöstä säädetään, sovelletaan myös maakunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Maakuntien määräysvallassa olevia yhteisöjä ovat maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset ja muut yhteisöt, joista maakunnilla yhdessä on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

Maakuntauudistuksen voimaannanolain 3 luvun 10 §:n perusteluiden mukaan henkilöstö siirtyisi vanhoina työntekijöinä perustettaviin maakuntiin tai maakuntakonserniin kuuluviin tai maakuntien määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säilyttäisi siirtymähetkellä työ- tai virkasuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Valtionhallinnon palveluiden yhtiöittämisessä on lisäeläke-etuudet turvattu siirtyvälle henkilöstölle. Vastaavasti on menetelty myös kuntien toimintojen yhtiöittämisvelvoitteen toimeenpanossa.

Eläkkeen karttumisen säännökset ovat nykyisin samanlaiset julkisella ja yksityisellä sektorilla. Julkisen sektorin palvelukseen ennen vuotta 1993 tulleille on kuitenkin karttunut yksityistä

sektoria parempaa eläketurvaa ja heillä eläkkeen karttuma oli 2,2 prosenttia vuodessa vuoden 1994 loppuun saakka. Kunnan, kuntayhtymän tai valtion palveluksesta karttuneen lisäeläkkeen saa, jos jatkaa Kevan jäsenyhteisön tai valtion palveluksessa henkilökohtaiseen tai ammatilliseen eläkeikäänsä saakka. Vuonna 1960 tai sen jälkeen syntyneet työntekijät saavat lisäeläkkeen, jos palvelus jatkuu yhdenjaksoisena julkisten alojen eläkelain (81/2016) mukaiseen alimpaan vanhuuseläkeikään saakka. Niin ikään lisäturvan saa, jos tulee palvelussuhteensa jatkuessa työkyvyttömäksi. Julkisten alojen eläkkeen karttumisesta ennen vuotta 1995 ja palvelussuhteen yhdenjaksoisuusedellytyksistä säädetään vuoden 2017 alusta julkisten alojen eläkelain voimaantulon (82/2016) 8 ja 9 §:ssä.

Osana hallituksen esityksen valmistelua maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi Kevasta annettua lakia (66/2016) ehdotetaan muutettavaksi siten, että maakunnat sekä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT olisivat suoraan lain perusteella Kevan jäsenyhteisöjä. Ehdotetun muutoksen perusteella maakuntien palvelukseen Kevan jäsenyhteisöjen palveluksesta siirtyvä henkilöstö säilyisi julkisten alojen eläkelain mukaisen eläketurvan piirissä ja säilyttäisi näin myös mahdollisen lisäeläketurvan. Valtion henkilöstön osalta maakuntauudistuksen voimaantulon 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että maakuntiin siirtyvä henkilöstö säilyttäisi oikeutensa lisäeläketurvaan. Kevasta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten mukaan maakuntien omistamat tai määräysvallassa olevat yhtiöt voisivat liittyä Kevan jäsenyhteisöksi vastavasti kuin kuntien ja kuntayhtymien omistamat tai määräysvallassa olevat yhtiöt. Maakunnan omistama yhtiö voisi näin ollen hakea Kevan jäsenyhteisöksi tai vaihtoehtoisesti vakuuttaa henkilöstönsä työntekijän eläkelain mukaan. Jos yhtiö olisi Kevan jäsenyhteisö, henkilöstö säilyisi julkisen sektorin eläketurvan piirissä. Jos taas yhtiö ottaisi eläkevakuutuksen työeläkeyhtiöstä, henkilöstö menettäisi lakisääteisen lisäeläketurvan ja alemmat eläkeiät.

Tämän pykälän 3 *momentin* mukaan maakunnille siirtyisi tämän lain voimaantullessa yksityisteiden valtionavustustehtäviä koskevaan toimintaan liittyvä valtion omistama irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat. Valtio ja maakunta voisivat sopia irtaimen omaisuuden siirtymisestä myös toisin. Omaisuusjärjestelyihin sovellettaisiin, mitä maakuntauudistuksen voimaantulon 4 luvussa omaisuusjärjestelyistä säädettäisiin.

Pykälän 4 *momentti* sisältäisi viittaussäännöksen maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantulon 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantulon 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7–9 §:ää sovelletaan myös tällä lailla maakunnille valtiolta siirtyviin yksityisteitä koskeviin valtionavustustehtäviin. Viitatus voimaantulon 6 §:n 1 momentin mukaisesti maakunnan väliaikainen valmistelutoimielin vastaa maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen saakka, kunnes maakuntavaltuusto on valittu ja maakuntavaltuuston asettama maakuntahallitus on aloittanut toimintansa. Näin ollen maakunnan väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävä kattaa jo mainitun voimaantulon nojalla kokonaisuudessaan maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelun, mukaan lukien yksityistielain mukaisten tehtävien valmistelun. Pykälään sisällytettäisiin kuitenkin selventävä viittaussäännös siitä, että väliaikaisen valmistelutoimielimen viitatus voimaantulon 7 §:ssä tarkoitetut tehtävät ja toimivalta kattavat myös nyt ehdotetulla tämän lain mukaiset tehtäväsiirrot maakunnille. Samoin velvoite osallistua valmisteluun ja tietojensaantioikeus kattaisi myös ehdotetulla voimaantuloilla voimaantulon lakien mukaiset tehtäväsiirrot maakunnille.

96 §. *Vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaan tullessa vireillä olevien asioiden käsittelystä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa vireillä olevien maakunnalle 97 §:n mukaan siirtyvien yksityisteitä koskevien valtionavustuksiin liittyvien asioiden käsittely siirtyisivät *1 momentin* mukaan tämän lain voimaantullessa asianomaiselle maakunnalle.

Pykälän *2 momenttiin* otettaisiin tarpeelliset säännökset tielautakuntien lakkaamiseen liittyen. Kunnallisissa tielautakunnissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin kumotun lain mukaisesti loppuun tielautakunnassa. Kunnalliset tielautakunnat lakkaisivat siirtymäajan jälkeen vuoden 2020 loppuun mennessä. Jos tielautakunnassa olisi 31 päivänä joulukuuta 2020 vielä vireillä olevia asioita, siirtyisivät ne tämän lain mukaan toimivaltaisille viranomaisille ja ne käsiteltäisiin tämän lain säännösten mukaisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva kumotun lain 3 §:n 3 momentin mukainen kunnan velvollisuutta ottaa tienpito hoidettavakseen koskeva asia siirtyisi ehdotettavan *3 momentin* mukaan tämän lain mukaan toimivaltaiselle Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja käsiteltäisiin tämän lain säännösten mukaisesti.

97 §. *Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälä sisältäisi muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset. Päätökseen, joka on tehty ennen tämän voimaantuloa, haettaisiin muutosta tämän lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Vastaavasti muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun päätökseen sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Sen sijaan jos tuomioistuin kumoaa päätöksen, joka on tehty tämän lain voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin tämän lain mukaisesti.

98 §. *Muut siirtymäsäännökset.* Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin lain voimaan tullessa olemassa olleiden ennestään olevien teiden tiealueesta. Niiden tiealue vastaisi tämän lain tarkoitamaa tiealuetta sellaisena, kuin se oli lain voimaantullessa. Pykälän *2 momentin* mukaan tämän lain säännöksiä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa perustettuihin tiekuntiin. Pykälän *3 momentin* mukaan, mitä 14 §:ssä säädetään sopimukseen perustuvista oikeuksista, koskisi myös kumotun lain 21 §:ssä tarkoitettuja sopimuksia ja niihin perustuvia oikeuksia. Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että sellaisen yksityistien, jonka tienpito on ennen tämän lain voimaan tuloa järjestetty kumotun lain 32 §:n mukaisen tienjaon perusteella, tienpidossa olisi siirryttävä tienpitoon yhteiseen lukuun vuoden 2020 loppuun mennessä. Pykälän *5 momentissa* säädettäisiin, että kumotun lain 105–107 §:n mukaan yksityisiksi teiksi katsotut tiet katsottaisiin myös mainitun lain kumoamisen jälkeen yksityisteiksi, ja niihin sovellettaisiin tätä lakia.

Kiinteistön omistajan ennen tämän lain voimaan tuloa kumotun lain mukaisesti asettamalle puomille tai sulkulaitteelle olisi *6 momentin* mukaan haettava 29 §:n 3 momentin mukainen lupa vuoden 2020 loppuun mennessä tai poistettava se. Asia olisi käsiteltävä yksityistietoimiuksessa tieosakkaan sitä vaatiessa, jo tätä aikaisemmin.

Pykälän *7 momentin* mukaan, mitä 85 §:n 3 momentissa säädettäisiin liikenteen sallimisesta avustettavalla tiellä, sovellettaisiin myös sellaiseen tiehen, jonka tienpitoa on avustettu kumotun lain 96 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

1.2 Kiinteistönmuodostamislaki

5 §. Pykälän *2 momentin* 8 kohdan viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin.

103 §. Pykälän 3 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin joitain kielellisiä tarkennuksia.

156 §. Pykälän 3 *momentin* viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan uuteen yksityistielakiin. Tehtäisiin kielellinen muokkaus lisäksi momentin viimeiseen lauseeseen. Voimassa olevassa ruotsinkielisessä lakitestissä ollut virhe korjattaisiin.

159 §. Pykälän 3 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin kielellinen tarkennus.

162 §. Pykälän 1 *momentin* viittaus lain yksityistä teistä 24 §:ään muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielain 40 §:ään. Viitattavassa lainkohdassa säädettäisiin korvauksista aiemmin rakennetusta tiestä, uusien tieosakkaiden ja käyttömaksun nojalla tietä käyttävien osalta.

165 §. Pykälän 2 ja 3 *momenttien* viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin joitain kielellisiä tarkennuksia molempiin momentteihin.

168 §. Pykälän 1 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin joitain kielellisiä tarkennuksia.

1.3 Maankäyttö- ja rakennuslaki

75 §. *Yhteiskäyttöalueet ja yleiset alueet.* Pykälän 1 *momentin* viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin lisäksi kielellinen tarkennus.

Pykälän 3 *momentista* poistettaisiin viittaukset tielautakuntiin, koska tielautakunnat ehdotetaan edellä esitetyllä tavalla lakkautettavaksi. Kun tielautakunnat lakkautettaisiin, ei rantakuntia koskevia asioita voitaisi enää käsitellä tielautakunnissa vaan ne olisi hoidettava pääsääntönä olevassa kiinteistötoimituksessa. rantakuntia koskisivat kuitenkin edelleen yksityistielain säännökset tieosakkaista, tiekunnasta ja tiemaksusta. Lisäksi 3 *momentin* viittaus yksityisistä teistä annetun lain 8 lukuun muutettaisiin viittaukseksi uuden lain 5 lukuun. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin joitain kielellisiä tarkennuksia.

92 §. *Kunnan oikeus yksityisen tien alueeseen.* Pykälän viittaus lain yksityisistä teistä 1 §:ään muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavan yksityistielain 3 §:ään.

104 §. Korvattava katualue. Pykälän 4 *momentin* viittaus lain yksityisistä teistä 1 §:ään muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavan yksityistielain 3 §:ään. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin lisäksi joitain kielellisiä tarkennuksia.

107 §. *Katualueeseen kohdistuvien oikeuksien raukeaminen.* Pykälän 1 *momentin* viittaus lain yksityisistä teistä 1 §:ään muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavan yksityistielain 3 §:ään. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin lisäksi joitain kielellisiä tarkennuksia.

1.4 Kestävän metsätalouden määräraikainen rahoituslaki

16 §. *Metsätien tekeminen.* Pykälän 1 *momentin* viittaus lain yksityisistä teistä 5 §:n 2 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavan yksityistielain 3 §:n 1 *momentin* 4 kohtaan.

Pykälän 2 momentin viittaukset lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittauksiksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin joitain kielellisiä tarkennuksia.

17 §. *Yksityistien perusparannusta koskevan tuen lisäedellytykset.* Lisättäisiin 2 momenttiin viittaus ehdotettavan yksityistielain nojalla maksettavista avustuksista.

1.5 Ulkoilulaki

6 §. Muutettaisiin pykälän viittaus yksityisistä teistä annetun lain mukaisiin tietojen toimitukseen toimitusmiehiin viittaukseksi kiinteistönmuodostamislain kiinteistötoimituksen toimitusmiehiin. Uuteen yksityistielakiin ei ehdoteta otettavaksi säännöstä toimitusmiehistä, sillä aiempi säännös toimitusmiehistä on ollut yhdenmukainen kiinteistönmuodostamislain sääntelyn kanssa, eikä ole tarvetta poiketa tästä sääntelystä. Siksi viittauksen olisi jatkossa oltava viittaus kiinteistönmuodostamislakiin.

8 §. Pykälän 2 momentin viittaus laissa yksityisistä teistä tarkoitettuihin korvauksiin muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavassa yksityistielaisa tarkoitettaviin korvauksiin. Momentin muotoiluun tehtäisiin myös kielellisiä korjauksia.

15 §. Muutettaisiin pykälän viittaus lakiin yksityisistä teistä viittauksiksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Muutettaisiin lisäksi sana tietojen toimitus yhdenmukaisesti ehdotettavan yksityistielaisa käytettävän termistön kanssa sanaksi yksityistietojen toimitus.

1.6 Laki vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä

3 §. Muutettaisiin 2 momentin viittaus lakiin yksityisistä teistä viittauksiksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Muutettaisiin lisäksi sana tietojen toimitus yhdenmukaisesti ehdotettavan yksityistielain kanssa sanaksi yksityistietojen toimitus. Ruotsinkieliseen tekstiin tehtäisiin kielellinen korjaus.

11 §. Pykälän viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin, ja siihen tehtäisiin kielellisiä korjauksia.

1.7 Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta

12 §. *Lain soveltaminen eräiden muiden lakien mukaisessa menettelyssä.* Pykälän viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin.

1.8 Yhteismetsälaki

39 §. *Alueen ja kiinteistön liittäminen yhteismetsään.* Pykälän 3 momentin viittaus lakiin yksityisistä teistä muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Viittaus aiemman lain 12 ja 13 §:ään muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavan yksityistielain 8 §:ään, jossa säädetäisiin puutavaran varastointia, autopaikkaa, venevalkamaa tai laituria varten perustettavista käyttöoikeuksista.

1.9 Kaivoslaki

87 §. *Yksityistiejärjestelyt.* Muutettaisiin pykälän viittaukset lakiin yksityisistä teistä viittauksiksi ehdotettavaan yksityistielakiin. Muutettaisiin lisäksi sana tietojen toimitus yhdenmukaisesti ehdotettavan yksityistielain kanssa sanaksi yksityistietojen toimitus. Pykälän 2 momentin viittaus aiemman lain 38 c §:ään muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavan yksityistielain 76 §:ään, jossa säädetäisiin alueellisesta yksityistietojen toimituksesta.

1.10 Laki valtion metsätaloudenosaakeyhtiöstä

4 §. *Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa.* Muutettaisiin 1 momentin 5 kohdan viittaus lakiin yksityisistä teistä viittaukseksi ehdotettavaan yksityistielakiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä voitaisiin lakiluonnoksen mukaan antaa valtioneuvoston asetuksella tienpidon valtuuttamisesta tiekunnan toimesta muulle taholle (68 §:n 4 momentti), menettelystä yksityistietoimituksesta (82 §:n 1 momentti), valtionavustusmäärärahan jakamisesta maakunnille (83 §:n 3 momentti) sekä yksityistierekisteristä ja menettelystä tietojen merkitsemisessä siihen (89 §:n 6 momentti). Osin säännöksissä huomioitaisiin nykyisinkin valtioneuvoston asetuksessa yksityisistä teistä säädettävät asiat ja toisaalta ehdotettavan uuden lain mukaiset tarpeet tarkemmille säännöksille.

Asetuksenantovaltuudet sisältyisivät kutakin kysymystä koskevan perussäännöksen yhteyteen, ja niistä tehdään tarkemmin selkoa kyseisten lainkohtien yksityiskohtaisissa perusteluissa, joihin tässä viitataan. Ehdotettavien asetuksenantovaltuuksien nojalla ei voisi säätää perustuslain 80 §:n mukaan lain alaan kuuluvista yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista, eikä muistakaan perustuslain mukaan lailla säädettävistä asioista. Asetuksenantovaltuuksien voidaan katsoa täyttävän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Esitykseen ei sisälly ehdotuksia asetuksenantovaltuuksista muille kuin valtioneuvostolle tai ehdotuksia määräys-
senantovaltuuksista muille viranomaisille.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2020.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuden suoja sisältää muun muassa omistajalle lähtökohtaisesti kuuluvan vapauden käyttää omaisuuttaan samoin kuin omistajan oikeuden asettaa muille hänen omaisuutensa käyttörajoituksia ja -esteitä. Omistajan oikeuksia voidaan kuitenkin rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaaditut yleiset edellytykset. Perustuslain 15 §:n 2 momentin mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan säädetään lailla.

Pakkolunastuksessa on yleensä kysymys omaisuuden pois ottamisesta ja toiselle siirtämisestä. Myös pitkälle menevät käyttöoikeuden rajoitukset voivat kuitenkin joissakin tilanteissa olla tosiasiallisilta vaikutuksiltaan rinnastettavissa omaisuuden pois ottamiseen ja merkitä perustuslaissa tarkoitettua pakkolunastusta (PeVL 38/2012 vp, s. 2, PeVL 8/2011 vp, s. 2, PeVL 61/2010 vp, s. 3, PeVL 32/2010 vp, s. 5, PeVL 3/2005 vp, 3–4, PeVL 15/2004 vp, s. 4–5, PeVL 38/1998 vp, s. 3). Tieoikeus olisi edelleen rasitteenkaltainen oikeus, jolla annettaisiin kiinteistöön kuuluva pysyvä oikeus käyttää toiseen kiinteistöön kuuluvaa aluetta määrättyyn tarkoitukseen. Perustieoikeuden perustamisessa on asiallisesti kyse pakkolunastuksesta. Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut, ettei yleisen tarpeen vaatimus välttämättä edellytä lunastuksen toteuttamista julkisyhteisön hyväksi, vaan lunastetun omaisuuden saajana voi olla muukin taho (PeVL 32/2010 vp, s. 5, PeVL 3/2005 vp, s. 4, PeVL 15/2004 vp, s. 4, PeVL 49/2002 vp, s. 4, PeVL 53/2001 vp, s. 2, PeVL 28/2000 vp, s. 4, PeVL 4/2000 vp, s. 4). Valiokunta on kuitenkin katsonut, että tällöin yleisen tarpeen vaatimusta tulee pyrkiä konkretisoimaan lakiin otettavin aineellisin säännöksin (PeVL 32/2010 vp, s. 5, PeVL 49/2002 vp, s. 4, PeVL 53/2001 vp, s. 2, PeVL 4/2000 vp, s. 4, PeVL 38/1998 vp, s. 7). Tarvetta tieoikeuden

perustamiseksi konkretisoidaan lakiehdotuksen 4 §:ssä, jossa säädetään tieoikeuden perustamisen edellytyksistä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että täyden korvauksen vaatimus täyttyy, kun lunastuskorvauksen perusteisiin ja määrittämiseen sovelletaan lunastuslakia (PeVL 15/2004 vp, s. 4, PeVL 49/2002 vp, s. 4, PeVL 53/2001 vp, s. 2, PeVL 28/2000 vp, s. 4, PeVL 4/2000 vp, s. 4). Lunastusmenettelystä ja täydestä korvauksesta voidaan kuitenkin säätää myös erityislaita (PeVL 53/2001 vp, s. 2). Täyden korvauksen vaatimuksen voidaan katsoa täyttyvän yksityistielakiehdotuksen 15 §:ään ehdotettavalla sääntelyllä korvauksista.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että tiealuetta koskevan rasiitteen lisäksi voitaisiin perustaa myös yksityistiehen kuuluva näkemäalue yksityistien liittyessä maantiehen tai toiseen yksityiseen tiehen tai johtaessa rautatien tasoristeykseen taikka suoja-alue, joka voisi ulottua enintään 12 metrin etäisyydelle ajoradan keskilinjasta. Näkemä- ja suoja-alueiden merkitys olisi se, että näiltä alueilta voisi tieoikeuden nojalla poistaa piha-alueiden ulkopuolelta näkemää haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta. Lisäksi voitaisiin erikseen päättää asettaa rakentamisrajoitus näkemä- ja suoja-alueelle. Näkemä- ja suoja-alueen perustamisesta päätettäisiin aina erikseen yksityistietoimituksessa, ja niiden perustaminen edellyttäisi, että perustaminen olisi liikenneturvallisuuden vuoksi tärkeää, eikä siitä aiheutuisi millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa. Rakentamisrajoitus voitaisiin asettaa ainoastaan liikenneturvallisuuden sitä välttämättä vaatiessa. Esitykset merkitsevät rajoitusta kiinteistönomistajan omistusoikeuteen, koska määräyksillä rajoitettaisiin kiinteistön omistajan oikeutta hallita, käyttää ja hyödyntää omaisuuttaan haluamallaan tavalla. Näkemä- ja suoja-alueiden käsitteet ovat vakiintuneet maantie- ja ratalaissa, mutta voimassa olevassa yksityistielaisissa näkemä- ja suoja-alueiden mahdollistama kasvillisuuden poisto ja muut rajoitukset on mahdollistettu erillisten viranomaiskäsitteiden kautta asettamatta jotakin aluetta koskemaan tällaista pysyvää rajoitusta. Kuitenkin rakentamisrajoituksen asettaminen on myös voimassa olevassa laissa ollut mahdollista. Yksitystielain kohdalla näkemä- ja suoja-alueet eivät tulisi voimaan suoraan lain nojalla, vaan niitä koskien olisi tehtävä erillinen viranomaispäättös, jossa kiinteistönomistajan oikeutta rajoittava alueen perustamista olisi aina arvioitava laissa säädettyjen edellytysten kannalta erikseen, ja niiden perustamisesta olisi maksettava asianmukainen korvaus. Korvauksista tieoikeuden, näkemä- ja suoja-alueen perustamisesta samoin kuin muidenkin kiinteistönomistajan omistusoikeutta rajoittavien oikeuksien perustamisesta ja alueiden käyttämisestä säädettäisiin ehdotetussa 15 §:ssä. Alue voitaisiin tarvittaessa myös lakkauttaa.

Nykytilaa vastaavasti lakiehdotuksen 22 §:n säädettäisiin, että jos laite tai rakennelma taikka sellainen erillinen rakennus, jota ei käytetä asuntona, on uuden tien rakentamisen tai tien siirtämisen esteenä niin, että tien tekeminen laitetta, rakennelmaa tai rakennusta siirtämättä aiheuttaisi kustannusten merkittävää nousua tai huomattavaa hankaluutta, yksityistietoimituksessa voidaan antaa oikeus siirtää laite, rakennelma tai rakennus soveliaaseen paikkaan. Edellytyksenä on lisäksi, ettei siirtämisestä aiheudu vahinkoa tai merkittävää haittaa sen omistajalle. Siirrettävän omaisuuden omistajalla olisi 33 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada korvaus haitasta, vahingosta ja siirtokustannuksista. Nykytilasta poiketen rakennus voitaisiin 22 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa omistajan vaatimuksesta määrätä vaihtoehtoisesti lunastettavaksi. Tämä lisäisi omistajan vaihtoehtoja ja parantaisi omistajan asemaa tilanteissa, joissa siirtämisen edellytykset täyttyisivät, mutta omistaja kuitenkin katsoisi, että rakennus ei esimerkiksi enää vastaisi tarkoitustaan tai tulisi tarpeettomaksi. Kiinteistön omistajan päätösvallassa olisi, tekeekö hän lunastusvaatimuksen vai olisiko haitankorvaus hänen kannaltaan parempi ratkaisu. Rakennuksen lunastukseen liittyen täyden korvauksen vaatimuksen voidaan katsoa täyttyvän yksityistielakiehdotuksen 33 §:ään ehdotettavalla sääntelyllä korvauksista, joka vastaa tieoikeuden perustamisesta maksettavaa korvausta koskevaa sääntelyä.

Tiekunta tai tieosakkaat, jos tiekuntaa ei olisi perustettu, voisivat jatkossa antaa luvan sijoittaa yhdyskuntateknisiä johtoja tiealueelle niin että, kiinteistönomistajan suostumus ei tämän lisäksi

si olisi enää tarpeen. Vaikka tiealueet on perustettu vain tietarkoitukseen osakkaiden liikennetarpeita, kulkemista ja kuljetuksia, palvelemaan, on menettelyn sujuvuuden kannalta perusteltua edellyttää lupaa johtojen sijoittamisen vain siltä taholta, joka tosiasiallisesti hallinnoi aluetta. Ratkaisu ei merkittävästi lisää tierasitteen rasittavuutta kiinteistönomistajaan nähden. Toimenpiteitä koskevat korvaukset ratkaistaisiin maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä tietoyhteiskuntakaareen sisältyvien säännösten kautta.

Lisäksi ehdotetaan rajoitettavaksi maanomistajan oikeutta asettaa puomi tai muu sulkulaite yksityiselle tielle ilman tiekunnan tai tieosakkaiden suostumusta. Tätä ei pidetä merkittävänä uutena rajoituksena omistusoikeuteen, sillä kun kiinteistöä rasittaa tieoikeus on kiinteistönomistaja jo menettänyt aluetta koskevan määräysvallan tieoikeuden haltijoille, jotka päättävät tieoikeutta koskevista asioista yhdessä. Kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi on pidetty kuitenkin tarpeellisenä säätää kiinteistönomistajalle mahdollisuus saada viranomaiselta lupa sulkulaitteen asettamiseen, jos siihen on erityisiä syitä, eikä asiasta olla päästy sopimukseen tiekunnan tai tieosakkaiden kanssa.

Omistusoikeuteen liittyy myös esimerkiksi ehdotettavan 30 §:n sääntely tilapäisistä kulkuteistä ja kuljetusreiteistä. Toisen aluetta olisi mahdollista ottaa käyttöön tilapäistä kulkutietä varten, jos yksityistien käyttö tulvan sortuman, maanvieremän, tiealueella olevaa johtoa koskevan kaivutyön tai muun sellaisen syyn takia olisi estynyt. Jos taas välttämätöntä kuljetusta ei olisi mahdollista järjestää ennestään olevan tien kautta, voitaisiin toisen aluetta ottaa tilapäisesti käyttöön tilapäistä kuljetusreittiä varten. Tällaisten tilapäisten oikeuksien perustamiseen sovellettaisiin vastaavia edellytyksiä kuin tieoikeuden perustamiseen. Tilapäisestä kulkutiestä ja kuljetusreitistä toisen alueella voitaisiin määrätä yksityistietoimituksessa, jos asiasta ei olisi osapuolten kesken sovittu. Jos tarve kulkutielle olisi kuitenkin yllättävä ja äkillinen ja kulkutie kiinteistöjen liikennetarpeen kannalta välttämätön, voitaisiin toisen aluetta ottaa tilapäistä kulkutietä varten käyttöön myös ilman yksityistietoimituksen päätöstä. Kyseisten järjestelyjen johdosta maksettavista korvauksista säädettäisiin 32 §:ssä. Sääntely olisi tarkkaan rajattu koskemaan vain laissa määriteltyjä tilanteita, ja toimenpiteet olisivat niissäkin tilanteissa mahdollisia vain laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. Kyseisiä rajoituksia omistusoikeuteen voidaan pitää täsmällisinä ja tarkkarajaisina sekä välttämättömiä kulku- ja kuljetustarpeita palvelevina myös tarkoitukseltaan hyväksyttävinä. Esimerkiksi järjestelyjen tilapäisyys tekee toimenpiteistä myös oikeasuhtaiset.

Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on perustuslain 9 §:n 1 momentissa turvattu vapaus liikkua maassa. Liikkumisvapautta voidaan niin ikään rajoittaa perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täyttävällä lailla. Yksitystietä rasittavan ulkopuolisen käytön rajoittaminen tai sen maksullisuus tienomistajan oikeuksien turvaamiseksi ei perustuslakivaliokunnan mukaan lähtökohtaisesti ole ongelmallista perustuslain liikkumisvapauden kannalta (PeVL 49/2002 vp s. 3).

Suomessa on oikeusjärjestyksen katsottu perinteisesti sisältävän tavanomaiseen oikeuteen, mutta osin myös lainsäädäntöön perustuvia niin sanottuja jokamiehenoikeuksia tai luonnon yleiskäyttöoikeuksia, joita jokainen voi käyttää toisen omistusoikeuden estämättä. Perustuslain suoja jokamiehenoikeuksilla ei kuitenkaan ole (PeVM 25/1994 vp, s. 10/I). Ne eivät perustuslakivaliokunnan näkemyksen perusteella kuitenkaan jää kokonaan vaille merkitystä arvioitaessa, millaisia omistajan oikeuksia suojaavia liikkumisvapauden rajoituksia perustuslaissa sallitaan (PeVL 49/2002 vp s. 2). Jokamiehenoikeuden luonteeseen kuuluu tietty varovaisuus ja hienotunteisuus sekä haitattomuus toisen maalla liikuttaessa. Esityksen mukaisessa ulkopuolista tienkäyttöä koskevassa 28 §:ssä luvanvaraisuuden ulkopuolelle jätettäisiin jokamiehen oikeuden nojalla tapahtuva kulkeminen. Tien käyttö olisi luvanvaraista säännöllisiin tai tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen tai tien kunnossapitokustannuksia selvästi li-

säävään toimintaan. Luvanvaraisesta tien käytöstä voitaisiin periä käyttömaksua. Koska kustannusten aiheutuminen voi olla usein mahdollista todeta vasta jälkikäteen, perusteluissa on pyritty tuomaan esimerkein esiin tilanteita, joissa lisäkustannuksia yleensä aiheutuu, sekä arvioitu tienkäytön säännöllisyyttä ja satunnaisuutta liittyen luvanvaraisuuteen.

Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan säännöksessä tarkoitettu vastuu kohdistuu sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Säännöksen todetaan olevan lähinnä julistuksenomainen ja toteutuvan muun lainsäädännön tuella ja välityksellä. Säättämällä vastuun kuulumisesta kaikille on haluttu korostaa sitä, että ympäristönsuojelu edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri tahojen kesken. Säännöksen tarkoittama vastuu kohdistuu muun ohella elottomaan luonnonympäristöön, mukaan lukien maa- ja kallioperä sekä vesistöt. Sen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet.

Esityksessä huomioidaan perustuslain ympäristövastuusäännökseen kiinnittyvät ympäristönsuojelulliset näkökohdat. Tämä näkyy läpäisyperiaatteen mukaisesti siinä, että viitataan ympäristölainsäädäntöön useissa lainkohdissa, kuten 19 §:ssä tien rakentamisen osalta ja 85 §:n 2 momentissa yksityistietoimituksiin liittyen. Jo uuden tien rakentamista koskevan tieoikeuden perustamisedellytyksiä koskeva sääntely erityisesti 4 §:n 2 momentissa ja toteuttavat ympäristövastuusäännöksen tavoitteita. Lisäksi 4 §:n 3 momentissa korostetaan, ettei tieoikeutta voida perustaa, jos tien rakentaminen tai käyttäminen olisi muun lain nojalla kiellettyä, taikka jos tien tekemisestä voisi aiheutua huomattavaa luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä taikka muu niihin verrattava yleisen edun loukkaus. Tieoikeuden perustamisella ei myöskään 19 §:n 3 momentissa korostettavalla tavalla koskaan voitaisi ohittaa muita ympäristöoikeudellisia lupia, milloin ne ovat tarpeen. Tien rakentamisesta Natura-alueelle tai sen läheisyyteen olisi 21 §:ssä erityissäännös. Kyseisen säännöksen mukaan olisi yhteistyössä ympäristöviranomaisen kanssa pyrittävä löytämään tien rakentamiselle sellainen vaihtoehto, jossa valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon sisällytettäväksi ehdottamalle tai siihen sisällytetylle alueelle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi, jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, eikä tien rakentamiselle olisi muutoin estettä.

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännöksen aineellinen tavoite terveellisen ympäristön turvaamisesta on esityksessä otettu huomioon muun muassa lain erityisesti tieoikeuden ja muiden käyttöoikeuksien perustamisen edellytyksiä koskevissa 2 luvun säännöksissä sekä tienpitoa koskevassa 3 luvussa.

Perustuslakivaliokunta on ympäristölainsäädännön arvioinnin yhteydessä käsitellyt erityiskysymyksenä perustuslain 15 §:n omaisuudensuojasäännösten ja perustuslain 20 §:n välistä suhdetta. Valiokunta on yhtäältä todennut, ettei perustuslain 20 § perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita eikä se myöskään muodostu erilliseksi perusteeksi kohdistaa maanomistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännösten osina niillä kummallakin voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin sen kaltaisessa yhteydessä, jossa pyritään ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa kestävästi edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin (PeVL 20/2010 vp, s. 2/II, PeVL 6/2010 vp, s. 2, PeVL 38/1998 vp, s. 3, PeVL 21/1996 vp, s. 2/I). Valiokunta on omaisuuden käyttörajoituksia koskevassa hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuusarvioinnissaan antanut erityistä painoa perustuslain 20 §:ään kiinnittyville perusteille (ks. esim. PeVL 6/2010 vp, s. 3/I).

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 6 artiklan mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on todennut, että oikeus päästä tuomioistuimeen ei ole ehdoton, vaan valtio voi rajoittaa tätä oikeutta valitsemillaan keinoilla taatakseen tehokkaan pääsyn tuomioistuimeen EIS 6 artiklan mukaisesti. Tuomioistuimeen pääsulle voidaan asettaa myös taloudellisia rajoituksia. Rajoituksilla täytyy kuitenkin olla hyväksyttävä tavoite, ja käytettyjen keinojen tulee olla oikeassa suhteessa tavoitteisiin. Valitusasteissa taloudelliset rajoitukset voivat olla tiukempia, koska asia on jo tutkittu ensiasteessa. Perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan PeVL 29/2014 vp oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja asioiden viivytyksettömään käsittelyyn liittyvien perusoikeuksien merkitystä oikeusvaltion kulmakivinä. Jokaisen tulee saada asiansa asianmukaisesti tutkituksi tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin. Niin yksityishenkilöiden kuin yritystenkin tulee oikeusvaltiossa pystyä saattamaan asiansa oikeuden tutkittaviksi ilman pelkoa kohtuuttomista kustannuksista tai viivästyksistä.

Koska tielautakunnat on tarkoitus lakkauttaa, voisi osakkaiden kuluriski toimitusasioissa ja tiekunnan päätösten moitteita koskevissa muutoksenhakuasioissa kasvaa. Kunnat ovat voineet subventoida tielautakuntien toimintaa tavalla, joka tehtävien siirtyessä yksityistietoimituksiin pääasiassa maanmittauslaitokselle ja tiekuntien päätösten moitteiden osalta käräjäoikeuksiin ei ole mahdollista. Edellä on arvioitu tieosakkaisiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia.

Tiekunnan päätöksentekoa koskevan muutoksenhaun osalta jatkossa maksettaviksi tulisivat käräjäoikeuksien riita-asioiden oikeudenkäyntimaksu, joka on 500 euroa, ja asianosaisille aiheutuvat muut oikeudenkäymiskustannukset, erityisesti mahdollisen asiamiehen käytöstä johtuvat kustannukset. Oikeudenkäyntimaksut eivät ole EIT:n ratkaisukäytännön valossa korkeita. Esimerkiksi siviiliasioissa vaaditut 2 400 ja 24 000 euron oikeudenkäyntimaksut eivät EIT:n näkemyksen mukaan vielä automaattisesti olleet vastoin 6 artiklaa, mutta koska jälkimmäinen vastasi vuoden keskipalkkaa (Puolassa), se oli suhteessa asianomistajan taloudelliseen asemaan kohtuuton (Podbielski & PPU Polpure v. Puola 2005 ja Kreuz v. Puola 2001). Maksuja ei ole pidettävä kustannusten kohtuullisuutta edellyttävän kannan vastaisina. Maksujen lisääntyvä ohjausvaikutus on omiaan tukemaan viivytyksettömyystavoitteen toteutumista. Ehdotetut maksutasot ohjaavat asianosaisia mahdollisesti harkitsemaan aiempaa tarkemmin asian vientiä tuomioistuimeen. Ne, joille maksu olisi tosiasiallinen este päästä oikeuteen, ovat kuitenkin tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 7 §:n nojalla vapautettuja maksun suoritusvelvollisuudesta. Kiinteistötoimituksista perittävien maksujen määräämisen perusteista säädetään puolestaan laissa kiinteistötoimitusmaksuista (558/1995). Yksityistietoimituksiakin koskevan pääsäännön mukaan kiinteistötoimitusmaksun suuruuden tulee vastata kiinteistötoimituksesta valtiolle tai kunnalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo).

Ehdotettua yksityistielakia on pidettävä liikkumisvapauden, yksityiselämän suojan ja omaisuuden suojan rajoitusten osalta täsmällisinä ja tarkkarajaisina ja niiden on katsottava muutenkin täyttävän perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, kuten vaatimukset rajoitusten hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta. Esitys ei rajoita perustuslaissa turvattua oikeusturvaa, ja siinä on huomioitu perustuslain ympäristövastuusäännös. Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Esityk-

seen sisältyy kuitenkin periaatteellisesti tärkeitä kysymyksiä erityisesti omistusoikeuden suojan osalta, ja yksityistieverkon laajuus huomioiden näillä kysymyksillä on laajoja vaikutuksia kansalaisten asemaan. Kun vanha vuodelta 1963 peräisin ollut yksityistielaki korvataan uudella säädöksellä, olisi järjestelmän perusteiden perustuslainmukaisuus hyvä varmistaa. Hallitus pitää siksi perusteltuna, että esityksestä pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Yksityistielaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on turvata asutuksen, elinkeinoelämän ja muiden yhteiskunnallisten tarpeiden edellyttämät kulkuyhteydet kiinteistöille, jotka eivät sijaitse maantie- tai katuverkolla, sekä turvata yksityistieverkon ylläpito ja kehittäminen osana liikennejärjestelmää. Lain tarkoituksena on myös taata yksityisteitä koskeissa asioissa asianosaisten oikeusturva ja tieosakkaiden yhdenvertainen kohtelu.

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään yksityisteistä ja tieoikeudesta, niiden perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta, yksityisteiden tienpidosta, yksityistietoimituksesta sekä tieosakkaiden, kiinteistönomistajien ja muiden asianosaisten oikeuksista ja velvollisuuksista.

Myös muun kuin tämän lain nojalla perustettuihin yksityisteihin, sovelletaan tätä lakia, ellei muussa laissa toisin säädetä. Tätä lakia sovelletaan myös asemakaava-alueella, ei kuitenkaan kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettuun rasitteeseen.

Tätä lakia ei sovelleta sellaisiin teihin, joita vain asianomaisen kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää. Sellaisiin teihin, joita muillakin henkilöillä kuin kiinteistön omistajalla tai haltijalla on osapuolten välisen sopimuksen nojalla oikeus käyttää, sovelletaan tätä lakia vain niiltä osin kuin siitä nimenomaisesti säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *yksityistiellä* sellaista ensisijaisesti yksityistä liikennetarvetta palvelevaa tieliikenteen väylää, johon rasitteena kohdistuu vähintään yhden kiinteistön hyväksi tieoikeus;
- 2) *tieoikeudella* oikeutta käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi kulkuyhteyttä varten;

3) *ennestään olevalla tiellä* tämän lain, yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) tai 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun lain nojalla perustettua rakennettua yksityistietä tai rakentamatonta aluetta, johon on perustettu tieoikeus;

4) *metsätiellä* tietä, joka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten;

5) *tieosakkaalla* sellaisen kiinteistön, jolle kuuluu tieoikeus, omistajaa ja muita tieoikeuden saaneita tahoja;

6) *tiekunnalla* yhtä tai useampaa tietä koskevien asioiden hoitamiseksi perustettua tieosakkaiden muodostamaa yhteisöä;

7) *toimitsijamiehellä* tiekunnan asioita toimielimenä hoitamaan valittua henkilöä;

8) *hoitokunnalla* tiekunnan asioita hoitamaan valittua monijäsenistä toimielintä;

9) *tialueella* aluetta, johon tieoikeus kohdistuu ja jolle tietä varten tarvittavat alueet, rakenteet ja laitteet kuten ajorata, jalkakäytävä ja pyörätie sekä piennar, luiska, pengermä, oja, väli- ja rajakaista, kohtaamis- ja kääntymispaikka, tiehen liittyvää tienpitoa varten tarvittava varastoimispaikka, valaistuslaitteet ja liikenteenohjauslaitteet, silta, rumpu, melueste, lautta laitureineen ja väylineen, kaide ja tiemerkki voidaan sijoittaa;

10) *tienpidolla* tien rakentamista ja kunnossapitoa;

11) *tien rakentamisella* uuden tien rakentamista sekä olemassa olevan tien siirtämistä tai leittämistä ja muuta parantamista;

12) *tien kunnossapidolla* niitä korjaus- ja hoitotoimenpiteitä, jotka ovat tarpeen tien pitämiseksi sen tarkoitusta vastaavassa kunnossa;

13) *tieyksiköllä* kiinteistökohtaista tai tieoikeuden haltijakohtaista perustetta, jolla tienpito-velvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jaetaan tieosakkaiden kesken euromääräisinä tiemaksuina;

14) *erityisellä oikeudella* käyttö-, rasite-, irrottamis- ja näihin verrattavaa oikeutta toisen omistamaan kiinteistöön taikka muuhun maa- tai vesialueeseen sekä rakennukseen ja rakennelmaan.

Mitä tässä laissa säädetään tieoikeudesta, koskee myös muun lain nojalla annettua yksityistä kulkuyhteyttä palvelevaa rasiteoikeutta tai yksityistä kulkuyhteyttä palvelevaa muuta pysyvää käyttöoikeutta.

Mitä tässä laissa säädetään kiinteistöstä, koskee myös määräalaa, yhteismetsälaissa (109/2003) tarkoitettua yhteismetsää, kaivosta ja toisen maalla olevaa, pysyväksi tarkoitettua rakennusta tai laitosta.

Mitä tässä laissa säädetään kiinteistön omistajasta, koskee myös kiinteistön haltijaa, jolla on pysyvä oikeus hallita kiinteistöä.

2 luku

Tieoikeus ja muut tiehen liittyvät oikeudet

4 §

Tieoikeuden perustamisen edellytykset

Kiinteistön hyväksi on perustettava rasitteena pysyvä tieoikeus uuden tien tekemistä varten tarpeelliseen tialueeseen tai ennestään olevaan tiehen, jos se on tärkeää kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttöä varten eikä siitä aiheudu huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle tai muulle rekisteriyksikölle taikka ennestään olevan tien tieosakkaalle.

Tieoikeus on perustettava mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti siten, että tien tarkoitus saavutetaan mahdollisimman edullisesti ja että tiestä tai sen käyttämisestä ei aiheudu ympäris-

tölle tarpeetonta haittaa eikä kenellekään suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä.

Tieoikeutta ei saa perustaa, jos tien rakentaminen tai käyttäminen olisi muun lain nojalla kiellettyä, jos perustaminen olisi olemassa olevan tieverkon kannalta epätarkoituksenmukaista taikka jos tien tekemisestä voisi aiheutua huomattavaa liikenneturvallisuuden vaarantumista, luonnon turmeltumista tai ympäristön kulttuuriarvojen vähentymistä taikka muu niihin verrattava yleisen edun loukkaus. Tieoikeutta ei saa perustaa niin, että se saattaa vaikeuttaa asema-kaavan toteuttamista.

Tieoikeuden perustamista ja muita tässä luvussa säädettyjä asioita koskevasta päätöksenteosta säädetään jäljempänä 18 §:ssä.

5 §

Tiealueen sekä näkemäalueen ja suoja-alueen määrittäminen

Tieoikeutta uuden tien rakentamiseksi perustettaessa on määrättävä tien linjauksen ja tarkoituksenmukaisen rakenteen vaatima tiealue ja tarvittaessa merkittävä se maastoon. Tiealue voidaan määrätä tätä leveämpänä, jos tuleva tien parantaminen sitä vaatii. Jos tienosaa koskee useampia tieoikeuksia, kapeampina perustetut tieoikeudet laajenevat leveimpänä perustetun tieoikeuden mukaisiksi.

Jos liikenneturvallisuuden vuoksi on tärkeää eikä millekään kiinteistölle aiheudu huomattavaa haittaa, yksityistiehen kuuluvaksi voidaan tiealueen lisäksi määrätä:

1) näkemäalue yksityistien liittyessä maantiehen tai toiseen yksityiseen tiehen tai johtaessa rautatien tasoristeykseen;

2) suoja-alue, joka ulottuu enintään 12 metrin etäisyydelle ajoradan keskilinjasta.

Tiealueelta sekä tiehen kuuluvaksi määrättyä näkemä- ja suoja-alueelta saa tieoikeuden nojalla poistaa piha-alueiden ulkopuolelta näkemää haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta. Jos liikenneturvallisuus sitä välttämättä vaatii, voidaan erikseen antaa lupa poistaa tiealueen ulkopuolella oleva rakennus, rakennelma tai sellainen kasvillisuus, jota tieoikeuden nojalla ei muuten saa poistaa.

Jos liikenneturvallisuus sitä välttämättä vaatii, uusien rakennusten rakentaminen näkemä- ja suoja-alueelle voidaan kieltää (*rakentamisrajoitus*). Poikkeus rakentamisrajoituksesta voidaan myöntää, mikäli poikkeaminen ei huomattavasti vaaranna liikenneturvallisuutta. Poikkeamiseen sovelletaan muuten, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädetään vähäisestä poikkeamisesta rakennusluvan yhteydessä.

6 §

Tieoikeus muun kuin kiinteistön hyväksi

Jos ennestään oleva tie on jollekin taholle tärkeä tämän elinkeinon harjoittamista tai muuta toimintaa varten, on tiehen perustettava toiminnanharjoittajan hyväksi tieoikeus, jos tien rakenne on kyseiseen liikenteeseen soveltuva eikä tien käyttämisestä aiheudu huomattavaa haittaa millekään kiinteistölle, muulle rekisteriyksikölle tai tieosakkaalle taikka 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta.

Ennestään olevaan tiehen voidaan valtion, maakunnan tai kunnan hyväksi perustaa tieoikeus yleisen liikenteen käyttöä varten, jos tämä on tärkeää liikenteen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi, 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät ja tietä koskevien asioiden hoitamiseksi on perustettu tiekunta.

7 §

Tieosakkaaksi velvoittaminen

Tieoikeus voidaan hakemuksesta perustaa kiinteistön hyväksi vastoin kiinteistönomistajan tahtoa, jos kiinteistö on kokonaan tai osaksi yksityistien vaikutusalueella siten, että tietä tarvitaan tai voidaan käyttää kiinteistön liikennetarpeisiin.

Vastoin kiinteistönomistajan tahtoa ei kuitenkaan voida perustaa tieoikeutta kiinteistön hyväksi niin kauan kuin tietä ei käytetä kiinteistöä varten. Jos omistaja ilmoittaa kiinteistön puolesta luopuvansa tien käyttämisestä kiinteistölle johtavan toisen kulkuyhteyden vuoksi tai muusta tällaisesta syystä, ei kiinteistön hyväksi voida perustaa tieoikeutta.

Valtion hyväksi voidaan perustaa tieoikeus vastoin tämän tahtoa, jos 6 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja jos tietä merkittävässä määrin käytetään yleiseen liikenteeseen, joka liittyy maantiehen tai valtion hallinnoimaan kohteeseen liikkumiseen.

8 §

Muun oikeuden perustaminen yksityistien yhteyteen

Kiinteistön hyväksi voidaan yksityistien yhteyteen perustaa pysyvä oikeus:

1) puutavaran varastoimiseksi tarpeelliseen alueeseen (*varastoalue*), jos se on kiinteistöltä tapahtuvan puutavaran kuljetuksen vuoksi tärkeä;

2) autopaikkaa varten tarvittavaan alueeseen (*autopaikka-alue*), jos tien rakentaminen kiinteistölle asti ei ole kohtuullisesti mahdollista ja autopaikka-alue on kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttämistä varten tärkeä;

3) venevalkamaa ja -laituria varten tarpeelliseen alueeseen (*venevalkama-alue*), jos kiinteistön ja tien välissä on tieyhteyden estävä vesialue.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen oikeuksien perustamiseen sovelletaan, mitä 4 §:ssä säädetään tieoikeuden perustamisesta.

9 §

Oikeuden perustaminen määräaikaisena tai muutoin rajoitettuna

Tieoikeus tai 8 §:ssä tarkoitettu oikeus voidaan perustaa määräaikaisena, jos tieoikeuden perustamista pysyvänä ei olosuhteiden odotettavissa olevan muuttumisen vuoksi tai muusta erityisestä syystä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena. Tällöin on määrättävä ajankohta, johon saakka määräaikainen tieoikeus on voimassa. Tarvittaessa voidaan määrätä myös tapahtuma, jonka johdosta määräaikainen tieoikeus lakkaa ennen määräajan päättymistä.

Jos tieoikeutta tai 8 §:ssä tarkoitettua oikeutta ei voida perustaa siitä aiheutuvan huomattavan haitan vuoksi, oikeus voidaan kuitenkin perustaa, jos haitta on vältettävissä asettamalla tienpidolle ja tien käytölle tarpeelliset rajoitukset.

10 §

Yksityistien siirtäminen ja tien käyttämistä rajoittavien määräysten antaminen ja muuttaminen

Tieoikeutta voidaan muuttaa ja sen perusteella rakennettu tie saadaan siirtää 4 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä olosuhteiden muuttumisen johdosta, jos:

1) tien siirtämisellä voidaan poistaa tiestä tai sen käyttämisestä aiheutuva haitta tai vähentää sitä;

2) tieosakas saisi huomattavaa hyötyä kulkuyhteyden lyhentymisestä; tai

3) tien siirtäminen on liikenneturvallisuuden vuoksi välttämätöntä.

Kiinteistön omistajan hakemuksesta tehtävä tien siirto hänen kiinteistölleen aiheutuvan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun haitan poistamiseksi tai vähentämiseksi toteutetaan siirtämällä tie toiseen paikkaan hänen omistamallaan alueella. Erityisestä syystä tie voidaan siirtää muuallekin.

Tieosakkaat voidaan velvoittaa osallistumaan siirtämisen kustannuksiin tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa tai muutoin ottaen huomioon kiinteistön omistajalle tien siirrosta aiheutuva erityinen hyöty tai erityisestä syystä 1 momentissa tarkoitettua haittaa aiheuttava tien käyttö.

Olosuhteiden muuttumisen johdosta voidaan antaa uusia 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tien käyttämistä rajoittavia määräyksiä taikka muuttaa aikaisemmin annettuja määräyksiä, jos siten voidaan poistaa olosuhteiden muuttumisen johdosta tiestä tai sen käyttämisestä aiheutuva haitta tai vähentää sitä.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään tiestä, sovelletaan myös 8 §:ssä tarkoitettuihin oikeuksiin perustuviin alueisiin.

11 §

Tieoikeuksien uudelleen järjestely olosuhteiden tai tienkäytön muuttumisen johdosta

Jos olosuhteiden muuttumisen johdosta liikenne kiinteistölle taikka 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu tien käyttö on tarkoituksenmukaisemmin järjestettävissä toisen ennestään olevan tien kautta, voidaan kiinteistölle tai 6 §:ssä tarkoitettulle taholle antaa 4 tai 6 §:ssä säädetyn edellytyksin vastaava tieoikeus tällaiseen tiehen ja aikaisemmin annettu tieoikeus samalla lakkauttaa.

Milloin tieosakkaan tienkäyttö on muuttunut siten, että siitä aiheutuu kohtuutonta haittaa kiinteistölle, jonka alueella tie on, tai jollekin tieosakkaalle, voidaan tieoikeus lakkauttaa, jos lakkautettavan tieoikeuden sijaan samalla annetaan tieoikeus toiseen ennestään olevaan tiehen tai uuden tien tekemistä varten.

Jos kohtuutonta haittaa ei voida poistaa 2 momentissa tarkoitetuin järjestelyin ja jos tieoikeus on välttämätön haittaa aiheuttavan tieosakkaan kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttämistä varten taikka 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toiminnan harjoittamista varten, on kiinteistön omistajan tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toiminnanharjoittajan korvattava tien käytössä tapahtuneesta muutoksesta johtuva lisähaitta. Korvauksesta päätetään yksityistietoimituksessa.

12 §

Yksitystien ja eräiden alueiden sekä oikeuksien lakkauttaminen

Yksitystie sekä varasto-, autopaikka- ja venevalkama-alue taikka niiden osa voidaan lakkauttaa, jos olosuhteet ovat muuttuneet niin, että edellytyksiä tietä tai sen osaa varten perustettavan tieoikeuden tai 8 §:ssä tarkoitetun oikeuden perustamiseen ei enää ole eikä tie tai sen osa taikka 8 §:ssä tarkoitettu oikeus ole kenellekään tieosakkaalle välttämätön. Vastaavasti näkemä- ja suoja-alue tai niiden osa voidaan lakkauttaa, jos olosuhteet ovat muuttuneet niin, että 5 §:n 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä suoja- ja näkemäalueen perustamiseen ei enää ole.

Yksityistie, varasto-, autopaikka- ja venevalkama-alue, näkemä- ja suoja-alue taikka niiden osa voidaan lakkauttaa myös, jos yleinen tarve sitä vaatii. Jos tällaisesta lakkauttamisesta aiheutuu kulkuyhteysien katkeaminen, uudet kulkuyhteydet on järjestettävä antamalla niitä varten tarpeelliset oikeudet.

Yksittäinen tieoikeus tai 8 §:ssä tarkoitettu oikeus voidaan lakkauttaa myös tieosakkaan vaatimuksesta, jos oikeutta ei enää tarvita kiinteistöä tai 6 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua tienkäyttöä varten uuden kulkuyhteyden tai muun olosuhteissa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

Jos tieosakas on hakenut tieoikeuden lakkauttamista kulkuyhteyden tarkoituksenmukaisemmaksi järjestämiseksi toisen ennestään olevan yksityistien kautta, voidaan tieoikeuden lakkauttaminen tehdä myös siten ehdollisena, että lakkauttaminen tulee voimaan vasta, kun tieosakas saa tieoikeuden toiseen yksityiseen tiehen.

Jos tie tai sen osa lakkautetaan, siirtyy tienä ollut alue korvauksetta alueen omistajan hallintaan.

13 §

Yksitystien lakkaaminen ja muuttuminen kaduksi

Yksityistie tai sen osa lakkaa, kun sen liikennettä välittämään tarkoitettun kadun rakentamista tai parantamista koskeva maankäyttö- ja rakennuslain 86 §:n 3 momentissa tarkoitettu kadunpito päätös on tehty. Kadunpito päätöksessä on määrättävä, mitkä tiet tai tienosat lakkaavat. Kunnan on pyydettäessä annettava tieosakkaalle ja tiekunnalle tietoa kunnan tiedossa olevasta maankäytön toteutumistilanteesta siltä osin kuin sillä on vaikutusta kadunpito velvollisuuden alkamiseen.

Kunnan kadunpito velvollisuuden alettua sellaisen kadun osalta, jolle yksityistien tai sen osan liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, tai kunnan ryhdyttyä sellaista katuä rakentamaan, kunnan on otettava tällaisen kaduksi muuttuvan yksityistien tai sen osan tienpito hoidettavakseen. Tieosakkaalla tai tiekunnalla on oikeus saattaa kysymys kunnan velvollisuudesta ottaa tienpito hoidettavakseen Valtion lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi ja se voi uhkasakolla velvoittaa kunnan täyttämään sanotun velvollisuuden.

Jos lakkaavan yksityistien tiealue ei kuulu 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun katuun, sovelletaan, mitä 12 §:n 5 momentissa säädetään.

14 §

Sopimukseen perustuva oikeus tiehen

Jos oikeus tehdä tie toisen kiinteistön kautta tai käyttää ennestään olevaa tietä taikka 8 §:ssä tarkoitettu oikeus perustuu osapuolten välillä tehtyyn sopimukseen, sitoo sopimus ainoastaan niitä, jotka ovat sen tehneet tai hyväksyneet taikka ovat näiden perillisiä.

Tällaiseen sopimukseen perustuvaan oikeuteen sovelletaan, mitä tässä laissa tieoikeuden, tien tai sen osan sekä 8 §:ssä tarkoitettun oikeuden lakkauttamisesta säädetään.

15 §

Oikeus korvaukseen

Kiinteistön omistajalla, erityisen oikeuden haltijalla ja tieosakkaalla on oikeus saada korvaus tässä laissa tarkoitetun oikeuden perustamisesta, muuttamisesta tai lakkauttamisesta taikka muusta tähän lukuun perustuvasta toimenpiteestä aiheutuneesta vahingosta, haitasta tai kustannuksesta. Erityisen oikeuden haltijalle maksettava korvaus on otettava huomioon kiinteistön omistajalle tulevaa korvausta määrättäessä.

Oikeutta korvauksen saamiseen ei kuitenkaan ole, jos on sovittu tai ilmeisesti edellytetty, ettei korvausta makseta. Oikeutta korvaukseen ei ole myöskään yksityistietoimituksessa tietä varten osoitetulla alueella suoritettujen toimenpiteiden johdosta, jos niihin on ryhdytty vasta alueen tietarkoitukseen osoittamisen jälkeen. Korvaus on tällöin määrättävä sellaiseksi, miksi se olisi muodostunut, jos toimenpiteitä ei olisi suoritettu.

Edellä 5 §:n 4 momentissa säädetystä rakentamisrajoituksesta aiheutuvasta haitasta voidaan korvausta määrätä suoritettavaksi vain, jos haitta on erittäin huomattava.

16 §

Korvausvastuu

Velvollinen 15 §:n mukaisen korvauksen suorittamiseen on se, joka hyötyy toimenpiteestä.

Korvaukset, jotka johtuvat 11 §:n 1 momentin mukaisista toimenpiteistä, maksaa se, joka on vaatinut toimenpiteen suorittamista. Korvaukset, jotka johtuvat 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimenpiteistä, maksaa se, jonka tienkäytön vuoksi toimenpiteen suorittaminen on ollut tarpeen. Erityisestä syystä voidaan myös muu asianosainen määrätä osallistumaan korvausten suorittamiseen.

Korvaukset haitoista, vahingoista ja kustannuksista, jotka aiheutuvat 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua yleisen tarpeen vuoksi tapahtuvasta tien, eräiden alueiden tai niiden osien lakkauttamisesta sekä uusien kulkuyhteyksien järjestämisestä, on määrättävä sen maksettavaksi, joka on lakkauttamista hakenut tai vaatinut. Asianosaisten kustannuksiin sovelletaan lisäksi, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 82 §:ssä säädetään välttämättömistä edunvalvontakustannuksista.

17 §

Korvauksia koskeva menettely

Asianosaiset, joita korvaus koskee, saavat sopia korvauksen määrästä ja muista korvaukseen liittyvistä kysymyksistä. Sopimuksella ei saa kuitenkaan loukata kenenkään oikeutta. Korvauksia koskeva sopimus sitoo myös sitä, jolle asianosaisten oikeus kiinteistöön siirtyy. Jollei korvauksesta sovita, siitä määrätään yksityistietoimituksessa.

Korvauksen arvioimisessa ja maksettavaksi määrittämisessä noudatetaan muilta osin, mitä kiinteistömuodostamislaissa korvauksista säädetään.

18 §

Tieoikeutta ja muita tiehen liittyviä oikeuksia koskeva päätöksenteko

Tieoikeuden ja 8 §:ssä tarkoitetun oikeuden perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta sekä muista tässä luvussa säädettyistä asioista päätetään yksityistietoimituksessa.

Ennestään rasitetun kiinteistön kohdalla yksityistien oikaisemista, leventämistä tai muuta parantamista varten tarpeellinen alue muuttuu tiealueeksi ilman yksityistietoimitustakin, jos kiin-

teistön omistaja on antanut suostumuksen tällaiseen toimenpiteeseen. Samalla oikaisun vuoksi tarpeettomaksi käynyt tiealueen osa lakkaa olemasta tiealuetta.

Jos tielle on perustettu tiekunta, myös tiekunta voi myöntää tieoikeuden ennestään olevaan tiehen ja tieoikeuden muun kuin kiinteistön hyväksi sekä lakkauttaa 12 §:n 3 momentissa tarkoitetun yksittäisen tieoikeuden tai 8 §:ssä tarkoitetun oikeuden. Jos korvauskysymyksistä ei tällöin sovita, voi asianosainen saattaa korvauskysymyksen yksityistietoimituksessa ratkaistavaksi. Jos tielle ei ole perustettu tiekuntaa, voidaan yksittäinen tieoikeus tai 8 §:ssä tarkoitettu oikeus lakkauttaa myös kiinteistörekisterinpitäjälle tehtävän ilmoituksen perusteella.

Luvan 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuun rakennuksen tai kasvillisuuden poistamiseen, milloin asia ei tule ratkaistavaksi muusta syystä vireillä olevassa yksityistietoimituksessa, sekä poikkeuksen 5 §:n 4 momentissa tarkoitettua rakentamisrajoituksesta myöntää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

3 luku

Tienpito ja tien käyttäminen

19 §

Tien rakentaminen

Tie on rakennettava sitä varten perustetun tieoikeuden mukaisesti.

Siltä osin kuin tieoikeutta perustettaessa ei ole annettu tarkempia määräyksiä, tie on rakennettava siten, että sen tarkoitus saavutetaan edullisesti ja että tiestä tai sen käyttämisestä ei aiheudu kenellekään tarpeetonta haittaa tai häiriötä taikka tarpeetonta haittaa ympäristölle tai muuta yleisen edun loukkausta. Rakentamisessa on otettava huomioon myös liikenneturvallisuus.

Tien rakentamisessa on tämän lain lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996), vesilaissa (587/2011), muinaismuistolaisissa (295/1963), metsälain (1093/1996) 3 luvussa, ympäristönsuojelulaissa (527/2014) sekä muussa laissa säädetään. Jos tien rakentamiseen tai käyttämiseen muun lain mukaan vaaditaan viranomaisen lupa, tien rakentamiseen ei saa ryhtyä, ennen kuin lupa on myönnetty.

20 §

Määräaika sekä kustannusarvio ja suunnitelma tien rakentamisesta

Tieoikeutta perustettaessa voidaan asettaa määräaika, jonka kuluessa tie on rakennettava valmiiksi. Määräajan asettaminen ei kuitenkaan estä tien rakentamista määräajan kulumisen jälkeen. Jos määräaikaa ei ole asetettu, tie on rakennettava teosakkaiden liikennetarpeen sitä vaatiessa.

Kun perustetaan tieoikeus uuden tien rakentamista varten, on tarvittaessa laadittava kustannusarvio ja suunnitelma tien rakentamisesta. Milloin 1 momentissa tarkoitettu määräaika asetetaan, kustannusarvio ja suunnitelma on kuitenkin aina laadittava.

21 §

Tien rakentaminen Natura 2000 -verkostoon sisältyvällä alueella tai sen läheisyydessä

Jos tien rakentaminen merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää luonnonsuojelulaissa tarkoitettuun Natura 2000 -verkostoon, eikä tien rakentamiselle olisi muutoin estettä, yksityistietoimituksen toimitusmiesten on yhteistyössä Valtion lupa- ja valvontaviraston kanssa pyrittävä löytämään tien rakentamiselle sellainen vaihtoehto, jossa valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon sisällytettäväksi ehdottamalle tai siihen sisällytetylle alueelle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Jos tien rakentaminen kohtuullisin lisäkustannuksin tien käyttäjän tarpeita tyydyttävästi palvelevalla tavalla ei ole mahdollista, valtio on vaadittaessa velvollinen korvaamaan haitan tai lunastamaan alueen, jonka hyväksi tieoikeutta on haettu perustettavaksi.

Natura 2000 -verkostosta säädetään muilta osin luonnonsuojelulain 10 luvussa. Tien rakentamisen kokonaan estymisestä aiheutuva 2 momentissa tarkoitettu haitan korvaaminen tai alueen lunastaminen käsitellään ja ratkaistaan luonnonsuojelulain 53 §:n 3 momentin mukaisesti.

22 §

Tien rakentamisen tai siirtämisen esteenä olevat rakennelmat

Jos laite tai rakennelma taikka sellainen erillinen rakennus, jota ei käytetä asuntona, on uuden tien rakentamisen tai tien siirtämisen esteenä niin, että tien tekeminen laitetta, rakennelmaa tai rakennusta siirtämättä aiheuttaisi kustannusten merkittävää nousua tai huomattavaa hankaluutta, eikä siirtämisestä aiheudu vahinkoa tai merkittävää haittaa sen omistajalle, yksityistietoimituksessa voidaan antaa oikeus siirtää laite, rakennelma tai rakennus soveliaaseen paikkaan. Omistajan vaatimuksesta rakennus voidaan myös määrätä lunastettavaksi.

23 §

Teettämisuhka

Valtion lupa- ja valvontavirasto voi tieosakkaan, tiekunnan tai sellaisen kiinteistön omistajan, jonka kiinteistöä tieoikeus koskee, hakemuksesta tehostaa tämän lain nojalla annettua lainvoimaista tienpitoa koskevaa toimenpidettä koskevaa yksityistietoimituksen päätöstä tai tuomiota teettämisuhalla, jos toimenpiteeseen velvollinen ei ole ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin yksityistietoimituksessa asetetussa määräajassa. Jos toimenpiteeseen velvollinen on tiekunta, on ennen teettämisuhan määräämistä täytäntöön pantavaksi toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi ja, jos tienpitoa koskevaa asiaa ei ole käsitelty tiekunnan kokouksessa, sille on varattava tilaisuus antaa määräajassa lausuntonsa asiasta.

Jos toimenpiteeseen velvollinen ei ole ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin teettämisuhan asettamispäätöksessä asetettuun määräaikaan mennessä, hakijan on teettämisuhan määräämiseksi täytäntöön pantavaksi ilmoitettava tästä Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Teettämisuhka määrätään täytäntöön pantavaksi oikeuttamalla hakija tai muu yksityinen tekemään tai teettämään yksityistietoimituksen päätöksessä määrätty toimenpiteet niihin velvollisen kustannuksella.

Teettämisuhkaan sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

24 §

Tien kunnossapito

Tie on pidettävä tieosakkaiden liikennetarpeen edellyttämässä kunnossa niin, että kunnossapidosta ei aiheudu tieosakkaalle kohtuuttomia kustannuksia.

Jos tie tai sen osa ei ole kenellekään tieosakkaalle välttämätön talvella, talvikunnossapito voidaan siltä osin jättää tekemättä.

25 §

Liikenteen ohjauslaitteen asettaminen

Tielle on asetettava tieosakkaiden liikennetarpeiden, liikenneturvallisuuden ja tiestä aiheutuvien haittojen tarpeellisen ehkäisemisen kannalta välttämättömät liikenteen ohjauslaitteet.

Liikenteen ohjauslaitteen asettamisesta tielle säädetään muilta osin tieliikennelaissa (267/1981).

26 §

Liittymät ja tasoristeys

Toisen yksityistien tai kiinteistön liittämisestä yksityistiehen vastaa liittyjä. Liittyjä on velvollinen tekemään ja pitämään kunnossa tällaisen liittymän. Jos velvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuu ilmeistä vaaraa yksityistien liikenteelle, kunnossapidolle tai liikenneturvallisuudelle eikä liittyjä kehotuksesta huolimatta ole ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin, voi tiekunta, tai jos sellaista ei ole perustettu, tieosakkaat ottaa työn tehdäkseen liittymän kustannuksella.

Yksitystien liittämistä maantiehen säädetään maantielaissa (503/2005). Yksitystien ja rautatien tasoristeyksestä säädetään ratalaissa (110/2007).

27 §

Tieosakkaiden tienkäyttö

Tieoikeutta on käytettävä niin, ettei siitä aiheudu tielle tai millekään kiinteistölle tarpeetonta haittaa. Tieosakkaalla ei ole oikeutta poiketa 9 §:ssä tarkoitetuista määräyksistä ja rajoituksista ilman rasisitetun kiinteistön omistajan lupaa.

28 §

Muiden kuin tieosakkaiden oikeus käyttää tietä

Muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuva yksityistien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävän toimintaan on luvanvaraista. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvita jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaan kulkemiseen tai välttämättömien viranomaistehtävien edellyttämään tienkäyttöön.

Lupa 1 momentissa tarkoitettuun tienkäyttöön voidaan antaa määräajaksi tai toistaiseksi. Toistaiseksi annettu lupa voidaan peruuttaa. Määräaikainen lupa voidaan peruuttaa, jos lupaehtoja ei noudateta tai käyttömaksua makseta.

Luvanvaraisesta tien käytöstä on suoritettava korvauksena käyttömaksu, jollei muuta sovita. Joka 1 momentin vastaisesti käyttää tietä, on velvollinen vaadittaessa suorittamaan tien käytöstä käyttömaksun. Käyttömaksun suuruudesta säädetään 38 §:ssä ja määäämisestä 41 §:ssä.

Luvan 1 momentissa tarkoitettuun säännölliseen tienkäyttöön antaa tiekunta, tai, jos sellaista ei ole perustettu, tieosakkaat. Luvan tilapäiseen tienkäyttöön voi antaa myös tiekunnan toimitsijamies tai hoitokunta taikka tieosakas, jos tiekuntaa ei ole perustettu. Jos muulla kuin tieosakkaalla on välttämätön tarve käyttää tietä, eikä hänelle myönnetä siihen lupaa, lupa voidaan kuitenkin myöntää yksityistietoimituksessa.

29 §

Tien käytön kieltäminen ja rajoittaminen sekä tien sulkeminen

Tiekunta tai, jos sellaista ei ole perustettu, tieosakkaat voivat kieltää kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvan tien käytön muilta kuin tieosakkailta tai rajoittaa tien käyttöä. Tällainen kieltäminen tai rajoitus ei ole esteenä tieosakkaan kiinteistölle kulkemiseen luvallisissa asioissa eikä estä tieosakasta taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamiestä tai hoitokuntaa antamasta edellä 28 §:ssä tarkoitettua lupaa tien tilapäiseen käyttämiseen, jos siihen on painavia syitä. Sellaisen tien käytön kieltämisestä tai rajoittamisesta, jonka kunnossapitoa valtio, maakunta tai kunta avustaa, säädetään 85 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kieltäminen tai rajoitus on annettava tiedoksi asettamalla tien varteen asianmukainen liikennemerkki tai muu liikenteen ohjauslaite.

Kiinteistönomistaja ei saa asettaa kiinteistöllään olevalle yksityistielle sulkulaitetta, jollei tiekunta tai, jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaat anna siihen suostumustaan. Jos sulkulaitteen asettamiseen ei ole annettu suostumusta, yksityistietoimituksessa voidaan kuitenkin myöntää kiinteistönomistajalle oikeussulkulaitteen asettamiseen, jos se on kiinteistön käytölle liikenteestä aiheutuvan haitan tai liikenneturvallisuuden taikka muun erityisen syyn vuoksi tarpeen. Sulkulaitteen asettajan on huolehdittava siitä, että tieosakkailta on mahdollisuus käyttää tietä sulkulaitteesta huolimatta. Sellaisen tien sulkemisesta, jonka kunnossapitoa valtio, maakunta tai kunta avustaa, säädetään 85 §:ssä.

30 §

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen tiealueelle

Tiealueen tiekäyttöön ottamisen jälkeen suostumuksen kiinteistöä tai yhdyskuntaa palvelevan maahan sijoitettavan johdon ja sellaiseen liittyvän vähäisen laitteen sijoittamiseen antaa tiekunta tai, jos sellaista ei ole perustettu, tieosakkaat. Kiinteistön omistajan suostumusta ei tällöin tarvita.

Jos tien fyysinen sijainti poikkeaa tieoikeutta perustettaessa määritellystä tiealueesta, pidetään tiealueena maastossa sijaitsevaa tosiasialla tiekäyttöön otettua aluetta, jos tien sijainti on vakiintunut eikä siitä ole osapuolten kesken erimielisyyttä.

Muilta osin 1 momentissa tarkoitettujen laitteiden sijoittamiseen sekä niiden muuttamiseen, poistamiseen ja sijoittamisesta maksettavaan korvaukseen sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 161 ja 162 §:ssä sekä tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 28 luvussa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua suostumuksen tiekunnan puolesta antaa toimitsijamies tai hoitokunta. Ennen suostumuksen antamista toimitsijamiehen tai hoitokunnan on ilmoitettava asiasta tieosakkaille. Ilmoitus on toimitettava tieosakkaille niin kuin tiekunnan kokouskutsu 61 §:n 1 momentin mukaan on toimitettava. Jos joku tieosakkaista vastustaa sijoittamista 21 päivän kuluessa toimitsijamiehen tai hoitokunnan ilmoituksen antamisesta, asiasta on päätet-

tävä tiekunnan kokouksessa. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaat päättävät suostumuksen antamisesta yhdessä.

31 §

Alueen käyttäminen tilapäisesti tienä

Jos yksityistien käyttö on tulvan, sortuman, maanvieremän, tiealueella olevaa johtoa koskevan kaivutyön tai muun sellaisen syyn takia väliaikaisesti estynyt, voidaan antaa oikeus ottaa toisen aluetta tilapäisesti tiekäyttöön (*tilapäinen kulkutie*). Edellytyksenä on, ettei tilapäisestä kulkutiestä aiheudu millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta.

Jos välttämätöntä kuljetusta ei voida järjestää ennestään olevan tien kautta, voidaan kuljetusta varten antaa oikeus ottaa tilapäisesti käyttöön toisen aluetta (*tilapäinen kuljetusreitti*), mikäli siitä ei aiheudu millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta.

Ellei asiasta ole osapuolten kesken sovittu, oikeus 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun toisen alueen tilapäiseen käyttämiseen annetaan yksityistietoimituksessa. Jos tarve tilapäiselle kulkutiele on yllättävä ja äkillinen, ja tilapäinen kulkutie on kiinteistöjen liikennetarpeen kannalta välttämätön, tilapäistä kulkutietä varten tarvittavan alueen saa ottaa käyttöön ilman kiinteistön omistajan tai erityisen oikeuden haltijan suostumusta taikka yksityistietoimituksessa annettua oikeutustakin.

32 §

Väliaikainen kulkuoikeus

Sille, joka hallitsee määrättyä aluetta sitä omistamatta, voidaan antaa määräajaksi tai enintään siksi ajaksi, kun hallinta jatkuu, kulkuoikeus tietä myöten tai muutoin toisen alueen kautta, jos se on hänelle kulkuyhteyden saamiseksi välttämätöntä eikä siitä aiheudu millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta. Ellei asiasta ole osapuolten kesken sovittu, kulkuoikeus annetaan yksityistietoimituksessa.

Jos yksityistietoimituksessa on kysymys tieoikeuden myöntämisestä tai sen ratkaisemisesta, onko jollakin tieoikeus tai sitä vastaava muuhun lakiin perustuva käyttöoikeus tiehen, voidaan yksityistietoimituksessa myöntää väliaikainen kulkuoikeus tällaiseen tiehen tai muutoin toisen alueen kautta sille, jonka omistaman kiinteistön hyväksi tai jonka elinkeinon harjoittamista varten tieoikeutta on yksityistietoimituksessa haettu, jos se on kulkuyhteyden saamiseksi välttämätöntä eikä siitä aiheudu millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen edun loukkausta. Väliaikainen kulkuoikeus lakkaa olemasta voimassa, kun edellä tarkoitettu yksityistietoimitus on saanut lainvoiman, jollei kulkuoikeutta myönnettäessä ole sen voimassaolosta toisin määrätty. Kulkuoikeus voidaan määrätä olemaan voimassa enintään vuoden siitä, kun mainittu yksityistietoimitus on saanut lainvoiman.

Määräalan kulkuyhteytenä saa käyttää emäkiinteistön tieoikeutta 1 momentissa tarkoitettua kulkuoikeutta hakematta siihen saakka, kunnes määräalan lohkominen on merkitty kiinteistörekisteriin.

33 §

Korvaukset

Edellä 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun laitteen, rakennelman tai rakennuksen omistajalla on oikeus korvaukseen siirtämisestä tai, jos rakennusta on vaadittu lunastettavaksi, lunastuksesta aiheutuvasta vahingosta, haitasta tai kustannuksesta. Oikeutta korvauksen saamiseen ei kuitenkaan ole, jos on sovittu tai ilmeisesti edellytetty, ettei korvausta makseta.

Alueen käyttämisestä 31 §:ssä tarkoitettuna tilapäisenä kulkutienä ja tilapäisenä kuljetusreitinä, tien käyttämisestä 32 §:n mukaisen väliaikaisen kulkuoikeuden nojalla sekä aiheutuvasta haitasta ja vahingosta on suoritettava kohtuullinen korvaus.

Velvollinen 1 ja 2 momentissa tarkoitetun korvauksen maksamiseen on se, joka hyötyy toimenpiteestä.

Asianosaiset, joita korvaus koskee, saavat sopia korvauksen määrästä ja muista korvaukseen liittyvistä kysymyksistä. Sopimuksella ei saa kuitenkaan loukata kenenkään oikeutta. Korvauksia koskeva sopimus sitoo myös sitä, jolle asianosaisen oikeus kiinteistöön siirtyy. Jollei korvauksesta sovita, siitä määrätään yksityistietoimituksessa. Korvaus 32 §:n 2 momentissa tarkoitettua väliaikaisesta kulkuoikeudesta ratkaistaan kuitenkin ensisijaisesti siinä yksityistietoimituksessa, jossa kulkuyhteys muutenkin on ratkaistavana. Korvauksen arvioimisessa ja maksettavaksi määrittämisessä noudatetaan, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa korvauksista säädetään.

4 luku

Tienpitovelvollisuus

34 §

Tienpitovelvollisuus

Yksitystiehen tieoikeuden saanut on velvollinen tieosakkaana osuutensa mukaan osallistumaan kyseisen yksityistien tienpitoon. Tienpitovelvollisuus alkaa, kun tieoikeus perustetaan ja päättyy, kun tieoikeus lakkaa.

35 §

Tienpitovelvollisuuden jakaminen ja tieyksiköt

Tienpitovelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jaetaan tieosakkaiden kesken tieyksiköiden perusteella. Tieyksiköt vahvistetaan tieosakkaiden kesken tieyksikkölaskelmassa. Tienpitovelvollisuus jaetaan ja tieyksiköt lasketaan tieosakkaiden kesken sen hyödyn mukaan, jonka tien kullekin osakkaalle katsotaan tuottavan. Hyötyä arvioitaessa otetaan huomioon tieosakkaan tien käytön määrä ja laatu koko yksityistien pituudelta kuluvalle hetkellä sekä tieosakkaan mahdollisesta elinkeinon harjoittamisesta johtuva tien käyttö.

Jos tienpito tuottaa joltakin tien osalta sellaista hyötyä, joka ei tule kaikkien tieosakkaiden hyväksi tai jos tiekunta on päättänyt suorittaa tienpidon joltakin tien osalta korkeampaa tai matalampaa tasoa vastaavana kuin yksityistiellä muuten, voidaan tienpitovelvollisuuden jakamiseksi määrätä eri tieyksiköt ottaen kuitenkin huomioon, mitä 19 ja 24 §:ssä tien rakentamisesta ja kunnossapidosta säädetään.

Tienpitovelvolliselle tieosakkaalle on määrättävä tieyksiköt vahvistamalla tarpeelliset tieyksikkölaskelman muutokset, kun annetaan tieoikeus ennestään olevaan tiehen. Jos tila, jolla on oikeus tiehen, on ositettu, on uusille tiloille samoin määrättävä tieyksiköt, mikäli nämä ovat osittamisessa saaneet tieoikeuden.

Tieosakkaan tulee ilmoittaa tienkäytössään tapahtuneista tai tapahtuvista muutoksista ja mahdollisista osakaskiinteistöjen ja määräalojen kaupoista tiekunnan toimielimelle tai, jos tiekuntaa ei ole perustettu, muille tieosakkaille. Tieyksiköistä, tieyksikkölaskelmasta ja niiden muutoksista päätetään yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa.

36 §

Tieyksiköinnin muuttaminen

Jos tienpitovelvollisuuteen tai sen jakoon vaikuttavat seikat ovat olennaisesti muuttuneet, on tieosakkaan vaatimuksesta tieyksikköjen jakoon tehtävä tarpeelliset muutokset tieyksikkölaskelmassa.

Jos tieyksikkölaskelma on ollut voimassa vähintään viisi vuotta muuttumattomana, on tieosakkaalla 1 momentissa säädetystä edellytyksestä riippumatta oikeus vaatia, että jako toimitetaan kokonaan uudelleen.

37 §

Tiemaksu

Tieyksiköiden perusteella määrätään tiemaksut, jotka peritään tieosakkailta tienpitoon liittyvien kustannusten kattamiseksi.

Yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa voidaan päättää, että tiemaksuun sisältyy tieyksiköiden perusteella määrätyn maksun lisäksi kaikille tieosakkaille määrättävä samansuuruinen perusmaksu, joka kattaa enintään tiekunnan hallinnon hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut. Perusmaksun suuruus on pystyttävä todentamaan.

Mikäli tien rakentamisesta koituva hyöty pääasiallisesti tulee kiinteistön hyväksi vasta myöhemmin, kiinteistön omistajalla on oikeus vaatia, että tien tekemisestä johtuva tiemaksu määrätään hänen kiinteistönsä osalta suoritettavaksi enintään kymmenenä samansuuruuisena vuotuismaksuna.

Jos tieosakas vaatii tienpitoa kokonaan tai tietyiltä osin suoritettavaksi ilmeisesti korkeampaa tasoa vastaavana kuin 19 ja 24 §:ssä edellytetään, osakkaan on, tarvittaessa ennakolta, suoritettava siitä aiheutuvat lisäkustannukset.

38 §

Käyttömaksu

Edellä 28 §:n 3 momentissa tarkoitettu käyttömaksu on määrättävä sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vastaavanlaisesta tien käytöstä osakkaalle määrättävä tiemaksu ja tien käyttämisestä mahdollisesti johtuva erityinen kunnossapitokustannusten lisääntyminen.

Yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa voidaan päättää, että käyttömaksuun sisältyy perusmaksu, joka kattaa enintään tiekunnan hallintoasioiden hoitamisesta aiheutuvat välittömät kulut. Perusmaksu on samansuuruinen tiekunnan tieosakkailla ja käyttömaksun piirissä olevilla. Perusmaksun suuruus on pystyttävä todentamaan.

Jos käyttömaksun määräämisperusteet ovat olennaisesti muuttuneet, käyttömaksu on muutettava asianosaisen vaatimuksesta.

39 §

Käyttömaksu tiemaksun sijaan

Metsätien tienpitoa varten tarvittavia varoja voidaan kerätä tiemaksujen sijaan tien käytön perusteella suoritettavina käyttömaksuina niiltä, jotka ovat tietä käyttäneet. Käyttömaksujen määräämisperusteet on tällöin vahvistettava ottamalla huomioon erilaisen käytön vaikutus tien kunnossapitokustannuksiin. Käyttömaksu on maksuunpantava kuljetuksen tapahduttua ja suoritettava maksuunpanossa määrättyä aikana.

Yksityistiehen kuuluvan lautan tai muun erityiskohteen pitoa varten tarvittavia varoja voidaan kerätä tiemaksujen sijaan käytön perusteella suoritettavina käyttömaksuina niiltä, jotka ovat kyseistä lauttaa tai muuta erityiskohdetta käyttäneet.

Jos joku on saanut tieoikeuden muun kuin tämän lain perusteella, voidaan tiemaksun sijasta määrätä käyttömaksu, jos tien käyttö on vain satunnaista. Käyttömaksu on tällöin vuotuismaksu, jollei toisin sovita, ja sen määräämisperusteisiin sovelletaan, mitä 38 §:ssä säädetään.

Jos tieosakas käyttää tietä tilapäisesti tavalla, joka huomattavasti poikkeaa siitä, mikä on otettu huomioon tieyksikköjä määrättäessä, voidaan tällaista tilapäistä tienkäyttöä varten määrätä arvioitua tien käyttöä vastaava käyttömaksu. Maksu voidaan määrätä takautuvasti enintään kolmen vuoden ajalta määräämisajankohdasta lukien.

40 §

Korvaus aikaisemmin rakennetusta tiestä

Jos tieosakkaan tai sen, jolla on 32 §:n mukainen väliaikainen kulkuoikeus tai 28 §:n mukainen lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, katsotaan hyötyvän huomattavasti tien rakentamisesta, joka on tapahtunut tieoikeuden perustamista, väliaikaisen kulkuoikeuden myöntämisestä tai käyttömaksun määräämistä edeltäneen viidentoista vuoden aikana, hänet voidaan velvoittaa maksamaan kohtuullinen korvaus tien rakentamisen kustannuksista. Korvausta määrättäessä on otettava huomioon tien rakentamisesta kulunut aika ja tiestä saatava hyöty. Korvausta koskeva asia ratkaistaan, kun tieoikeus perustetaan tai kun tieoikeuden haltijan tienkäyttö lisääntyy tai kun käyttömaksu määrätään.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sellaista ositettaessa syntynyttä kiinteistöä, jota vastaavalta osalta tienpitovelvollisuus on jo otettu huomioon osittamisen kohteena olleen kiinteistön tienpitovelvollisuutta määrättäessä.

41 §

Tiemaksun ja käyttömaksun määrääminen

Jos yksityistietä varten on perustettu tiekunta, se määrää tiemaksut.

Tiemaksujen määräämistä varten toimitsijamiehen tai hoitokunnan on laadittava ehdotus maksuunpanoluetteloksi. Maksuunpanoluettelossa perittäväksi ehdotetut tiemaksut jaetaan tieosakkaille lainvoimaisesta tieyksikkölaskelmasta ilmenevän tieyksikkömäärän suhteessa. Maksuunpanoluettelosta on ilmentävä tieoikeus, jonka perusteella tiemaksu peritään, maksuvelvollinen tieosakas, tieyksikkömäärä sekä tiemaksu eriteltynä niin, että siitä ilmenee tieyksikkömäärän perusteella perittävä tiemaksu sekä mahdollinen perusmaksu ja muut maksut.

Tiemaksut määrää tiekunta kokouksessaan hyväksymällä maksuunpanoluettelon. Jos kokous muuttaa perittävien tiemaksujen kokonaismäärää, sen on samalla tehtävä siitä aiheutuvat muu-

tokset maksuunpanoluetteloon. Tiekunnan kokouksessa voidaan tehdä myös teknisluonteisia oikaisuja maksuunpanoluetteloon. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, tiemaksuista päättävät tieosakkaat yhdessä.

Käyttömaksun perusteet hyväksyy tiekunta ja näiden perusteiden mukaisesti tiekunta, toimitsijamies tai hoitokunta määrää käyttömaksun. Toimitsijamies tai hoitokunta perii käyttömaksun. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, käyttömaksuista päättävät tieosakkaat yhdessä. Käyttömaksu voidaan määrätä takautuvasti enintään yhden vuoden ajalta määräämisajankohdasta lukien.

42 §

Tiemaksun ja käyttömaksun periminen

Tiemaksu peritään maksuunpanoluettelon otteen perusteella ja käyttömaksu tiekunnan, toimitsijamiehen tai hoitokunnan määräyksen perusteella samoin kuin niiden erääntymispäivästä suoritettava kuuden prosentin vuotuinen korko ja kohtuulliset perintäkulut. Maksut, korko ja perintäkulut ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Valitus laittomasta maksuunpanosta tehdään käräjäoikeudelle.

43 §

Korvaus tien kuntoon panemisesta

Jos tieosakas tai se, jolla on 32 §:ssä tarkoitettu väliaikainen kulkuoikeus tai 28 §:ssä tarkoitettu lupa käyttää tietä käyttömaksua vastaan, on käyttänyt tietä tavalla, jota ei ole otettu huomioon tieyksikköjä, käyttömaksuja tai 33 §:n 2 momentin mukaista korvausta määrättäessä ja joka on huomattavasti lisännyt tien kulumista tai vaurioittanut sitä, hän on velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset.

Jos joku, jolla ei ole tieoikeutta tai muuta oikeutta käyttää tietä, 28 §:n vastaisesti käyttää tietä ja vaurioittaa sitä, hän on velvollinen korvaamaan tien kuntoon panemisesta aiheutuvat lisäkustannukset.

44 §

Tieosakkaiden vastuu sitoumuksesta tai velvoitteesta

Yhteisestä tienpitoa varten tehdystä sitoumuksesta tai muusta velvoitteesta ovat vastuussa tieyksiköidensä mukaisessa suhteessa ne, jotka sitoumuksen tai muun velvoitteen syntyhetkellä olivat tieosakkaita.

Jos sitoumuksesta tai velvoitteesta johtuvaa maksua ei ole voitu kokonaan tai osittain periä joltakin vastuuvolliselta, vastaavat muut puuttuvasta erästä tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa.

Sitoumuksesta johtuvasta vastuusta tapauksissa, joissa tieosakkaat eivät muodosta tiekuntaa, säädetään jäljempänä 69 §:ssä.

45 §

Uuden tieosakkaan vastuu sitoumuksesta tai velvoitteesta

Kiinteistöä ositettaessa vastuu 44 §:ssä tarkoitettusta sitoumuksesta tai velvoitteesta siirtyy osittamisessa muodostetuille kiinteistöille näille määrättävien tieyksikköjen mukaisessa suhteessa.

Jos muussa kuin 1 momentissa mainitussa tapauksessa tulee sitoumuksen tai velvoitteen syntymisen jälkeen uusi tienpitovelvollinen ja sitoumuksen tai velvoitteen aiheuttaneesta toimenpiteestä koituu tietä käytettäessä myös hänelle hyötyä, voidaan tieyksikköjä hänelle määrättäessä samalla päättää, että hänen on vastattava sitoumuksesta tai velvoitteesta tieyksikköjensä mukaisesti, ei kuitenkaan suuremmalla kuin hänen sanotusta toimenpiteestä saamaansa hyötyä vastaavalla määrällä.

Kiinteistön omistuksen siirryttyä toiselle, on uusi omistaja vastuussa edelliselle omistajalle syntyneistä, tienpidosta johtuneista sitoumuksista ja velvoitteista, ei kuitenkaan edellisen omistajan laiminlyömistä rahana suoritettavista maksuista.

46 §

Tieosakkaan oikeus vaatia suorittamansa maksu siihen velvolliselta

Tieosakkaalla, joka on suorittanut maksun siihen velvollisen tieosakkaan puolesta, on oikeus periä suorittamansa maksu siihen velvolliselta tieosakkaalta.

Jos kiinteistön uusi omistaja on 45 §:n nojalla joutunut suorittamaan edellisen omistajan laiminlyönnän tiemaksun taikka 44 §:ssä tarkoitettua aikaisemman sitoumuksen tai velvoitteen suorittamiseksi maksun, joka on aiheutunut tien rakentamisesta tai siitä, ettei joltakin maksuvelvolliselta ole saatu perityksi tämän osuutta, uudella omistajalla on oikeus periä suorittamansa maksu edelliseltä omistajalta.

Tässä pykälässä tarkoitettuja maksuja koskevat vaatimukset käsitellään käräjäoikeudessa.

47 §

Lakisääteinen panttioikeus ja vakuus tiemaksun suorittamisesta

Kiinteistö on panttina tämän lain mukaisista tieosakkaaseen kohdistuvista maksuista sekä niiden koroista niin kuin maakaaren (540/1995) 20 luvussa säädetään.

Korvausvelvollisen kiinteistö on panttina 43 §:n 1 momentissa sekä 23 ja 26 §:ssä tarkoitettuihin kustannuksiin niin kuin maakaaren 20 luvussa säädetään.

Jos tieosakas ei omista sellaista kiinteistöä, josta tiemaksut saadaan ottaa etuoikeudella, tieosakkaat voivat päättää, että edellä tarkoitettua tieosakkaan on annettava vakuus velan tai muun velvoitteen sen osan suorittamisesta, joka vastaa tieosakkaan osuutta vastuusta, taikka että tieosakkaan on ennakolta suoritettava osuutensa velasta tai muusta velvoitteesta. Ennakolta maksettua erää ei voida käyttää eikä ulosmitata muuhun tarkoitukseen kuin kysymyksessä olevan velvoitteen maksamiseen.

5 luku

Yksityistien hallinto

48 §

Yksityistien hallinnointi

Yksittäistä tai useampaa yksityistietä hallinnoi tienpidosta vastaten tiekunta tai, jos sellaista ei ole perustettu, tieosakkaat keskenään sopimallaan tavalla.

Tieosakkaat voivat myös niin halutessaan valtuuttaa muun toimijan huolehtimaan yksityistien tienpidosta.

49 §

Tiekunnan perustaminen

Tiekunta perustetaan yksityistietoimituksessa tai tiekunnan perustamiskokouksessa, johon kaikki yksityistien tieosakkaat on kutsuttu. Tiekunnan perustaminen voidaan tehdä myös kiinteistörekisterin pitäjän päätöksellä, jos asian käsitteleminen yksityistietoimituksessa ei ole erityisestä syystä tarpeen.

Yksityistietoimituksessa on määrättävä tietä koskevien asioiden hoitamista varten perustettavaksi tieosakkaiden muodostama tiekunta, jos sitä tieosakkaiden lukumäärän tai tienpidon asianmukaisen hoitamisen vuoksi tai muusta syystä on pidettävä tarpeellisenä. Uutta rakentamatonta tietä ja ennestään olevaa tietä varten ei voida määrätä perustettavaksi yhteistä tiekuntaa, jos kaksi kolmannelle ennestään olevan tien läsnä olevista osakkaista sitä vastustaa.

Kun tiekunta perustetaan, on tiekunnan päätettävä, onko tiekunnan toimielimenä oleva toimitsijamies vai hoitokunta, valittava päätöksen mukaisesti toimeen henkilöt sekä tarvittavat varajäsenet sekä tehtävä päätös tiekunnan nimestä ja tiekunnan sääntöjen käyttöönotosta. Mitä tässä laissa säädetään jäsenestä, sovelletaan myös varajäseneseen.

Tiekunta syntyy, kun sen perustamisesta on tehty merkintä kiinteistötietojärjestelmään.

50 §

Yksityistietä koskevan tiedon vieminen tietojärjestelmiin

Tiekunnan toimielimen on huolehdittava, että tiekunnasta on 89 §:n mukaiset ajantasaiset tiedot mainitussa pykälässä tarkoitetussa yksityistierekisterissä ja että yksityistiestä on 56 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja painorajoituksia ja 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua tien käytön kieltämistä tai rajoittamista koskevat ajantasaiset tiedot kansallisessa tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä.

Mikäli tiekuntaa ei ole perustettu, on tieosakkaiden yhdessä varmistettava, että yksityistiestä on 56 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja painorajoituksia ja 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua tien käytön kieltämistä tai rajoittamista koskevat ajantasaiset tiedot kansallisessa tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä.

51 §

Tiekunnan säännöt

Tiekunta voi laatia itselleen hallintoaan ja muuta toimintaansa koskevat säännöt. Tiekunnan säännöissä on mainittava ainakin tiekunnan nimi, tiekunnan kotipaikka ja tiekunnan toimielin.

Säännöissä voidaan poiketa tämän lain säännöksistä, jos se on erikseen sallittu. Muissa tiekunnan säännöissä päätettävissä asioissa on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään.

Jos tiekunnan säännöissä poiketaan tämän lain säännöksistä, tiekunnan on hyväksyttävä säännöt yksimielisesti. Muussa tapauksessa enemmistöpäätös riittää.

Tiekunnan säännöt eivät saa loukata tieosakkaalle tässä laissa säädettyjä oikeuksia tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Kaikilla tieosakkailla on oikeus pyynnöstä saada toimitsijamieheltä tai hoitokunnan puheenjohtajalta jäljennös tiekunnan säännöistä.

Tieosakas on oikeutettu saattamaan säännöt tiekunnan kokouksen käsiteltäväksi ja tarkastettavaksi.

Säännöt tulevat voimaan, kun sääntöjen hyväksymisestä on tehty merkintä kiinteistötietojärjestelmään.

52 §

Tiekunnan toimivalta

Tiekunta voi tehdä tienpitoa varten tarpeellisia sitoumuksia, hankkia irtainta omaisuutta, päättää kiinteistöä tai yhdyskuntaa palvelevan maahan sijoitettavan johdon ja sellaiseen liittyvän vähäisen laitteen sijoittamisesta tiealueelle sekä kantaa ja vastata velvoitteistaan. Tiekunta voi hankkia, ostaa tai tarjota tiekunnan jäsenille myös muita palveluja, joista on määrätty tiekunnan säännöissä.

53 §

Tiekunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitseminen

Tiekunta valitsee toimitsijamiehen tai hoitokunnan jäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Hoitokuntaan on valittava kahdesta viiteen varsinaista jäsentä, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos varsinaisia jäseniä on kaksi, on valittava ainakin yksi varajäsen. Edellä mainittuihin tehtäviin valittavalta on hankittava suostumus. Valittava henkilö voi olla muukin kuin tieosakas.

Toimitsijamiehellä ja hoitokunnan jäsenellä sekä tilityksen tarkastajilla, jos sellaiset on valittu, on oikeus saada tehtävästään tiekunnan kokouksen määräämä kohtuullinen palkkio sekä korvaus tehtävästä heille aiheutuneista kustannuksista.

54 §

Hoitokunnan järjestäytyminen ja ilmoitus Maanmittauslaitokselle

Hoitokunta valitsee varsinaisten jäsentensä keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, ellei tiekunta ole heitä valinnut.

Hoitokunta kokoontuu puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja puolet varsinaisista jäsenistä henkilökohtaisesti tai varajäsenen edustamana ovat paikalla.

Hoitokunnan päätökseksi katsotaan se mielipide, jota enemmistö on kannattanut. Jos äänet menevät tasan, puheenjohtajan ääni ratkaisee.

Hoitokunnan on järjestäydyttävä heti tultuaan valituksi. Hoitokunnan ja toimitsijamiehen on tehtävä Maanmittauslaitokselle 89 §:n mukaiset tiedot sisältävä ilmoitus tiekunnan perustamisesta sekä tiekuntaa ja sen toimielintä koskevista muutoksista.

55 §

Toimitsijamiehen ja hoitokunnan vastuu sekä esteellisyys

Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tulee huolellisesti hoitaa tiekunnan asioita. Jos ne ovat tahallaan tai huolimattomuuttaan aiheuttaneet tiekunnalle vahinkoa tehtäväänsä suorittaessaan, ne ovat velvollisia korvaamaan sen, jollei toimenpidettä, josta vahinko on aiheutunut, ole tilitystä tarkastettaessa tai muutoin hyväksytty.

Tiekunnan kokous voi vapauttaa toimitsijamiehen, hoitokunnan jäsenen tai tilityksen tarkastajan tehtävästään ennen toimikauden päättymistä.

Toimitsijamies tai hoitokunnan jäsen ei saa osallistua hänen ja tiekunnan välistä taloudellisesti merkittävää sopimusta koskevan eikä muunkaan sellaisen merkittävän asian käsittelyyn eikä ratkaisemiseen, jossa hänen yksityinen etunsa saattaa olla ristiriidassa tiekunnan edun kanssa.

56 §

Toimitsijamiehen ja hoitokunnan tehtävät

Tiekunnan teiden tienpidosta ja tiekunnan hallinnosta sekä niiden asianmukaisesta järjestämisestä tiekunnan antamien ohjeiden mukaisesti huolehtii toimitsijamies tai hoitokunta. Toimitsijamies tai hoitokunta vastaa myös siitä, että tiekunnan varainhoito ja sen valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Tiekunnan nimen kirjoittaa toimitsijamies tai, jos on asetettu hoitokunta, sen puheenjohtaja tai kaksi hoitokunnan jäsentä yhdessä taikka säännöissä päätetyllä tavalla. Tiekuntaa edustaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa toimitsijamies tai hoitokunnan jäsen taikka näiden varajäsen.

Mualla tässä laissa säädetyn lisäksi toimitsijamiehen ja hoitokunnan on erityisesti:

1) pidettävä tiliä tiekunnan tuloista, menoista, varoista ja veloista sekä esitettävä tiekunnan kokouksessa tarkastettavaksi tilitys edelliseltä varainhoitokaudelta;

2) laadittava ehdotus tiekunnan talousarvioksi seuraavaa varainhoitokautta varten ja esitettävä se tiekunnan kokouksessa vahvistettavaksi;

3) laadittava tiekunnan kokouksen vahvistettavaksi ehdotus tieyksikkölaskelmasta tieyksiköiden määräämiseksi tai niiden jaon muuttamiseksi;

4) laadittava tiekunnan kokouksen vahvistettavaksi 41 §:ssä tarkoitettu ehdotus maksuunpanoluetteloksi ja tarvittaessa käyttömaksujen perusteiksi, niiden muutoksiksi ja uudelleen määräämiseksi;

5) määrättävä käyttömaksu vahvistettujen perusteiden ja kysymyksessä olevan kuljetuksen mukaisesti;

6) huolehdittava tie- ja käyttömaksujen perimisestä;

7) kutsuttava koolle tiekunnan vuosikokous ja tarvittaessa ylimääräinen kokous;

8) kiellettävä tai rajoitettava liikennettä toistaiseksi tai määräajaksi tiellä tai sen osalla, jos se kelirikon, yllättävien sääolosuhteiden tai muun vastaavan syyn vuoksi on tarpeen tien vaurioitumisen ehkäisemiseksi tai liikenneturvallisuuden sitä vaatiessa;

9) määrättävä, milloin siihen katsotaan olevan syytä, sillan, lautan tai muun tienosan suurin sallittu kuormitus ja huolehdittava tiedon saattamisesta kansalliseen tie- ja katuverkon tietojärjestelmään;

10) annettava, tarvittaessa määräämillään ehdoilla, lupa 28 §:n 4 momentissa tarkoitettuun tien tilapäiseen käyttämiseen tai sillan, lautan tai muun tienosan sallitun kuormituksen ylittämiseen taikka muuhun erityiseen kuljetukseen, joka saattaa vaurioittaa tietä;

11) laadittava tarvittaessa tiekunnan kokousta varten esitys tiekunnan säännöistä tai niiden muuttamisesta;

12) pidettävä pöytäkirjaa kokouksistaan ja niissä tehdyistä päätöksistä.

57 §

Tiedoksianto tiekunnalle

Haasteen, viranomaisen käskyn tai muun tiedoksiannon katsotaan tulleen tiekunnan tietoon, kun se on laillisessa järjestyksessä annettu tiedoksi kiinteistötietojärjestelmästä ilmenevälle toimitsijamiehelle taikka hoitokunnan jäsenelle. Jos tieto on annettu henkilölle, joka kiinteistötietojärjestelmän mukaan on toimitsijamies taikka hoitokunnan jäsen, tiedoksi antaminen katsotaan päteväksi, vaikka asianomainen henkilö ei enää hoitaisi kysymyksessä olevaa tehtävää.

58 §

Tiekunnan kokous

Tieosakkaat päättävät tienpidosta ja muista tiekuntaa koskevista asioista tiekunnan kokouksessa. Tiekunnan kokous voidaan pitää myös sähköisessä toimintaympäristössä, jos tiekunnan kokouksessa niin päätetään tai tiekunnan säännöissä niin määrätään.

Tiekunnan kokouksessa on muualla tässä laissa säädetyn lisäksi päätettävä erityisesti:

1) talousarvion vahvistamisesta seuraavaa tai kuluvaan varainhoitokautta varten sekä tiekunnan varainhoitokauden alkamis- ja päättymisajasta;

2) edellisen varainhoitokauden tilityksen tarkastamisesta ja hyväksymisestä tai kahden henkilön määräämisestä ennakolta ja jäljestäpäin tarkastamaan tilitys ja antamaan kokoukselle se-lostus tarkastuksen tuloksesta;

3) toimitsijamiehen tai hoitokunnan vastuuvapauden myöntämisestä;

4) toimitsijamiehen tai hoitokunnan valitsemisesta ja tehtävistään vapauttamisesta;

5) tieyksikkölaskelman vahvistamisesta;

6) tiemaksujen maksuunpanoluettelon ja käyttömaksun perusteiden vahvistamisesta;

7) rahalainan ottamisesta;

8) kiinteistönmuodostamislain 103 §:n 2 momentissa tarkoitetun rajankäynnin hakemisesta, milloin se on tienpitoa varten tarpeen;

9) tienpitoa koskevien ohjeiden antamisesta toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle;

10) muun kuin tieosakkaan säännöllistä tien käyttöä koskevan luvanmyöntämisestä;

11) tieoikeuden perustamisesta ennestään olevaan tiehen tai tieoikeuden lakkauttamisesta;

12) tiekunnan säännöistä;

13) ulkopuolisen toimijan valtuuttamisesta huolehtimaan tien hallinnoinnista ja tienpidosta.

59 §

Päätöksenteko tiekunnassa

Tieosakkaat käyttävät äänioikeuttaan tiekunnan kokouksessa tieyksiköinnin mukaan. Kenenkään osakkaan äänimäärä ei kuitenkaan saa ylittää kolmeakymmentä prosenttia kokouksessa edustettuina olevien osakkaiden yhteisestä tieyksikkömäärästä. Tiekunnan kokouksen aluksi on tehtävä päätös ääniosuuksista.

Äänestettäessä asiat ratkaistaan äänten enemmistöllä lukuun ottamatta 51 §:n 2 momentissa ja 68 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

Tieosakkaalla on oikeus valtuuttaa toinen henkilö käyttämään puolestaan puhe- ja äänivaltaansa tiekunnan kokouksessa.

60 §

Tiekunnan kokouksen ajankohta

Tiekunnan on pidettävä vuosikokous vuosittain sekä tarpeen mukaan muita kokouksia. Tie-kunnan kokouksen ajankohdasta voidaan päättää tiekunnan kokouksessa tai säännöissä. Tie-kunnan kokous on lisäksi pidettävä, jos vähintään neljännes tieosakkaista vaatii kokousta pidettäväksi.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, tieosakkaat voivat tiekunnan kokouksessa tai säännöissä päättää, ettei tiekunta pidä vuosikokousta kaikkina vuosina. Vuosikokousta vastaava kokous on kuitenkin pidettävä vähintään joka neljäs vuosi ja siihen sovelletaan, mitä vuosikokouksesta säädetään.

61 §

Tiekunnan kokouksen koollekutsuminen

Tiekunnan kokouksen kutsuu koolle toimitsijamies tai hoitokunta tai muu tiekunnan säännöissä määritelty taho. Kirjallinen kokouskutsu on toimitettava jokaiselle tieosakkaalle, jonka postiosoite on tiekunnan tiedossa tai joka on ilmoittanut tiekunnalle sähköpostiosoitteen tai muun tietoliikenneyhteyden kutsun toimittamista varten. Tiekunnan säännöissä voidaan määrätä myös muusta täydentävästä tavasta ilmoittaa tiekunnan kokouksen ajankohta. Kutsut on toimitettava tieosakkaille vähintään 14 päivää ennen kokousta.

Vuosikokouksen kokouskutsussa on mainittava ehdotuksesta maksuunpanoluetteloksi sekä kokouksessa päätettävistä tienpitoa koskevista merkittävistä asioista. Tiekunnan säännöt on toimitettava tieosakkaille kokouskutsun liitteenä. Ylimääräisen kokouksen kokouskutsussa on mainittava ne asiat, joista kokouksessa päätetään. Ehdotus maksuunpanoluetteloksi on vähintään kahden viikon ajan ennen kokousta pidettävä tieosakkaiden nähtävänä kokouskutsussa ilmoitetussa paikassa tai se on toimitettava tieosakkaille kokouskutsun liitteenä.

Tieosakkaille tulee varata mahdollisuus tutustua edellisen vuosikokouksen jälkeen laadittuihin hoitokunnan pöytäkirjoihin. Pöytäkirjat on vähintään kahden viikon ajan ennen kokousta pidettävä osakkeenomistajien nähtävänä kokouskutsussa ilmoitetussa paikassa.

Jos toimitsijamies tai hoitokunta tai muu tiekunnan säännöissä määritelty taho laiminlyö vuosikokouksen koollekutsumisen tai kieltäytyy kutsumasta tieosakkaita ylimääräiseen kokoukseen, voidaan kokous tieosakkaan hakemuksesta pitää yksityistietoimituksen yhteydessä toimitusinsinöörin johdolla taikka Valtion lupa- ja valvontavirasto voi tieosakkaan hakemuksesta, varattuaan toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle tilaisuuden tulla kuulluksi, oikeuttaa hakijan kutsumaan tieosakkaat kokoukseen siten kuin 1 momentissa säädetään.

62 §

Tiekunnan kokouksen pöytäkirja

Kokouksen puheenjohtajan tai muun tiekunnan säännöissä määritellyn tahon on huolehdittava siitä, että kokouksessa tehdyistä päätöksistä laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirja on kokouksen puheenjohtajan allekirjoitettava sekä vähintään kahden kokouksessa sitä varten valitun henkilön tarkastettava tai kokouksen itsensä hyväksyttävä. Pöytäkirjan tulee olla asianosaisten nähtävänä liitteineen viimeistään neljäntoista päivän kuluttua kokouksen päättymisestä.

Kaikilla tieosakkailta ja muilla, joita kokouksessa käsiteltyt asiat koskevat, on oikeus pyynnöstä saada toimitsijamieheltä tai hoitokunnan puheenjohtajalta ote tai oikeaksi todistettu jäljennös pöytäkirjasta.

63 §

Tiekuntaan kohdistuvat muutokset

Kahden tai useamman tiekunnan yhdistämisestä, tiekunnan jakamisesta sekä tiekunnan lakkauttamisesta päätetään yksityistietoimituksessa tai kyseisten tiekuntien päätöksillä. Tie kuntien yhdistäminen ja tiekunnan jakaminen sekä lakkauttaminen voidaan tehdä myös kiinteistörekisterin pitäjän päätöksellä, jos asian käsitteleminen yksityistietoimituksessa ei ole erityisesti syystä tarpeen. Tien tai tienosan liittämistä tiekunnan tiehen voidaan päättää yksityistietoimituksessa tai tiekunnan ja liitettävän tienosan tieosakkaiden sopimuksella.

Yhdistyminen ja jakaminen voidaan tehdä tiekuntien omilla päätöksillä, jos jakautuva tai jokin yhdistyvä tiekunta on hyväksynyt yhdistymisen tai jakautumisen sekä tulevan tiekunnan tieyksiköinnin omassa kokouksessaan. Jos tiekunta on perustettu 49 §:n 2 momentin perusteella, tiekunnan lakkauttamisesta on tiekunnan ilmoitettava kiinteistörekisterinpitäjälle ja samalla toimitettava viimeinen tieyksikkölaskelma.

Kun maantie lakkautetaan, on ensisijaisesti selvitettävä mahdollisuutta liittää lakkauttamisen seurauksena perustettava yksityistie jo olemassa olevaan tiekuntaan.

Edellä 1–2 momentissa tarkoitettujen muutosten edellytyksenä on, että muutos on tienpidon tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta tarpeellinen eikä aiheuta millekään kiinteistölle huomattavaa haittaa. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan on tehtävä kiinteistötietojärjestelmään ilmoitus 1–3 momentissa tarkoitetuista muutoksista. Muutos tulee voimaan, kun siitä on tehty merkintä kiinteistötietojärjestelmään.

64 §

Tiekunnan, toimitsijamiehen tai hoitokunnan päätöksen oikaisu

Tieosakas tai muu asianosainen, jonka oikeutta tiekunnan kokouksen tai perustamiskokouksen taikka toimitsijamiehen tai hoitokunnan päätös koskee, saa vaatia tiekunnan kokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain tai tiekunnan sääntöjen vastainen taikka loukkaa hänen oikeuttaan.

Oikaisuvaatimus on esitettävä 30 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Tie kunnan toimitsijamiehen tai hoitokunnan on 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemisestä kutsuttava tiekunnan kokous koolle käsittelemään oikaisuvaatimus. Toimitsijamiehellä tai hoitokunnalla on myös oikeus itse samassa ajassa ratkaista itse tekemäänsä päätöstä koskeva oikaisuvaatimus.

Kanteen nostamisesta tiekuntaa vastaan säädetään 65 §:n 3 momentissa.

65 §

Tiekunnan päätöksen moittiminen

Tieosakas tai muu asianosainen voi moittia tiekunnan kokouksen tai perustamiskokouksen päätöstä, jonka katsoo tehdyn vastoin lakia tai tiekunnan sääntöjä taikka loukkaavan hänen oikeuttaan tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Moitekanne tiekuntaa vastaan on nostettava käräjäoikeudessa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä.

Jos päätös koskee sellaisen asianosaisen oikeutta, joka ei ole tieosakas ja joka ei ole ollut siinä kokouksessa saapuvilla, jossa päätös on tehty, hänellä on oikeus nostaa moitekanne kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, kun hän on saanut todisteellisen tiedon päätöksestä.

Jos päätöksen johdosta on tehty 64 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus, tieosakkaalla on kuitenkin oikeus nostaa kanne tiekuntaa vastaan käräjäoikeudessa 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaamisesta.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja moitekanteita käsitteleviä käräjäoikeuksia ovat Etelä-Savon, Kanta-Hämeen, Lapin, Oulun, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Vantaan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet. Toimivaltainen on se käräjäoikeus, jonka yhteydessä toimivan maa-oikeuden tuomiopiirissä alue, jota asia koskee, sijaitsee. Maa-oikeuksina toimivien käräjäoikeuksien tuomiopiireistä säädetään kiinteistönmuodostamislain 241 a §:ssä ja sen nojalla. Jos tie sijaitsee kahden tai useamman maa-oikeuden tuomiopiirissä, asian ratkaisee se käräjäoikeus, jonka yhteydessä toimivan maa-oikeuden tuomiopiirissä sijaitsee pääosa siitä tiestä, jota asia koskee.

Asianosaisilla on oikeus hakea valittamalla muutosta käräjäoikeuden 1 momentissa tarkoitettuun asiaan antamaan ratkaisuun siten kuin oikeudenkäymiskaaressa säädetään. Toimivaltainen hovioikeus on se, jonka tuomiopiirissä tiekunnan tie sijaitsee. Jos tie sijaitsee kahden tai useamman hovioikeuden tuomiopiirissä, toimivaltainen on se hovioikeus, jonka tuomiopiirissä sijaitsee pääosa siitä tiestä, jota asia koskee.

66 §

Tiekunnan verovapaus

Tiekunta on vapaa suorittamasta valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle veroa sille tämän lain nojalla kertyneen tulon ja omaisuuden perusteella.

67 §

Tiekunnan velkojen erääntyminen ja tiekunnan purkautuminen

Kun velkoja on vaatinut tiekuntaa maksamaan erääntyneen velan, eikä tiekunnalla ole varoja sen maksamiseen, toimitsijamiehen tai hoitokunnan on viivytyksettä ryhdyttävä toimenpiteisiin velan suorittamista varten koottavien tiemaksujen maksuunpanemiseksi ja perimiseksi tieosakkailta.

Kun tiekunnan hallinnoima tie lakkaa, tiekunnan velat erääntyvät maksettaviksi. Tiekunta katsotaan purkautuneeksi, kun sen velat on maksettu. Jos tiekunnan varat ovat velkoja suuremmat, on ylijäämä, jos tieosakkaiden välisistä oikeussuhteista ei muuta johdu, jaettava tien lakkauttamispäätöksen aikana voimassa olleiden tieyksikköjen mukaan. Ennen ylijäämän jakamista on tien lakkauttamisvuodelle maksettu valtion- ja kunnanavustus siltä osin kuin sitä ei

ole käytetty tienpitoon palautettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tien lakkauttamista koskeva päätös on saanut lainvoiman.

68 §

Ulkopuolisen toimijan valtuuttaminen

Tiekunnan kokous voi yksimielisesti päättää, tai jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaat voivat keskenään sopia muun toimijan tai yhteisön valtuuttamisesta huolehtimaan yksityistien hallinnoinnista ja tienpidosta korkeintaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Valtuuttaminen toteutetaan tieosakkaiden ja valtuutettavan toimijan kesken tehtävällä sopimuksella.

Ulkopuolisen toimijan tai yhteisön valtuuttamisen jatkamisesta on päätettävä tiekunnan kokouksessa yksimielisellä päätöksellä tai, jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkaiden sopimuksella. Jos valtuutuksen jatkamisesta ei tehdä päätöstä 1 momentissa mainitun ajan puitteissa, katsotaan valtuutuksen päättyneen.

Ulkopuolinen toimija käyttää valtuutuksen nojalla sitä päätösvaltaa, joka tämän lain mukaan kuuluu tiekunnalle tai tieosakkaille, jos ei toisin sovita. Ulkopuolinen toimija on tällöin vastuussa tiestä samalla tavalla kuin tiekunta tai tieosakkaat olisivat siitä vastuussa.

Tienpidon valtuuttamisesta muulle taholle koskevasta menettelystä voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

69 §

Järjestäytymättömät tieosakkaat

Jos tieosakkaat eivät muodosta tiekuntaa, on tienpitoa koskeva tieosakkaiden toimenpide sellaisenaan osakasta sitova vain, mikäli siitä on sovittu kirjallisesti. Tietä koskevasta sopimuksesta tai sitoumuksesta ovat sopijapuolelle vastuussa ainoastaan ne tieosakkaat, jotka ovat tehneet sopimuksen tai sitoumuksen.

Jos tieosakkaiden välillä on erimielisyyttä velvollisuudesta osallistua toisen osakkaan tietä varten suorittamien toimenpiteiden kustannuksiin ilman osakkaiden kesken tehtyä sopimusta, on yksityistietoimituksessa ratkaistava, onko toimenpiteestä saavutettu hyöty koitunut kyseisen osakkaan hyväksi, ja tarvittaessa velvoitettava, mikäli vaatimus on tehty kolmen vuoden kuluessa toimenpiteen suorittamisesta, osakas korvaamaan kohtuullinen, enintään kuitenkin hänen saamaansa hyötyä vastaava osa kustannuksista.

Tieosakkaalla on oikeus hakea yksityistietoimitusta, jossa voidaan määrätä tiekunta perustettavaksi 49 §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin.

70 §

Kantaminen ja vastaaminen ilman tiekuntaa

Tieosakkaat, jotka eivät muodosta tiekuntaa, kantavat ja vastaavat yhdessä tietä koskevissa asioissa.

Tieosakas saa kuitenkin yksin ajaa kannetta kaikkien osakkaiden hyväksi. Oikeus voi kuitenkin määrätä, että muut tiedossa olevat osakkaat tai ainakin ne heistä, joita asia erityisesti koskee, on haastettava asiassa kuultaviksi. Osakkaalla, joka yksin on ajanut kannetta, on oikeus saada muilta osakkailta näiden osuus kuluista, jos se, mitä oikeudenkäynnillä on voitettu, tähän riittää tai näiden osallistuminen kuluihin muutoin harkitaan kohtuulliseksi.

Jos tieosakkaita on useita, järjestäytymättömien tieosakkaiden haastamiseen sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaressa 11 luvun 11 §:ssä säädetään. Tuomioistuimien voi kuitenkin asiaa käsitellessään määrätä kantajan haastamaan kuultavaksi sellaisen tieosakkaan, jolle ei ole erikseen annettu tietoa haasteesta.

6 luku

Yksityistietoimitus

71 §

Yksityistietoimitus

Yksityistietoimituksessa voidaan käsitellä ja ratkaista:

- 1) tieoikeuden ja muiden 2 luvussa säädettyjen oikeuksien perustaminen, muuttaminen ja lakkauttaminen;
- 2) tiealueen sekä varastoalueen, autopaikka-alueen ja venevalkama-alueen ulottuvuus;
- 3) 9 §:ssä tarkoitettujen tieoikeuden ja muun oikeuden rajoitusten määrääminen ja muuttaminen;
- 4) suoja- ja näkemäalueiden perustaminen;
- 5) 5 §:n 4 momentissa tarkoitetun rakentamisrajoituksen asettaminen;
- 6) 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun määräajan asettaminen sekä 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun kustannusarvion ja suunnitelman laatiminen;
- 7) 22 §:ssä tarkoitetun oikeuden antaminen laitteen, rakennelman tai rakennuksen siirtämiseen;
- 8) luvan myöntäminen 28 §:ssä tarkoitettuun luvanvaraiseen tienkäyttöön;
- 9) 29 §:ssä tarkoitetun oikeuden myöntäminen kiinteistönomistajalle sulkulaitteen asettamiseen;
- 10) 31 §:ssä tarkoitetun oikeuden antaminen toisen alueen käyttämiseen tilapäisesti tienä;
- 11) 32 §:ssä tarkoitetun väliaikaisen kulkuoikeuden antaminen;
- 12) tienpitovelvollisuuden jakaminen ja tieyksikköjen vahvistaminen sekä tieyksikköjen jaon muuttaminen;
- 13) 37 ja 38 §:ssä tarkoitetusta perusmaksusta päättäminen;
- 14) tiekuntien perustaminen, yhdistäminen, jakaminen ja lakkauttaminen;
- 15) järjestäytymättömien tieosakkaiden väliset 69 §:n 2 momentissa tarkoitetut erimielisyydet;
- 16) tämän lain mukaiset korvaukset, ellei niistä ole osapuolten kesken sovittu;
- 17) epäselvyydet siitä, mikä on ennestään olevan tien asema ja leveys sekä siitä onko jollakin tieoikeus tai vastaava muu lakiin perustuva käyttöoikeus; sekä
- 18) muut tämän lain mukaan yksityistietoimituksessa ratkaistavaksi säädettyt asiat sekä muut tämän lain mukaan ratkaistavat asiat, jollei toisin säädetä.

Yksityistietoimituksessa ratkaistava asia voidaan ratkaista myös muun kiinteistönmuodostamislaissa tarkoitetun kiinteistötoimituksen yhteydessä, jos se on tarkoituksenmukaista. Ilman eri määräystä voidaan yksityistietoimituksen yhteydessä suorittaa kiinteistönmääritys, milloin toimenpide on tarpeen tiealueen määräämiseksi tai muun tässä laissa tarkoitetun toimenpiteen suorittamiseksi.

Yksityistietoimituksen suorittamisesta huolehtii Maanmittauslaitos taikka asemakaava-alueella se viranomais, joka kiinteistörekisterilain (392/1985) 5 §:n mukaisesti toimii kiinteistörekisterin pitäjänä asianomaisella alueella.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut asiat voidaan käsitellä ja ratkaista yksityistietoimituksessa riippumatta siitä, onko samasta asiasta aikaisemmin päätetty tiekunnan kokouksessa.

72 §

Muun toimenpiteen suorittaminen yksityistieoimituksessa

Yksityistieoimituksessa voidaan ratkaista myös muut kysymyksessä olevaa tietä koskevat, yksityistieoimituksessa ratkaistavat asiat kuin ne, joiden ratkaisemiseksi toimitus on tullut vireille.

Yksityistieoimituksen yhteydessä voidaan päättää myös tien tai tienosan liittamisestä tiekunnan tiehen tai erottamisesta siitä samoin kuin kahden tai useamman tiekunnan yhdistämisestä taikka tiekunnan jakamisesta tai lakkauttamisesta sekä tieoikeuksien perustamisesta muuhunkin kuin toimitusmääräyksessä tarkoitettuun tiehen, jos tiet liittyvät toisiinsa ja toimituksen tällainen laajentaminen on tarpeellista.

73 §

Yksityistieoimituksen hakeminen

Yksityistieoimitusta haetaan kirjallisesti Maanmittauslaitokselta. Jos yksityistieoimitus koskee kokonaan asemakaava-aluetta, jolla kunta kiinteistörekisterilain 5 §:n mukaisesti huolehtii kiinteistörekisterin pitämisestä, toimitusta haetaan kunnan kiinteistörekisterin pitäjältä.

Yksityistieoimitusta saa hakea tieosakas, kiinteistön tai muun rekisteriyksikön omistaja ja osaomistaja, yhteisen alueen osakas, 6 §:ssä tarkoitettu elinkeinonharjoittaja tai muu pykälässä tarkoitettu taho, tiekunta, jonka tietä asia koskee, sekä kunta, maakunta tai valtio. Yksityistieoimitusta tien aseman ja leveyden sekä tiehen kohdistuvien oikeuksien selvittämiseksi saa hakea myös kiinteistöön kohdistuvan erityisen oikeuden haltija. Ilman hakemusta Maanmittauslaitos tai muu kiinteistörekisterin pitäjä voi panna vireille yksityistieoimituksen kiinteistönmuodostamislain 283 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa.

Hakemuksesta on käytävä ilmi:

- 1) mitä toimenpidettä haetaan ja tarpeen mukaan hakemuksen peruste;
- 2) mitä kiinteistöjä tai aluetta toimitus on tarkoitettu koskemaan;
- 3) hakijan nimi ja osoite;
- 4) hakijan tiedossa olevat muut asianosaiset;
- 5) tiekunnan toimitsijamies tai vähintään yksi hoitokunnan varsinainen jäsen, jos hakemus koskee tietä, jonka osakkaat muodostavat tiekunnan; sekä
- 6) hakijan, hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä puhelinnumero sekä se postiosoite ja sähköinen osoite, johon toimitusta koskevat ilmoitukset lähetetään.

74 §

Kunnan ja viranomaisten asianosaisuus

Kun kysymys on uuden tien rakentamisesta tai ennestään olevan tien siirtämisestä, kunta on asianosainen.

Silloin kun tie johdetaan maantien, rautatien tai kanavan alueelle, kyseisen liikenneväylän pidosta vastaava viranomainen on asianosainen.

Silloin, kun tie johdetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen tai muun erityisiä luontoarvoja sisältävän alueen läheisyyteen, luonnonsuojelulain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu vi-

ranomainen on asianosainen. Yleistä etua valvova viranomainen on asianosainen muissakin sen valvomaan etuun vaikuttavissa toimituksissa.

75 §

Tilusvaihto ja alueen siirto yksityistietoimituksessa

Yksityistietoimituksen yhteydessä toimitusmiehet voivat ilman eri määräystä suorittaa sellaisen tilusvaihdon tai alueen siirtämisen, jonka suorittamistarve johtuu tien tekemisestä, tien tai tieoikeuden lakkauttamisesta taikka tieoikeuden muusta muuttamisesta, jos yksityistietoimituksen hakija tai asianomaisen alueen omistaja sitä vaatii, taikka tilusvaihto tai alueen siirtäminen on tärkeää tarkoituksenmukaisen kiinteistöjaotuksen aikaansaamiseksi, eikä siitä aiheudu kenellekään huomattavaa haittaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun tilusvaihdon edellytyksenä on, että sillä voidaan:

- 1) välttää sellaisen haitan syntyminen, joka estäisi kulkuyhteyttä koskevan järjestelyn suorittamisen;
- 2) vähentää huomattavasti niitä kustannuksia tai korvauksia, joita kulkuyhteyden järjestelystä muutoin aiheutuisi; tai
- 3) vähentää merkittävästi haittaa, joka kulkuyhteyden järjestelystä aiheutuisi kiinteistön tai sen osan tarkoituksenmukaiselle käyttämiselle.

Jos tilusvaihtoa ei voida sopivasti suorittaa, voidaan tilusvaihdon sijasta 2 momentissa säädetyn edellytyksin tai asianomaisten kiinteistöjen omistajien niin sopiessa arvoltaan vähäinen alue siirtää kiinteistöstä toiseen rahana suoritettavaa täyttä korvausta vastaan.

Tilusvaihdossa ja alueen siirtämisessä arvioidaan kiinteistöstä toiseen siirtyvä alue erikseen luovuttavan ja vastaanottavan kiinteistön kannalta. Jos nämä arvot eroavat toisistaan, erotus on määrättävä sen asianomaisen korvattavaksi, joka hyötyy tällaisen toimenpiteen suorittamisesta.

Muilta osin tilusvaihtoon ja alueen siirtämiseen sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa säädetään.

76 §

Alueellinen yksityistietoimitus

Alueella, jolla tieoikeudet ovat epäselvät tai jolla liikenteellisten olosuhteiden muuttumisen vuoksi on tarpeen tehdä tai lakkauttaa teitä taikka muutoin järjestellä tieoikeuksia, voidaan tarkoituksenmukaisten tieyhteyksien järjestämiseksi ja tieoikeuksien saattamiseksi vastaamaan muuttuneita olosuhteita suorittaa tällaista aluetta koskeva yksityistietoimitus (*alueellinen yksityistietoimitus*). Alueellisen yksityistietoimituksen kohteena oleva alue on rajattava riittävällä tarkkuudella toimituksen alussa erillisellä päätöksellä.

Alueellista yksityistietoimitusta saa hakea kunta, tiekunta tai kiinteistön omistaja. Jos 1 momentissa tarkoitettu tieyhteyksien järjestely on tarpeen paikallisen liikenteen vähentämiseksi maantiellä taikka rautatien tasoristeyksien vähentämisen tai poistamisen vuoksi, alueellisen yksityistietoimituksen suorittamista saa hakea myös maantien tai radan pitäjä. Alueellista yksityistietoimitusta haetaan Maanmittauslaitokselta, joka antaa toimitusmääräyksen ja huolehtii toimituksen suorittamisesta silloinkin, kun toimitus koskee kokonaan asemakaava-aluetta. Jos yleinen etu vaatii, Maanmittauslaitos voi antaa määräyksen alueellisen yksityistietoimituksen suorittamiseen myös omasta aloitteestaan.

Alueellisen yksityistietoimituksen kohteena olevalla alueella ennestään olevat tiet, jotka käyvät tiejärjestelyjen johdosta tarpeettomiksi, voidaan lakkauttaa selvittämättä niihin oikeutettuja kiinteistöjä, jollei ole erityistä syytä muunlaiseen menettelyyn. Jos tieoikeus vahviste-

taan alueellisessa yksityistietoimituksessa perustamisen edellytyksiä tutkimatta entiseen paikkaansa, mahdollisessa myöhemmässä tieoikeuden siirtämisestä koskevassa toimituksessa olosuhteiden muutos tutkitaan kuitenkin siirrettävää tieoikeutta vastaavan alkuperäisen tieoikeuden perustamisajankohdan mukaan.

77 §

Sopimus yksityistietoimituksen perusteena

Jos asianosaiset ovat sopineet tieoikeutta tai tienpitoa koskevista kysymyksistä, yksityistietoimitus suoritetaan sopimuksen mukaisesti, jollei sopimus loukkaa jonkun oikeutta tai ole jonkun asianosaisen kannalta kohtuuton.

Jos havaitaan, että sopimus on ristiriidassa 4 §:n säännösten kanssa tai se rasittaisi kiinteistön huomattavasti enemmän kuin tämän lain säännökset sallivat, ei kyseistä sopimusta voida näiltä osin käyttää yksityistietoimituksen perusteena.

78 §

Pöytäkirjaan merkittävät tiedot

Yksityistietoimituksen pöytäkirjaan tai muuhun toimituskirjaan on sen lisäksi, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa säädetään, merkittävä 89 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisten merkintöjen tekemiseksi yksityistierekisteriin.

79 §

Yksityistietoimituksen kustannukset

Yksityistietoimituksen kustannukset on hakijan suoritettava. Jos toimituksessa on useita tieosakkaita, toimituskustannukset voidaan määrätä tieosakkaiden suoritettaviksi tieyksikköjen mukaan tai, jollei tätä jakoperustetta johonkin tieosakkaaseen voida kohtuudella soveltaa, sen mukaan kuin harkitaan kohtuulliseksi. Asianosainen, joka ei ole tieosakas, voidaan, jos sitä asian laatu huomioon ottaen on pidettävä kohtuullisena, määrätä suorittamaan kustannukset tai osa niistä vähentämällä vastaavasti muiden maksuvelvollisten osuuksia.

Jos tiekunta on perustettu, voidaan tieosakkaiden suoritettava määrä 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista periä tiekunnalta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös alueelliseen yksityistietoimitukseen, yksityistietoimituksessa suoritettavaan tilusvaihtoon tai alueen siirtoon sekä silloin, kun yksityistietä koskeva asia käsitellään muun kiinteistötoimituksen yhteydessä. Jos alueellinen yksityistietoimitus on tullut vireille hakemuksesta ja se on ollut osittain tai kokonaan yleisen edun vaatima, voidaan toimituskustannukset tai osa niistä maksaa valtion varoista. Asiasta päättävät toimitusmiehet.

Toimituskustannuksiin sovelletaan muilta osin, mitä kiinteistönmuodostamislain 16 luvussa säädetään.

80 §

Yksityistietoimituksen rekisteröinti

Yksityistietoimituksen rekisteröintiin sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislain 192 §:ssä säädetään.

Jos alueellisessa yksityistietoimituksessa tehtyyn ratkaisuun on haettu muutosta, alueellisesta yksityistietoimituksesta voidaan tehdä merkinnät kiinteistörekisteriin muutoksenhausta huolimatta niiden kiinteistöjen osalta, joita muutoksenhaku ei koske. Myös muutoksenhaun kohteena olevien kiinteistöjen osalta alueellisesta yksityistietoimituksesta voidaan tehdä merkinnät kiinteistörekisteriin, jos muutoksenhaku ei vaikuta tieoikeuden vahvistamiseen taikka tehtäviin merkintöihin. Kiinteistörekisterin pitäjän on näissä tapauksissa pyydettävä maa- ja metsätalouden lupa rekisteröintiin. Asian ratkaisee maa- ja metsätalouden puheenjohtaja.

81 §

Muutoksenhaku yksityistietoimituksessa annettuun päätökseen

Yksityistietoimituksen vireillä ollessa saa hakea muutosta ratkaisuun, joka koskee oikeutta olla asianosaisena yksityistietoimituksessa, estemuistutuksen hylkäämistä tai toimituksen keskeyttämistä. Yksityistietoimituksen vireillä ollessa saa hakea erikseen muutosta myös ratkaisuun, joka koskee tien asemaa tai sitä, ketkä ovat tieosakkaita, jos toimitusinsinööri katsoo muutoksenhaun sallimisen kesken toimituksen tarkoituksenmukaiseksi.

Muutoksenhaussa yksityistietoimituksessa tehtyyn ratkaisuun sovelletaan muilta osin, mitä kiinteistönmuodostamislain 192 §:ssä säädetään.

82 §

Muu yksityistietoimituksia koskeva lainsäädäntö

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä menettelystä yksityistietoimituksessa.

Sen lisäksi, mitä edellä tässä luvussa säädetään, yksityistietoimitukseen sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislain 192 §:ssä säädetään.

Yksityistietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain, vesilain, muinaismuistolain, metsälain 10 §:ssä sekä ympäristönsuojelulain 10 §:ssä säädetään.

7 luku

Avustukset

83 §

Valtionavustus

Maakunta voi vuosittain myöntää valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa avustusta tiekuntien neuvontaan ja opastukseen ja sitä tukevan materiaalin ja palveluiden tuottamiseen sekä sellaisen yksityistien tienpitoon, lukuun ottamatta uuden tien rakentamista, jota koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta. Edellytyksenä on lisäksi, että tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä ovat ajantasaiset niin kuin 50 §:ssä edellytetään. Yksityistien

lauttapaikkojen ylläpitoa maakunta voi avustaa osana maakuntalain (/) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä.

Avustusrahan riittävyysarviointi tehdään maakunnissa valtuustokausittain. Arvioinnissa tarkastellaan yksityisteiden valtionavustusten tarvetta, avustuksilla saavutettuja vaikutuksia, arvioitua tulevaa kehitystä sekä näiden suhdetta julkisen talouden kehitykseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtionavustusrahan jaosta maakunnille.

84 §

Kunnan avustus

Kunta päättää sen varoista yksityistien tienpitoon myönnettävistä avustuksista, avustuksen ehdoista ja käytön valvonnasta samoin kuin tien tekemisen tai kunnossapidon ottamisesta kokonaan tai osaksi kunnan suoritettavaksi. Edellytyksenä avustuksen myöntämiselle tienpitoon on, että tietä koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja että tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä ovat ajantasaiset niin kuin 50 §:ssä edellytetään.

85 §

Liikenteen salliminen avustettavalla tiellä

Jos valtio, maakunta tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien kunnossapidossa, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saa kieltää tai tietä sulkea sinä ajanjaksona, jota avustus koskee. Sama koskee tietä, jonka kunnossapidosta kunta vastaa kustannuksellaan. Tien käytöstä 28 §:n nojalla suoritettavan maksun periminen voidaan kieltää tien kunnossapitoa koskevassa avustuspäätöksessä.

Jos muusta kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvasta liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai rekisteriyksikön omistajalle tai liikenneturvallisuudelle, voidaan avustettavan tien käyttö kunnan suostumuksella muiden kuin tieosakkaiden hyväksi kieltää tai sitä rajoittaa taikka avustetta tie sulkea. Kunnan on pyydettävä ennen tällaisen suostumuksen antamista maakunnalta lausunto.

Jos valtio, maakunta tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien rakentamisessa taikka tie on tehty kokonaan tai osaksi kunnan varoilla, on kymmenen vuoden ajan viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä lukien noudatettava, mitä edellä tässä pykälässä säädetään tien käyttämisestä muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan toimintaan tai liikenteeseen.

86 §

Kielto käyttää avustusta velan suoritukseen

Valtion, maakunnan tai kunnan varoista myönnettyä avustusta ei voida ulosmitata velan suorituksiksi.

87 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Tässä luvussa tarkoitettuihin valtionavustuksiin sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001), jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Maakunnan myöntämiin avustuksiin sovelletaan kuitenkin vain, mitä valtionavustuslain 3 luvussa säädetään valtionavustuksen myöntämisestä ja maksamisesta, 4 luvussa valtionavustuksen käytöstä ja sen valvonnasta, 5 luvussa valtionavustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä, 6 luvussa tietojen saannista ja tietojen luovuttamisesta sekä 33 §:ssä tiedoksiannosta.

88 §

Muutoksenhaku

Maakunnan jakamaa valtionavustusta koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä yksityistie sijaitsee.

Maakunta voi hakea muutosta 85 §:n 2 momentissa tarkoitettua kunnan suostumusta koskevaan päätökseen.

8 luku

Erinäiset säännökset

89 §

Yksityistierekisteri

Maanmittauslaitos pitää rekisteriä niistä yksityisistä teistä, joita koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta (*yksityistierekisteri*). Yksityistierekisteri on osa kiinteistö-tietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 3 §:ssä tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmää. Maanmittauslaitos pitää yksityistierekisteriä myös niistä yksityisistä teistä, jotka sijaitsevat asemakaava-alueella.

Yksityistierekisterin käyttötarkoituksena on:

1) mahdollistaa kiinteistöön kohdistuvien tiekunnan osakkaiden hyväksi perustettujen tie-oikeuksien ja muiden käyttöoikeuksien kirjaaminen oikeuksien vahvistamiseksi sekä sivullisten etujen turvaamiseksi;

2) edistää tässä laissa tarkoitettujen yksityistietoimitusten, kiinteistötoimitusten ja muiden yksityistieasioiden käsittelyä;

3) edistää tietojärjestelmien kehittämistä;

4) varmistaa tiekuntien tieoikeuksia ja muita käyttöoikeuksia koskevan tiedon saatavuus kiinteistöjä ja tiekuntien hallinnoimia yksityisteitä koskevien oikeustoimien ja hankkeiden valmistelua, tekemistä ja valvontaa sekä tuomioistuinn- että viranomaistoimintaa varten.

Yksityistierekisteriin merkitään:

1) tiekunnan nimi, tunnus, kunta, jonka alueella tie sijaitsee, ja tien ulottuvuus;

2) toimitsijamiehen tai hoitokunnan puheenjohtajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot sekä näitä tietoja koskevat muutokset;

3) tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen;

4) 8 §:ssä tarkoitettu oikeus ja kiinteistö, jota oikeus rasittaa, samoin kuin tieto siitä, kuuluuko oikeus tieosakkaille yhteisesti vai joillekin heistä;

5) tien tai tienosan liittäminen tiekunnan tiehen tai siitä erottaminen samoin kuin kahden tai useamman tiekunnan yhdistäminen taikka tiekunnan jakaminen tai lakkauttaminen;

6) tiekunnan tien tai sen osan lakkauttaminen tai lakkaaminen.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, henkilötietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia (523/1999). Siitä, miten kiinteistötietojärjestelmästä luovutetaan tietoja, säädetään kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain 6 §:ssä.

Yksityistierekisteriin merkittävät tiedot säilytetään pysyvästi, jollei lailla toisin säädetä. Jos rekisterin tiedot ovat muuttuneet, aikaisempien tietojen säilyminen ja käytettävyys on varmistettava tiedot erikseen arkistoimalla tai tietotekniikan mahdollistamalla muulla tavalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä yksityistierekisteristä ja menettelystä 3 momentin mukaisten tietojen merkitsemisessä siihen.

90 §

Asian uudelleen tutkiminen olosuhteiden olennaisen muutoksen johdosta

Jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet sen jälkeen, kun tieoikeudesta tai muusta tiehen liittyvästä oikeudesta tai tienpitovelvollisuuden jakamisesta päätettiin taikka sovittiin, asianosaisella on oikeus saattaa kysymys uudelleen tutkittavaksi tämän lain mukaan.

91 §

Päätösten välitön täytäntöönpano

Tämän lain nojalla yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa tehty päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää. Maa-oikeus on tällöin päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maa-oikeuden puheenjohtaja.

Yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa tehtyä päätöstä ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman, kun kyse on siitä, onko 4, 8 tai 22 §:ssä tarkoitettu oikeus myönnettävä. Myöskään 63 §:ssä tarkoitettua päätöstä taikka tien tai 8 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien lakkauttamista koskevaa päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jos maksu muutoksenhaun johdosta poistetaan tai sitä alennetaan, liikaa maksettu määrä on palautettava ja maksettava sille kuuden prosentin vuotuista korkoa maksupäivästä takaisinmaksupäivään.

92 §

Vakuus välittömän täytäntöönpanon yhteydessä

Pantaessa täytäntöön päätöstä ennen kuin se on saanut lainvoiman, on täytäntöönpanon hakijan asetettava vakuus sen vahingon korvaamisesta, joka saattaa asianosaiselle aiheutua siitä, että täytäntöönpanon perusteena olevaa päätöstä valituksen johdosta muutetaan. Vakuuden asettamiseen sovelletaan, mitä siitä ulosottokaareissa (705/2007) säädetään.

93 §

Kertakaikkisen korvauksen suorittaminen ennen toimenpiteeseen ryhtymistä

Tämän lain mukaiseen toimenpiteeseen, jonka aiheuttamasta vahingosta tai haitasta on maksettava kertakaikkinen korvaus, ei saa ryhtyä ilman asianomaisen kiinteistön omistajan suostumusta ennen kuin korvaus on suoritettu tai, jos korvausta ei ole lainvoimaisesti vahvistettu, sen suorittamisesta korkoineen on asetettu vakuus.

9 luku

Voimaantulo

94 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan yksityisistä teistä annettu laki (358/1962), jäljempänä kumottu laki.

95 §

Maakuntauudistukseen liittyvät voimaannpanosäännökset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yksityisteiden valtionavustustehtäviä hoitava henkilöstö siirtyy maakuntien palvelukseen 1 päivänä tammikuuta 2020.

Tämän lain mukaan valtiolta maakuntiin siirtyviä yksityisteiden valtionavustustehtäviä hoitavan henkilöstön asemaan ja lisäeläketurvaan sovelletaan, mitä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa- ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (/), jäljempänä maakuntauudistuksen voimaannpanolaki, annetun lain 3 luvussa säädetään.

Maakunnille siirtyy tämän lain tullessa voimaan yksityisteiden valtionavustustehtäviä koskevaan toimintaan liittyvä valtion omistama irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat. Valtio ja maakunta voivat sopia irtaimen omaisuuden siirtymisestä myös toisin. Omaisuusjärjestelyihin sovelletaan, mitä maakuntauudistuksen voimaannpanolain 4 luvussa säädetään.

Maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta annetun lain (/) 7–9 §:ää sovelletaan myös tällä lailla maakunnille valtiolta siirtyviin yksityisteitä koskeviin valtionavustustehtäviin.

96 §

Vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevien yksityisteiden valtionavustusta koskevien asioiden käsittely siirtyy asianomaiselle maakunnalle.

Kumotun lain mukaisissa tielautakunnissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tielautakunnat lakkaavat 30 päivänä kesäkuuta 2020. Tielautakunnassa mainittuna päivänä vireillä olevan asian käsittely siirtyy tämän lain mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle ja siihen sovelletaan tätä lakia.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevan kumotun lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittely siirtyy Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja siihen sovelletaan tätä lakia.

97 §

Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset

Päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos tuomioistuimien kumoaa päätöksen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain mukaisesti.

98 §

Muut siirtymäsäännökset

Ennestään olevan tien tiealue vastaa tämän lain tarkoittamaa tiealuetta sellaisena, kuin se oli lain voimaan tullessa.

Tiekuntia koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa perustettuihin tiekuntiin.

Mitä 14 §:ssä säädetään sopimukseen perustuvista oikeuksista, koskee myös kumotun lain 21 §:ssä tarkoitettuja sopimuksia ja niihin perustuvia oikeuksia.

Jos tienpito on ennen tämän lain voimaan tuloa järjestetty kumotun lain 32 §:ssä tarkoitetun tienjaon perusteella, se on järjestettävä tämän lain mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2020 mennessä.

Kumotun lain 105–107 §:n mukaan yksityisiksi teiksi katsottuihin teihin sovelletaan tätä lakia.

Kiinteistön omistajan ennen tämän lain voimaan tuloa kumotun lain mukaisesti asettama veräjä, puomi tai muu sulkulaite saa olla paikoillaan vuoden 2020 loppuun asti. Jos kiinteistön omistaja tämän jälkeenkin haluaa pitää sulkulaitteen paikoillaan, menetellään kuten 29 §:n 3 momentissa säädetään.

Mitä 85 §:n 3 momentissa säädetään liikenteen sallimisesta avustettavalla tiellä, sovelletaan myös sellaiseen tiehen, jonka tienpitoa on avustettu kumotun lain 96 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

2.

Laki

kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 5 §:n 2 momentin 8 kohta, 103 §:n 3 momentti, 156 §:n 3 momentti, 159 §:n 3 momentti, 162 §:n 1 momentti, 165 §:n 2 ja 3 momentti sekä 168 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentin 8 kohta laissa 374/2016, 103 §:n 3 momentti, 159 §:n 3 momentti ja 165 §:n 3 momentti laissa 1159/2005, 156 §:n 3 momentti, 162 §:n 1 momentti ja 168 §:n 2 momentti laissa 914/2011 sekä 165 §:n 2 momentti laissa 322/1999, seuraavasti:

5 §

Kunnan palveluksessa oleva kiinteistöinsinööri, insinööri tai teknikko voi olla toimitusinsinöörinä:

8) yksityistielain (/) mukaisessa yksityistietoimituksessa;

103 §

Kiinteistötoimituksen yhteydessä tehdään hakemuksetta sellainen rajankäynti ja muu kiinteistönmääritys, joka on tarpeen toimituksen suorittamista varten. Tällainen kiinteistönmääritys voi koskea myös yksityistielain mukaista oikeutta.

156 §

Kiinteistötoimituksessa on kullekin kiinteistölle ja palstalle järjestettävä tarpeellinen kulkuyhteys kadulle, maantielle tai sellaiselle yksityiselle tielle pääsemiseksi, jota varten on perustettu tiekunta, perustamalla 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettu rasite taikka perustamalla yksityistielaisissa tarkoitettu pysyvä tai määräaikainen tieoikeus tai muu kulkuyhteyttä varten tarpeellinen oikeus. Tällaisen oikeuden perustamisen edellytyksiin sovelletaan, mitä yksityistielaisissa säädetään. Jos asianomainen kiinteistön omistaja pyytää, kiinteistötoimituksessa on ratkaistava tieoikeuden antaminen myös edellä tarkoitettuun yksityistiehen.

159 §

Toimituksen kohteena olevaa aluetta koskeva rasite tai yksityistielain mukainen oikeus, joka on tarpeeton, voidaan poistaa toimituksessa.

162 §

Rasitetun rekisteriyksikön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus rasitteen tai oikeuden perustamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta siltä, jonka hyväksi rasite tai oikeus perustetaan. Edellä 160 §:ssä tarkoitettu toimenpiteestä aiheutuneen haitan tai vahingon on velvollinen korvaamaan se, joka hyötyy toimenpiteestä. Jos 156 §:n 3 momentin nojalla annetaan tieoikeus, on samalla käsiteltävä ja ratkaistava yksityistielain 40 §:ssä tarkoitettu korvausvelvollisuus. Lohkomisessa lohkokiinteistön hyväksi perustetusta 156 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulkuyhteyttä varten tarpeellisesta rasitteesta tai oikeudesta kantakiinteistön omistajalla on kuitenkin oikeus korvaukseen vain erityisestä syystä. Jos 159 §:n 2 momentissa tarkoitettun määräyksen vuoksi rasitteen rasittavuus sanottavasti lisääntyy, rasitetun rekisteriyksikön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus tästä johtuvasta lisähaitasta mainitussa momentissa tarkoitetuilta rasiteoikeuden haltijoilta.

165 §

Asemakaava-alueella suoritettavassa rasitetoimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu, yksityistielain mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos kysymys on tällaisen oikeuden siirtämisestä, muuttamisesta tai poistamisesta. Muulla kuin edellä tarkoitettulla alueella rasitetoimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu yksityistielain mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos samalla on kysymys 154 §:n 1 momentissa tarkoitettua rasitetta koskevasta toimenpiteestä.

Uusjaossa saadaan käsitellä yksityistielain mukaisen oikeuden perustamista koskevan asian lisäksi uusjakoalueeseen kohdistuvan mainitun lain mukaisen oikeuden siirtämistä, muuttamista tai poistamista koskeva asia.

168 §

Jos toimitus koskee usean yhdessä omistamaa kiinteistöä tai määräalaa, kutsukirje toimitetaan erikseen kaikille yhteisomistajille. Jos toimitus koskee yhteistä aluetta tai yhteistä erityistä etuutta eikä toimituksessa ole kysymys yhteisen alueen jakamisesta tai 101 §:n 1 momentin 2, 4 tai 5 kohdassa tarkoitettu kiinteistönmäärityksestä tai vastaavasta toimenpiteestä, kutsukirje toimitetaan järjestäytyneelle osakaskunnalle noudattaen, mitä yhteisaluelain 26 §:ssä säädetään, ja järjestäytymättömälle osakaskunnalle toimittamalla kutsukirje yhteisaluelain 26 §:n 4 momentissa tarkoitettulle edustajalle. Jollei tällaista edustajaa ole nimetty, kutsukirje

toimitetaan jollekin osakkaalle ja toimituksen aloittamisesta tiedotetaan lisäksi julkaisemalla kutsu vähintään yhdessä paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä. Jos toimitus koskee aluetta, johon usealla kiinteistöllä on rasiteoikeus tai yksityistielain mukainen oikeus, eikä kysymys ole tällaisen oikeuden poistamisesta, siirtämisestä tai muuttamisesta, riittää, että kutsukirje toimitetaan yhdelle oikeuden haltijoista. Kirje toimitetaan kuitenkin tiekunnalle, jos toimintushakemuksesta ilmenee tai muutoin on tiedossa, että toimitus koskee tiekunnan tietä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 75 §:n 1 ja 3 momentti, 92 §, 104 §:n 4 momentti ja 107 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 75 §:n 1 ja 3 momentti ja 107 §:n 1 momentti laissa 476/2004, seuraavasti:

75 §

Yhteiskäyttöalueet ja yleiset alueet

Ranta-asemakaavassa voidaan osoittaa alueita kaava-alueen sisäistä tarvetta varten (yhteiskäyttöalue). Yhteiskäyttöalueiden toteuttaminen ja ylläpito kuuluu niille kiinteistöille, joiden käyttöä varten yhteiskäyttöalueet on kaavassa osoitettu. Kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen toteuttamisessa noudatetaan, mitä kiinteistönmuodostamislaissa (554/1995) ja yksityistielaisissa (/) kulkuyhteyden järjestämisestä säädetään. Oikeus muun kuin kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen käyttämiseen perustetaan kiinteistötoimituksessa kiinteistönmuodostamislain 154 a §:n mukaisena rasitteena.

Kiinteistötoimituksessa, jossa perustetaan muu 1 momentissa tarkoitettu rasiteoikeus kuin kulkuyhteyttä koskeva oikeus, voidaan määrätä yhteiskäyttöalueen toteuttamista ja ylläpitoa varten perustettavaksi rantakunta, jos joku yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajista sitä vaatii tai se on muutoin tarpeellista. Rantakuntaan, sen osakkaisiin ja rantakunnan määräämiin maksuihin, yhteiskäyttöalueen toteuttamisen edellyttämiin toimenpiteisiin, toimintaan ja erimielisyyksien ratkaisemiseen sovelletaan, mitä yksityistielaisissa tai sen nojalla säädetään tieosakkaista, tiekunnasta ja tiemaksusta. Jos rantakuntaa ei ole määrätty perustettavaksi, yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajiin sovelletaan, mitä yksityistielain 5 luvussa säädetään sellaisista tieosakkaista, jotka eivät muodosta tiekuntaa.

92 §

Kunnan oikeus yksityisen tien alueeseen

Jos yleiskaava-alueella yksityistielain 3 §:n mukainen yksityistie tai tie, jonka maanomistaja on yhdyskuntarakentamisen yhteydessä varannut tiealueeksi, sijaitsee sellaisella alueella, joka kaavan mukaan on tarkoitettu liikenneväyläksi, kunnalla on oikeus korvauksetta panna kuntoon tiealue siihen kuuluvine ojineen ja asettaa siihen johtoja sekä luovuttaa se yleiseen liikenteeseen.

104 §

Korvattava katualue

Maanomistajalla ei 1 momentista poiketen ole oikeutta saada korvausta yksityistielain 3 §:ssä tarkoitetusta yksityistiestä, kun tie on asemakaavassa osoitettu katualueeksi.

107 §

Katualueeseen kohdistuvien oikeuksien raukeaminen

Kun 94 §:ssä tarkoitettu katualue muodostetaan yleiseksi alueeksi, siihen kohdistuva kiinnitys, panttioikeus, yksityistielain 3 §:ssä tarkoitettuja yksityisteitä koskeva oikeus, vuokraoikeus, eläkeoikeus, metsänhakkuuoikeus ja oikeus ottaa maa-aineksia sekä muu näihin verrattava oikeus raukeavat. Vuokraoikeus voidaan katualueen kiinteistöksi muodostamisen yhteydessä määrätä jäämään voimaan, jollei se haittaa alueen käyttämistä katuna. Muu erityinen oikeus tai rasite jää voimaan, jollei sitä poisteta toimituksessa. Mitä tässä momentissa säädetään, koskee myös 94 §:ssä tarkoitettulla asemakaava-alueella kunnan ennestään omistamaa katualueeksi osoitettua aluetta, joka muodostetaan yleiseksi alueeksi. Yleiseksi alueeksi muodostettua katualuetta saadaan käyttää kulkemiseen tieoikeuden lakkaamisesta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

4.

Laki

kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 16 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) 16 §:n 1 ja 2 momentti sekä 17 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 16 §:n 2 momentti laissa 227/2016, seuraavasti:

16 §

Metsätien tekeminen

Tukea voidaan myöntää metsätalouden kuljetusten edellyttämän yksityistien perusparannukseen ja uuden metsätien tekemiseen. Yksitystien perusparannus voi koskea koko tietä tai sen osaa, rakenteita ja rakennelmia ja siihen voi sisältyä uuden metsätien tekemistä. Yksitystien perusparannus tai uuden metsätien tekeminen voi koskea myös metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista. Yksitystien perusparannus voi koskea metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista tai sillan rakentamista taikka siltaa vastaavan rummun asentamista, vaikka tietä ei muutoin perusparanneta. Metsätiellä tarkoitetaan tässä laissa yksityistielain (/) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua metsätietä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että perusparannettava yksityistie tai uusi metsätie soveltuu rakenteeltaan metsätalouden ympärivuotisiin kuljetuksiin lukuun ottamatta kelirikkoajkoja ja että tien perusparannusta tai uuden tien tekemistä voidaan pitää alemmanasteisen tieverkon kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisena. Lisäksi edellytetään, että on perustettu yksityistielain mukainen tieoikeus ja tietä koskevien asioiden hoitamiseksi on yksityistielain mukaisesti perustettu tieosakkaiden muodostama tiekunta. Yhteismetsän yksinään toteuttamaan hankkeeseen ei kuitenkaan sovelleta pysyvän tieoikeuden perustamista ja tiekuntaa koskevaa vaatimusta.

17 §

Yksitystien perusparannusta koskevat tuen myöntämisen lisäedellytykset

Lisäksi tuen edellytyksenä on, ettei viimeisten 20 vuoden aikana ole rahoitettu yksityistielain tai yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) mukaisin varoin tien perusparannusta. Tästä edellytyksestä voidaan kuitenkin poiketa, jos tien käyttö on olennaisesti muuttunut metsätalouden kuljetusten laajenemisen vuoksi tai muuttuu arvioidun laajenemisen vuoksi taikka jos tie ei enää rakenteeltaan sovellu nykyisen puutavarankuljetuskaluston käyttöön. Lisäksi poikkeamisen edellytyksenä on, että asianomaisen tien perusparannuksen edellisestä rahoituksesta

mainituin julkisin varoin on kulunut vähintään kymmenen vuotta. Määräaika lasketaan rahoituksen loppuun maksamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____kuuta 20 ____.

5.

Laki

ulkoilulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkoilulain (606/1973) 6 §, 8 §:n 2 momentti ja 15 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 ja 15 § laissa 919/2011 seuraavasti:

6 §

Ulkoilureittitoimituksen toimitusmiehiin sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) kiinteistötoimituksen toimitusmiehistä säädetään.

8 §

Korvauksen määräämiseen ja suorittamiseen sovelletaan muutoin, mitä yksityistielaisissa (/) tarkoitetuista korvauksista säädetään.

15 §

Jos tästä laista ei muuta johdu, sovelletaan ulkoilureittitoimitukseen, mitä yksityistielain mukaisesta yksityistietoimituksesta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____

6.

Laki

vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 3 §:n 2 momentti ja 11 §, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 2 momentti laissa 590/2011, seuraavasti:

3 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan 2 §:n 1 momentin 1, 2, 2 a ja 3–5 kohdassa mainittuihin toimenpiteisiin, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa niistä säädetään, sekä yksityisten teiden järjestelyyn, mitä yksityistietoimituksesta yksityistielaissa (/) säädetään.

11 §

Tieoikeuden perustamisesta sekä ennestään olevan yksityistien siirtämisen ja lakkauttamisen edellytyksistä säädetään yksityistielaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

7.

Laki

ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain (737/1994) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 628/2011, seuraavasti:

12 §

Lain soveltaminen eräiden muiden lakien mukaisessa menettelyssä

Jos kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain tai muun siihen verrattavan lain, maantielain (503/2005), yksityistielain (/), ratalain (110/2007) tai kaivoslain (621/2011) mukaisessa menettelyssä tulee määrättäväksi korvaus tässä laissa tarkoitetusta ympäristövahingosta, sovelletaan tämän lain säännöksiä korvausvelvollisuudesta ja korvauksen määrittämisen perusteista, 8–10 §:ää lukuun ottamatta. Jos edellä tässä pykälässä tarkoitettujen lakien mukaisesta toiminnasta seuraa ympäristövahingoksi luettava henkilövahinko, sovelletaan tätä lakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

8.

Laki

yhteismetsälain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteismetsälain (109/2003) 39 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1497/2007, seuraavasti:

39 §

Alueen ja kiinteistön liittäminen yhteismetsään

Kun kiinteistö yhdistetään yhteismetsään, sille kuuluvat rasiteoikeudet lakkaavat lukuun ottamatta yksityistielain (/) mukaista tieoikeutta tai muuta kulkuyhteyttä palvelevaa oikeutta taikka yksityistielain 8 §:ssä tarkoitettua oikeutta, jotka siirtyvät yhteismetsälle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

kaivoslain 87 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaivoslain (621/2011) 87 § seuraavasti:

87 §

Yksityistiejärjestelyt

Kaivostoimituksessa on tehtävä sellaiset yksityisiä teitä ja tieoikeuksia koskevat järjestelyt, jotka ovat tarpeen kaivosalueen tai kaivoksen apualueen perustamisen vuoksi. Toimituksessa käsitellään ja ratkaistaan myös muut yksityistielain (/) mukaisessa yksityistietoimituksessa käsiteltäviksi säädetyt asiat.

Yksityistieyhteydet ja tieoikeudet voidaan järjestellä yksityistielain 76 §:ssä tarkoitetussa alueellisessa yksityistietoimituksessa, joka voidaan suorittaa kaivosluvan haltijan pyynnöstä ilman erillistä hakemusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

10.

Laki

valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain (235/2016) 4 §:n 1 momentin 5 kohta seuraavasti:

4 §

Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa asiassa, joka koskee:

5) Metsähallitusta yksityistielaissa (/) tarkoitettuna tieosakkaana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

2.

Laki

kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 5 §:n 2 momentin 8 kohta, 103 §:n 3 momentti, 156 §:n 3 momentti, 159 §:n 3 momentti, 162 §:n 1 momentti, 165 §:n 2 ja 3 momentti sekä 168 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentin 8 kohta laissa 374/2016, 103 §:n 3 momentti, 159 §:n 3 momentti ja 165 §:n 3 momentti laissa 1159/2005, 156 §:n 3 momentti, 162 §:n 1 momentti ja 168 §:n 2 momentti laissa 914/2011 sekä 165 §:n 2 momentti laissa 322/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Kunnan palveluksessa oleva kiinteistöinsinööri, insinööri tai teknikko voi olla toimitusinsinöörinä:

Kunnan palveluksessa oleva kiinteistöinsinööri, insinööri tai teknikko voi olla toimitusinsinöörinä:

8) yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) mukaisessa tietoinnissa;

8) yksityistielain (/) mukaisessa yksityistietoinnissa;

103 §

103 §

Kiinteistötoimituksen yhteydessä tehdään hakemuksetta sellainen rajankäynti ja muu kiinteistönmääritys, joka on tarpeen toimituksen suorittamista varten. Tällainen kiinteistönmääritys voi koskea myös yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) mukaista oikeutta.

Kiinteistötoimituksen yhteydessä tehdään hakemuksetta sellainen rajankäynti ja muu kiinteistönmääritys, joka on tarpeen toimituksen suorittamista varten. Tällainen kiinteistönmääritys voi koskea myös yksityistielain mukaista oikeutta.

156 §

156 §

Kiinteistötoimituksessa on kullekin kiin-

Kiinteistötoimituksessa on kullekin kiin-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

teistölle ja palstalle järjestettävä tarpeellinen kulkuyhteys kadulle, maantielle tai sellaiselle yksityiselle tielle pääsemiseksi, jota varten on perustettu tiekunta, perustamalla 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettu rasite taikka perustamalla *yksityisistä teistä annetussa laissa* tarkoitettu pysyvä tai määräaikainen tieoikeus tai muu kulkuyhteyttä varten tarpeellinen oikeus. Tällaisen oikeuden perustamisen edellytyksiin sovelletaan, mitä *yksityisistä teistä annetussa laissa* säädetään. Jos asianomainen kiinteistön omistaja pyytää, kiinteistötoimituksessa on ratkaistava tieoikeuden antaminen myös edellä tarkoitettuun yksityiseen tiehen.

teistölle ja palstalle järjestettävä tarpeellinen kulkuyhteys kadulle, maantielle tai sellaiselle yksityiselle tielle pääsemiseksi, jota varten on perustettu tiekunta, perustamalla 154 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettu rasite taikka perustamalla *yksityistielaissa* tarkoitettu pysyvä tai määräaikainen tieoikeus tai muu kulkuyhteyttä varten tarpeellinen oikeus. Tällaisen oikeuden perustamisen edellytyksiin sovelletaan, mitä *yksityistielaissa* säädetään. Jos asianomainen kiinteistön omistaja pyytää, kiinteistötoimituksessa on ratkaistava tieoikeuden antaminen myös edellä tarkoitettuun yksityistiehen.

159 §

159 §

Toimituksen kohteena olevaa aluetta koskeva rasite tai *yksityisistä teistä annetun lain* mukainen oikeus, joka on tarpeeton, voidaan poistaa toimituksessa.

Toimituksen kohteena olevaa aluetta koskeva rasite tai *yksityistielain* mukainen oikeus, joka on tarpeeton, voidaan poistaa toimituksessa.

162 §

162 §

Rasitetun rekisteriyksikön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus rasitteen tai oikeuden perustamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta siltä, jonka hyväksi rasite tai oikeus perustetaan. Edellä 160 §:ssä tarkoitusta toimenpiteestä aiheutuneen haitan tai vahingon on velvollinen korvaamaan se, joka hyötyy toimenpiteestä. Jos 156 §:n 3 momentin nojalla annetaan tieoikeus, on samalla käsiteltävä ja ratkaistava *yksityisistä teistä annetun lain* 24 §:ssä tarkoitettu korvausvelvollisuus. Lohkomisessa lohkokiinteistön hyväksi perustetusta 156 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulkuyhteyttä varten tarpeellisesta rasitteesta tai oikeudesta kantakiinteistön omistajalla on kuitenkin oikeus korvaukseen vain erityisestä syystä. Jos 159 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräyksen vuoksi rasitteen rasittavuus sanottavasti lisääntyy, rasitetun rekisteriyksikön omistajal-

Rasitetun rekisteriyksikön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada korvaus rasitteen tai oikeuden perustamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta siltä, jonka hyväksi rasite tai oikeus perustetaan. Edellä 160 §:ssä tarkoitusta toimenpiteestä aiheutuneen haitan tai vahingon on velvollinen korvaamaan se, joka hyötyy toimenpiteestä. Jos 156 §:n 3 momentin nojalla annetaan tieoikeus, on samalla käsiteltävä ja ratkaistava *yksityistielain* 40 §:ssä tarkoitettu korvausvelvollisuus. Lohkomisessa lohkokiinteistön hyväksi perustetusta 156 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulkuyhteyttä varten tarpeellisesta rasitteesta tai oikeudesta kantakiinteistön omistajalla on kuitenkin oikeus korvaukseen vain erityisestä syystä. Jos 159 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräyksen vuoksi rasitteen rasittavuus sanottavasti lisääntyy, rasitetun rekisteriyksikön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada

Voimassa oleva laki

Ehdotus

la ja haltijalla on oikeus saada korvaus tästä johtuvasta lisähaitasta mainitussa momentissa tarkoitetuilta rasiteoikeuden haltijoilta.

korvaus tästä johtuvasta lisähaitasta mainitussa momentissa tarkoitetuilta rasiteoikeuden haltijoilta.

165 §

165 §

Asemakaava-alueella suoritettavassa rasite-toimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu, *yksityisistä teistä annetun lain* mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos kysymys on tällaisen oikeuden siirtämisestä, muuttamisesta tai poistamisesta. Muulla kuin edellä tarkoitettulla alueella rasitetoimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu *yksityisistä teistä annetun lain* mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos samalla on kysymys 154 §:n 1 momentissa tarkoitettua rasitetta koskevasta toimenpiteestä.

Asemakaava-alueella suoritettavassa rasite-toimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu, *yksityistielain* mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos kysymys on tällaisen oikeuden siirtämisestä, muuttamisesta tai poistamisesta. Muulla kuin edellä tarkoitettulla alueella rasitetoimituksessa saadaan käsitellä 156 §:n 3 momentissa tarkoitettu *yksityistielain* mukaista oikeutta koskeva asia vain, jos samalla on kysymys 154 §:n 1 momentissa tarkoitettua rasitetta koskevasta toimenpiteestä.

Uusjaossa saadaan käsitellä *yksityisistä teistä annetun lain* mukaisen oikeuden perustamista koskevan asian lisäksi uusjakoalueeseen kohdistuvan mainitun lain mukaisen oikeuden siirtämistä, muuttamista tai poistamista koskeva asia.

Uusjaossa saadaan käsitellä *yksityistielain* mukaisen oikeuden perustamista koskevan asian lisäksi uusjakoalueeseen kohdistuvan mainitun lain mukaisen oikeuden siirtämistä, muuttamista tai poistamista koskeva asia.

168 §

168 §

Jos toimitus koskee usean yhdessä omistamaa kiinteistöä tai määrääalaa, kutsukirje toimitetaan erikseen kaikille yhteisomistajille. Jos toimitus koskee yhteistä aluetta tai yhteistä erityistä etuutta eikä toimituksessa ole kysymys yhteisen alueen jakamisesta tai 101 §:n 1 momentin 2, 4 tai 5 kohdassa tarkoitusta kiinteistönmäärityksestä tai vastaavasta toimenpiteestä, kutsukirje toimitetaan järjestäytyneelle osakaskunnalle noudattaen, mitä yhteisaluelain 26 §:ssä säädetään, ja järjestäytymättömälle osakaskunnalle toimittamalla kutsukirje yhteisaluelain 26 §:n 4 momentissa tarkoitettulle edustajalle. Jollei tällaista edustajaa ole nimetty, kutsukirje toimitetaan jollekin osakkaalle ja toimituksen aloittami-

Jos toimitus koskee usean yhdessä omistamaa kiinteistöä tai määrääalaa, kutsukirje toimitetaan erikseen kaikille yhteisomistajille. Jos toimitus koskee yhteistä aluetta tai yhteistä erityistä etuutta eikä toimituksessa ole kysymys yhteisen alueen jakamisesta tai 101 §:n 1 momentin 2, 4 tai 5 kohdassa tarkoitusta kiinteistönmäärityksestä tai vastaavasta toimenpiteestä, kutsukirje toimitetaan järjestäytyneelle osakaskunnalle noudattaen, mitä yhteisaluelain 26 §:ssä säädetään, ja järjestäytymättömälle osakaskunnalle toimittamalla kutsukirje yhteisaluelain 26 §:n 4 momentissa tarkoitettulle edustajalle. Jollei tällaista edustajaa ole nimetty, kutsukirje toimitetaan jollekin osakkaalle ja toimituksen aloittami-

Voimassa oleva laki

sesta tiedotetaan lisäksi julkaisemalla kutsu vähintään yhdessä paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä. Jos toimitus koskee aluetta, johon usealla kiinteistöllä on rasiteoikeus tai yksityisistä teistä annetun lain mukainen oikeus, eikä kysymys ole tällaisen oikeuden poistamisesta, siirtämisestä tai muuttamisesta, riittää, että kutsukirje toimitetaan yhdelle oikeuden haltijoista. Kirje toimitetaan kuitenkin tiekunnalle, jos toimitushakemuksesta ilmenee tai muutoin on tiedossa, että toimitus koskee tiekunnan tietä.

Ehdotus

sesta tiedotetaan lisäksi julkaisemalla kutsu vähintään yhdessä paikkakunnalla leviävässä sanomalehdessä. Jos toimitus koskee aluetta, johon usealla kiinteistöllä on rasiteoikeus tai yksityistielain mukainen oikeus, eikä kysymys ole tällaisen oikeuden poistamisesta, siirtämisestä tai muuttamisesta, riittää, että kutsukirje toimitetaan yhdelle oikeuden haltijoista. Kirje toimitetaan kuitenkin tiekunnalle, jos toimitushakemuksesta ilmenee tai muutoin on tiedossa, että toimitus koskee tiekunnan tietä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

3.

Laki**maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 75 §:n 1 ja 3 momentti, 92 §, 104 §:n 4 momentti ja 107 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 75 §:n 1 ja 3 momentti ja 107 §:n 1 momentti laissa 476/2004, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

75 §

75 §

*Yhteiskäyttöalueet ja yleiset alueet**Yhteiskäyttöalueet ja yleiset alueet*

Ranta-asetemakaavassa voidaan osoittaa alueita kaava-alueen sisäistä tarvetta varten (yhteiskäyttöalue). Yhteiskäyttöalueiden toteuttaminen ja ylläpito kuuluu niille kiinteistöille, joiden käyttöä varten yhteiskäyttöalueet on kaavassa osoitettu. Kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen toteuttamisessa noudatetaan, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) ja yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962), jäljempänä yksityistielaki, kulkuyhteyden järjestämisestä säädetään. Oikeus muun kuin kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen käyttämiseen perustetaan kiinteistötoimituksessa kiinteistönmuodostamislain 154 a §:n mukaisena rasitteena.

Ranta-asetemakaavassa voidaan osoittaa alueita kaava-alueen sisäistä tarvetta varten (yhteiskäyttöalue). Yhteiskäyttöalueiden toteuttaminen ja ylläpito kuuluu niille kiinteistöille, joiden käyttöä varten yhteiskäyttöalueet on kaavassa osoitettu. Kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen toteuttamisessa noudatetaan, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) ja yksityistielaisissa (/) kulkuyhteyden järjestämisestä säädetään. Oikeus muun kuin kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen käyttämiseen perustetaan kiinteistötoimituksessa kiinteistönmuodostamislain 154 a §:n mukaisena rasitteena.

Kiinteistötoimituksessa, jossa perustetaan muu 1 momentissa tarkoitettu rasiteoikeus kuin kulkuyhteyttä koskeva oikeus, voidaan määrätä yhteiskäyttöalueen toteuttamista ja ylläpitoa varten perustettavaksi rantakunta, jos joku yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajista sitä vaatii tai se on muutoin tarpeellista. Rantakunnan perustamisesta voidaan määrätä myös tässä momentissa tarkoitetun kunnan toimielimen

Kiinteistötoimituksessa, jossa perustetaan muu 1 momentissa tarkoitettu rasiteoikeus kuin kulkuyhteyttä koskeva oikeus, voidaan määrätä yhteiskäyttöalueen toteuttamista ja ylläpitoa varten perustettavaksi rantakunta, jos joku yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajista sitä vaatii tai se on muutoin tarpeellista. Rantakuntaan, sen osakkaisiin ja rantakunnan määräämiin mak suihin, yhteiskäyttöalueen toteuttamisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

päätöksellä yksityistielain 52 §:n mukaisesti. Rantakuntaan, sen osakkaisiin ja rantakunnan määräämiin maksuihin, yhteiskäyttöalueen toteuttamisen edellyttämiin toimenpiteisiin, toimintaan ja erimielisyyksien ratkaisemiseen sovelletaan, mitä yksityistielaisissa tai sen nojalla säädetään tieosakkaista, tiekunnasta, tiemaksusta sekä tielautakunnan tehtävistä ja toimituksesta. Tielautakunnan sijasta tehtäviä voi kuitenkin hoitaa muu kunnan määräämä toimielin kuin kunnanhallitus. Jos rantakuntaa ei ole määrätty perustettavaksi, yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajiin sovelletaan, mitä yksityistielain 8 luvussa säädetään sellaisista tieosakkaista, jotka eivät muodosta tiekuntaa.

edellyttämiin toimenpiteisiin, toimintaan ja erimielisyyksien ratkaisemiseen sovelletaan, mitä yksityistielaisissa tai sen nojalla säädetään tieosakkaista, tiekunnasta ja tiemaksusta. Jos rantakuntaa ei ole määrätty perustettavaksi, yhteiskäyttöalueeseen oikeuden saaneiden kiinteistöjen omistajiin sovelletaan, mitä yksityistielain 5 luvussa säädetään sellaisista tieosakkaista, jotka eivät muodosta tiekuntaa.

92 §

Kunnan oikeus yksityisen tien alueeseen

Jos yleiskaava-alueella yksityisistä teistä annetun lain (358/1962), jäljempänä yksityistielaki, 1 §:n mukainen yksityinen tie tai tie, jonka maanomistaja on yhdyskuntarakentamisen yhteydessä varannut tiealueeksi, sijaitsee sellaisella alueella, joka kaavan mukaan on tarkoitettu liikenneväyläksi, kunnalla on oikeus korvauksetta panna kuntoon tiealue siihen kuuluvine ojineen ja asettaa siihen johtoja sekä luovuttaa se yleiseen liikenteeseen.

104 §

Korvattava katualue

Maanomistajalla ei 1 momentista poiketen ole oikeutta saada korvausta yksityistielain 1 §:n tarkoittamasta yksityistiestä, kun tie on asemakaavassa osoitettu katualueeksi.

92 §

Kunnan oikeus yksityisen tien alueeseen

Jos yleiskaava-alueella yksityistielain 3 §:n mukainen yksityistie tai tie, jonka maanomistaja on yhdyskuntarakentamisen yhteydessä varannut tiealueeksi, sijaitsee sellaisella alueella, joka kaavan mukaan on tarkoitettu liikenneväyläksi, kunnalla on oikeus korvauksetta panna kuntoon tiealue siihen kuuluvine ojineen ja asettaa siihen johtoja sekä luovuttaa se yleiseen liikenteeseen.

104 §

Korvattava katualue

Maanomistajalla ei 1 momentista poiketen ole oikeutta saada korvausta yksityistielain 3 §:ssä tarkoitettusta yksityistiestä, kun tie on asemakaavassa osoitettu katualueeksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

107 §

*Katualueeseen kohdistuvien oikeuksien rau-
keaminen*

Kun 94 §:ssä tarkoitettu katualue muodostetaan yleiseksi alueeksi, siihen kohdistuva kiinnitys, panttioikeus, yksityistielain 1 §:ssä tarkoitettuja yksityisiä teitä koskeva oikeus, vuokraoikeus, eläkeoikeus, metsänhakkuuoikeus ja oikeus ottaa maa-aineksia sekä muu näihin verrattava oikeus raukeavat. Vuokraoikeus voidaan katualueen kiinteistöksi muodostamisen yhteydessä määrätä jäämään voimaan, jollei se haittaa alueen käyttämistä katuna. Muu erityinen oikeus tai rasite jää voimaan, jollei sitä poisteta toimituksessa. Mitä tässä momentissa säädetään, koskee myös 94 §:ssä tarkoitettulla asemakaava-alueella kunnan ennestään omistamaa katualueeksi osoitettua aluetta, joka muodostetaan yleiseksi alueeksi. Yleiseksi alueeksi muodostettua katualuetta saadaan käyttää kulkemiseen tieoikeuden lakkaamisesta huolimatta.

107 §

*Katualueeseen kohdistuvien oikeuksien rau-
keaminen*

Kun 94 §:ssä tarkoitettu katualue muodostetaan yleiseksi alueeksi, siihen kohdistuva kiinnitys, panttioikeus, yksityistielain 3 §:ssä tarkoitettuja yksityisteitä koskeva oikeus, vuokraoikeus, eläkeoikeus, metsänhakkuuoikeus ja oikeus ottaa maa-aineksia sekä muu näihin verrattava oikeus raukeavat. Vuokraoikeus voidaan katualueen kiinteistöksi muodostamisen yhteydessä määrätä jäämään voimaan, jollei se haittaa alueen käyttämistä katuna. Muu erityinen oikeus tai rasite jää voimaan, jollei sitä poisteta toimituksessa. Mitä tässä momentissa säädetään, koskee myös 94 §:ssä tarkoitettulla asemakaava-alueella kunnan ennestään omistamaa katualueeksi osoitettua aluetta, joka muodostetaan yleiseksi alueeksi. Yleiseksi alueeksi muodostettua katualuetta saadaan käyttää kulkemiseen tieoikeuden lakkaamisesta huolimatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

4.

Laki

kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 16 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) 16 §:n 1 ja 2 momentti sekä 17 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 16 §:n 2 momentti laissa 227/2016, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

16 §

16 §

*Metsätien tekeminen**Metsätien tekeminen*

Tukea voidaan myöntää metsätalouden kuljetusten edellyttämän yksityistien perusparannukseen ja uuden metsätien tekemiseen. Yksitystien perusparannus voi koskea koko tietä tai sen osaa, rakenteita ja rakennelmia ja siihen voi sisältyä uuden metsätien tekemistä. Yksitystien perusparannus tai uuden metsätien tekeminen voi koskea myös metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista. Yksitystien perusparannus voi koskea metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista tai sillan rakentamista taikka siltaa vastaavan rummun asentamista, vaikka tietä ei muutoin perusparanneta. Metsätiellä tarkoitetaan tässä laissa *yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) 5 §:n 2 momentissa* tarkoitettua metsätietä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että perusparannettava yksityistie tai uusi metsätie soveltuu rakenteeltaan metsätalouden ympärivuotisiin kuljetuksiin lukuun ottamatta kelirikkoaikoja ja että tien perusparannusta tai uuden tien tekemistä voidaan pitää alemmanasteisen tieverkon kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisena. Lisäksi edellytetään, että *pysyvä tieoikeus on perustettu yksityisistä teistä annetun lain mukaisesti ja et-*

Tukea voidaan myöntää metsätalouden kuljetusten edellyttämän yksityistien perusparannukseen ja uuden metsätien tekemiseen. Yksitystien perusparannus voi koskea koko tietä tai sen osaa, rakenteita ja rakennelmia ja siihen voi sisältyä uuden metsätien tekemistä. Yksitystien perusparannus tai uuden metsätien tekeminen voi koskea myös metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista. Yksitystien perusparannus voi koskea metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista tai sillan rakentamista taikka siltaa vastaavan rummun asentamista, vaikka tietä ei muutoin perusparanneta. Metsätiellä tarkoitetaan tässä laissa *yksitystielain (/) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa* tarkoitettua metsätietä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että perusparannettava yksityistie tai uusi metsätie soveltuu rakenteeltaan metsätalouden ympärivuotisiin kuljetuksiin lukuun ottamatta kelirikkoaikoja ja että tien perusparannusta tai uuden tien tekemistä voidaan pitää alemmanasteisen tieverkon kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisena. Lisäksi edellytetään, että *on perustettu yksitystielain mukainen tieoikeus ja tietä koskevien asioiden*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tä tietä koskevien asioiden hoitamiseksi on yksityisistä teistä annetun lain mukaisesti perustettu tieosakkaiden muodostama tiekunta. Yhteismetsän yksinään toteuttamaan hankkeeseen ei kuitenkaan sovelleta pysyvän tieoikeuden perustamista ja tiekuntaa koskevaa vaatimusta.

hoitamiseksi on yksityistielain mukaisesti perustettu tieosakkaiden muodostama tiekunta. Yhteismetsän yksinään toteuttamaan hankkeeseen ei kuitenkaan sovelleta pysyvän tieoikeuden perustamista ja tiekuntaa koskevaa vaatimusta.

17 §

Yksityistien perusparannusta koskevat tuen myöntämisen lisäedellytykset

Lisäksi tuen edellytyksenä on, ettei viimeisten 20 vuoden aikana ole rahoitettu *yksityisistä teistä annetun lain* mukaisin varoin tien perusparannusta. Tästä edellytyksestä voidaan kuitenkin poiketa, jos tien käyttö on olennaisesti muuttunut metsätalouden kuljetusten laajenemisen vuoksi tai muuttuu arvioidun laajenemisen vuoksi taikka jos tie ei enää rakenteeltaan sovellu nykyisen puutavarankuljetuskaluston käyttöön. Lisäksi poikkeamisen edellytyksenä on, että asianomaisen tien perusparannuksen edellisestä rahoituksesta mainituin julkisin varoin on kulunut vähintään kymmenen vuotta. Määräaika lasketaan rahoituksen loppuun maksamisesta.

17 §

Yksityistien perusparannusta koskevat tuen myöntämisen lisäedellytykset

Lisäksi tuen edellytyksenä on, ettei viimeisten 20 vuoden aikana ole rahoitettu *yksityistielain tai yksityisistä teistä annetun lain (358/1962)* mukaisin varoin tien perusparannusta. Tästä edellytyksestä voidaan kuitenkin poiketa, jos tien käyttö on olennaisesti muuttunut metsätalouden kuljetusten laajenemisen vuoksi tai muuttuu arvioidun laajenemisen vuoksi taikka jos tie ei enää rakenteeltaan sovellu nykyisen puutavarankuljetuskaluston käyttöön. Lisäksi poikkeamisen edellytyksenä on, että asianomaisen tien perusparannuksen edellisestä rahoituksesta mainituin julkisin varoin on kulunut vähintään kymmenen vuotta. Määräaika lasketaan rahoituksen loppuun maksamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

ulkoilulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkoilulain (606/1973) 6 §, 8 §:n 2 momentti ja 15 §, sellaisina kuin niistä ovat 6 ja 15 § laissa 919/2011 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Ulkoilureittitoimituksen toimitusmiehiin sovelletaan, mitä *yksityisistä teistä annetun lain (358/1962)* mukaisen tietöimituksen toimitusmiehistä säädetään.

6 §

Ulkoilureittitoimituksen toimitusmiehiin sovelletaan, mitä *kiinteistönmuodostamislais- sa (554/1995)* kiinteistötoimituksen toimitusmiehistä säädetään.

8 §

—————
 Korvauksen määräämisestä ja suorittamisesta on *muutoin soveltuvien osin voimassa*, mitä *yksityisistä teistä 15 päivänä kesäkuuta 1962 annetussa laissa* tarkoitetuista korvauksista on säädetty.

8 §

—————
 Korvauksen määräämiseen ja suorittamiseen sovelletaan *muutoin*, mitä *yksityistielais- laissa (/)* tarkoitetuista korvauksista säädetään.

15 §

Jos tästä laista ei muuta johdu, sovelletaan ulkoilureittitoimitukseen, mitä *yksityisistä teistä annetun lain* mukaisesta tietöimituksesta säädetään.

15 §

Jos tästä laista ei muuta johdu, sovelletaan ulkoilureittitoimitukseen, mitä *yksityistielain* mukaisesta *yksityistietöimituksesta* säädetään.

—————
 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuu-
 ta 20 .
 —————

6.

Laki

vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 3 §:n 2 momentti ja 11 §, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 2 momentti laissa 590/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan 2 §:n 1 momentin 1, 2, 2 a ja 3–5 kohdassa mainittuihin toimenpiteisiin, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa niistä säädetään, sekä yksityisten teiden järjestelyyn, mitä tietoituksesta *yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962)* säädetään.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan 2 §:n 1 momentin 1, 2, 2 a ja 3–5 kohdassa mainittuihin toimenpiteisiin, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa niistä säädetään, sekä yksityisten teiden järjestelyyn, mitä *yksityistietoituksesta yksityistielaisissa (/)* säädetään.

11 §

11 §

Tieoikeuden perustamisen sekä ennestään olevan *yksityisen tien* siirtämisen ja lakkauttamisen edellytyksistä *on voimassa, mitä niistä yksityisistä teistä annetussa laissa on säädetty.*

Tieoikeuden perustamisesta sekä ennestään olevan *yksityistien* siirtämisen ja lakkauttamisen edellytyksistä *säädetään yksityistielaisissa.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .*

7.

Laki

ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain (737/1994) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 628/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Lain soveltaminen eräiden muiden lakien mukaisessa menettelyssä

Lain soveltaminen eräiden muiden lakien mukaisessa menettelyssä

Jos kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain tai muun siihen verrattavan lain, maantielain (503/2005), yksityisistä teistä annetun lain (358/1962), ratalain (110/2007) tai kaivoslain (621/2011) mukaisessa menettelyssä tulee määrättäväksi korvaus tässä laissa tarkoitettua ympäristövahingosta, sovelletaan tämän lain säännöksiä korvausvelvollisuudesta ja korvauksen määrittämisen perusteista, 8–10 §:ää lukuun ottamatta. Jos edellä tässä pykälässä tarkoitettujen lakien mukaisesta toiminnasta seuraa ympäristövahingoksi luettava henkilövahinko, sovelletaan tätä lakia.

Jos kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain tai muun siihen verrattavan lain, maantielain (503/2005), yksityistielain (/), ratalain (110/2007) tai kaivoslain (621/2011) mukaisessa menettelyssä tulee määrättäväksi korvaus tässä laissa tarkoitettua ympäristövahingosta, sovelletaan tämän lain säännöksiä korvausvelvollisuudesta ja korvauksen määrittämisen perusteista, 8–10 §:ää lukuun ottamatta. Jos edellä tässä pykälässä tarkoitettujen lakien mukaisesta toiminnasta seuraa ympäristövahingoksi luettava henkilövahinko, sovelletaan tätä lakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

8.

Laki

yhteismetsälain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteismetsälain (109/2003) 39 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1497/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

Alueen ja kiinteistön liittäminen yhteismetsään

Alueen ja kiinteistön liittäminen yhteismetsään

Kun kiinteistö yhdistetään yhteismetsään, sille kuuluvat rasiteoikeudet lakkaavat lu-
 kuun ottamatta *yksityisistä teistä annetun lain*
 (358/1962) mukaista tieoikeutta tai muuta
 kulkuyhteyttä palvelevaa oikeutta taikka
 edellä mainitun lain 12 ja 13 §:ssä tarkoitet-
 tua oikeutta, jotka siirtyvät yhteismetsälle.

Kun kiinteistö yhdistetään yhteismetsään, sille kuuluvat rasiteoikeudet lakkaavat lu-
 kuun ottamatta *yksityistielain* (/) mukaista
 tieoikeutta tai muuta kulkuyhteyttä palvele-
 vaa oikeutta taikka yksityistielain 8 §:ssä tar-
 koitettua oikeutta, jotka siirtyvät yhteismet-
 sälle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .

9.

Laki

kaivoslain 87 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaivoslain (621/2011) 87 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

87 §

87 §

Yksityistiejärjestelyt

Yksityistiejärjestelyt

Kaivostoimituksessa on tehtävä sellaiset yksityisiä teitä ja tieoikeuksia koskevat järjestelyt, jotka ovat tarpeen kaivosalueen tai kaivoksen apualueen perustamisen vuoksi. Toimituksessa käsitellään ja ratkaistaan myös muut *yksityisistä teistä annetun lain (358/1962)* mukaisessa tietoiimituksessa käsiteltäviksi säädettyt asiat.

Yksityistieyhteydet ja tieoikeudet voidaan järjestellä *yksityisistä teistä annetun lain 38 c §:ssä* tarkoitetussa alueellisessa tietoiimituksessa, joka voidaan suorittaa kaivosluvan haltijan pyynnöstä ilman erillistä hakemusta.

Kaivostoimituksessa on tehtävä sellaiset yksityisiä teitä ja tieoikeuksia koskevat järjestelyt, jotka ovat tarpeen kaivosalueen tai kaivoksen apualueen perustamisen vuoksi. Toimituksessa käsitellään ja ratkaistaan myös muut *yksityistielain (/)* mukaisessa yksityistietoiimituksessa käsiteltäviksi säädettyt asiat.

Yksityistieyhteydet ja tieoikeudet voidaan järjestellä *yksityistielain 76 §:ssä* tarkoitetussa alueellisessa *yksityistietoiimituksessa*, joka voidaan suorittaa kaivosluvan haltijan pyynnöstä ilman erillistä hakemusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

10.

Laki

valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain (235/2016) 4 §:n 1 momentin 5 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa

Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa asiassa, joka koskee:

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa asiassa, joka koskee:

5) Metsähallitusta yksityisistä teistä annetussa laissa (358/1962) tarkoitettuna tieosakkaana.

5) Metsähallitusta yksityistielaissa (/) tarkoitettuna tieosakkaana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .